MEVLÂNÂ
CELÂLEDDİN

DÎVÂN-I KEBÎR

VI

Abdülbâki Gölpınarlı

KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI/1388
Klasik Türk Eserleri Dizisi/17

MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN

DÎVÂN-I KEBÎR
VI

Hazırlıyan
Abdülbâki GÖLPINARLI

ISBN-975-17-0998-9 (Takım)
ISBN-975-17-1004-9

Kapak Düzeni / Memik KAYAOĞLU

Yayımlar Dairesi Başkanlığı'nın
26.8.1992 tarih ve 928.0-1856 sayılı makam onayı ile
birinci defa olarak 5.000 adet bastırılmıştır.

Anadolu Üniversitesi Basımevi-ESKİŞEHİR

İnsanlığın geçirdiği büyük dönüşümlerin, elde ettiği değerlerin arkasında iki kavram yer almaktadır. "KİTAP" ve "OKUMA".

Hangi alanda olursa olsun somut, yapıcı, ulusal ve evrensel özelliklere sahip olumlu sonuçların elde edilmesi ancak düşüncenin üretilmesi ile olanaklıdır.

20. yüzyılı geride bırakmamıza çok az bir sürenin kaldığı günümüzde, bu iki kavram görselliğin sınırtanımaz etkinliği ve gücü ile savaş verir haldedir. Ne var ki iletişimin teknolojik gelişmelerle değişen türleri yanında bu iki kavram, insanlara özgü haz duygusu nedeniyle özelliğini ve önemini her zaman koruyacaktır.

Dün olduğu gibi, bugün de gelecekte de "OKUMAK" ve "YAZMAK" insanoğlunun günlük davranışları arasında yer alacak, insanlar düşünce üretip, kendini yenilemek çabasından vazgeçmeyeceklerdir.

Bütün iyi niyetimiz ve çabalarımıza rağmen yazılı bilgi, yazılı kültür birikimi, görsel bilgi edinme yollarının çoğalmasıyla önemli darboğazlara itilmektedir. Özellikle televizyonun elinde bulundurduğu kolay erişebilirlik gücü zaten okuma ve yazma alışkanlığı az olan insanımız için, çok önemli bu iki kavram açısından tehlike gibi görünmektedir. Karamsar olmamıza gerek yok. Aynı televizyon sinema sanatıının da gerilemesine neden olmadı mı? Üstelik bu "olumsuz" gelişmeler okuma alışkanlığının yaygın, yazılı kültür birikiminin geniş olduğu Batılı toplumlarda da yaşanmıştır, yaşanmaktadır.

Soruna özellikle bu açıdan bakılırsa, Türkiye' nin karşısında duran çıkmazın, ya da aşılması gereken engelin biraz daha farklı olduğu görülebilir. O da, Batının yazılı kültür birikimini belli bir düzeye getirdikten sonra görsel kültüre onun zorlamasıyla geçtiği şu sıralarda, Türkiye' nin aynı olguyu, yazılı kültürünü henüz oluşturmadan yaşamaya başlamış olmasıdır.

Asıl üstünde düşünülmesi gereken, asıl çözüm bulunması gereken sorun budur...

Böyle bir çözüm arayışı, hiç kuşkusuz, kitaba toplum içinde gerek nitelik, gerekse nicelik açısından daha yaygın bir yer verilmesini bir ön koşul olarak sunar.

Oysa, tam da böyle bir geçiş döneminde , bir toplumda ve bir kitaplar yasaklanıyorsa, tutuklanıyorsa, kitaba yönelik girişimler "suç değerlendiriliyorsa, farklı düşüncelerin yazılı ürünleri zaman dışlanıyorsa, kaygı verici bir yanılgı yaşanıyor demektir.

Kültür Bakanlığı olarak, bu zorunlulukların bilinciyle, öncelikle k yönelik yasakları kaldırarak attığımız ilk adımı, ikinci aşamada, tarihini, düşünce tarihini, aydınlanma geleneğini, de klasiklerini...kısacası, çağdaş insan düşüncesinin oluşumuna bulunmuş tüm verimleri dilimize kazandırarak, bu konudaki to üretimimizi destekleyerek sürdüreceğiz.

Toplumsal düşünce birikimimizi oluşturan, o arada da kültürümüze katkıda bulunmuş olan ve fakat özel yayınevleri ta yayınlanmasında bilinen güçlükleri yaşayan yapıtları yayınla Böylece, ulusal kültürel birikimini, yalnızca bir koruma mantığıyl günün gereksinimlerini karşılayacak bir yaklaşımla ele almış olacağı

Okuma, öyle görünüyor ki, içinde yaşadığımız bu "görsel kirler tamında kişinin kendisiyle, kendi bireyliğiyle yalnız kalabildiği tek Kendi içine dönmenin ve kendi usunun ve anlağının bilincine varı liğine ulaşabilmenin tek yolu da okumaktan geçiyor.

Türkiye gibi, genç nüfusun fazla olduğu toplumlarda, okuma ayrı bir işlev düştüğü ortadadır. Ancak bu yolla ulusal ve evrens birikimlerine ulaşabilmemiz olasıdır.

Bu gerekçelerle ve bu bilinçle "kitap-okuma" somutunda başla girişimlerin, bundan sonraki kuşakların soyut düşünsel çabalara veren, çağı, içinden bakarak yaşayan kuşaklar olarak yetişmelerine katkılarda bulanacağına içtenlikle inanıyorum.

D. Fikri S.
Kültür E

SUNDUĞUMUZ ŞİİRLERE DAİR

SUNDUĞUMUZ şiirlerden ilk bahirdeki iki gazel, Salâhaddin'in dükkânı önünden geçerken biteviye vurulan çekiç sesinden vecde gelerek sema ederken söylenmiştir. (Sipeh Sâlâr, s, 181-182; Eflâkî, 178a-178b). V. şiir Ramazan ayı ve oruç münasebetiyle inşâd edilmiştir; bu çeşit şiirlere sonradan **"Ramazaniye"** denmiştir; Mevlânâ'nın Ramazan ayı ve oruç dolayısıyla yazılmış başka şiirleri de vardır, mesela CXCVII. şiir de bu türdendir. VIII. şiir, bir **"Mi'râciye"** dir. XIX. şiirde, Gor-Hârezm savaşından söz eder ki, doğum yılı hakkındaki mülâhazalarımızda bu şiire de dokunmuştur. XXIV. şiirde, kendilerini vecde gelmiş gösteren, coşup sarıklarını atan sûfîleri kınar. Bu şiirdeki

> **"Altın ne oluyor, can ne oluyor; inci, mercan danedir ki bir sevgiliye harcamadıktan, bir güzel dosttan fedâ edilmedikten sonra?**
>
> **Git a meyvesiz dal, gökyüzü gibi boşuna dönedur; altın bekçisi olmuşsun, var, yılan gibi davran-gitsin.**
>
> **Benimle aynı derde tutunmuşlara, neden gümüşünü feda etmiyeyim erler gibi? Niçin bir hasta içmesin beni şifa veren şerbet gibi?**
>
> **Mermerin, granitin bile her damarından bir bağış kaynağı coşuyor; a sevgili, bağışlamayı mermerden öğren, kayadan belle."**

beyitleri ve bütün bu şiir, gerçekten de beşerî şiire örnek olacak güzellikte. LIII. şiir bir Tercî-i bend ve aynı mahiyette .

İkinci Bahirdeki X. şiir, insan birliğini, insanlığı anlatıyor. XXXII. ve XXXIII. şiirler sema'dan söz etmekte, sema hakkındaki fikirlerini belirtmekte. Mevlânâ'nın sema, semaa davet mevzuunda bir hayli şiiri vardır; nitekim CXCVIII. ve CCI. şiirler de bu çeşit XXXVII. şiir bir taşlama; son beyitinde Haçlı Seferlerinin ilhamıyla Kudüs ve Frenk'ten söz ediliyor. CCLXXI. şiir de birisine bir taşlama. L., CII. şiirler Kalenderîler ve Kalenderîliği övmekte. LV. şiir, bugün Sultan'ül-Ulemâ'nın üstünde duran Mevlânâ'nın sandukasının alt kısmında oyuludur. (Mevlânâ'dan sonra Mevlevîlik, s.352-353). LXII. ve LXXVI. şiirler, anlaşılıyor ki Şems'in gidişinden sonra söylenmiş; C. şiir de öyle. CXCVI. şiirin her mısra-ı, ayet ve hadislerle örülmüş, CCXVI. şiir, Şems'in şehadetinden ve şehit olduğuna tamamıyla

akımından söz ediyor. CIII. şiir yalancı şeyhler hakkında. CIX. ve CX. şiirler, dünya görüşünü aksettiriyor. CXVII. şiir, insan sevgisini, gerçek sevgiyi anlatan eşsiz bir şaheser. CXLVII. şiir ve buna benzer şiirleri, Şems'le buluşmadan önceki haliyle buluştuktan sonraki halini belirtmekte ve bu bakımdan gerçekten de pek güzel ve önemli. CLVIII., CLXX. ve CLXXI. şiirler, birer Bahariye. CLIV. şiirde, bilhassa 2514. beyitten şiirin sonuna kadar olan kısmında "Âli Yasîn" e yani Hz. Muhammed soyuna ne kadar candan bağlı olduğunu belirtmekte. CCLVI. şiir, Ulu Arif Çelebi'nin doğumu dolayısiyle söylenmiştir. (Eflâkî, 208 b.) CCLXXX. şiir, Kerbela şehitlerini anmakta, onları ve onlar gibi kendilerini topluma fada edenleri övmekte, bu bakımdan her mersiye, hem de talîmî bir şiir.

Bu şiirler, bizce Divan-ı Kebîr'in en sağlam nüshası olan ve Konya, Mevlânâ Müzesinin Müze kısmında 68,69 no. larında kayıtlı bulunan nüsha esas tutularak Türkçeye çevrilmiştir. Bu nüsha, 768 Şevvalinin ikisinde (2. VII. 1367) Osmanoğlu Hasan tarafından yazılmaya başlanmış, 770 Rebiülahırının ilk günü (13. X. 1368) yazılması ve karşılaştırılması bitmiştir. Ketebesi, II. cildin 286. sayfasında bir satır olarak yazılmıştır; Türkçesi şudur:

> **"Bu mukaddes Divan nüshasının yazılmaya başlanışı, yediyüz altmış sekiz yılı Şevvalinin ikinci günüdür; bu zaif, arık ve yüce Allah'ın rahmetine muhtaç Mevlevî Osmanoğlu Hasan tarafından, şanı yüce Allah'ın yardımıyla karşılaştırılması,düzeltilmesi ve yazılması, yediyüz yetmiş yılı Rebiülahırının ilk günü bitti."**

Nüshanın 290. sayfasındaki müzehhep zahriyede dîvânın Emir Satı adına yazıldığı, kenardaki yazıdan da, Satı'nın oğlu ve Erzincan Emiri Müstencid tarafından 812 Muharreminde (1409) türbe kütüphanesine vakfedildiği kayıtlıdır. (b.k. Mevlânâ Celâleddin; III. basım, s. 29-30. Divan-ı Kebîr terc. I. Önsöz; s. X-XI).

Tercümeyi, İst. Üniv. Kütüphanesi farsça yazmaları arasında 334. No. da kayıtlı nüsha ve Konya, Mevlânâ Müzesine vakfettiğimiz kitaplar arasında bulunan 1079 Hicride Bağdat'ta yazılmış nüshayla karşılaştırdık; nüsha farklarını not olarak kaydettik. Ayrıca metinde geçen arapça, türkçe, rumca sözleri de not olarak gösterdik; kitaba, izahı gereken beyitlere ait bir "Açılama" ekledik.

Abdülbâki GÖLPINARLI

BAHR-İ HEZEC SÂLİM

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

I

İnsan şehrine büyük, öylesine korkunç bir sel geldi ki şehir yok olup gitti; gökyüzü de ışıktan bir dolap kesildi o suya.

Zâten o şehir, sevdadan ibaretti; insandoğulları deli-divaneydi o şehirde; uykudan uyanınca insan, dünden de kurtuldu, yarından da.

Su coşunca yel kesildi; kasırganın önünde bir saman çöpü, nasıl korka-ürke uçar- giderse o yel, dağı bile öyle uçurur.

Dağları yardılar mı madenler belirir; Ay ışığı gibi lâ'l içinde lâ'l görürsün.

* O parıltının içinde de bir Çin güzelinin yüzünü görürsün ki iki ayrılık eli de kasap eli gibi kan içinde.

Elinin kokusundan bütün canlar sarhoş; karşısında bütün gökler alçalmış; bütün lûtuflarıyla beraber ne de ihsan sahibi oluştur bu.

Onun öldürmesi, üzümün ezilip sıkılmasına benzer; üzüm kalmadı mı, şırası, suyu kalır.

Yüz binlerce üzüm olsa hepside bir olur-gider; can da birliğe yetince bu çeşit bir varlık bulur.

Fakat Tebrizli Şems'in, şu canın elini tutması, parmağına bir yüzük takması, ona saltanat bağışlaması gerek.

II

10.* Şu kuyumcu dükkânında bir definedir, belirdi; ama ne şekil, ne mana, ne de güzellik, ne de güzellik.

Ne de güzel kuyumcular çarşısı, ne de güzel Yâkupların sırları; Yûsuf'un canı bile aşkıyla Yakub'un coşkunluğuna tutulur da coşar-köpürür.

* Aşkıyla yüzlerce Leylâ, Mecnun gibi bağlarını, zincirlerini koparır, bu ateşe karşı Eyup sabrı bile sebûn olur.

Altın dövüldü, Hak kaldı; bedeni altın varak gibi bir hal aldı; o kerubî kuyumcu, tabaktaki mücevherler gibi kalakaldı.

Gel, âşıkı okşa; gerçeklere cansın çünkü, canın sıkılıyor; daralıyorsa vur münâfıkın boynunu.

III

Bekçilere kulum-köleyim, çünkü sevgilim bekçi; çeviklikte, geceleri uyumayışta tıpkı Ay gibi, yıldızlar gibi.

Bahçıvanlara kulum-köleyim, çünkü dostum bahçıvan; tazelikte, güzellikte erguvan dalına benziyor.

Aşıklık ayıp değil, ayıp bile olsa, varsın-olsun; çünkü ben ayıpları bilirim, sevgilimse gizli şeyleri bilir.

Bütün dünya, sence ayıp olsa aşk geldi mi, hepsini de yakar-yandırır; o, pek yüreklidir, pek kahramandır.

Bir uğraktan geçiyordum, bir bekçi gördüm; öylesi bir damın üstüne oturmuştu ki gökten de yüceydi o dam.

20. Başında bekçi külahı, sırtında bekçi elbisesi vardı; fakat hay-huyundan âlem, amana düşmüştü.

* Gözcüsünün elinde altı köşeli bir ayna vardı; altı yönün ahvali de bir-bir, o aynada görünmedeydi.

Yol kesen bir hırsızdım, o mücevhere tamah ettim; öyle bir şekle büründüm ki zanlara sığmaz, akıllara gelmez.

Ne yana döndüm-dolaştıysam okunun izini gördüm, altı yandan da dışarı çıktım; izsizlik yoluydu zaten o yol.

Her yan, mekânsızlık âleminden meydana gelir; iz, izsizlikten belirir; geri dönme yolunu tutayım dedim; gelenden gizlenmişti o yol.

Bir düzenbazlıkla o altı karanlık perdeyi geçtim; bekçinin nuruyla bir de baktım ki dünyanın padişahıymış o bekçi.

Padişahın güzellik bekçisini görünce gerçekten de anladım ki padişah hem bahçıvanmış, *hem can* bahçesi.

Ondan yağmur gibi taş yağsa sana, gene de aşk şişesini kırma; çünkü elindeki geçer akçenin değeri, imtihan taşıyla belli olur ancak.

Padişahların *bekçilik etmesi, hem* güzel bir şey, hem de tuhaf; öylesine eski-püskü bir elbiseye bürünmüş ki o mudur, tanıyamazsın.

Beden elbisesini giymiş ki bu, O'nun en aşağılık elbisesi; harflerle söze gelmiş ki bu, O'nun en aşağılık dili.

30. Güneşi balçıkla sıvamış; toprağın içinde bir Zühre; hırkanın içinde bir Cemşid; toprakta bir hazine, bir define.

Ezelden beri vahyettiklerine, Arapça vahyederken tutar da şimdi Hintçe söyler, sanki kendi de Hintliymiş.

Sanırsın ki yerle gök, önünde iki saman çöpü; beden bakımından yerdir o, ömür bakımındansa zaman.

* Bir gülümsemesiyle sekiz cennet de önünde beliriverdi; şanki aptallara cennetten bir armağandır o.

Altın-gümüş sahipleri, ululanır da ona para-pul arzederler; yani altınımız var, hünerimiz var derler; bilmezler ki madendir o.

Perde ardından yüzünü gösterdiği gün ne özür getirirler ki? Güneşin apaçık doğduğu sabah, nasıl kan ağlarlar ki?

* Balgam, safra, sevda ve kan arasında can, tesirini yapar-durur; sanki bunların içindedir, bunlardadır can. sanki:

Bedenden cana bir hayli yol var; fakat bedende görünür can; âlemin canını şöyle bil; dünya, o canla gençtir.

* Âlem-i Kübrâ, işe girişmiştir ama cansız değildir; gökyüzü bile onun peşinden, böylece, gördüğün gibi yürür-gider.

Yere de akıl âleminden yardım gelir, göklere de; akıl, ışıklı, tertemiz, inciler saçan bir ülkedir.

40.* Aydın akıl âlemine de sıfatlardan, varlık âlemine padişahlar padişahı olan yaratıcının zâtının sıfatlarından yardım gelir.

Şu oklara benzeyen hadiseler gelip geçiyor, her yana uçup duruyor ya; sanatı düzüp koşan usta, yayı gizliyor ama oklar, yaydan geliyor.

* Akıl uyanıktır ama daima diri olan, daima işte-güçte bulunan Tanrı yüzünden uyanık; köpek bekçilik ediyor ama çobanın yüzünden.

Köpek hünerini çobandan bilirse ziyanları, bütün kârdır; fakat kendisini çoban görürse bütün kârlar ziyan.

* Aklı Küll'ü bir şehir bil, halkı da Nefs-i Küll; şu parça-buçuk şeylerse kervan sankı;

Ne mutlu o kervana ki sağ-esen yurduna ulaşır; ganimet elde etmiştir; sağlığa kavuşmuştur; baht da atbaşı beraberdir onunla.

• "Geri dön" emrini getiren elçi, yolda müjde verir ona, padişahın selâmını getirir; can eteğine sarılır onun.

Akla gelenler, atlılara benzerler, yurttad tezce gelir-ulaşır onlar; yahut da doğanlardır, kargalardır; yuvaları ikidir onların.

• Akla gelenler, kılavuzlardır; kılavuzun doğansa durağın, bil ki padişahın, o padişahlar padişahının elidir, koludur.

• Yook, kılavuzun kargaysa gözü leştedir onun; kılavuzu karga olanın yolu mezarlığa çıkar.

50.• "Gözü kaymadı" sırrının sahibine kaçarsan karga, yüce doğan kesilir, çünkü onun ağzında her şeyi neşe haline sokan bir iksîr vardır.

Kargaya da, doğana da o şekli veren, bir tecelli ederse soy soy-boy sahibi oldun gitti.

Gam da, neşe de o ışıktan ikiz doğar; bir soluk, her şeyden yüz evirseydi her şey, neşelere dalar-giderdi.

Bütün cüzler, her biri, her şey sensin, sen der; perde altında olmasalardı, hepsi de bunu derdi, bunu söylerdi.

Can ağaçları böylesine bir şarabın yeliyle oynayıp durmada; o yel apaçık esseydi kimse daralmazdı, herkes hafif ruhlu, neşeli bir hale gelirdi.

Gönül kervanının çan sesi geliyor kulağıma; o ses duyulsaldı her deve, kervan başı kesilirdi.

Her solukta sedeften inci düşmede; derken sedef hemen o inciyi yutmada, böyle olmasaydı sağırın gözü, her sağıra tercüman olur-giderdi.

* Tebrizli Şems'in Süheyli, Yemen'de parlıyor; her yanda parlasaydı nerde bir sahtiyen varsa Taif derisi kesilirdi.

* A Tanrı ışığı Husâmeddin, ışık gibi tanıklık et; bir göz gördün mü ki ışığı gözlemesin?

Işığın tanığı, gene ışıktır; ayın tanığı, yüzüdür ayın; güzelim, burcu-burcu kokan mise tanık, dünyaya esip yayılan kokusudur ancak.

60. Kulağın göz kesilirse ışığın tanıklığını duy; fakat senin gözün, kulak olmuş; onaysa her harf, bir gül bahçesi kesilmiş.

Bir harften bir gül alırsan nerden gül devşireceksin mânadan; ayağın zifte saplandıktan sonra zift diyarı, perde olur-gider sana.

* Duygu kitabı sol elde, akıl kitabı sağ elde; sana, sol yanından vermişler kitabı; o yüzden de eşikten dışardan sen.

Aklın, duygu tabiatını almış; sağ elin, sol kesilmiş; tabiatın değişmesi işi de masal değil hani.

Tanrım, sen değiştir; işin-gücün değiştirmektir zaten; şu değiştirmeni anlatmakta kılıca benzer diller.

Yokluğa varlık verirsin, bu, değiştirmeden de üstündür; mumdan ışık yaratırsın da şamdana dikerler onu.

Kitabı sol elimden al da sağıma ver; kulun gücü yoktur, fakat sen, solu sağ edebilirsin.

Sana lâyık temkinim yok, sen temkin ver bana; saman çöpünü dağ yaparsın sen, dağın ağırlığı kendinden değildir, sendendir.

Adam-akıllı eksikliğin çaresi, olgun bir lûtuftur ancak; çünkü sen dilersen cehennem çukuru, yüzlerce cennetten daha da güzel bir hale gelir.

VI

Sevgilim, bugün de dünkü gibi sarhoş olur, şuna-buna sataşırsa dünyaya bir kavgadır, düşer; varlığı bir çoşup köpürmedir, sarar.

70. A şaşkın akıl, a dünyanın iyisini-kötüsünü görmüş er; dün ondan kaçtın-kurtuldun ama bugün elin, kan içinde.

* Türk çadıra girdi. O Ay değirmesini bırakmanın yeri mi? A Müslümanlar, gökyüzündeki Ay'ın bu kadar alçaldığını kim görmüştür?

Yoldaki toz gibi sıçra, kendine gel, ayağını dire, başını koy yere, sevgilinin önünde ölmen şu soğuk ömürden daha iyidir sana.

Yürü, meyhaneye başsız git; sağraksız, kadehsiz şarap iç; şarap gibi kaynayıp köpürdün mü, şu dünya küpünden çıkar-gidersin.

O sarhoşun kuluyum-kölesiyim ki hem kadehim oldu, hem elim; fakat a gönül, nasıl kulu kölesi olabilirsin ki onun ta kendisinin, o'sun sen.

* Şaşırıp kalan kadınlar gibi ellerini, hançerle doğradın ama şu yazıda ne gamın var; Yusuf'ların da yüzlerini gördün ya.

A el, şu hançerden ağlayıp inleme; eline inci düştü; Yusuf'un aşkından gebe kalış, binlerce doğum ağrısına değer.

A deniz kesilmiş gönül, sus şu çoşup köpürmeyi bırak artık; ne tuhaf şey, denizsin; gene de nasıl olmuş da bir balık gibi şu oltaya tutulmuşsun.

Tilkilerin ağı, arslanların pençelerine karşı nedir ki? Diliyorsan yırt ağı, yürü atıl denize; denize kavuşmuşsun zaten.

Bilmiyorsun ki padişahın, arslanların bile can alıcısısın sen; öylesine darmadağan bir arslansın ki kendi sandığını kendin kırmışsın.

Bir arslanın, sandığı kırmasına şaşılmaz; şaşılacak şey şu: Senin gibi bir arslan, nasıl oluyor da bir sandığa girip oturuyor?

Sustum; a sâki, kalk, o arı-duru şarap kadehini döndür; ne güzel bir devrimiz, devranımız var ki bize hizmet için belini sıkmışsın, kemerini kuşanmışsın.

V

Gücün-kudretin yetseydi bir işi bırakır, öbürüne sarılır mıydın; bedenin, söylediğin gibi olsaydı güzeller güzeli bir gönlün olurdu.

Gönül, aşk iş yurduna dalsaydı da işe koyulsaydı usanç, dışardan gelip de nasılsın, ne işle uğraşıyorsun demezdi sana.

Bayram, yüz göstermeseydi sana, Ramazanı ganimet bil; bayramdan uzaksın ama gamdan da uzaksın ya.

İbadetle, itaatle aydın bir hale gelir, derken isyanla kararır-gidersin; şunu bil ki çaresiz gönül, çareye muhtaçtır.

Yoksul gönül, şu ibadete muhtaç olmasaydı küfreden de, imamdan da öte bir yerde, boyuna seyirde-seyranda olurdu.

* Canım lâ'ldir diyorsun, deme; bu çeşit lâ'l olmaz; güneş ışığından ayır-ma onu mermer kaya o.

Oruç mancınığıyla küfür kalesine, karanlıklar burcuna taşlar yağdır, o kaleyi hâk ile yeksân et; Müslüman olsaydı elbette minarede de bir müezzin bulunurdu.

90. Başı yüce, pervasız kişilerin kurban bayramı nedir? Herkes bilseydi öküze benzeyen nefsin her parçası, bir kanarada asılır-kalırdı.

Yoksul gönlün yanıp yakılışı, şu lokmanın bir parçacığını görseydi yanıp yakılmasının yatışması için boyuna karnını yakar-dururdu.

Daha ilk konakta şu aşk, bu nimete zıttır; aşka düşmüşse ne diye yeyip içmeye düşkündür ki?

Bütün dünyadakiler eşektir, öküzdür, aşka doğru sürüne-sürüne gider; şu kişi, âşık olsaydı boyuna yer-durur muydu hiç?

Şu yeyip içme yüzünden karanlıklara daldıysan bil ki nefsin cevrinden eteğin ıslaktır, yenin-yakan yırtılmış.

• Yavaş-yavaş Deccâl'in eşeğini gebertirsen görürsün ki meydanda, atla dönüp dolaşan, Meryem oğlu İsâ'dır.

• "Oruç tutarsanız hayırlıdır" buyruğuna uyarsan her yarabbi demene karşılık iki kere lebbeyk sesini duyarsın.

VI

Sevgilime benim gamlara batmam, sevdalara düşmem gerekmeseydi yüzlerce dükkânım olurdu, yüzlere akla, tedbire sahip olurdum.

Varlık-yokluk gemim, denizlere düşüp batmasaydı gökyüzü, bütün incileriyle bana karşı bir yoksul kesilirdi.

Şu sarhoşlara da düşünce yolundan bir yol olsaydı akıl, aşkımızda ne diye elsiz, ayaksız kalacaktı böyle?

100.* Husrev, şu Şirin'e bir dokunsaydı parmacığını yalasaydı, ne diye külâh kaydına düşerdi, ne diye kaftana bağlanırdı?

* Aşk hekimi Calinus'a bir macun verseydi otlar toplama yüzünden bunca dikenler mi çiğnerdi o?

Tecilli sarhoşluğu olsaydı her dağın başında, her dağ, bulut gibi muallak dururdu havada.

• Düşünce gulyabanilerinin her biri, bir bucağa gitseydi varlıklarla dolu olan her ova, lezzetlerle, nimetlerle dolar-giderdi.

Her ahdin uhdesinden gelseydin, her ahde vefâ etseydin dünyayı besleyip geliştiren, gönüle huzur ve karar veren o güzel de ahdine vefâ ederdi.

Şu varlık buğdayı, tezce un olsaydı halkın varlık matahı, şu değirmenden dışarda kalırdı.

• Bir hızır, ansızın delseydi varlık gemimizi, bütün canlar, şu denizde yüzer-dururdu.

Şair, padişahı över; fakat kendinden haberi olsaydı padişah kalkar da, şairi överdi.

• Eli, ayağı kırılanın elini, ayağını, sınıkları onaran Tanrı, sarıp bağlasaydı, o kişi, ne cebirde kalırdı, ne kaderde; ne korkardı, ne umardı.

O kırıklıkta, kırılmanın zevkını görüp duysaydı ne merhem sorardı, ne derman arardı.

110. Candan şu iz var ancak sende: Şu gerek, şu değil. Onun gerek olduğunu bilseydin gerek olmayan, gerekli olurdu sana.

• Hizmet harmanında, yüce köy ağasına bir saman çöpü kesilseydin bir kehribar yapardı seni.

• Sûfî, göklerin yücesinde boyuna, hem oynar, hem de şunu söyler: Yeryüzü de benim gibi arı-duru olsaydı, tümden gök kesilirdi.

Sus; şiir kalıyor, manalarsa uçuyor; mana da kalsaydı dünya manalarla donandı

VII

Bende, Şemseddin'in yüzünün renginden bir renk, bir koku olsaydı şu güneşin yüzüne bakmak ayıp olurdu, ár gelirdi bana.

O padişahın vuslatı, bir soluk durduysa, bu lûtfa erseydi, gönül şişesi, kırılmaktan emin olur-giderdi.

Kudurgan, saldırgan bir sarhoş olan ayrılığı kudurup saldırmasaydı, herkesle savaşa girişmeseydi, meclisinde canlarımız, başkalarından ayaklarını ayırd edemezlerdi.

A meclisin sâkisi, ölümsüzlük kadehini döndür; ne diye gönlün acımaz bana; taş mıdır gönlün yoksa?

O şarabı sun ki padişah için bir ağız açsa bütün varlığı yutar-gider; sanırsın ki bir timsahtır o.

O denizin coşuşunu bir seyret, gürlemesini bir duy; fakat o deniz şarap, gürleyişi de küpün sesi olsaydı.

Şarabı, gönülde her yana akmış; tıpkı kan; görsen dersin ki gönül, sanki Kudüs, kan da Frenk.

İslâm padişahı olan padişahımızın ordusu da Kudüs'te Tanrı yardım-larıyla Freng'e karşı ordu-ordu dalgalanıyor.

Sâki, bir sağrakla sarhoş olmam; daha fazla sun; şarap, o şuh padişahın kadehiyle sunulursa yıkılır-giderim ben.

* Güzelim vuslat çengi, canları uçurur-gider; hani dersin ki o çengi içinde güzel soluklu İsâ var.

A Tebriz, hayalin, aklımı çoşturuyor; sanki sen saf şarapsın, hayalin de sanki esrar.

Birbiri ardınca sunulan vuslat kadehleri, sanki sultâni savaşta, bir-biri ardınca atılan oklar.

Akıl, bir kılı kırk yarıyor ama orada kıl saymada, sanki bir şaşkındır akıl.

Kadehinin tezliği, öylesine ki şimşek bile onu yüzünden feryada gelir; böyle olmakla beraber ona karşı, kadeh de yüzüstü yerlere yıkılır, sanki bir topaldır.

Ne yücedir ki sarhoşların beyinlerinde şarap arar-durur; sarhoşları da arslanları yıkar bir hale geldi mi, görsen, kaplan bunlar dersin ([1])

Şarabın da, esrarın da madeni olan ulular ulusu Şemseddin'in denizinden, o Tanrı şaraplarından kadehime bol-bol, döktükçe dök.

---

(1) *Bu ve bundan önceki beyit, Konya nüshasında yok.*

VIII

130. Şemseddin'in lûtufları, gözlerime vursaydı iki gözüm de can göklerine kanat açardı.

İki gözümün kanat açmasından sonra sarhoşlukla ayaklarım da kanatlanırdı; fakat kutluluk kanadını o âleme vermiş o.

O âleme ayak bastın mı, beden hatırından çıkar-gider; sanki şu âlemde, anasından hiç doğmamış sanırsın.

Can, güzel yüzlülerin arasında zerreler gibi oyuna dalar; gâh o güzelim yüze sarhoş olur; gâh şarapla kör-kütük sarhoş kesilir.

Öylesine can güzelleridir o güzeller ki yüzlerini gören şah bile vezirin sevda bağıyla bağlanır da atından iner, yaya yürür.

Tapısında her şeyin, herkesin kul-köle kesildiği Şemseddin'in bir lûtufu, gönüle vursa gönlün yüzünden bunların hepsi de silinir, apan kalır.

Gördün ya; bütün güzeller, bütün padişahlar, bütün aylar, hizmet kemerini kuşanmışlar, tapısında oturakalmışlar.

O tapıdaki gayret olmasaydı ululuğu, herkesin lâyığını verirdi, herkesin hakkını alırdı.

Ne bir kimse yol keserdi, ne kimse yokluk avaresi kesilirdi; toprağın zerrelerinin gönülleri canlar canından o padişahtan neşelere, zevklere dalardı.

Ateş gibi yüzünün hayalini suda görseydi toprağın her parçası, yel gibi oynardı.

140.* A Tebriz, her duygu, senin sırrını duysaydı Sencer, toprağına kul-köle kesilirdi, Keykubâd tutsağın olurdu.

IX

Ne diye o bucakta donakalmışsın; ne diye sen de dönmezsin? Yoksa gamdan başka birşeyin çevresinde dönmem mi diyor, bu kötü fikre mi düşüyorsun?

* Mademki İmrân oğlu Mûsâ geldi, ne diye Firavun soyundansın? Mademki soluğu güzel İsâ geldi, ne diye soluktaş olmuyorsun ona?

Hak'la ahitlerde bulundun, gevşekliğinden ahitlerini bozdun; ne diye canlarıyla oynayanların sözleri, ahitleri gibi sözün, ahdin sağlam değil?

Fareler gibi toprağın içinden her mutfağa bir yol açıyorsun; ne diye padişahlar gibi şu kubbenin üstünde dönüp dolaşmazsın?

Ne diye kapılardaki halkalar gibi bağırıp, çağırırsın? Ne diye bir soluk olsun, erlerin halkasına girmezsin?

Kapalı kapı nasıl açılır? Anahtara düşman kesilmişsin; yaralı ne diye iyileşir? Merhemin çevresinde dönüp dolaştığın yok ki.

A benim canım, baş, onun yoluna toprak kesildi mi, baş olur; a baş ne diye bayrağının aşkıyla perçem olmazsın ki?

Ne diye yağmursuz bulut gibi Ay'ın önünde eğleşir, âlemi karartırsın? Ne diye Ay gibi şu âleme parlamaz, şu dünyayı parlatmazsın?

Kalem, yazıda bir harf eksik gördü mü, oraya kor elini; ne diye düzeltme aşkıyla eksik harfi arayıp bulmazsın?

150.* Senin elinden başka bir el dikerse ne gül bahçesi gelişir, ne bir gül açar, ne bir fesleğen; a yüz, iki kaynağın var, ne diye akmazsın?

* Gökyüzü tavafçıları, insanın çevresinde dönüp durmada; yoksa sen lânetlenmiş İblis misin ki insanın çevresinde dönüp dolaşmazsın?

* Bi bucağa çekilmiyorsan ne diye susmazsın?

Kâbe değilsen bâri ne diye zemzem olmazsın?

X

A benim ateşe tapan gönlüm; ateşler içinde sanki kükürtsün sen; sâkiye söyle: tez ol artık de, daha ilk kadehte tortulu şarap sundun zaten.

A dudağını ısıran sâki, gel de o şarapla pişir, oldur hamları; ne güzel bağdı, bahçeydi o bağbahçe; ne güzel üzümdü o ezip şarap haline getirdiğin üzüm.

Bir iz göstereyim sana ki kimsecikler gösteremez; a usul boylu; iz de şu. Hani o gece kendimde değildim de beni o Ay yüzüyle ısmarlamıştın sen.

A akıl, hatırlıyor musun? Hani o aklımın padişahı, sevgiyle sana o ateş gibi şarabı sunmuştu; sunar-sunmaz da sen hemencecik ölmüş-gitmiştin.

* O güzel, iki leğen getirdi; birinde ateş dolu, öbüründe altın; altın alırsan ateş olur, ateşe el atarsan altın almış olursun.

O serkeş sâkiyi gör; o güzelim ateşi al; fakat ateşin kadrini nerden bileceksin? Buracıkta küçücük bir çocuksun sen.

Tebrizli Şemseddin'in sayesinde ateşten neşelisin; fakat altına kaçtın mı altın gibi dondun-gitti.

XI

Bensiz hoşsan, iyisen a sevgili ne diye yüzlerce tuzakla yakaladın, tuttun beni? Yook, beni diliyor, istiyorsan ne diye sertsin, ne diye gülmüyorsun?

Şeker yurdunda kadeh-kadeh şeker şerbetini içen kişi, şu dokuz yıllık sirkeyi yeter bulur mu hiç?

Gül a dost, gül bahçesi gibi gül de düşman, benden gönlün soğudu, benden vazgeçtin sanmasın, sevinmesin.

Mademki Ay'ın da, gülün de hased edeceği bir hale geldin; mademki gönüllere ümit tohumunu ektin; güzelliğine lâyık değildir bizden vaz geçmen.

Ne güzeldi o sarhoşluğun, hani bizimle ahitleşmiştin de sarhoşça demiştin ki bize hem hısım-akrabasın sen, hem oğulsun.

Hani, yüzlerce lûtufla, yüzlerce neşeyle al kendinden geçiş kadehini, kendisinden, aklın başında diye bir-biri üstüne şarap sunuyordun.

Esenlik sana o hoca, şu anda bahanen nedir ki ne denizsin ne deniz gönüllü; ne sâkisin, ne efendilik ediyorsun bize.

Ne yakutsun, ne mercan, ne de gönlün, canın huzuru, rahatı; ne bostansın, ne gül bahçesi, ne de şekerler ballar madeni.

Susayım, fakat bir şartla; susarak şarap sun bana; ben de aptallığımdan öğütler vereyim sana, aptallığımdan; çünki öğüt tutmazsın ki sen.

XII

Sâkinin yürekten sunduğu yol armağanı olarak getirdiği şaraptan dertli gönlüm bir kadeh tortulu içti bu gece.

170. Ne haddi var, ne gücü yeter ki uyku, bizi derlesin-toplasın; bu gece âşıklara uygun onlara lûtfetmede.

Kadınlar, yas tutarlarken geceleri uyumazlar, ağlayıp dururlar; sense âşık bir ersin; nasıl oluyor da uykuya zebun oluyorsun?

A gönül, mademki aşk satranç tahtasını yere kodun, piyade gibi o şahın evinin çevresinde dönedur, mat olmaktan, yutulmaktan kork.

Bir uyku arkadaşı gerek bana; fakat uykum gelmiyor ki; mizacım, hareketten de dışarda artık, soğuktan da.

XIII

Canımızın, gönlümüzün olduğu gibi şu balçık bedenimizin de kanadı olsaydı çölleri aşar, şu anda Tebriz'e gelirdi.

Uç a gönül; kanatların var; uç oraya; hastanın çünkü; o bir kerecik yüzünü gösterdi mi, hiç bir hastalık kalmaz; hepsi de geçer-gider.

Yoksul gönül, beden gibi ağır olsaydı ne yapardı? Ona güzel sevgili, kanat bağışlamasaydı, acımazdı da.

Yazıklar olsun, noolurdu kalbim de onun bağışından yarım bir kanada sahip olsaydı; yolda yelip yortar, tezce Tebriz'lilere ulaşır, onları bile geçerdi.

Onlara şu yolculuk kutlu olsun, başarı versin, esenlik versin Tanrı; hem de her vardıkları şehirde, her uğradıkları yerde, her aştıkları çölde her vardıkları ırmakta.

Gönlüm, geceleri bekçilik etmek için yoldaş oldu onlara; fakat onun derdi belirseydi bir tanesi bile uyuklamazdı onların.

180.* Uçun o yana a padişahlar, uçun da ne değer biçilmişse bulun; bakın iksirden alın, Eyâz'ı Mahmud'dan.

Gidin a Tanrı âşıkları sonsuz devlete ulaşarak gidin; yürüyün Ay gibi kutluluk burcuna doğru.

Gidin padişaha âşık olanların burcuna, gidin yoldaki gerçeklerle; çünkü arayan, soğuk kişilerden, reddedilenlerden uzaklaşır, ayrılır.

Uç gizlice a gönül, uç can kanatlarıyla; padişah istemeseydi seni, böyle açamazdın kanatlarını.

İhsanı ileridir, vaadinde durur o padişah; yaratıcı olmasaydı yaratılanlar arasından çekip kapmazdı seni o padişah.

Işıktan da dışarıdadır, dumandan da o; fakat öylesine bir ateş yakmıştır ki akıl, bu ateşten bir ışıktır, hava bir duman.

A gönül, ne vesveseler içindesin ki dumanı ayırd edemiyorsun ışıktan; ışığın aşkıyla ödağacı gibi yan ateşlere.

* Nemrud'un evlâdından değilsin ki ateşe, dumana bağlı kalacaksın; değil mi ki Halil'in oğlusun, Nedrum'un dumanından korkma.

A benim canım, bir zamancağız yumuşak demir gibi eteşte kal; ateş olmasaydı aynanın yüzü cilalanır mıydı hiç?

* Zor işler, gönül ehlinin tertemiz ışığıyla kolaylaşır-gider; hani Davud'un elindeki mum yüzünden demirin mum gibi yumuşaması gibi.

190. Zor iş, sana kolaylaştı mı, bunu Şemseddin'den bil a gönül; tecellî, bil ki Mûsâ için; cömert, kendiliğinden nerden cömertliğe, ihsana kavuşacak?

XIV

Gümüşüm, altınım olsaydı eşim-dostum az mı olurdu hiç? Sevgilim yoksun olsaydı, altına aldırış etmeseydi ne gamım kalırdı, ne derdim.

Tanrım, erler hakkıyçün sen onu dünyadan geçir; dünyaya aldırış etmeseydi benim katımda değersiz mi olurdu o?

Güzelim, beni istiyorsan, benimle aynı derde sahipsen, aynı yola gidiyorsan ah etme, hasret çekme, pek büyük bir bahtım var benim.

A güzel, güzelsin, alımlısın; bırak şu yoksul görünüşü; gözün tok olsaydı senin, felek kul-köle kesilirdi bize.

Yakının bile adama yabancı görünmesi, insanın tamahı yüzündendir; insan tamah etmeseydi herkes, dayı olurdu, amca kesilirdi insana.

Gel a Ay yüzlü, bize benze; ne nîmet ara, ne devlet; şeytan da böyle olsaydı bayrak sahibi bir padişah olur-giderdi.

Şeytanlıktan ayrılırdı; kötü söz bile övüç gelirdi ona; cefayı vefa sayardı; hastalık, onca kerem kesilirdi.

Yokluk, öylesine bir devlettir; dünyada, bizde hayâlden, rüyâdan ibaretiz; iş böyleyken kıvranır dururuz; uyuyan kişi, uykuda olduğunu bilseydi, rüya gördüğünü anlasaydı gam mı yerdi hiç?

200. Uykuya dalmış kişi, bir hayaldir görür; düşüncelere dalar-gider; şu dağınık uykudan bir sıçrayıp kalksaydı görürdü ki nimetler içindedir.

• Birisi, gam zındanına düşmüş görür kendini; öbürü, erem bağına girmiş; uyansalardı ne zından kalırdı, ne erem bağı.

XV

Gül yanakları o gül bahçesinin yüzünden gülseydi can baharı tazelenirdi, beden fidanı gülmeye başlardı.

O canın canına can olan, yalnızca yüzünü gösterseydi bedenim, lûtufuyla can olurdu, canımsa güler-dururdu.

O yüzlerce Firdevs'in ışığı güzel, hey deseydi bana, konuk geldim; şu ev, Firdevs keselirdi; gül bahçesi gibi gülerdi [1].

O tümden söyleyen, dilini açıp söze başlasaydı ölmüş beden dirilirdi de kekemeye gülerdi artık.

O sevgililerin sevgilisi, hiylelerle-düzenlerle bir görünseydi canlar, fenlere, hünerlere sahip olurdu da her hünere, her sanata gülerdi.

Apaçık bir gülseydi o, aşkla perdeler yırtılırdı, dünyaya bir kargaşalıktır düşerdi, gizli şeyler, ortaya çıkar-giderdi.

O güzellik padişahı, yakadan bir baş gösterseydi, bütün güzellik kaftanları, tâ eteklerine kadar gülmeye koyulurdu.

O yüzlerce gökyüzünün Ay'ı, ansızın bir harman yapsaydı neşe, başaklara dönerdi de harman gibi güler-dururdu.

210. O, bir lûtuf gösterseydi de can gözlerini açsaydı, lûtuf bile şekle bürünürdü, en katı şekil bile gülmeye başlardı.

Padişahlar padişahı, kaanlar kaanı, bir yoksula ihsanda bulunsaydı, o yoksul, hazine gelirdi de hazinelere gülerdi.

---

[1] *"Hey konuk küldüm" tarzında ve Türkçedir.*

Lâ'l dudaklarının şarabı, gayb perdesinden yüz gösterseydi, güzellik, bir sarhoşcağız olurdu da en güzele bile gülmeye koyulurdu.

Lâ'l dudakları, hikmetlerden inciler bağışlasaydı, mermer bile lâ'le dönerdi de mâdene gülerdi.

O âşık öldüren kahredici, merhametle, sevgiyle karılsa, birleşseydi, granitten yapılma dağdan sütler coşardı, demire kadar her şey gülerdi.

* Bir Zâl, O Rüstem'in, bir an bakışına erişseydi, and olsun Tanrı'ya, saflar yaran, Rüstem'e güler-dururdu.

O savaş arslanının erlik gösterdiği gün, sarhoş arslanlara erkekler de, kadınlar da gülmezler mi ki?

Devlet sâkisi, ardı-ardına dostluk kadehini döndürseydi, kadeh bile sarhoş olur, içindeki şarapla gülmeye koyulurdu.

Tebriz'li Şemseddin'in elini öpen her canın ömrü, ölümsüz bir hale gelir, ölüme güler-durur.

Onun emniyet ırmağı belirseydi herkes, erlikle savaşlar arardı, emin oluştan nefret eder, emniyet yurduna gülerdi.

XVI

220. A Ay, bir solukcağız bana uy, beni padişah bil, başbuğ say; sitemli sözler bile söylesem başını salla, evet de.

* Beni tahtına oturt, önümde diz çök; padişah yap beni, silahdâr gibi önümde koş.

Padişahım, arslansın sen, bense tilkiyim; bir zamancağız sen, ben ol, ben de sen olayım; tilki, arslanı tuttu mu bütün dünya, ne de güzel bir avlanma bu der.

Öyle görülmemiş bir efendilik, eşsiz padişahlarda olur; senin gibi bir tac-taht sahibinden başka kim verir tacını, tahtını?

Öyle fazla ihsanda bulundun ki daha da isteklendim; hani Mûsâ, Tanrı'nın sözünü duydu da yüzünü görmek istedi ya; tıpkı onun gibi.

Gül bahçesinin bir avuç toprağı, bahçe sahibinin bir avuç toprağı kesildi; zaten bu lûtufla topraktan hasıl olan her şey, her leş, canlanır, dirilir.

* Sen, tahtsız padişahsın, yüzüksün Süleyman; Ay'sın sen, şu gökyüzüyse tapın da, baş aşağı gelmiş bir leğen.

Tapında Akl-ı Küll, yeni öğrenmeye başlayan bir çocuk; senin olgunluğuna karşı sakalından, sarığından başka nesi var ki?

* Tanrı'yla konuşan Mûsâ ve Hârûn, Kaarûn'un malından, altınından elbette iyidir, buluşmayı paraya-pula satarsan yaraşırmı hiç?

Allah'a hamdolsun, bana ha Ay değirmesi olmuş, ha saman çöpü; ikisi de bir; sarhoşluğumdan bir arpayı, bir kantardan ayırd edemiyorum ki.

230. Dünyaya aldırış ettiğim yok; getir meyhanecinin kadehini bana; varlığımdan usanmışım zaten varlığım da ne olabilir ki?

* Ashâbı Kehf'in köpeği delirdi de saldırmada arslandan da üstün bir hale geldi; sarhoşum, tel kırmanın sırası değil; sustum artık.

A gönül, mademki görüyorsun; söz söylemeyi, güzel görünmeyi bırak; kendine gel de şu atlastan, bir gelin perdesi elde et.

XVII

* Gözünün perdesini açarsın; münezzehtir noksan sıfatlardan, kulunu geceleyin götüren. Kendi yüzünü görür-gösterirsin; münezzehtir noksan sıfatlardan, kulunu geceleyin götüren.

Aşk şarabı olur, çoşar-köpürürsün; o yandan, daha fazla kendinden geçer, aklını yitirirsin; binlerce akıl kapısın; münezzihtir noksan sıfatlardan kulunu geceleyin götüren.

Canın başına bir taç vurursun; gönlü tutar, mîraca götürürsün; iki dünyadan da yüceltirsin onu; münezzehtir noksan sıfatlardan, kulunu geceleyin götüren.

Gönül, uçar da çölleri-ovaları aşar, bütün canlardan ileriye geçer; derken; ansızın sen çıkarsın karşısına; münezzehtir noksan sıfatlardan, kulunu geceleyin götüren.

Kapıp kaldırdığını ağırlayıp o mekânsızlık bahçesine kondurursun; münezzehtir noksan sıfatlardan, kulunu geceleyin götüren.

Bizimlesin diye öylesine sevinmedeyim ki gönlüm, her solukta uçmada; her an sabır elbisesini yırtmada; münezzehtir noksan sıfatlardan, kulunu geceleyin götüren.

Altı yandan da kaçar, o tapıya sarılırım; çünkü pek gönüller bağlayansın, pek güzelsin sen; münezzehtir noksan sıfatlardan, kulunu geceleyin götüren.

240. Canlara can verdi, gönülleri oyuna soktu, yokluğu sevdalı kıldı; münezzehtir noksan sıfatlardan, kulunu geceleyin götüren.

Yücelere kaç a gönül, yani Salahadddin'e kaç; çünkü elsizin, ayaksızsın sen; münezzehtir noksan sıfatlardan, kulunu geceleyin götüren.

XVIII

Maşallah diyeyim de kem göz değmesin; her zaman neysen osun ama ne de güzellik bu, her zamankine benzemiyorsun bugün; bir başka güzelliğin var.

Bundan önceki güzelsin desem gönül yanar; her zamanki gibi cansın desem can yanar.

Her zamanki gibi gene yenini sallar, oyuna girersen felek, gök renkli hırkasını, hemencecik, hem de eteğine değ yırtar-gider.

Her zamanki gibi beni, bizi dışarı sürersen ne de güzel bir halvet olur, ne de hoş abir padişahlık elde edilir, ne de güzel bir anlayışa kavuşulur.

Ağla a kendinden geçmiş bülbül, yepyeni bir yanış getirdin; her zamanki gibi okumuyorsun gülün mektubunu şimdi.

XIX

A cana, gönüle yakın dost, bu çeşit uzaklığı reva görür müsün; vuslatın-dan doğan canı ayrılığa nasıl atarsın, lâyık görür müsün bunu?

Acı bir tohum elde ettim; ne ekmeye yarar, ne yemeye; sen, o kadar tatlılığınla şu acılığı, şu tatsızlığı revâ görür müsün?

Öylesine bir ışıksın kisuyunla cehennemi bile söndürürsün; benim gönlümü, bu çeşit yakıp yandırmak, lâyık mı sana?

250.* Tutalım, Âdem gibi cennette bir buğday yedim; vuslat elbisemi soyup beni böyle çırıl-çıplak bırakmak, yaraşırmı sana?

Ayrılık savaşında kanlar içindeyim, canımdan yaralanmışım; tıpkı Hârezm ordusuyla Gor ordusunun savaşı gibi hani; reva görür müsün bunu?

Bana, bağışlanmışsın sen, ışık kıblesinin makbulüsün dedin; bağışlayıştan, suçlarımı örtüşten sonra bu çeşit azaplandırmak lâyık mı sana?

A benim Ay yüzlüm, birgün senin ışıklı gözünü gören gözlerin, kötülük isteyen kem gözlülerin nazarına uğrayıp kör olmasını reva görür müsün?

* Şimdi, aşk dünyasında Davud oğlu Süleyman'sın Allah korusun, revâ görür müsün bir karıncanın incinmesini?

O Şems'sin sen ki ışığın, bütün ışıkları kaplamıştır; böyle olduğu halde tuttun, Tebriz'e döndün, gizlendin-gitti; lâyık mı bu sana?

XX

Kulağına kim afsun okudu ki kaşlarını çatmışsın? Neşesiz kimseyle oturma, düşüp kalkma demedim mi sana?

Birisi, zehirlerle dolu bir afsun okur kulağına; gamlarla dolu gönül alanından, bir hastalık haberi verir sana.

O kaşlarını çatmış ekşi suratlıyı gördün mü, tanı onu, kaç ondan, ne diye durur da konuşursun onunla?

Rengini gördün ya, deniz suyunu tatmaya ne hacet var? Çünkü tattın mı, suyu ağzını zehire döndürür.

260. Dünyadaki güzel, alımlı kişiler, dağdaki keklikler gibi kaçarlar, kötü zanna düşerler.

O kokmuş yemeği, kusup çıkarmak istiyorsan bir ferahlatıcı ilâç vereyim sana; fakat daha tuzgu yemeye kalkmak ([1]).

([1]) Yenecek ve içilecek şey anlamına gelen "tuzgu" sözü, Türkçedir.

A ev sahibi, ateşten bir sağrak sun da ısıt, beni de ısıt, arıt, o akan ırmağını da.

Bizi güzel bir hale sok, doyur, dönmek istersek yola sal; çünkü biz zararlara uğradık; zarar görmemize razı olma.

İçmeyi kurduğumuz sağrağı sun; onu inkâr etmiyoruz biz; bize yaptık-ları hâlâ görünmede, öç alma çağı geldi-çattı.

Göz çanaklarımla sun; canım da fedâ olsun, tenim de; zâten sen, ikinci mahşersin; yağmurlarınla dirilttin bizi.

Işıklarımı yak, anahtarlarımı sun elime; cömert elinle halden hale sok, yürüt-götür beni ([2]).

Adını Farsça söylersem Arap, yalvarır bana; Arapça övmeye koyulursam seni, Fars ağlamaya başlar.

Bugün, tâ erkenden, boynuma bir başka zincir taktın; ne güzel de bir gerdanlık bu; zincir taşımak; ne de hoş bir mevki bu.

* Köpeğin boynuna bir zincir taksan, bütün arslanlara padişah olur; Zenciye bir renk versen Rum ülkesi halkından olur; evet Rum olur-gider.

270. A sağrak sunan sâki, a katı yürekli dost; beni iflâs ettirerek belâlara mı uğratacaksın, yoksa fazla bağışlarda bulunuyor diye âleme mi yayacaksın?

Arapça da, Türkçe de, ikisi de sağrağınla arıtır insanı; bir kahve sun da güçlükten de kurtar beni, kolaylıktan da ([3]).

Galiba Arap padişahını dün gece rüyamda gördüm; uykunun-rüyanın da yeri mi? Yüzünü uyanıkken görüp durmadayım.

([2]) Bu beyit ve bundan önceki dört beyit Arapçadır.

([3]) Bu ve bundan önceki beyit, gene Arapça.

XXI

Ey ârif, her gece yarısı dama çık, feryâd et; gönül güvercinlerini avlayan alıcı şahinsin sen.

Ayakları bağlı canlar, senin yüzünden beden bağlarından kurtulur; donmuş, buz kesilmiş gönüller, senin hararetinle çözülür, akar-gider.

Toprakta gizlenen nice çiçekler, nice gönüller, yağmuru beklemede; feryâd ederek çağır onları.

Güzün, karakışın inadına şu gül bahçesine bir bahar ver de güz de kör olsun, karakış da; kötürüm bahçeye bir kol-kanat ver de uçur.

Yücelerden haydin diye bağır, gül bahçesi gülüyordu; mahzun dikeni de güldür; sen ülkeler sâkisisin (1).

Ateşlerle dolu bir gönlüm var, bir hoşça su serp ona; fakat çeşmenin, ırmağın suyundan değil, sendeki sudan.

Ayağın bastığı toprağa kurban olayım; bu gece dudaklarını öpmeme manî olma; gel a yoluyordamı hoş güzel, canla beraber dön-dolaş.

---

(1) Bu beyit, Konya nüshasında yok.

280. Mademki bu gece uykumu bağladın, bâri sarhoşluğun yolunu kesme; eli güçlü bir padişahsın; akıllar bağışlarsın, akıllısın sen.

Ne diye bağladım uykumu, iyilik etmek için değil mi? Gizli definesin çünkü; defineyi meydana çıkarmayı kuruyorsun.

Ne de güzel, ne de tatlı bir uykusuzluk; gülden de iyi, nesrinden de; tat-lılıkta, yeyimde baldan da tatlı, şekerden de.

Tertemiz canın için o sâki, bu gece asiliği bırak; çünkü özleye-özleye yanıp yakılan canda, sabır denen şey kalmadı artık.

Gel a benim eşim-dostum, sabaha dek pencereden pencereye döndük-dolaştık; çünkü uykuyu yıkan o er, boyuna geldi-gitti, geldi-gitti.

Bu dönüp dolaşmaya, dönüp duran gök bile haset eder; çünkü iç budur, öbürüyse kabuk; nûr budur, öbürüyse ateş.

Bu sarhoşlukla bence geceyle gündüz, ne de kısadır ya; bu sarhoşlukla, bu mahmurlukla geceden de kurtuldum ben, gündüzden de.

Eşim-dostum ol a padişahım, şeytanın inadını eşim-dostum ol da güzellerin yüzlerini gör, başlarını kaşı.

Bu gece padişahımsın, alımlısın, güzelsin, tam gönlün istediği dilbersin; uzat o hastalıkladan kurtaran elini de çıkar kuyudan beni.

Bekçilerin şarabını içtim de damın çevresinde dönüp duruyorum; şarap içmeyi kuruyorsan sen de çevremde dön-dolaş.

Onun sarhoşlarıyla döner dolaşır, sarhoş olursan altına dönersin; ayaksan başkesilirsin, dilsizsen okumaya koyulursun.

Şu gönlümde dalgalar var, dalgıcın başını kaşımadayım fakat nerde inciler yağdırmaya lâyık bir anlayış eteği?

Gamlarla, dertlerle dopdoluyum ama gene de ağzımı yumdum, sustum; Tanrım lütfet de örtücülüğünle şu ateşte sabrımı artır benim.

XXII

Gönlüm, bir sevgilinin elindeki kaleme döndü; bu gece "ze" harfini yazıyor, yarın sa "rı" harfini yazacak, (zer-altın sözü yazılacak; altına dönceğim, sararıp solacağım, ayarı tam altın kesileceğim).

* O, kalemi rık'a nesih ve daha da başka yazılar yazmak için yontar; kalem de ben de kimim ki der, ancak sana teslim olmuşum.

Gâh kalemin yüzünü karartır, gâh onu saçına sürer şi gâh başaşağı tutar onu, gâh onunla bir iş görür.

Bir yazısıyla tutar, dünyanın başını keser, başsız kor; bir yazısıyla bir yüce kişiyi, evet, belâdan kurtarır.

Kalemin şânı, şerefi, kâtibin şânı, şerefi kadardır; ister padişahın elinde olsun, isten ağanın.

Kalemin başını yarar, neden yardığını o bilir; hastanın nasıl iyileşeceğini Calinus bilir.

Kalem, ne kendi aklıyla beğenmeyi bilir, ne kendi dileğiyle inkâra koyulabilir.

300. Ona ister kalem diyeyim, ister bayrak; akılsızdır, aklı var; ne de güzel akılsız bir akıllıdır o.

Akılla övülemez; zıdları toplamıştır o; parçaların biraraya gelmesiyle bütünlenmemiştir, parçalarla tümdür; şaşılacak birşeydir; iradesi yoktur, dilediğini yapar.

XXIII

Yüzüme iyi bak, her vakitki değilim ben; seyret tatlılık denizini, seyret inciler yağdıran dalgayı.

Tanrı'nın elinden kim kaçabilir; Tanrı'nın oltasına kim tutulmaz; nerde kıyamet? Gelsin de şu kargaşalığı şu çoşup köpürüşü görsün.

Bir eli yumulmuştur sanki, bir eliyse açık; mademki şu ikisinden kurtuluşun imkânı yok; bari yola düş, yürü.

İsâ gibi tatlı-tatlı gülüyorsun onun da şeker gibi gülüşünü seyret; Mûsâ gibi kemer kuşanacaksan o dağın, o belin üstünde kuşan.

Şu gök damının altında her alçağa kapıcı kesildin; bâri bizim sevgilimizin mahellesine gel de damı, kapıyı seyret.

Gül dalına boyuna, şu külhanda ne diye oynar-durursun diyordum; can bahçesine gir de terü tâze çiçekleri dalları seyret bâri.

Utarid'e de, üstünlüğüne, hünerine dayanıyor, ululanıyorsun, kır kalemi de şekerkamışının haberini duy diyordum.

Zühre'nin kulağına diyordum ki: Şaraptan kulağın kızardı; başını padişahın meclisine sok da baş sevdası nedir, bir gör bâri.

310. Süsen gibi yüz dilin var, fakat gene de şu feryadı bırak, dilini kes; hiç olmazsa dudağını yummuş goncadan duy susanların haberini.

XXIV

• Coşup sarıklarını atan başlarda erlik yoktur; lâftan ibaret kârla nerden düzene girer pazar a benim canım?

Kurt huylu kişiyi bırak, öylesi ava yüz tutulmaz; kâr aramaktan vazgeç; bu iş, girişilmeye bile değmez.

Altın ne oluyor, can ne oluyor, inci mercan da nedir bir sevgiye harcanmadıktan, bir güzel sevgiliye feda edilmekten sonra?

Nekesliğimden boynuma altın bir gerdanlık taksam zincir olur o gerdanlık; ayağıma altın halhal taksam diken kesilir, diken.

Git a meyvasız dal, gökyüzü gibi boşuna dönedur; altın bekçisi olmuşsun, var, yılan gibi kıvran-gitsin.

Sen, kızıl altın diyorsun ona; fakat sararmış solmuştur, hastadır o isen şehrin zengini diyorsun ona, bir şalvarı bile yoktur giyecek.

Benimle aynı derde tutulmuşlara, neden gümüşümü feda etmeyeyim erler gibi? Niçin bir hasta içmesin beni şifa veren şerbet gibi?

Her daralmışın gönlüne eş-dost oluyor çenk, her yay çekilişinde, her tel oynayışıyla kulaklara gıda oluyor; bir çenkten de aşağı mıyım ben?

Şarap, neşe kaynağından doğmuş, her mahmura, her düşküne aşk davetçisi kesilmiş, şaraptan da aşağı mıyım ben?

320. Mermerin, granitin bile her damarından bir bağış kaynağı çoşuyor; a sevgili, bağışlamayı mermerden öğren, kayadan belle.

Ne biçim beğsin, ne biçim ağasın sen; taşlar, kayalar bile utanıyor senden; bir köpekten başka birşey olmayan benliğe tutsak kesilen, nasıl olur da Tanrı arslanı olurmuş?

Sustum, çünkü din Rabbi, gizli şeyleri meydana çıkarıyor; ayıpları örter ama onun çirkin dalını gösteriyor işte.

XXV

Gönül beği, boyuna sana, gönlün varsa diyor, âşık ol da ekmekten de bez, elbiseden de.

Ekmek kıtlığına düşsen aşk, ekmekçi olur sana; sarığın kaybolsa sarık kesilir aşk sana.

Seyret de bak, meleklerle canlar, şu lâcivert gökte ekmeksiz, elbisesiz, ne de hoş uçup geziyorlar.

Şu ekmeğe, şu fırına boş verir, bunlardan hür olursan başka bir dünya düşüncesi gelir sana, onun için ağlamaya koyulursun.

Yook, ekmek kaydında kalırsan can sevgilisi gelir de sana der ki: Var, ekmeğe dost ol, onunla seviş, sana dost olamam ben.

* Aşk subaşı, kayadan bile bir kayna çoşturur bize; a dostum, şu öküz açlığına tutulup öküzlüğe kalkışma artık.

Sözler, gönülde yığılıp dökülmüş, her biri, evvel ben çıkayım da bir müddet susayım bari diye bana yalvarıyor.

330. A ev sahibi, komşumun güzelliğini gördüm; aramızda bir ateştir, yak da nûru, ateşimi söndürsün ([1]).

Arapça söylemeye başladın mı, kulağıma Farsça der ki: Hizmette kusur mu ettim ki yüzünü bu yana çevirmiyorsun?

---

(1) Bu beyit Arapçadır.

A Ay yüzlüm, suç işlemedin, fakat onun umumi lutufu, kimsecikler utanmasın diye her bahçeye bir başka gül ihsan eder.

Rum ülkesinden kulları var. Zenci kulları var; sırayla gâh Rum, yüzünü gösterir, gâh Türk.

Rum kölesi neşedir, Zenci kölesi keder; bir solukta buna buyruk sunar, beğ diker; bir solukta da ona ferman verir, buyruğunu yürütür.

Bunun gecesi, öbürünün günüzüdür; onun ayrılığı, bunun buluşması; sağlıklardan, hastalıklardan kadeh döndürür-durur.

Nöbet gecesi gelmedikçe şu değirmenden buğdayını götürmeye kalkışma; çünkü nice değirmenler görürsün ki suyu yoktur.

A güzelim, ben sözün kabuğunu söyledim, içini sen söyle de deniz, inciler saçmayı öğrensin.

XXVI

Mademki benim sarhoşumsun a benim canım; başına gelen dertten ne gamın vardır, ne kasavetin; mademki benim ceylanımsın a benim canım, erkek arslandan ne gam sana.

Ay yüzlün, ben olduktan sonra yılı, aynı ne düşünürsün? Bendeki çoşkunluk, bendeki özleyiş, sende de varsa şerden, kargaşalıktan ne gam var sana.

340.* Mademki şekerkamışına maden kesildin, ne diye yüzünü ekşitirsin? Aşk burakı, mademki râm oldu sana, eşek ölümden ne gamın var.

Ben seninle bu kadar sıcakken ne diye soğuk-soğuk ah edersin? Mademki gökyüzü damına çıktın, kurudan-yaştan ne gam sana.

Güzel sesimi dinledin, şifalar verişimi gördün, iple oynayışımı seretttin; şu çenberden ne gamın var.

Şu şekle ne diye sanılırsın, mânasız kalmaktan ne diye korkarsın; mademki inci koltuğunda, incisiz kalırım diye ne gamlanırsın?

A Yûsuf, elinden kim kurtulur, oltandan kim kaçabilir? Bütün Mısır, senin sarhoşun, körden, sağırdan ne gam sana.

* Gönülle mağara dostusun sen, dört dostun ışığısın sen; mademki Zülfekaar'a sahipsin, o hançerden ne diye gamlanırsın?

Bağlar-bahçeler senin oldu; o şekerlerden yiye-dur; kapıları kapasalar ne çıkar, kapının kapanmasından ne gam sana.

Kendi çekip çevirmeni gördün, kolunu-kanadın seyrettin; şanını-şerefini bildin-anladın; her şansız-şerefsiz kişiden ne gam sana.

A canın canına can olan, a konuklara can kesilen, a padişahlar padişahı, Sencer'den ne gam yersin ki?

Balık gibi sus, hoşça dal o denize; mademki denizin dibindesin, ateşten ne gam sana.

XXVII

Sohbet hakkıyçin, dostluk hakkıyçin dün kendimde değilken, hastalık-la söylediğim sözleri sevgiliye söylemeyin.

Ansızın, Allah korusun, o Ay yüzlü bir duyar, işitirse gece karanlığında ne der, ne yapar, kendileri bilir artık.

Akıl, evde olmadı mı, masal darmadağın olurgider; gâh alta düşer, gâh üste çıkar; gâh savaşır, gâh ağlar ([1]).

Bendeki çoşkunluğu âleme dağıtsalar bir tek akıllı göremezsiniz, herkes aklından olur.

A akıl, boyuna vesveseler mi döküyorsun üstüme? A bulut, boyuna acı şarap mı yağdırıyorsun bağıma?

A Müslümanlar, a Müslümanlar, gönlünüzü koruyun; çevremden çekilin; ne bakın bana, ne gönlümü almaya kalkışın.

(1) Bu beyit, Konya nüshasında yok.

XXVIII

Hasta bir doğana benziyorum; hastalıktan yer yüzünde kalmışım; ne yerdekilerle aynı cinstenim, ne de uçmama imkân var.

Padişahın elini hatırladım mı, canıma bir ateştir düşüyor; kanadım yok ki uçup gideyim; kanatlarım yardım etmiyor bana.

A yoksul doğan, kuzgunların arasında nasılsın? Aşka göz yummuşsun ama münafıklık etmişsin sen.

Gönül yalım-yalım yanarken aşk, gizlenebilir mi hiç? Hele gözlerden, akan çeşmeler gibi yaşlar boşanırsa.

360. Tatlarla dolu aşk zevkini yüceliği, yeter sana; aşk olduktan sonra acılık, horluk, meydana çıkabilir mi ki?

* Elif gibi hiçbir şeyin olmasa da aşkın, gene seni harflerin baş köşesine çıkarır; çünkü gereken şey var sende.

Ölümsüz tatlılıklar, âşıkların gönüllerindedir; ağlayıp inlemeleri kem göz değmesin diyedir.

Âşıkın bedeni, hastalar gibi ağlaya-inleye toprağa düşmüştür ama Ay bile bunca tezliğiyle beraber izlerinin tozunu bulamaz.

Âşıkı, gafletlere dalmış gibi görürsün ama o, her solukta, akıllılıkla bir perdeyi yakar-yandırır.

Elbisesini yırtar, beden kaftanını yakar-yandırır; dostu kucaklayınca hepsinden de soyunmuş bulunmayı ister, buna hazırlanır.

Sevgiliden başka nesi varsa hırsızlar çalarlar ama gerçekte o işi, kendisi yapar; hırsızdan hırsızlık eden, hırsızın malını çalan odur.

Düzenbazlıkla onları bu işle oyalamak, onlardan ayrılmak, tek oluş evini tutmak, sevgiliyle yalnız ister o.

Senin bilgin de kat-kat aklın da; bunu bilemezsin sen; o mağaranın dışındasın, fakat gene de mağaradayım diye sevinmedesin.

Fakat Ashâbı Kehf'ten ne kadar uzak olduğunu, onlara ne kadar yabancı bulunduğunu ansızın bir görsen canının ödü kopar-gider.

370. Ömrünün boyunca gönül remzinden bir harfin bile kokusunu alamadın; a Kur'an okuyan hâfızsın, ehilsin, ustasın ama bu, böyle.

Seni ne kadar uzaklaştırdılar da iş değirmen taşlarına mil oldun gitti; şu işsizlerin işlerine katılmaya, karşılıksız işe koyulmaya gücün yok senin.

Seni, her solukta yeniden-yeniye bir işe koşarlar; düzenbazlık yolunu tutarlar da kendi haline bırakmazlar.

Gâh ustalık sevdasına, gâh şehvete düşersin; gâh askere kumandan olursun, gâh ağalık ipiyle bağlanırsın.

Efendiler efendisi Şemseddin, Tebriz'den bir zekâtla canına yardım etmezse eyvahlar olsun, yazıklar olsun canına senin.

XXIX

Yoksul hastayı sürme tapından, hastalığı haddi aştı çünkü; ne feryadı kaldı artık, ne ağlaması.

Derdinin bittiğinden susmuyor o; sabrı-takatı bitti; o yüzden çaresiz susu yor.

Acımak, esirgemek çağı; ağlayın ona; gönül alan dostlarısınız, gönül alıcı sözler söyleyin ona.

Çünkü dostların feryadıdır hastalara sakinlik veren; sizin feryadınızdan başka bir yardımcı sığmaz buraya.

380. Bu feryatlar, birbirine karıştı mı o derde derman olur; o peri de merhamete gelir, az incitir onu.

Ansızın lütfeder, gelir de hey der, sana konuk geldim; yoksulların çadırı, şekerler yağdıran bir neşe yeri olur-gider ([1])

Ayrılık mahmurluğu kalkar, meclisin beği gelir-oturur, içki töresince kadehi döndürmeye başlar.

Âşıkların bütün varlıkları, Zuhal yıldızına doğru oynayıp uçmaya koyulur; hepsi de havayı, ayaklarının altına alırlar; ateş küresi yanılır-gider.

O sarhoşlar, can göğüne doğru salına-salına giderler her yanda şarap ırmakları, gelirler gibi akar.

Ne göçtür bu, ne gidiş; ne bahttır bu, ne devlet; bunu haberim olmadan söyledim; a benim eşim-dostum, haberin var mı senin? ([2]).

Orda zırhın işi kalmaz, silah değersiz olur; padişahımızın kahrı, gaddarlığı yakıp yandırır.

---

(1) Beyitteki "hey der, sana konuk geldim" sözü Türkçe ve "hey konuk kıldüm" şeklindedir

(2) Bu beyitteki "göç" sözü de bu tarzda ve Türkçe olarak kullanılmıştır.

Korku, korkusundan gaybolur, emniyet, onun eminlik lûtufuna bakar da utanır; bilgi mumuna karşı yalnız düzenbazlık, kötü bir iş kalır.

Kalır ama çabucacık lûtuf eteği, ona da acır, onu da, lûtfeder, örtü-verir.

390. Böylece de ulular ulusu Tebrizli Tanrı Şems'inin lûtuflarını, düşmanın gözü bile görür; ne küfür kalır, ne inkâr.

Bütün zıtlar, onun lûtfundan yeni bir elbise giyinir; hepsi de boy-bol lûtuflara erer, utancından mahvolur-gider.

Bir kere daha mahvoluştan yeni bir varlık bulurlar, yokluk âleminden, dikenden biten gül bahçesi gibi bitip gelişirler.

Derken gözlerini açarlar, aşkın yüzünü görürler; baştan başa buyruktur, baştan-başa bilgi, tamamiyle hilimdir, tamamiyle suçları örtüş.

XXX

A canın da yaşayışı olan güzel, niçin, nasıl şu âlemi yurd ediniyorsun? Yolda toprak konuşmaz, taşın aklı yoktur.

Niçin zehir acılık verir; neden diken yaralar; niçin kızgındır sert, neden karanlıktır gece?

Onun gül bahçesine benzeyen yüzüne daldım da şaşırdım-kaldım bir gün; şu âlemde diken, nasıl oluyor da onun zamanında dikenlik edebiliyor?

Olsa-olsa, kıskançlığıdan yüzünü örtmüştür de başkasını görmek istememiş, başkasının belirmesini dilememiştir.

Olsa-olsa dünyanın gözü kötüdür, iki görür, o ateşli yüzü, letâfetinden dolayı göremez diye gizler, yüzünü.

Çirkin suratlıların gözlerine çirkin elbise görünmeli; yoksa o tertemiz güzelin çirkin elbise giymesi yaraşır mı hiç?

400. Lûtfunun çıplaklığından letâfet libâsı bile utanmada; onun temizliğinden utanmada da ırmaklar gibi terler dökmede.

Letâfetinden bütün gözlerden gizlenmiş ama gene de gözlerinde lûtuflar çakmada; her yanda görünüp durmada.

Gene lûtufu yetişmiş de gözlerini yummuş, yüzünü gizlemiş; böylece de gözler, onu görmekten, onu seyretmekten mahrum kalmış.

Fakat o görünmeyen nûr, her an sana şarap sunmada, ayıklık kendinden geçmededir buyurmada.

Pek güzel olanlar, işve yapmazlar, cilvelenmeye aldırış bile etmezler; fakat sevgilerinde binlerce hiyle-düzen vardır.

Bulaşma dileyen bedeninle, canınla nasıl ona kavuşmak istiyorsan gayret et de canında can varsa o yandan da gafil olma.

Ne önde ara, ne artta, ne de gökyüzünde; kendi gönlünde ara onu; görmez misin ki rüyada bağdasın, gül bahçesindesin.

Ne tarafı biliyorsun, hangi tarafı görüyorsun? Rüyada gördüğün bahçe var ya, uyanıkken o bahçesin sen.

Can gözünü açarsan can ülkesini görürsün; yüzünü padişaha döndün mü, yol çocuğu olursun.

Hem de hangi padişah? Adını söylemem, sıfatlarından bir işaret vereyim yanız; aklın varsa örneklerden anlarsın artık.

410. Fakat aşağılılarından, tamahlarından eri, başı değil de külâhı arayan akılları istemem ben.

Külâhı bırak da başı ara; sır o başla ele geçer; sır meclisinde baş köşeye oturur; sarhoşsun, o yanı seyrededur.

Hem de bir kadehle sarhoşsun ki gizli şeyler, onun arığılıyla bir-bir görünür; gizli âlemde, perdeler ardında ne Ay yüzlüler belirir.

Her Ay yüzlünün yüzünde, pek güzel bir dağ görürsün, bu dağ, gönül alıcılıkta eşi-benzeri olmayan padişaha kulluk nişanesidir.

Ulular ulusu Şemsedin, insanların da güzelliğini giderdi, cinlerin de; ne Tebriz'miş bu, deniz gibi, her buluta inciler yağdırıyor.

XXXI

Ulular ulusu Tebrizli Şemseddin'in ayrılığıyle gözümde bir kan dökücülük âdeti peydahlandı.

A parlak güneş, onun buyruğundan baş çekme; onunla inada kalkışırsan ebediyen kararır-gidersin.

* A bulut, nerkis gözlerinin bir bakışına nail olursan su yerine Ab-ı Hayat yağdırır, inciler süzersin.

Ateş, bir gececik, onun lûtfunu onun hilmini rüyasında görseydi gül bahçesi kesilirdi, yakıcılığı hiç kalmazdı.

Her canı, bir cana eş ettikleri zaman hiç bir canın, onun canıyla karışmamasını buyurdular; tek kaldı o.

420. Onun canı, o kadar arı-duru o kadar lâtif ki bütün canların, utançlarından ondan çekinmeleri farz olmuştur.

Onun canından doğan canların vehmine bile gelmez; kerpiççeğiz, elbiseye peş olabilir mi hiç?

Ondan bir koku alıp da dünyada benim, benden başkası yok diyen kişi, mevkiinden bir koku alsaydı hasretle kanlar dökerdi.

Gel a Aklı Küll, benimle gel de can denizinin ardında, onun şanını, şerefini bir seyret; fakat bir şartla: Kaçmak yok ha.

Hani bir deniz ki gönüller, gönül olmayı ordan bulur; canlar, onun yüzünden can olur; her şey, varlığı ondan elde eder; işte o denizden de geçmiştir o.

Tanrı'ya ısmarladım seni ey Kâ'be, Tanrı korusun seni a Beyt'ül-Mâmûr; Tebriz'in adını duydun mu, onu ululamak ayağa kalkarsın hemen.

A akıl, a anlayış, hem onu gördüm diye lâf edersin, hem de kendindesin ha; vallahi de ilhamın, anlayışın yok, billahi de.

XXXII

Müjde veren, güzel sesli bir dudu kuşu, her gün uçup yanımıza gelse ne olur?

Hiçbir şeyden haberi olmayan gafillerin canlarını yaksa; özleyenlere, çalgıcılar gibi nağmeler dinletse.

Seher yeli de, temizlikte, görüşte eşi-ortağı olmayan o padişah için duduya eş olsa.

430. İşte o vakit, güzelliğinden bir kere daha taze bir neşedir, doğar; vuslatına eren felek, bir kere daha at sürer, koşar.

O benim arkam, o benim dayancım, ansızın yüzünü gösterdi mi korkak aklı görürsün, aşk ayağıyla direnir de başıyla oynamaya koyulur.

Dinli de, dinsiz de, herkes ona âşık olur, ağlamaya koyulur; herkes ona karşı gerçek olur, hiç bir düzenbaz kalmaz.

Tabiatın kulağı, gizli sırları duyar; yumulmuş göz, ayağının tozunu sürme gibi çeker de açılır.

Ay yüzlerin pazarı, o Ay yüzlünün yüzünden kapanır, dağılır; işret kapısı, o Ay yüzlünün yüzünden açılır.

Nüktesi güzel buluşma, ayrılık kulağına bir sır söyler de o güzelin kapkaranlık ayrılık geceleri aydınlanır-gider.

Halkın canından gam-keder töresi kalkar; sona gelmiş ömür, yeni baştan zevka, işrete koyulur.

Uçsuz-bucaksız ölüm denizinin, yokluk suyunun dibine batan canlar, denizin üstüne çıkarlar, esenleşirler, ördek gibi, kaz gibi yüzmeye başlarlar.

Gayret sözcüsünden başka kötü söyleyen kalmaz sana; misk gibi kokan, misk gibi simsiyah saçlarından başka gammazlayan kalmaz seni.

Aşkından bunca can, kuru ağaç gibi yanıyor; kıskançlıktan halka bir tek kötü söyleyen kalmaz.

440. A benim güzelim, yüzünden bir ışık sal da bütün gönüller düzelsin; ne hasret kalsın, ne tamah.

A Tanrı madeni, a Tebriz'li Şemseddin, altına dönmüş yüzümde vuslatın için bir tahra var.

LXXIII

Sütle bal gibi benimle karılsan, birleşsen ne olur? Bal, sütten kaçmaz; senin de benden kaçmaman gerek.

Sevgili, lâyık değilsem sana, yüceliğine lâyık olurum; hiçbir şey değilsem, yoksam senin yüzünden birşey elde ederim, birşey olurum elbet.

* Senin gıdana nail olsa bir katre, inci kesilir; bağladın, karşı kodun mu Kaf dağı bile bir *zerre* olur-gider.

Hepimiz de toprağız; anış suyuyla; nefes yeliyle nebatlar bitiyor bizden; ona bir düşünce vermeseydin bir gül güler miydi, ağlar mıydı hiç?

Gül bahçesini güldür, a bahçe, artık güz afetlerinden kurtudun diye ferman ver eline.

Gâh su şeklinde güle can verirsin; gâh yel şeklinde her dala asılırsın.

* Bir ağaçsın, kökü yukarda, dalları aşağıya sarkmış; öbür ağaçlarıntam aksine; onların kökleri yerde, dalları yukarda.

Gâh göğün kulağına dersin ki: Benim ayranıma düştün; bütün âlemin canı benim; candan nasıl çekinebilirsin sen?

450. Gâh deve gibi ayağını bağlar da ıhlatırım seni; gâh ayağının bağını çözerim, yerinden kalkarsın.

Ağlama a deve, sus; bana bak akıl gözüyle; anlayış ayırd ediş madenisin ama gene de sana yeni bir ayırd ediş bağışlarım.

Sen mumsun, ben ateşim, bir güzlce seni sardım mı, yarın yanar-yakılır yarın da erir-gider.

Her yanışı yeter görme pervane gibi; yak başını, gitsin; şu karanlık dehlizdeyken muma karşı nasıl lâf edebilirsin?

Sen de sarhoşların başı varsa külâhtan vazgeç, bir baş elde etmeye bak; bostanlardaki korkulukların da külâhları vardır ama başları yoktur.

Onunla baş-başa gelenlerindir baş; eçvikilğinden, tezliğinden diken bile güle eş olmuş, dikenden de aşağı mısın sen?

Ne arıyorsan, ancak onun madeninde ara; çünkü altından altın elde edilir, kalaydan kalay.

XXXIV

A canın da canına can olan, mademki görüyorsun, ne sorarsın? A madenin de madenine maden kesilen mademki bizimlesin ne korkarsın?

"Olmaz" dan "niçin-neden" den kurtul, nereyeçekersem oraya git; sonucu ayıplardan, noksanlardan arı Tanrı'ya çekerim seni; zaten kutluluk evinde doğmuşsun sen.

Ne diye usûlden bahedersin, boş şeylere bağlanırsın? Ne diye cins ararsın, nevi aktarırsın? Bu cinstensin, bu nevidensin sen.

460. Canın eteğini tutar, şunu-bunu bırakırsan herşeyden kurtulursun; ne cinden sayılırsın artık, ne insandan.

XXXV

A Ay, sevgilimin üstüne doğ, ısıt onu da de ki: Seviyorum seni. A yel, saçlarına es de güzelim de, seviyorum seni (1).

Burdan da olsan, ordan da olsan; gelsen de, gelmesen de tamamiyle şekersin, tamamiyle helva; hem de ne helva. Seviyorum seni.

Kınanmayı duymam, isteyişte aczim yok; aşk oyuncak değil; gerçekten de gel; seviyorum seni.

Toprağa soksalar beni, gene gönlümü sana bağışlamışım, gene sevgilim sensin; gökyüzüne ağdırsalar beni, seviyorum seni.

Keşişler gibi dağ başına çıksam senin aşkını ararım; denizin dibine dalsam gene o denizde seviyorum seni.

Yüzünün ışığından a Ay yüzlüm, senin ihsanlarından a padişahım, zından, ova kesildi bana, o ovada da seviyorum seni.

Mademki onu görüp sarhoş olmuşum, iki elimi de utançtan yuyayım; yolunu tutayım da diyeyim: Seviyorum seni.

Aydın, güzel bir gönül huzuru dilber, benimle savaşıp duruyor; o gözyaşı, ona doğru ak da gel de, seviyorum seni (2).

Her can, ayağını öpmek için seni arıyor; kimsenin hadi yok ki buraya gel desin; seviyorum seni.

470. Bana duyar da kızar, geç gelirsen kimsesiz, yapayalnız kalırım; seviyorum seni.

Gül a bağ, a gül bahçesi; gül a selvi, a süsen, bize, seviyorum seni de de düşman kör olsun.

* Eski adetine uy da gel, yanıma otur; o tatlı dudaklarını oynat, Mevlânâ de, seviyorum seni.

Hiçbir şeycikler bilmiyorum ben, senin bilen, geri kalanını, sen söyle a sevgili; söyleyince anlatıyorum seni, susunca da seviyorum seni (3).

---

(1) Gazelin redifi olan "seviyorum seni" sözü, Rumcadır.

(2) Bu beyitteki "gel" sözü de Rumca "ilâ"dır.

(3) Beyitteki "anlatıyorum" sözü Rumcadır.

XXXVI

İster zehir olsun, ister şeker; kendinden geçiş, ne de tatlıdır; külâhını ararsın da başını bulamazsın; ne de tatlıdır kendinden geçiş.

Ağına tutuldun, kadehindeki şarabı içtin mi, dışarı çıkmak istersin, kapıyı bulamazsın; ne de tatlıdır kendinden geçiş.

Korkma, adam değil misin sen; bir kımılda, ölmedin ya; o altını ver gümüş bedenliye, ne de tatlıdır kendinden geçiş.

Ne diye soğursun, kar kesilirsin; yok ol da yücel; varlık gamını az ye; ne de tatlıdır kendinden geçiş.

Ağa tutulmuşum, ömür kadehim dolmuş deme; kocalıkta yeni bir ömre dal, ihtiyarken gençleşmeyi seyret; ne de tatlıdır kendinden geçiş.

Ne diye aklın başında hay kardeş? Şarapla dolu denizi gör; a kâfir, müslüman ol; ne de tatlıdır kendinden geçiş.

480. O misk gibi saçlarını gösterdi de yoksulu anberleşti-gitti; ama ne de misk, ne de anber.. Ne de tatlıdır kendinden geçiş.

Sevgili, gel bahçeye, sarhoşların halkasına gir; bak, her birinin elinde bir sağrak.. Ne tatlıdır kendinden geçiş.

O tek padişahı gör, her yerde hazır; bütün canları görüp gözetmede; kendinden geçmede ileri mi, ileri.. Ne de tatlıdır kendinden geçiş.

XXXVII

Mademki vakitsiz geldin, geç kaldın, bâri er davran a sâki, beş kadehi, bir kadehe ula a sâki.

* Arş kadehini yeryüzüne bir kale yap; ondan sonra şu yıkık yerden sonsuz defineyi seyret a sâki.

Kadeh kırarsam, meclisi karmakarışık bir hale getirirsem suçuma bakma; âşıkım ben, seninse aklın başında a sâki.

Şişe, can şişesi olursa artık seyret, şarap nasıl olur? Söyleyeceğim, kimden korkacakmışım; sen de evdesin a sâki.

Balçığa bas ayağını, çünkü can sudur, bedense toprak sanki; samanı buğdaydan ayırır gibi suyu topraktan ayır a sâki.

Burda balçıktan köşkler yapılır; fakat bu köşk, balçıktan yıkılır a sâki.

* Ne de güzel, su verilmiş bir kılıç, adı da şarap sağrak. Sen Hayder'sin; tez kes başını yabancının a sâki.

490. Âşıkın bir başı yoktur ki kesip de kurtulasın, esenleşesin; mecliste mumu düzelten memur gibi boyuna kes başını bu mumun a sâki.

Aklım başımdayken söz söylemiyorum; yık beni o sözler bağışlayan, masalı güzel kadehle a sâki.

* "Rableri suvanır onları" şarabı, bazı kere deliyi akıllandırır; bazı kere de akıllıyı deli-divane eder a sâki.

"Tercî-i Bend"

XXXVIII

İçinin yanışı, ham ödağacıysa a sâki, ödağacının kokusunu duyarsın; çünkü onun kokusu geçmez.

Bir anacağız yanar-yakılırsan o ateşle ışıklanırsın; Tanrı huyuyla huylanırsın, güzel huylara sahip olursun.

Ateş, içine vurdu mu, gören iki gözün, dört olur; özleyiş ateşleriyle yüzün parlar, yalım-yalım kesilir.

Senliğin yandı mı, O kalır; O'ndan başkası yandı mı, O'ndan başkası kalmaz; her yanda, O'ndan yüzlerce güneş doğar.

* A zâhid, sen, Tanrı'ya yakınım diyor, bizi kınıyorsun; mana âleminde nice Mekke'li vardır ki Kâvbe'den uzaktır, âfakıydir.

Tortusuz şarap içtiysen kokusu nerde sende? Ersen o arı-duru şaraptan çek bir kadeh.

A çift, ona tek kesildin, şarapla bir sayvana döndün, boyuna onun ayağını, bileğini öpüp duruyorsun; o ayakta halhala döndün sen.

500. Balçıktan yumdu gözünü; elde edilen şeyin özünü gördün; özleyiş ateşlerindesin; o yüzden piştin, oldun a gönül.

Bu mânâya düşmüyorsun, çünkü her gölgede yatıp uyuyorsun; kendi varlığına çift olmuşsun bu yüzden de o ezeli tekten teksin sen.

A bağdan kurtulmuş can, o şeker dudaklar yurd olmuş sana; kaba kaftandan soyundun; kavuktan, kaftandan hürsün.

Oğulsan baban akıldır; yook değilsen hasta bir kuzgunsun sen; ne diye şu babandan uzaksın, mahsustan mı bu, yoksa âsi mi oldun.

Gâh kızgınsın, öfkelisin, kapı perdecisiyim ben diye davalara düşensin; gâh da bunalırsın, bir kadide düşmüş bulursun kendini.

Bir padişah canımı da aldı benim, gönlümüde; hem de nasıl bir padişah, gerçekte yüzlerce padişah; bir parçacık olsun ne hekim olur bana, ne ilâç, ne de okuyup üfler bana.

A kişi, konkudan çırpınıp çarpınırken insanlarla cinlerin padişahına, incinin mercanına arılığının aslına karşı nasıl canınla-başınla oynayacaksın?

Şarap sundu bana, hem de birbiri ardınca sundu kadehi; gözlerini yumdu, bütün varlığı, yokluk etti-gitti.

* A yağma padişahı, delirdim, darmadağan oldum; tekliğe ulaşabilme sevdasıyle iki büklüm oldum, birliğe, tekliğe ulaştır beni.

Her şaşının karşısında iki büklüm olmuşum, şu zor işimi sen çöz; evvel de senin, âhır da sen, görüş denizi de sen.

510. Ne deniz, ne inci, ne yüce er, ne yüce er. Ne nûr, nepanl-panl nûr bu mekânsızlık ülkesinde.

Böylesine bir nûru gördükten, böylesine bir sırrı işittikten sonra kendimden geçmezsem şaşılır doğrusu; ne buyurursun sen?

* Eflâtun bile, o aklıyla, o bilgisiyle bunu görseydi benden den daha fazla deli olurdu, akılsız bir halde sevdalara dalar-giderdi.

Yoksa mermer miyim ben. Sağır mıyım ben, huyumun, tedbirimin kötülüğü yüzünden kuyu dibinde miyim ben?

Fakat onun Ay gibi bir yüzü var, binlerce misk kokuları var onda;bir sevdaya tutulmuş, sararıp solmuş kişi, nasıl olur da onun hevesine düşer?

Yazıklar olsun; can vermedim de ona ulaşmak için kol-kanat açtım, yücelere uçtum; uçtum da işte şimdi devletten oldum, yücelerden yerlere düştüm böyle.

Bir gece rüyamda gördüm; o yüceler yücesi buyurdu ki: Can besleyen o şaraplarla sen, hem bizimlesin, hem ayrısın bizden.

Binlerce düzen düzer, binlerce oyun bozar; seninle uzlaşsa, seninle olsa bile sanma ki ona eş oldun.

Sanmazsın da ya; fakat sarhoşsun, o yüzden gönlün de yok, elin de, ne yaptıysan şarap yaptı demektir, şarapla ne de gençsin, ne de kuvvetlisin ya.

Şarap, aklını eritir-gider, seni senden alır; bütün özürlerini o getirir; çünkü sen, şaraba garkolup gitmişsin.

520. Panl-panl parlayan bir ışık gördüm; ama ne ışık; sonsuz bir nûr; inci misin a canım dedim; ne incisi; sonsuz bir denizsin sen.

Ay'sın, yahut deniz incisisin, yahut güneş, yahut da nerkis. Şarapsın, yahut kızıl rakı; güzellikte, alımda böylesin işte.

A Tanrı ve din Şems'i, a Tebriz'lilerin kayıtsız padişahı, sensin bu; Tanrı'nın güzelliği, seni âlemi bezemek için dünyaya gönderdi.

Bir bölük halk, kendisini kaybetmiş, sâkiye kalk diyor; karınlar, küplere dönmüş, soluk başına kadehler sunuluyor.

XXXIX

Geçip giden kadehteki şaraptan çekin, yoksa bunalır-kalırsın; yüzlerce hakanın gücüne sahip olsan Tanrı'nın kahır kılıcından kurtulamazsın.

A Tanrı nûru, Tanrı'dan bir delilsin sen; karanlıklar yüzünden bizi, ancak sen kurtarabilirsin, sen.

A sâki, meclisinden uzaklaştırdın bizi; bir ayak dire, bir niyetlenme buyruğunu sun da al meclisine bizi.

Ben balık değilmiyim, sen su değil misin? Ben arslan değil miyim, sen Ay ışığı değil misin? Ben yoksul değil miyim, sen verici değil misin? Ben bu değil miyim, sen o değil misin?

Ben karanlık değilmiyim, sen ışık değilmisin? Ben yas değil miyim, sen düğün değil misin? Ben yıkık bir yer değil miyim, sen mâmur değil misin? Ben cisim değil miyim, sen can değil misin?

Kadehleri, birbiri ardınca sun, keder atının kes ayağını, gebert-gitsin; can kadehleriyle akılları yok ediver.

530. Devlet meclisini beze de bıyıklarımızı buralım; güzelim makamların nağmeleriyle o zevek neşe çengini bir okşa.

Güzellerin neşeyle ayak vurup oynadıkları mecliste herkes, kendinden geçmiştir; birinci hangisidir, ikinci nerede; kimsecikler bilmez.

Ne de hoştur kendinden geçiş sevdası; kimsecikler, kendini düşünmez; geri mi kalmışsın, ileri mi gitmişsin; koltuk altındaki yırtmaç mı, yaka mı? Farkında bile olmazsın.

Kendinden geçiş âleminde o yandan bir incidir, parlar-durur; bir Ay yüzlü, bir gümüş bedenli görünür; hem de onda padişahlığın şanı-şerefi vardır.

Yüzlerce müftü, onun bostanında yetişen bir tek şeyi naklederken yanılır-gider; ne bostan, ne bostancı.

Bir-bir herkes, her şeyi görür; apaçık anlaşılan gibidir şüpheli de onca, kızgınlıkla madenin incisine, mücevherine kireci çeker, hiçbir şeye aldır-maz.

Helâl olsun nazlanmak ona, ne görüştür, ne gözdür o; insanın bir yakınından ayrılmasına imkân yok; sen de bilirsin ki yakındır o.

Kimdir o padişah? Şemseddin, yolu-yordamı güzel Tebriz'den kopmuş; insan şeklinde ne de güzel padişah, ne de güzel alıcı şahin.

XL

Gönül huzuru bir güzelin aşkıyla ağlayan gözegün olur, o sevgilinin vuslatından bir müjde haberi gelir elbet.

Ağırıp yasa batan, karalar giyinen gözün karası, sonunda ak olur, yastan çıkar, akı da kararır, görmeye başlar.

540.* Ken'an Yakup'u, Yusuf'un ardından ağlamaya koyulmuştu ya, derken ansızın o güzel yüzlüden, o güzel renkliden bir müjdeye kavuştu.

Aşka düşüp ağlamak, merdivene benzer; merdivene çıkan, elbette dama ulaşır.

Seni, kendinden geçmiş gördü mü, aşk arkadaşı, bir elinde ciğer kebabı, öbür elinde gönül kanıyla dolu bir kadeh, çıkagelir.

O dilberin, denize benzeyen, lûtfu, kaftan kafa, bütün dünyayı tutmuştur; ayrılık, hamı pişirmek içindir.

Belâ, vahşi bir kuşa benzeyen âşıkın canını sınamak için vurulup tuzağa tutuluşa benzer, sevgilinin saçı da bir tuzaktır âdeta.

Bu vuruluşla, bu tutuluşla vahşi, çeke-çeke elde edilir de nazı, sertliği kalmaz, hem sırdaş olur, hem ad-san kazanır.

Hani meyvaları gâh güneşin hararetiyle yakar, gâh akşam serinliğiyle okşar da oldurur ya; tıpkı onun gibi.

Umûmî zahmetlerden, husûsî lûtuflardan ne hikmetler meydana gelir; tortlu şeyler arı-duru olur; aşağılık kişi, yücelir.

Gâh mahrumiyet, ebedî ayrılış korkusuyla yanarsın; gâh o tek dilbere kavuşmak ümidiyle nimetlere dalar, yücelirsin.

Hele şu yoksulun derdi, dünyayı yakacak bir ateştir, âlemi boğacak bir tufandır; ne acılıktır bu, ne murada ermeyiş; fakat dil damak da bulunla tatlıdır işte.

550. Her adımda, onun havasından yüzlerce ok gelse gene o havadan yüz döndürmem, bir adım bile o yaldın ayrılmam ben.

Allah'a hemdolsun, boğazıma dek padişahın borcuna dalmışım; ne kutlu borç sahibidir o, ne kutlu boğazdır, boyundur borçlunun da boğazı, boyunu.

Tanrı lûtfunun ne de güzel denizi, ne de hoş Tanrı güneşi bu; her yüz yılda bile doğmaz, artık yılın-günün de adı mı anılır?

Can Tebriz'li Şemseddin'in tapısından geliyor, iman nûrunun hülâsası, Müslümanlığın canın ağırlığı.

Müslümanlık nûrunun da yeri mi? Defterinden bir "lâm" görünse nurlu da şaşırır-kalır, canlı da.

XLI

Gel ey başına buyruk padişah, dilediğin gibi hükmediş tahtına geç-kurul; gel, vur rindlerin kalbine, kır-geçir; devrânın sâhip-kırânısın sen.

Gönülden dertler kopar, kandan başka bir yerde konaklama; gökleri bile gök oluştan çıkar; ateş bedenli bir cansın sen.

Kandan ibaret olan, kurudan da, yaştan da dışarı bulunan şu denize gel de nasılmış, bir göster; dalgalar için bir balıksın sen.

Köydeki rintlere o şarabı göster; tez ol, o koca sağrağı sun, o kadehin sâkisi, ancak sensin.

Sun kadehi arslanlara, gözleri kızarınca seyret onları; bir kadehle yık aklı; zâten orda akıllılık, hamlıktır.

560. A padişahlar padişahı, güzelliğinle yıka ârınıhayâsını âşıkların, ad-san kaydından kurtar onları; âşıkların, kötü addan çekinmeleri, soğuk düşer.

Akl-ı Küll'ü gördüm, kurban olmaya yatmış, boynunu uzatmıştı; şu düzenbazın, şu hüner sahibi erin önünde, nasıl da İsmail gibi râm olmuşsun dedim.

Dedi ki: Tebriz'i Çin'e döndüren Şemseddin'in aşkıyla kurban oluyorum; yolları-yordamları yepyeni Ay yüzlü güzeller, hep onun yüce meclisinin çevresinde.

XLII

Bugün delilere-dîvânelere, bir gizli padişah çıkageldi; can delilerinin canlarından, bir feryattır, koptu.

Nâraların arasından benim sesimi tanıdı o padişah; çünkü sesim, hayvan seslerinden arınmıştı.

Bir deli, zincirden boşandı diye padişahça bir söz etti; a padişahım dîvâneysem ben, sende devletlere Süleyman'sın.

Padişahım, kuşların sırlarını bilirsin; devlere afsun okursun; bu dîvâneye bir afsun okusan değer doğrusu.

Bir pîr, bağla beni zincire diye padişahın tapısına geldi; gerçekten de bu dîvâne, dîvânı birbirine katacak, yıkıp yakacak.

Padişahım dedi ki: Bu deli benim saçlarımdan başka birzincir kabûl etmez; sen bilmezsin onun huyunu ([1]).

*Binlerce zinciri kırar da bizim yanımıza uçar; "Dönüp bize gelenlerden olur", padişahın doğanıdır çünkü.

---

(1) Bu beyit Konya nüshasında yok.

XLIII

570. Seher çağı, o Ay'a bedenim ben, cansın sen dedim; gördüğün haldeyim işte; neden ağlıyorum, biliyorsun.

Küfrün de ardındasın, imânın da; bineğini pek tez sürüyorsun; ne de pervasız padişahsın; bildiğini işleyedur.

Bir kerecik geri dön, gel de can ormanını seyret; mercan dalları şeklinde tâze kandan meydana gelmiş ağaçlara bak.

Temiz kişileri inkâr etme, pervâsızların açacakları yaradan kork; çünkü gam çekenlerin canlarındaki sabır, seni yok eder, yok.

Duydun ya, bir ham, erlerin adını anıyor, korkmuyor ki dilediğini yapan o er, birdenbire onun alnına bir dağ basıverir.

A dervişlerin düşmanı, sen kendindesin, fakat kendinden geçmişlerle uğraşma; onlara ulaşamıyacak elini uzatmaya kalkışma.

Çünkü Tebrizli Şemseddin, can bağışlamada kan dökmede de Tanrı kudretleriyle ateşten daha tezdir, daha keskin.

XLIV

A can, güzeli, niçin bizden kaçarsın? Ev halkındansın son-ucu, kulun halini bilirsin sen.

Sıcak gözyaşlarımın hakkıyçin, sapsarı yüzümün hakkıyçin sana öylesine bağlanmışım ki insan, insana böyle bağlanamaz.

Dünya gülse bile sensiz, zındandır bana; yeter artık, zındandaki şu mahrum kula merhamet et.

580. Bütün yakınlarımla olsam da sen uzak olduktan sonra darmadağınım; Tanrım, kimsecikler böylesine darmadağın olmasın.

Ayağına ne bağlayayım ki kaçmayasın? Sevgilimiz gibi kaçarsan vefasız canınla kalakalırsın.

* Dokuz kat göğü aşsan, yedi denizi yaksan gökleri de aşkla, sabırla deler-geçerim, denizleri de.

* Güneş gibi dördüncü kata çıksan, gölgen gibi gizlice atbaşı beraber çıkarım seninle.

XLV

Bayram geldi a sâki, inâyet nedir, bilmez misin sen? Padişahların kulları olur, hadi padişah meclisini beze.

Senin mahmurunum, sarhoşunum, elinden bir kadeh istemedeyim; elinden içmek pek hoş; çünkü şarap candır, sen de cansın zâten.

* Gel a sâki, az incit beni; zâten kendimden bıkmış, usanmışım ben; peri çağıranların yoluna-yordamına uy, el at o şişeye.

* Şişeyi öyle sâf bir hale getir ki ben şarabım desin; yakınlık hakkıyçin beni sen kendimden geçirdin.

Seni arayıp bulma sevdasıyla testiyi ırmağa götürdüm; Allah'a hamdolsun ki senin de bizi aradığını öğrendim.

Bir iyilik edip de testiyi o can şaraplarıyle, o gizli küplerden doldurmanı dilemekteyim.

590. Bir kadeh sundun, bir kadeh daha vereceğini vaad ettin; tertemiz canın olsun sâki, dönme vaadinden.

* Çünkü Elest sâkisisin sen, sarhoşusun canına rahatsın, huzursun sen; Müslümanlık kolunun gücüyle Hayber kapısını kopardın sen.

XLVI

Yoksa sarhoş musun ki bilmezden zinciri şakırdatıp duruyorsun; zındandaki delilerin çığlıklarını büsbütün artırıyor, bütün dünyayı çıldırtıyorsun.

Yoksa kendilerinden geçmiş sarhoşların masallarını duymadın mı sen? Duymadıysan dinle; canına andolsun ki bağsın-bahçesin sen.

Sen bilirsin, ben bilmem nedir, şu canımdan kopup gelen ses? Bu sese hayranım, ama ne de zevk dolu bir hayranlık bu.

Haydin, gelin ey sarhoşlar, ey varlıklarından geçmiş erler, haydin a zevk-neşe düşünenler. Haydi a dost; sen de bilirsin ki onların ta kendisisin sen.

XLVII

Sen, bizden yüz çevirmeyi kuruyorsun; fakat Kâ'be uçar-giderse Müslümanlık nerde kalır?

Padişahsın, görüp gözeticisin sen; O'sun, alımlısın sen; can kuşlarını yakıp yandırma, onlara Süleyman'sın sen.

Gökyüzü, her çeşit kavgadan emin, fakat yeryüzü, yağmalarla, talanlarla dopdolu; yalnız yeryüzü, toplu bir hale de gelse göğün tesiriyledir bu darmadağın olsa da.

Yeryüzü bedene benzer, gökyüzüyse akla, cana; beden semiz de olsa, arık da olsa bilirsin ya, candandır bu hal.

600. Akıl, bedeni bıraktı mı, beden dağılır-gider: mâzurum der beden, sen gittin çünkü; sendin beni görüp gözeten.

Cana yardımların, akla akıldır; çünkü sen, akıldan yüz çevirdin mi, aklın akıllılığı kalmaz ki.

* Yûsuf, bir kurt olur, Mûsâ, Firavun kesilir; senin dizginin elden çıktı mı ahıra bakan memur, bir semer olur-gider.

Mademki biz, ele benziyoruz sense madensin ne verirsen sen ver; madem ki biz toprağız, sense suya benziyorsun, ne bitireceksen bitir.

* A efendim, mıhladız gibi hem ararsın sen, hem aramazsın; usturlap gibi, terazi gibi söylersin sen hem söylemezsin.

XLVIII

Bilesin diye aşkın elinden, tamamiyle elden çıktım-gittl; bu sarhoşlukla bir suç işlersem yüz çevirme benden.

Ne de izinin tozu bile belirmezken apaçık ortadadır, bugünün de sığındığı odur, yarının da; canım, senin yüzünden ne de deli-divânedir; ne de darmadağan bir haldir bu.

O simsiyah, o kıvırcık, o zincire benzer saçlar yüzünden halim, zor bir duruma düştü; beni ne vakte dek gönül kanının içinde bırakacaksın?

Tapında feryada kalktım mı, yeni bir bahane icad edersin; ne cilvedir bu, ne düzen; ne işvedir bu, ne pek yüzlülük.

Ne meclistir, ne sâki, ne sarhoşlardır, ne şarap. Ne de gönül vermiş âşıklardır, ne de can sevgilisi güzel.

610. Aşkının şarabı, işte o vakit güzellik dünyasını sarhoş eder; yüzünün güzelliği, işte o vakit cana can kesilir.

Şemseddin'in efendiliği, yolu-yordamı güzel Tebriz'den kopar da Tanrı kudretleriyle canı, Tanrı'yı görür bir hale getirir.

XLIX

Gönül müsün sen, yoksa aklın gözü mü, yahut da Tanrı'yı gören nur mu? Âşıklar meclisinin ışığını artıran nur musun sen, yoksa güneş töreli mi?

Gönüller, adını duydu mu, yerlerinde duramazlar; zevalsiz Tanrı'yı görüş nuruyla bütün zorluklar çözülür-gider.

Dedim ki: A güneş, beni kendine yoldaş et; bütün dertlere şifasın sen; bütün dertler seninle yatışır.

Dedim ki: Canlar kaparım ben, ayağımı Arş'a basarım ben; balçık'dan yapılan âleme az gelirim ben; ancak bir ancağız, bir vakitceğiz gelirim gelsem de.

Kendinden haberin oldukça yoldaşlık edemezsin benimle; çünkü o Tanrı'ya ulaşan Mi'râc için ancak yok-yoksul er gerek.

Dışın yok-yoksul ama içindeki nefis, pek kahredici; bir kâfir mürâyicik; yol ograğına oturmuş, yol kesip durmada.

Böyle bir pirden, bir kılı bile örtmeye kalkma, aç başını, göster; öylesine bir pirdir o ki gizli sırlar bilgisi, başının altında yastıktır.

Âşıkların hekimdir o; dünyaya candır âdeta; demirleri bile eritir, demirlere bile yumuşaklık verir o.

620. Toprağı hemencecik altın eder, bedene hemencecik kanat verir; dinsiz can bile ondan din ışıklarını elde eder.

* Gel sayvanına, dehlizine gir de delilini seyret; her ölü, onun canıyle bir Vis kesilmiştir, Râmîn'e dönmüştür.

A gönül, tekrar döner, gelir ümidiyle bu sözleri o padişahtan, o şahinden, Tebrizli Şemseddin'den duymadasın sen.

L

O yüzü, sabah çağı görmek kutlu olsun öyle bir padişahın, öyle bir padişahlar padişahının elini öpmek.

Öyle yüzü, seher çağı görmek, ne de hoştur; daha gün ağınırken öyle bir parlak Ay'ı görmek ne de güzeldir.

Günün ilk anında iki güneşi birden görmek; biri doğudan doğmada; öbürü varlık göklerinde neşeler saçmada, gülüp durmada.

Ne de mutlu sabahtır o sabah ki gelir de yastığın baş ucunda oturur; gözünü uykudan açar açmaz o neşeli padişahı görürsün.

Ne mutlu gündür, ne mutlu an; ne mutlu bahttır, ne mutlu devlet; öylesine güç bulunan dilberi, kolaylıkla, erkenden buluverirsin.

Nazlanır, oturursa demiri bile dertle eritir; yook, lûtuf eder de oturursa her müflise madenler bağışlar.

Geceleyin onu görenlerin gecesi, gündüzden aydın olur; onu kuyuda görenlere kuyu, saray olur, sayvan kesilir.

630. Tebrizli Şemseddin'le aynı lâkaba sahiptir güneş; sûfi, hani O'sun der ya, O'dur, yüzlerce odur o.

LI

Seher çağı, ovada bir dumandır, belirli; âşıkların gönülleri ateşe benzer, bedenleri de mangala.

• Gel, salın, eteğini devşir de şu dumanın, şu ateşin içine dal; orda, her yanda bir Zün-Nun hoşca yanıp yakılmada.

Bir mum gibi parlamadasın sen; devlet de sensin, rızık da sen; neliği-niteliği yaktın mı, neliksiz-niteliksiz âlemin canı, meydana çıkar.

Seden başka bir Ay yüzlünün burçları dönüp dolaşması gerekmez; kedinden aşağı olanı, aşağılıktan kurtarmak, her aşağı kişinin harcı değildir.

Ellerini sallaya-sallaya, güle oynaya, doğanlar gibi padişaha var; orda nazlarla dalgalanan, kanlarla dolu olan bir deniz görürsün.

O kandan, bahçede ne lâleler bitmiştir, ne güller, fesleğenler; görürsün de can, elini de bir sabunla yıkayıverir-gider.

• O kapısız, penceresiz mahzene daldın mı bir iğnen bile olsa İsâ gibi perde kesilir sana; çünkü Kaarun'un hazînesisin sen.

• Fakat Mûsâ gibi Hızır'ın sırrından yokluk Harun'u olursan o ayıptan-noksandan münezzeh padişahı görürsün, ağızsız-dudaksız elini öpersin.

Böylesine kişi, su gibi hem sâkin, hem uykuda; dalga gibi çoşa-köpüre, varını-yoğunu oynatıp kaybedenlerin denize dalmıştır da yoklukta çokluk bulmuştur.

640. Padişaha baktın mı, öylesine sarhoş olursun ki sanki diyesin, binlerce batman afyon yutmuşsun.

• Tebrizli Şems'i gördün mü, canından şekerler damlamaya başlar; o anda her iki yerde birden olursun; hem Mısır"dasın, hem Mısır'dan dışarda.

LII

Müslümanlık o kâfir saçları görünce Müslüman oldu; haydin a eski Müslümanlar, konukluğa gelin, konukluğa.

İmânın gönlü, senden neşeli ne de ustalar ustasısın; Müslümanlığın da Müslümanlığısın, îmânın da îmânısın sen.

Can gözüne can gözü sensin, gerçeğe gerçek sen; sırlar nûrunun nûrusun sen, rûhun rûhuna cansın sen.

Lütfunun imdâdı, dünyada parlamasaydı şu gök kubbenin tavanı çökerdi, yıkılmaya yüz yutardı.

Şânın, şerefin, iki dünyadan da öte; canların, nasıl da başları dönmüş, nasıl şüphelere düşmüşler, nasıl şaşırıp kalmışlar.

İki dünyada da bir örnek arıyorum ki söyleyeyim sana; bulamıyorum a efendi; sen de söylemiyorsun ki; kime benziyorsun sen?

Dermanlardan uzaklaştım, derde derman istemiyorum; sana vefâ göstererek ölüp gideyim; çünkü dermâna da dermansın sen.

A kanlar döken canım, Tebriz'e doğru uçadur; bir yerde kalırsan da Şemseddin'in adını an.

650. A aydın Ay, sıfatlarının ne şaşılacak hassası var; ağlayan bulutu bile güldürür.

A devlet, ne diye kaçarsın? Ne diye şu âşıktan çekinirsin? Ayağını diremiş padişahın lütfuyla kolavca ele geçersin sen.

"Tercî-i Bend"

LIII

Şaşılacak bir servisin; şaşılacak bir Ay; şaşılacak bir yakut, şaşılacak bir mercan. Şaşılacak bir bedensin, şaşılacak akıl; şaşılacak bir aşksın, şaşılacak bir can.

Acayip bir ilkbahar lûtfusun, acayip bir av beği. Bakışında ne var, dudaklarını ne diye oynatıyorsun, dilinde ne var?

Şaşılacak kadar lezzetli, şeker mi şeker bir helvasın; elemsiz-kedersiz bir beğsin; şaşılacak kadar yüce bir Aysın; gökyüzünü döndürüyorsun sen.

Şaşılacak şeylerden de daha şaşılacak bir şeysin, bütün gizli şeylerden haberin var; kötülüklerden amândasın, devâlar bulmada tedbir sahibisin sen.

Tatlılıkta hadden de aşırısın; Akl-ı Küll gibi yol görürsün; öfkesizlikte, kin tutmayışta Tanrı yargılamasına benzersin sen.

Ne de Tanrı'ya mensup güzellik; her evin-barkın mumu, ışığı; ne de akıllı usta, ne de Tanrı'ca güneş.

Şu topallara ne de güzel kanatlar vermedesin; şu gönülleri daralanlara ne de hoş neşeler bağışlamadasın; bütün padişahlar, çavuşlar gibi kuldurkurbandır sana, sense padişahsın.

Neye bir zararın dokunursa o, can bulur; öyle bir hâl alır ki aşkından yüzlerce perişanlığa uğrar.

660. Dünyanın yarısı gülüp durmada, yarısı ağlamada; çünkü ballar balısın sen, çünkü ayrılık zehirisin sen.

Aşk ağzı gülmede, aşk gözü ağlamada; ağzın yediği helva pek tatlı, öbürünün helvasıyse gizli.

Gönlü, canı yelpazele, darmadağın olmuş, daralıp kalmış gönlü ferahlandır; zındanda kalmış şu canlara zındanı gül bahçesi yap.

Şu getirdiğim anahtarla mahzen açılmazsa tercî'le bir başka anahtar getireyim de aydınlatayım.

Güzelim bir ordugâhda bayrağın dikildiği yersin sevgili; padişahlar padişahısın sen; güzellerse ancak senin tuğranı yazanlardır.

Alımın, tatlılığın temelisin; aşk sofrasını yanansın; zaten o usta helvacıdan başka kim yapabilir bu çeşit helvayı?

Dünyayı yakıp yandırsan, göğü yere döksen herkes râzıdır; bilir ki yüzlerce renklerle gene sen bezersin.

Şimdi kâinat, renk-renk çiçeklerle açılıp saçılmıştır; sen geliyorsun diye neşesinden ellerine kına yakmıştır yeryüzü.

Gel, yanıbaşıma otur da evvelce nasıl gülüyorduysam gene güleyim; tad neşe madeni, gene nurlar bağışlamaya koyuldu diyeyim.

Böylesine bir gül bahçesinin devleti sâyesinde gülüş, eldeki peşin akça; sen mi daha güler yüzlüsün, ben mi? Fakat ben de kim oluyorum? Efendi sensin.

670. Gül bahçesi sensin, bülbülüm ben; elde eden sensin, birşeyim yok benim; gel aşağılara da, yücelere de yüzlerce gürültü düştü.

Olgun sensin, noksan benim; doğruluk-düzlük sensin, özü doğru benim; düğün sensin, oynayan benim; aşağılık benim, yüce sensin.

Mâşâllah, sen geldin mi, ikilik kalkar-gider; sarhoşlukla, delilikle tasarruflar, tedbirler dökülür, yok olur.

A Ay yüzlüm, sen biz olursun, biz sen oluruz; ben miyim, sen misin, bilmem, şekerde sensin, şekerler çiğneyen de sensin, çiğne hoş çiğniyorsun.

Vâdinde vefâ edersin, verginde bekleme yoktur; güzelim bağışların, vergilerin, ne veresiyedir, ne de yarına bağlı.

A sevgili, üçüncü tercî'le gönlümüze şeref ver; şarap kadehini döndür, bütün gönülleri bir et.

Esenlik sana a köylü, o ambarda nelerin var? Böylesine tek başına ne geziyorsun, şu ovaya ne ekmektesin?

* Ne de güzel yüzlü padişahsın; yüzünü gören, Uhutdağı olsa çevikleşir, uçar.

Bana sözler söylüyorsun: ne diyorsun? Güzel sözler elbette, huyun da güzel zaten; konuğunun gönlünü alıyorsun, sarhoşlarının başlarını kaşıyorsun sen.

A ayıptan-noksandan tertemiz sâki, bazı kere casuslukla gelirsin; bazı kere hastanın hâlini-hatırını sorarsın; bazı kere de üzüm sıkarsın sen.

680. Gâh eteği ıslaklara uzlaşmak için etekten vazgeçersin; gâh da olur, bunlardan çekilirsin; kimbilir, ne alış-veriştesin sen?

Esenlik sana, Mâşâallah o boya-posa; aferin o Ay yüze, o akıllıca yağmaya.

Esenlik size a o padişahı, o hâkânı özleyenler; sonsuz esenlik o sırıkları onaranın kürsüsüne.

Ne padişahtır o, ne padişahtır; askerin neşesidir o; ne Aydır o, şu lâcivert gökyüzünde ne Aydır o.

Yeni konukları seyret, yürü, bir altın tencere koy; biliyorsun aş pişir; yoksa dağlarda-bellerde bir tavşan ol.

Ne bunu, ne de onu yapamazsan yürü de kendini kurban et bâri; kendini de kurban edemezsen bil ki leşsin.

Sus, az afsun oku, sarhoşların tadı yok sende; a can, ne tadın-tuzun var, ne de tuzlaya komşusun sen.

Öylesine bir çöle eriştim ki varlıklar, orda bitmede, gelişmede; oraya sarhoşluktan başka bir şey yağmıyor; o yanda sarhoşluklar var ancak.

LIV

Bana, o güzel, gizlice, can ver bana, can ver bana, ne oluyor bu ağır canlılık da deyip duruyor.

* Bir solukcağız Kalender ol, Kalandere râm ol; Semender ol, Semender, kolaylıkla atıl ateşe.

690. Ateşe atıl, ateşe atıl, bizim ateşliğimizde bir hoşça gez-dolaş; çünkü ateş Halil'imize gül bahçesi kesilir.

* Bilmez misin ki dikenimiz bizim, güllere padşahlar padişahıdır; bilmez misin ki küfrümüz bizim, Müslümanlığın canıdır.

A pervasızlar, a pervasızlar, çekinmeyin-çekinmeyin; a Müslümanlar, a Müslümanlar, Müslüman olun Müslüman olun.

Tanrım, sen de bilirsin ki ova, kafesten daha hoştur; fakat kuzgun, mezarlığa yıkık yere sabredemez; mutlaka orasını ister.

Bugün, canın devlet günü; fırsat düşdü, pervazsızca içmede; ne de güzel bir devlet günü, ne de hoş bir halka; ne de güzel bir padişahlık zamanı bu.

Sus; zaten yoksulun şarap içtiği gizli değil; ilâhî nûrlar, yüzüne vurmuş, panl-panl parlıyor.

LV

Duydum, bir ovada, Kürdün birinin devesi kaybolmuş; yazının Kürdü, ovanın her yanında devesini aradı-durdu.

Deveyi bulamayınca gönlü, devenin hasretiyle dolu, düşüncesi darmadağın, gamlı bir halde yolun kenarında yattı-uyudu.

• Gece oldu, ahıra gitti. Gece yarısı, gönlü gamla dopdolu, uykudan uyandı; topa benzeyen Ay, çevgene benzeyen gökyüzünde parıl-parıl parlamadaydı.

• Ay ışığıyla şöyle bir bakınca ne görsün? Deve, yolda durup duruyor. Sevincinden nisan yağmuru gibi gözyaşları dökmeye başladı.

700. Yüzünü aydın Ay'a döndü de nasıl anlatayım seni dedi; hem güzelsin, hem iyisin, hem alımlısın, hem parlaksın.

Tanrım, şuracıkta, şu konakta, kerem et de nurunu artır; da insanın aklı, kendi yitiğini bulsun.

Canında bir Kadir gecesi var, ne diye tadrini bilmezsin? Her solukta seni çoşturur-durur o, sen ne diye onu çoşturmazsın?

O, seni deli-dîvâne etmiştir, canından kararı-huzuru almıştır; senin canının gamını yer, tasasını çeker o; ne diye canına almazsın onu?

Veren O'dur, sen bir ırmaksın; ne diye aramazsın kendini? O misktir çünkü, sen kokusun, ne diye sıkmazsın kendini?

LVI

A Mısır Yûsuf'u, şu kapkaranlık denizden sür vuslat gemisini; Ken'an pîrine kavuşmak için yürüt o gemiyi.

Öylesine bir gemi ki şu deniz, onun ışığıyla göze, görgüye sahip olmuş; o geminin ışıklarıyla deniz, nurlanmış-gitmiş.

Hem de öyle kulların, kölelerin canlarına lâyık ışık değil; padişahın şerefine, güzelliğine lâyık bir ışık.

O gemi, şu ululuklar denizinde yüzüp giderken Tanrı sever onu da cana can kesilir-gider.

O gemi, yüz gösterdi mi, denizden bir tozdur, kopar; başka bir güçlük kalmaz artık, her şey kolaylaşır.

710. Hem de nasıl kolaylık? Neşesinden âşıkın her kılı, başındaki saçın her teli, o denizde güle-yuvarlana oynamaya başlar.

Fakat canın gülüşünü, ancak can gözü görebilir; sudan-topraktan, dört unsurdan yapılmış bedenin gülüşü, baş gözüyle görülür ancak.

Gözle görülür, kulakla duyulur, anlayışa, vehme sığar bir delil istiyorsan dinle: Çıplaklığından, elbisesinin kıvrıntılarında bile izler vardır onun.

Fakat delili ne yapacaksın sen? Duygu âlemine gark olmuşsun; yürü, şu şehvet yayım yerinde hayvanlar gibi yayıl, otlayadur.

Meğer ki tapısında herkesin kul-köle olduğu ulular ulusu Şemseddin'in lütûfları, yel gibi essin de seni şeytan vesveselerinden kapsın götürsün.

Bütün şu remizlerden, gemiden, denizden ancak o Tanrı denizini anla; başka şey anlamaya kalkışma.

Bunu da anladın mı, Tebriz'e doğru yere kapanda can, Tanrı rahmetleriyle onu bulsun.

LVII

Nerde kaldı verdiğiniz söz, ettiğin yemin? Hiç söylemiyorsun; seni canla-gönülle arayanı aramıyorsun sen.

Yüzünü, kanıyla yıkanan bir gönlü yaralıya neden yüz göstermiyorsun, niçin ondan el yıkamaktasın?

Oka benzeyen kirpiklerine döndüm, dosdoğru, dümdüz oldum sana karşı; a bahtımın gözü, sen ne diye kaş gibi eğrisin bana karşı?

720. Ne de tatlı cefacısın sen; ağlata-inlete âşıkı öldürürsün de şehit âşık, sonra da tutar, ne iyi huyun var der.

Gördüm ki bütün ceylanlar, arslanlardan yel-yepelek kaçıyorlar; a gönül, sense o Tanrı arslanını aramadasın; Allah bilir, ne biçim ceylansın sen.

A gönül, çok zayıfsın ama sevgilinin mahallesini yurd edinmişsin ya; bana gelince: Candan da bezdim, bedende de; müjdeler olsun sana, o civardasın sen.

Padişahın huzurunda bir hoşça koş; gâh yücelere ağ, gâh çukurlara düş; ondan vuruş, senden hizmet; o çevgen, sense topsun.

A gönül, baştan-başa aradım; sende dilberden başka birşey görmedim; a gönül, sen O'sun dersem kâfir deme bana.

Kendimden geçtim mi, o olurum de bu yüzden kendimden geçmeye kul-köle kesilirim; fakat gene kendine geldim mi, ben bu yandayım, sen o yandasın.

Sus, çünkü kınamada şuna benziyor o; hani senin dilini anlamıyorum ki; ben Türküm, sen Hintlisin der birisi; tıpkı onun gibi işte.

LVIII

Gel a ârif çalgıcı, ne olur, bir güzel huyluluk etsen de o şiirlerden ışık saçan bir şiir okusan.

Bütün erlerin canlarına andolsun, bütün dertlerinin dertleri hakkıyçin ne istersen oku; bu şaşırıp kalmışdan ne ararsın ki?

A güzeller, Ay'a benzeyen yüzünden, güzelliği arayan aşkından öğrenin yüz parlaklığını, Ay yüzlülüğü.

730.* O kara gözlerinden, o üç kat olmuş saçlarından öğrenin Hintliliği a Hindistan ehli.

* Oklar atan bakışından, büyüler yapan göz süzüşünden öğrenin büyücülüğü a benim Hârût'um, Mârût'um.

A arkadaşlar, a halvete girenler, gönlü öylesine arıyor ki o; gönül almayı, gönül aramayı, cana canlar katan lâ'l dudaklarından öğrenin.

Bütün âlem, senin yüzünden ağlıyor, sen neden ağlıyorsun; bir kılın bile eksilmedi, ne diye ağıtlar yakarsın bilmem ki.

Feda olayım damının üstünde uçan güvercine; nerdesin o mahallenin ehli olan devletli köpek?

Mademki o aziz ömür geldi, ne diye zevke, işrete dalmazsın? Mademki o can ustası geldi, ne diye tahta aramazsın?

O ceylan şu tuzakta, ovada de dönüp dolaşırsın? İnciyi evde kaybettin, her yıkık yerde ne koşarsın?

Her gün, şu evde yeni bir oda bulmadasın; bir kat değilsin a can, bir araştır da gör, yüz katsın sen.

* İster küfür ol, ister din; ister sevgi ol, ister kin; onu gör, onu bil, iyiden iyiye bil ki onunlasın sen.

Şu bulunmaz masal kaldı, fakat ne yapayım, sarhoşların sâkisi, şu anda, daha fazla söylersen boğarım seni diye boğazıma sarıldı.

LIX

740. O güzel sevdası, beni bilginlikten, Kur'an okumaktan öylesine çekti-dışarı attı ki işte böylece sevdalara düştüm, deli-dîvâne oldum-gitti.

Calışa-dileye secadeye sarılmıştım, mescide girmiştim, zâhitlik elbisesine bürünmüştüm; hayra hayır, ibadete ibadet katmaktayım.

Aşk, mescide girdi, a irşâd eden hoca dedi; varlık bağını kopar, ne diye namaz yerine bağlanır-kalırsın?

Kılıcımın açacağı yaradan ürkme, yüreğin oynamasın, boynunu koy yere, koy eğer bilgi sahibi oluştan, görüş sahibi olmayı diliyorsan, o yola düşeceksen.

Rindsen, pervasızsan yosmalığın hükmünü ver; güzelsen, alımlıysan ne diye perde ardında kalıyorsun?

Güzellerin, yüzlerini göstermekten başka çareleri yoktur, mutlaka görünürler; güzeller, yüzlerini bezemeden, cilveler etmeden duramazlar.

Gâh yüzleriyle akla, bir aşk'tır, verirler, bir sabırsızlıktır, salarlar; gâh gözleriyle hastalara İsâ'lık ederler, sıhhat verirler.

Güzel, gâh saçlarıyla inanmışa Tanrı ipini verir; gâh büklüm-büklüm, simsiyah saçlarıyla Hıristiyanlara haç sunar.

Güzelliğini bir görseydin, güneşten de üstün olduğunu bir anlasaydın, şu boz renkli zıdanda ne sararır-solardın, ne pörsür-çürürdün.

Ne diye gönül baharıyla tazelenmezsin? Ne diye gül gibi gülmezsin, anberler *ezmezsin*?

750. Ne diye şu dünya küpünde şarap gibi coşup köpürmezsin de çoşkunluğun, şu gök renkli kapağı aşmaz?

Güzelim yüzünden çakan şimşeklerden, Yakub'un, ne de mahrum; a güzeller Yûsuf'u, ne diye kuyunun dibinde eğleşir-kalırsın?

* A bilgisiz, kendi güzeliğini gör de onun can ışığını bil; çünkü yalnızlık çağında inanç sahibi, inanç sahibine aynadır.

Toprak, içindeki gizli şeyleri, bahçenin yüzünde görür de gönlümde ne de güzel, ne de hoş şeyler varmış der.

Taş içinde gizli olanı, lâ'lin, fîrûzenin içinde görür de gönlümde neler varmış der, yücelmeye koyulur.

Kara demir, gönlünü aynada görür de ben de ışıklanabilinmişim, bari an-duru bir hale geleyim der.

Yok olup gidenler, yerlerine yokların geldiğini görünce varlığın tapısına giderler de var olmayı kurarlar.

* Sineğin, yaratılışındaki kabiliyet yüzünden çalışıp çabalasa zümrüdüanka olabileceğinden haberi olsaydı her tezeğe konar mıydı hiç?

* Sûfi, vaktinin oğlu olursa yarının tembeli kesilmez; aptal olan, tezce tembel olan kişi, işini yarına bırakan kişidir.

Puşt değilsen, erliğin varsa güzellerin arasında otur; âşıklarla düşüp kalkmayı huy edin, a dost hercayî olma.

760. A balık, denize sırtını çevirip oturmak nedir, anladın ya; denize tut denize, denizdesin sen, git oraya.

* "Geri dön" sesini duy, Ab-ı Hayat'a kavuş, dal suya da bir hoşça yürü; balçıkta ne diye kalırsın?

Kendi elinle canına, gönlüne kıydın; ne can kaldı, ne gönül; kendi ayağınla öyle bir yere gittin ki orda elini geveleyip duruyorsun.

Ezel güneşinin tesiriyle altın ol, başkasının altına az tamah et; gümüş yüzlüsün ama altın aşkı, seni sarartır-soldurur.

Dünya sana, ne diye benim lalam oldun, padişah oğlusun sen, benim lalalığa lâyık olan der durur.

Denizde boyuna, benim binek olmam daha hoş; halbuki hamallık, sakalık ediyor, sen beni taşıyorsun der.

Sus, ben de senin gibi söylenip duruyordum; sustum da rahata kavuştum; sözümü dinlersen susarsın da esenleşirsin.

LX

O padişah söze geldi de yumuşak-yumuşak sordu bana: A âşık, acaba bu yıl da gelecek misin devlet tapısına?

Bir daha sorsun, bir daha söylesin diye sağırlıktan geldim, elimi kulağıma götürdüm; kulağım sağır, bir kere daha söyle demek istedim.

Belki bir kere daha söyler o güzellik madeni; öyle bir anda sağır görünmemek, olsa-olsa körlüktür.

770. Padişahım, oyunumu anladı, güldü de şunu dedi: Sen bunu, kendin gibi akılsıza, serseriye söyle.

Bir kere daha salladım, sağır gibi başımı, kulağımı ona uzattım; çıldırdın mı dedi; sen inada kalkıştın artık.

Sağırlıktan gelmiştim ya; nasıl cevap vereyim, ne özür getireyim? Şu işle, bu cünbüşle bütün kapılarım bağlanmıştı.

Kapıcısına baktım, sen bir söz söyle demek istedim. Derken ona, adımı sordu benim; o da aptalın, sevdalının biri dedi.

Bir kere daha baktım kapıcıya; onun kapısının çırağısın, onun gibi senin yüzün de düzenci bir yüz, bir kere daha söze getir onu demek istedim.

Kapıcı, gözceğizini kırptı da demek istedi ki: Sen onu bilmiyorsun; düzenbaz, onun tapısında ancak rüsvay olur-gider.

Hile etme; o helva bazı kere boğazına gelir de helva kazanı gibi ateşler içinde kaynar-coşarsın.

LXI

* Müslümanlar, Müslümanlar, yağmacı bir Türküm var; yalnız başına arslanların bile saflarını yarmada.

Yayını oynattı mı gökyüzünün yüreği oynar; Ay'la Zühre bile onun korkusundan yerlere serilir.

Halka göre adı aşk; fakat bence can belâsı; öylesine tatlı bir belâ, öylesine tatlı bir mihnet ki onsuz esenleşmeye imkân yok.

780. Yüzünü gösterdi mi ne küfür kalır, ne karanlık, saçlarını çözüp döktü mü ne din kalır, ne Hıristiyanlık.

Gayret, canın gerekse sana, sus diyep duruyor; fakat canımdan sabır varsa usanmışım o candan ben zaten.

Delinin, zincir gevelemekten başka çaresi yok; sen de zincir geveliyorsan helâl olsun sana, helâl olsun.

Sırları söyle a deli, akıllılardan ne korkuyorsun? Yırt elbiseni a gök, kıyameti ne diye beklersin?

Aşk uçuşuna dünya dar geliyorsa yakınlık Kafdağına uç; Zümrüdüankasın.

Gerçek söylememi istiyorsan sun erlik sağrağanı bana; yolu görmemi istiyorsan gel içeri a göz, a görüş.

Âlemi ışıtmak, dünyanın ışığını artırmak istiyorsan güneş gibi bütün bedenin ateşlenmesi gerek.

Güneşler güneşisin, seni kabûl etmesini istiyorsan Ay değirmisi gibi erimen, bitmen lâzım.

Ev temiz değil de canın sıkıldıysa sıçra, kalk, yürü, gönlün o kadar nazikse sevdalı aptallarla düşüp kalkma.

Bizim hırkamıza bürünmüşsen gâh bozuk-düzen sevdaya dal, gâh sevdadan bozukluğa düş, gâh ikisinden de çık, kaybol-gitsin.

790.* Kara yüzlü Hintlilerin, Türk'ten vazgeçmeleri daha doğru; çünkü canlabaşla oynamak, Türklerin harcı; Hintlilerin işi-gücüyse lalalık.

Hamdolsun Allah'a Ay gibi bir Türk'e kulum ben, öylesine güzel ki gökyüzü güzelleri bile güzelliği ondan elde etmişler.

Adını Türk taktım ya, aşkın ağzı gülüp duruyor; Zâten su sözü de o üfürdü ya; çünkü biz ney'iz o neyzen.

Çaresiz ney, neyzenin soluğundan başka ne ses çıkarabilir? Mezarlığa gidince seyret kırılıp dökülmüş neyleri.

Neyzenin soluğu kalmamış, onlarda da ne can kalmış, ne söz söyleme gücü; hâldilleri, bizden benlik, bizlik geçti-gitti diyor.

Kendine gel de sus, kendine gel de sus; şu ateşe odun atma; çünkü korkuyorum, yüceleri de saracak bu ateş.

LXII

Ab-ı Hayât kaynağının aktığı bahçeye, ne diye göz açmazsın? Neden yabancı davranırsın bize; temelinden bizdensin sen.

* A benim cânım, dudu yavrususun, incitme beni, nazlanma bana; iyi bil ki şekerler yemek töresini sen getirdin.

Gel kendi evine, korkma kendi aksinden; eğri düşünüş huyunu bırak; yabancıdır, hercâyidir o.

Gel a yağmacı padişah, her yere gitme; bizimsin sen; başkalarına acı bile olsan helva gibisin bize.

800. Kör ışığı görmezse ışığın ayıbı mı vardır? Şeker illetine tutulmuş kişi, şekeri kınarsa ne kusuru var şekerin?

Canını topraktan yücelt, gökyüzündeki canı gör; a benim canım, Ay da bu yüzden dönmededir, gökkubbe de.

Ayağını merdivene bas, iki gözünü aç da bak; bedenini ziyana sal ki canını geliştiresin.

Ağacım pek meyvalıdır, onu ne kuru görürsün, ne yaş; o ağacın gölgesinde yatar-uyur, rahatlaşırsın.

Şaşılacak bir kaynak görürsün, yakınında oturdun mu, hemencecik onun rengine boyanırsın, lûtufta, zevkte, güzellikte tıpkı o olursun.

Kendini ondan ayırdedemezsin; hem birşey olursun, hem hiçbir şey olmazsın; nerde ne vakit sözleri kalmaz; ne renk kalır ne beniz.

Kaynakla karıştın mı, Tebrizli Şems yüz gösterir; âlemi bezemek için Ay gibi suyun içinde görünür.

LXIII

Dostlarım, dostlarım, efendime anlatın beni, deyin ki: Dertler kapladı, öldürecek beni diyor.

Dostlarım, dostlarım, sevdalara düşmüş bir canım var; gam, sevda yücelerden başıma yağmada tufan gibi.

Deyin ki: A efendim diyor, a dünyanın tazeliği, parlaklığı; yaşamamı istiyorsan bana bir bakda dirileyim.

810. Dostlarım, dostlarım, el yuyun gönlümden benim; bu düşünceyle gönlümü, bir denizin dalgasına kaptırdım çünkü.

Aşk, ağzını açmış, apaçık bir dille diyor ki bana: Gelip görünmedikçe benimle ne vakit ferahlarsın ki?

Dostlarım, dostlarım, o iş buyuruna haber edin; adam-akıllı iş işten geçti, her işgüç, çıktı elimden, bana bir iş buyursun.

A sâki, canlandır beni, sun şarabı da özleyişim büsbütün artsın; bizde var olarak ancak efendimin hayâlinden başka bir şey kalmasın.

Dostlarım, dostlarım, eğretiden bir tutun elimi; sarhoşum, o güzel sevgilinin yolunu bilemiyorum.

Sâki, şarap sun, sarhoş et beni, hiç bir düşüncem kalmasın; arı-duru şarap kalmadıysa dertlerimle karıştır, tortulu şarap sun.

Dostlarım, dostlarım, onun mahallesine tapşırın beni; o toprağa yatırın beni; o toprak sürmedir, görüştür göze.

* A vergisi bol sâki, döndür o keşişin şarabını; döndür de giden kimdir, gelen kim? Haberimiz bile olmasın.

Dostlarım, dostlarım, cana haber verin; diyor ki deyin, haberim var; sen, arkadaşları, düşünce yolunda eğler-durursun.

Can nağmeleriyle neşelendirin beni, tellerin seslerini duyurun bana; güzel seslerle söyleyin, dinleyeyim; şarkılarınız, duyduğum en güzel en temiz şarkılar.

820. Dostlarım, dostlarım, o nazik-nazenin zurnacının yüzünden, nazikler-nazeninler mahallesine, her gün, bir çoşkunluktur, düşer.

Tebriz'i anlatın, Şemseddin'i söyleyin ona; deyin, efendiler efendisi, odur bütün yüceliklerimin sâhibi.

Dostlarım, dostlarım, Farsça söylemeye bak; mecliste tek başına şeker yemek doğru değildir çünkü ([1]).

---

(1) Bu gazelin tek beyitleri Arapçadır.

LXIV

Vazgeç can geldi-geçtisini anlatmaktan; yücelikten indir başını; zevk-işret çağı, meclisi bezeme vakti geldi.

Senin lütuf yarlığına karşı suçumuz, yanlışımız ne olabilir ki? Sen güneşimiz olduktan sonra nerden eteği yaş biri kalacak? ([1]).

Gel içeriye a tacımız, tahtımız, varımız-yoğumuzu at dışarıya; yak, neyi yakacaksan, buyur, ne buyuracaksan.

Ateş salarsan Aklı Kül bahçesini tamamiyle yakar-yandırırsın da akıl-sızlıktan, delilikten binlerce bağ, bahçe düzer-koşarsın sen.

Âşık, yüzlerce hileyle-düzenle, rüsvay olur gidersen bu yanda rüsvay edersin onu, fakat o yanda süsler, bezersin.

---

(1) Yarlığ kelimesini, aynen böyle ve Türkçe kullanmıştır.

Suya mücevher parıltısını vermedin mi sen? Toprağın her parçasına yeşil elbiseler sunmadın mı sen?

* Bir tek insanın soyundan, dünyayı insanla doldurmadın mı; bir sineğe Zümrüdüankalık şerefini veren, sen değil misin?

830. Hekimin biri, bir köre, göz açacak ilâcı göstermiş de al demiş, bunu sürme gibi çek gözlerine; ışıklansın, görsün gözlerin.

Kör, yahu demiş, senin gördüğün gibi ben de o ilâcı görebilseydim gözlerim açık olurdu, her yanı seyrederdim.

Ne lûtuftur ki gül bahçesine de döküp durursun, mezarlığa da; ne ışıksın ki gözlünün de gözüne gelirsin, gözsüzün de.

O lûtufu, dirilere dökersen gökyüzünden de öteye uçarlar; ölüler dökersen ölüler, dirilirler, İsâ kesilirler.

Pisliği, leşi, kuzguna gıda edersin; o kuzgun dudunun şeker yerken tattığı tadı ne bilsin.

Ne yaptı, ne dedi o kuzgun ki tezeği gıda ettin ona? O sözden, o işten Tanrı korusun bizi.

O yemyeşil dudu, ne söz söyledi ki şekeri gıda ettin ona? Lûtfunla o söze aç bizim dilimizi de.

Kimdir o tezek tadan kuzgun? Dünya mevkii kazanmak için din bilgisinden başka bir bilgi bellemeye uğrattığın kişi.

* Kimdir o hikmet kaynağı kesilmiş, şeker gönüllü dudu ki söylemeye koyuldu mu Ahmed gibi dili, Tanrı sözünü söyler?

Gönlümde bir güzel, susarsan daha iyi olur diyor; çünkü bu söz, çok nazik kişilerin canlarını çileden çıkarır, çıldırtır-gider.

LXV

840. İki yüzlülerin yeri nerden olacak âşıklar arasında? İki yüzlü kişi, aşk gününden, yarına ait yüzlerce tamaha düşer.

* İki yüzlüler tamaha düşerler ama can padişahı, reddeder onları; Zülkarneyn gibi ustalıkla, demir bir set çeker önlerine.

Öyle bir yüze karşı iki yüzlülük, cennetlerde pislik aramaya benzer; münafık, düzenci kişi, gerçekler meclisine sığar mı hiç.

O, canın göğünü de bilir, dalını-budağını da, arslanların damarlarında dolaşanı da; ışığı artıp duran gözleriyle hepsini bir-bir görür-bilir.

Son-uçları bilir; rızıkları yollar her gerçeğe, her eşsiz ere esenlikler bağışlar.

Yüzünün örtüsünü açar; bir güneştir, gösterir, yıkık yere bir ışıktır, verir, yeniden düzer-koşar tazeleştirir.

Bu padişah, iki yüzlü olsaydı, ateş huylu, ateş tabiatli olmazdı; nefsin, düşünceye dalınca eğri büğrü gidişi de ancak araştırmadan meydana gelirdi.

Fakat onun iki yüzlülüğü olsa bile kinden değildir; çünkü o aynadır; o gönlünde kin, yahut kötü bir düşünce görünüyorsa senden aksetmiştir o.

O ışığa omuz vurmaya kalkışma, yoksa ebediyen kör kalırsın; aslanlarla savaşa girişme, sen bir sevdalı tilkisin ancak.

Aslanlarla kavgaya girişen köpeklerin boyunları kırılır; ne hile kalır, ne düzen; ne iki yüzlülük kalır, ne yüz yüzlülük.

LXVI

850. A bilginin temeli, bir başka, yepyeni hüner beze; gerçekten de adam akıllı bir görüşün var; yeni bir çare gör, yeni bir çare bul.

Nice gönüller, senin lâ'linle mücevherler gibi parıl-pırıl parlıyor; nice dudular, senin şekerinden öğrendiler şekerler çiğnemeyi.

Âşıkın ateşinde dumanın yok diye kınadın; ateşi yoksa haklısın, fakat varsa ne buyurursun?

Yürü-git a devlet arayan can, ne yapacağım devleti ben? Varım, aşk var, kapkaranlık gece var, şarap içiş var.

Gel a günümün eşi-dostu; dün gece kulağına, zevk-neşe yok oldun mu gülmeye başlar; varını-yoğunu kaybet ki artasın, var olasın dememiş miydim?

A gönül, bir söylemiyorsun ki, ne oldu, nereye gitti düzenin, hilen? Canın elinden şarap içtin; o yüzden elsizsin, ayaksızsın sen.

A Tebrizli Şems, her gece ne inciler saçmadasın; ne padişahsın sen, ne can bağışlayıcısın, ne güneşsin ne denizsin sen.

LXVII

Müslümanlar, Müslümanlar, sevdalı bir canım var; bu sevda, tufan gibi yücelerden başıma yağmada benim.

Müslümanlar, Müslümanlar, o nazik-nazenin zurnacının yüzünden nazikler, nazeninler mahallesine, her gün, bir çoşkunluktur düşer.

Müslümanlar, Müslümanlar, cana sorun, a öndülü kapan deyin; düşünce yolunun ötesinde, arkadaşları ne diye eğlersin?

860. Müslümanlar, Müslümanlar, el yuyun gönlümden benim; bu düşünceyle gönlümü, bir denizin dalgasına kaptırdım çünkü.

Müslümanlar, Müslümanlar, o iş buyurana haber edin; adam-akıllı iş işten geçti, her iş-güç çıktı elimden, bana bir iş buyursun.

Müslümanlar, Müslümanlar, eğretiden tutun elimi; sarhoşum, o güzel sevgilinin yolunu bilemiyorum.

Müslümanlar, Müslümanlar, onun mahallesine tapşırın beni; o toprağa yatırın beni; o topraktan meydana gelir görüş.

Müslümanlar, Müslümanlar, Farsça söyleyeyim; mecliste tek başına şeker yemek doğru değildir çünkü.

Gel a Tebrizli Şems, şu söz seylemek perdedir; senden başkası gerekmez, senin gereken ancak ([1]).

---

(1) Bu gazelin birinci beyti, LXIII. gazelin ikinci beytinin; ikinci beyti, aynı gazelin ondördüncü beyti, dördüncü beytinin, beşinci beyti, altıncı beytinin aynıdır. Üçüncüt beyti, onikinci beytinin; altıncı beyti, onuncu beytinin; yedincibeyti, onaltıncı beytinin, pek az farklı gene aynıdır; ancak başta tekrarlanan "Müslümanlar, Müslümanlar" sözü, o gazelde Arapça "dostlarım, dostlarım"dır. Bizce Kâtib'ül-esrâr olanların çeşitli yazışlarından meydana gelen birşeydir bu.

LXVIII

A Tertemiz can, son-ucu, gelmiyor musun yanıma? Can, daima bedene gelir; sen ne diye gelmiyorsun bedene?

Sen benden elini, eteğini çekinceye dek ben, senden elimi-eteğimi çekerdim; kan ağlıyorum şimdi, fakat gelmiyorsun şu eteğime benim.

Nisan yağmurun yağmadıkça ne de susuzdur canım; ne harmansın ki şu harmanı yanıp kavrulmuşa bir türlü gelmezsin sen.

O bakıştan uzak kaldım da halimi âlem, seyreder, oldu; görüp gözetmeye gelmiyorsan bari seyretmeye gel beni.

870. A güzelim benim, o periye, büyüyle, düzenle gelmeyeceksen ne diye uykumu aldın-gittin demiyor musun?

A onunla buluşma gerdanlığı, ne de bezersin gerdanı; fakat gelmiyorsun boynuma, kumru gibi feryad ediyorum ben.

Yüreğin taş gibi, ben de demir gibi ayak diremişim aşkta; a mıhladız, demire gelmeyecek misin sen?

Kime yüz tutarsan bizden-benden kurtulur gider; yüzlerce batman ağırlığında olan şu ayrılığa niçin gelmezsin ki?

A bahar, sen yağmadıkça nerden açılıp saçılacağız? Eğleşilecek, esenleşilecek yer-yurt sensin; sen gelmedikçe nerde eğleşeceğiz, nerde esenleşeceğiz?

A gizlileri gören ışık, şu gözde parlamıyorsun; a tüm söz söyleyiş şu, kekemeye gelmiyorsun.

Müjdeler getirecek kuşa darı oldum, yerlere saçıldım, a müjde getirecek kuş, şu darıya da gelmiyorsun.

Şu ayrılık pususunda bütün canlar, titreşip duruyor; onlara emniyet vermek için gelmiyorsun şu pusuya.

Dil, a güzel sesli, seni övmek için yeni açılmış süsüne dönmüş; fakat a Tanrı'nın gül bahçesi, gelmiyorsun şu süsene.

A neşe şarabı, ustalar gibi için aşkla dopdolu; sarhoşluk küpü âdeta, fakat küpten ne diye akmazsın?

880. Canımın geçim yurdunda güneş somunu yoksa, senin güneşin olmadığı halde neden aydın bu ev? Gelmiyorsun neden?

A güneş, ev-ev onu aramıyorsan, gece hırsızları gibi her pencereden ne diye giriyorsun içeriye?

Mademki onun güzellik ovası, cana bir emniyet yurdudur; ne diye korku içinde kalıyorsun; ne diye o emniyet yurduna gelmiyorsun?

Kır şu beden cevizini; içini de ez-gitsin; ne diye gelmiyorsun aşk kandiline yağ gibi?

Suyla yağ oldun mu, yol nerdeyse ışığınla bulunur; yağsız suyu götürme, düşmansız gelmiyorsun zaten.

Kendini geçer akçe biliyorsun; fakat şunu görmüyorsun ki kendi elinde kalakaldın, hazineye gelmiyorsun.

* Tebrizli Şems'in aşkıyla Mûsâ gibi görün bana dedim; ne diye Tebriz Tûr'undan, göremezsin diye gelmiyorsun ki?

LXIX

Gönülden çık a gam, sevgilinin lûtfu geliyor; sen de kaybol yanımdan a gönül, o gönüller alan geliyor.

Sevgiliye neşe diyemem; neşeyi de geçmiştir o; onun aşkının yüceliği sayesinde neşeden bile utanıyorum ben.

Müslümanlar, Müslümanlar, yeni baştan Müslüman olun; çünkü küfür bile sevgilimden utanmış da Müslümancasına geliyor.

890. Git be şükür, bu nîmet şükrün haddini de aştı; sabır bazı kere işe yarar ama dayanamıyorum, sabredemeyeceğim artık.

Gidin a şekiller; yepyeni bir şekil geldi; sizin bayraklarınızı baş aşağı eder; o çoklar, çoğu, bollar bolluğu geliyor.

Şu gönlün kapısı, divan sapır-sapır yıkılmada; çokluğundan kapıdan sığmıyor, ardından divan yıkıp geliyor ([1]).

---

(1) Bu gazel "D" harfine aittir; fakat buraya yazılmış.

Başka Bahir
Hezec Müseddes-i Mahzûf
"Mefâîlün Mefâîlün Feûlün"

- A -

I

Gönül rahat-huzur veren bir güzel, kavga yüzünden gizlenmiş; herkes gitti, yalnızız, çık dışarıya

Kan denizinde boğulmaktan kurtar beni; sapsarı yüzümü halâs et şu sarılıktan.

Gözyaşlarımla kucağımı denize döndürdüm; ne diye deniz kıyısına seyre-seyrana gelmezsin?

Fakat sen, yüzünü aynada gördün; bundan da daha güzel ber seyir nerde olur?

Yanıldım; aynaya sığmazsın sen; ışığından her şey yok olur-gider.

Ayna, cilalanma zahmetinden kultuldu; yüzünden apan oldu, tertemiz bir hale geldi.

Sen akıl gibi gizlisin, fakat her şey senden meydana gelir; her yanındaki yıkım da senden, yapımda.

900. Kim senin yanında ev tutarsa Ülkeler yıldızının göğü bile aşağı görünür ona.

Candan ayrılan bedenin hali ne olur? Senden ayrılan, ne özür getirebilir sana?

Tatlı candan ayrılan, gönlü bir dostlardan ne dostluk görebilir?

Halka, her gün, sabahtan da iyisin sen; zayıflara, geceleyin uykudan da hoşsun sen.

Seni canda gördüm de her şeyden kurtuldum; yol yitirenler gibi aşağıyı-yukarıyı aramam artık.

Dünyaya öylesine bir aşk ateşi saldın ki âlem, helva kazanına döndü.

Ay da bütün güzelliğini senden elde eder, güneş de; Oğlak burcu da özünü senden bulur, İkizler burcu da.

Senin sevdan ona sevda bağışlamıştır, onu karartmıştır da gece, onun için halka şifadır, rahattır.

Kendi güzelliğine gündüzü bezedin, güzelleştirdin de muma döndü, halk da pervane kesildi ona.

Fakat senin mumunu gören pervanenin gecesi, yüzü-gözü bakımından gündüzden de güzel.

910. Gece-gündüz pervazsızca güzelliğinin mumuna atılır, çevresinde döner-durur.

Bundan fazla anlatamıyorum; bu kadar söyledim, kalanını sen buyur.

A Tebrizli Şemseddin, kalanını sen söyle; Kafdağım, Zümrüdüanka, daha güzel anlatır.

II

Haber ver a yıldız haber ver de sevgilimiz, kanlar içen gönlümüzü bulsun bizim.

Haber ver o âşıklar hakimine de hastamıza şerbet sunsun.

Söyle o şeker gibi şeker satana pazarımızı tatlılaştırsın bizim.

Gönlünü gizlerse düşman sırlarımızı duymaz bizim.

Aşkta, düşmanın dileğine uydum âdeta; çünkü ne işteyiz, sormuyor düşman.

Gerçi düşmanımızın canı yok ama gene de bize düşman olanın yak-yandır canını.

Yıkamak için başını kille ısladıysan yıkamadan gel, önce bizim gül bahçemizi aç da sonra yıka başını.

920. A apaydın Tebrizli Şems, gel de yüzünle ışıklandır yüzümüzü.

III

Gel a dünyaya yeniden can veren; işler bilen aklı, işten-güçten et.
Ok gibiyim ben, atmadıkça uçmam; gel de bir daha kur yayını.
* Aşkınla bir kere daha düştü damdan tas; gene yolla damdan o merdiveni.
Damı ne yanda diyorlar bana; canı getirdikleri yanda.

Her gece can oraya gider, sabahlayın gene getirirler hani, işte o yanda.

Hani bahar, bir yerden kalkar, yeryüzüne gelir; hani sabah, gökyüzüne yeni ışık verir; o yanda işte.

* Hani bir sopa ejderha olmuştu; hani tutmuştu da Firavun'a uyanları cehenneme götürmüştü o; o yanda.

Şu sende arayıp aktarma o yandan kopar, gelir; iz o derde iz arar gene.

* Sen o adamsın ki eşeğe binmiştir de şundan-bundan, eşek nerde diye sorardurur.

930. Sus artık, kıskançlığından herkesi denize daldırmak istemiyor o.

Deliliği de yakıp yandıralım, dîvâneliği de; her solukta içelim kan dalgalarını.

Cehennemi içen sarhoşlarız biz; yeşil kubbeyi deler yararız biz.

* Zevâli olmayan ışık, ne yapacak gökyüzünü, ne edecek şu iki baş aşağı gelmiş kandili?

Gam hırsızının elini keselim; yüzlerce defa zebun olmuş aklı çaldı o.

Padişahlara lâyık saf şarap dökelim de uyutalım hünerli aklı.

Sarhoş olunca da ona sopa çekelim, çünkü düzende, afsunda haddi aştı o.

Gerçi heskesten cin fikirlidir, herkesin ustasıdır ama zamanın düzenini ne bilecek?

Öylesine bir sarhoş edelim, öylesine kendisinden geçirelim ki geldi mi, nerden geldiğini bilemesin.

Gönül evinin içinde, şu direksiz dünyanın direğini görsün.

940. Öyle bir bilgin, öyle bir pir bile, bilgisizlere ibret olsun diye yok oldu-gitti.

Şimdi bilgin olur o, çünkü aşkla can verdi; şimdi iç âleminin bilgisini anlar artık.

Baş dönmesi, baştan gelir; böyle olmasaydı durup dinlenmesi olmayan dünya da dururdu-dinlenirdi.

* Başı olan beden, "Ol" buyruğunun sırrını bilemez; Kâf'la Nun'u, başsız beden bilir.

Ne olur a kardeş, bir sınama için olsun, bir soluk baş koy.

Bir solukcağız olsun, padişahın hatırı için böyle bir eşeği, böyle bir serkeş atı râm ediver.

Sen cehennem biledur; halbuki dünyayı bilîştir, anlayıştır o; yok ol, yücelmeyi az iste.

Tanrı sıfatlarına öylesine dal ki bir daha çıkamayasın; şu dış âlemi bir daha göremeyesin.

Ne ararsın şu kara suyun safasını; ne koklarsın şu hamam külhanının damında biten çiçeği?

Her ham, her aşağılık kişi anlamasın, diyorum da kıskançlığımdan anlatamıyorum; sustut artık.

950.* A Tebrizli Şems, bir olgunluk göster de Kâf'la Nûn'dan bir noksan kalmasın.

V

Gönlümüz, gönül yakanımız o olduktan sonra gece ne oluyor bize, gündüz ne oluyor?

Güneş ha batmış, ha doğmuş; canımıza can katan, canımızı aydınlatıp duran güzelimiz yeter bize.

Anası ölene ağlayıp feryad etmeyi öğretme; bize aşk öğreten, iyiden-iyiye ustadır.

Dikme o hırkamızı; yırt-gitsin; hırka diken, şeyh yaramaz bize.

Herkes, düşmana üst olmayı ister; o düşmanın güzelim yüzüdür üstünlüğümüz bizim.

Herkes, definiler elde edecek bir baht arar; eziyetlere eziyetler katan aşk yeter bize.

VI

Canım helva istiyor, helva; helva vaadini yarına atma.

Gönlüm, canım sûfiye safalar veren o helvaya bağlı; safra vermeyen helvaya.

Ne de güzel sıcak, yağlı-ballı helva; her solukta yücelerden geliyor kokusu.

960. İncir gibi ağzın kapalıyken helvayı; gönülden ye, elini-ağzını bulaştırma hiç.

Bu helva, o helvadandır, o taraftandır; a elsiz-ayaksız, o taraftan ye.

* Bir solukçağız Mustafâ ile aynı kâseden yiyelim; o da, ordan süt içerdi, ordan hurma yerdi.

* Hani Meryem'e, ye-iç, gözün aydın olsun diye ses gelen hurmadan.

Delilimiz de şu; Aklı Küllün oğullarıyız biz; a babasının canı diye ses gelip duruyor.

Boyuna a çocuklar diyor, gelin; sofra hazır, sevgili de yapayalnız.

VII

A güzel beği, sana uyanları güldür; bir avuç yoka varlık bağışla.

Gam ordusunun karaltısı görünüyor; bayrak sahibine üstünlük ver, sevindir onu.

Güzelliğinle neşeye neşe ver; gama-kedere de gam ver, keder ver.

Lûtfu, keremi, güzelliğinle neşelendir; güzelliğin, lûtfa, kereme yüzlerce can verir.

970. O gümüş bedeniyle işimi altına döndür; altın gibi sararmış yüzümü lâ'l gibi kızart.

A gönül, mademki fazlasıyla aşk istiyorsun; çoğun-azın düşüncesine az dal.

* Tebrizli Şems'e karşı başını yere koy; o puta secde etmek, îmandır çünkü.

VIII

Gönül burcuna eriştin ya, dur artık burda; o Ay'ı gördün ya, dur artık burda.

Şu pılını-pırtını, bilgisizlikten çok çektin-taşıdın her yana; dur artık burda.

Ömrün bitti, o Ay yüzlünün güzelliğine ait her çeşit söz duydun; dur artık burda.

O güzelliği gör; onu görmekle hem belirirsin, hem izin bile kalmaz; dur artık burda.

Gönlüne andolsun, o memelerde süt var; sütünden tattın ya; dur artık burda.

IX

A Süleyman, getir yüzüğü, devi-periyi al buyruğunun altına.

• Onları getirin bana nârasını at; şu altı kapılı sarayı aydınlat.

980.• Batıdan güneş doğdurmak, o tarafa ait gönüller için iş bile değil.

Öylesine bir ululuk ki herkes, Tanrı için luluğu bıraksın-gitsin.

• Koy sofraya havuzlar gibi tasları;müşterinin niyazını ikramla karşıla.

Bir sağrakla zevk ver kafa tasma; nerkis gözleri mahmurlaştır, süzülsün-varsın.

• Gizli şekillerin önünden kaldır perdeyi; put yonan Âzer'in kârına kesat var.

• Kuyudan, kuyu suyu içmeden hastalandık, Kevser kaynaklarını akıt.

A gönül, padişahlar padişahının meclisine git de kızıl şarap iç.

Altına-kadına canla-gönülle tapma; şu Tanrı'ya kâfir olan iki kızın yürü üstüne;

Nefisle büyük savaşa giriş; padişah, ere bu yüzden ecir verir, ücret bağışlar.

O gümüş bedenliyi gör ki onu görünce altın bile şaşırır da altınlığını pek yapamaz olur.

990. O deniz gönüllüyü tanı ki inci bile onun çoşup köpürmesinden, içip, sömürmesinden, elde eder inceliğini.

• Gazelin kalan kısmını sen söylersen Sâmirî'nin büyüsü bile haset etmeye kalkışır.

• Sustum, çünkü ayağım balçığa battı; artık Ca'fer'e ait söz kanadını sen aç.

X

Ayrılık sabahı, gözümün biri ağladı; öbürüyse ağlamada nekeslik etti bize.

Bu nekesliği yüzünden suçlu buldum; buluştuğumuz gün o gözümü yummakla cezalandırdım onu [1].

Cezanladıracak adam mıyım ben? Kalk a sevgili, dudağına dek şarapla dolu olan o kadehi sun.

Her solukta beni incitirler ama ben, kimseyi incitmem; çünkü bence bütün canlar bir olmuştur, birdir.

Bu cisimler, bize karşı tersine kürk giymişlerdir ama

Seni, ters giydiğin kürkün içinde de tanırım ben; kürkün içinde canımsın benim a benim canım.

Kürkü yırtarım ben, sen de yırt; ne diye kendimizle savaşa girişecekmişiz?

1000. Ayrı-ayrı bedenlerde bir canız; ister küçük olalım, ister ihtiyar, ister genç.

Ateşten ayrılmış ışıkcağızlardır; onların asılları da bir, çıktıkları yer de bir.

Tabiatleri de bir, renkleri de bir, huyları da bir; başları da ayaklarından başka değil.

Gönlümde, şu anlattıklarıma deliller var; gizli mi söyleyeyim sana, örtülü mü?

Yanlış söyledim; onu kendi-kendine söyle; bir seyeret bak, bu seyran, katkattır.

---

(1) Bu iki beyit Arapçadır.

XI

A yüceler yücesi, sen kır çenkmizi bizim; burda binlerce başka çenk var.

Biz aşk çengine düştükten, sevdanın pençesine düştükten sonra bize çeng mi bulunmaz, zurna mı?

Dünyadaki rebaplarla çengler yansa bile nice gizli çenkler vardır sevgili.

Sağırın kulağı duymaz ama nağmeleri ten-tenleri, tâ göğe dayandı.

Dünyanın ışığı, mumu sönerse ne gam? Taşla demir yanımızda bizim.

1010. Çer-çöp de, nağmeler de denizin üstündedir, inci, denizin yüzüne çıkmaz.

Fakat denizin üstündeki çer-çöpün güzel görünüşü de inci yüzündendir; o şimşeğinin aksinin aksidir bize çakan.

Nağmeler, asıldaki, çoşkunluğun fer'idir; fer'ile asılsa asla bir olamaz.

Ağzını yum, gönül penceresini aç; canlarla o yoldan konuşmaya koyul.

XII

Göçmeyi, benim ömrüm istedi, onlar değil; yüklerini develere yüklemediler, benim güzelim sabrıma yüklediler.

Nakışlı ipek elbiseler giyinmeleri, süslenmek için değil, güzelliklerini korumak için; fakat güzellik, elbiseyle nasıl, ne vakit korunabilir ki?

Ağzının tadı bozulan hastaya, arı-duru su bile bulsa, acı gelir o su ([1]).

Gönlüne de bu tapının lezzetini tattır, canına da; şarap, arındı mı tortusu üste çıkar.

Şu arı-duru şarabı içmek istiyorsan dudaklarını her tortulu şarapla bulaştırma.

Tez, çevik, atik, pervasız kişi, şu kara sele bulaşmaz, temiz kalır.

1020. Tâcirin eli, para sayarken titrer, odur kumaşın kadrini bilen.

Şeker parçasısın, suya var; süzülen şey, daha tatlılaşır.

---

(1) Bu gazelin ilk üç beyti Arapçadır ve Mütenebbî'nin bir kasidesinin birinci, altıncı, ve yirmido kuzuncu beyitleridir (Dîvân Abî't-Tayyib'il-Mutanabbî bi Şerhi Abî'l-Bakaa'l-Akbarî El-mu sammâ bi't-Tibyân fî Şarh'id-Dîvân. Mustafa'l-Sakkaa, İbrahîm'ül-Abyârî, Abd'ül-Hafîz Şala tarafından hazırlanan nüs. Mısır, Al-Halabî Mat. 1926, s. 221-222, 228).

XIII

Senin için canlar feda ettik, senin için dil yaraları çektik.

Ateş gibi kınamalar duyduk, o oklardan atılan, ciğerlere işleyen oklara amaç olduk.

Gönlümüzü çıkarıp tapına getirsek ona, kanlarla dolu bağışlar bağışlarsın.

Düşman, hakkımda kötü sözler söylesediyse sana, a benim Ay yüzlüm, bu çeşit sözlerden başka ne söyleyebilir ki düşman?

Gel a bütün güzellerin güneşi, lâ'l madenleri, ancak lütfunla güler.

Sensiz, bütün kârımız ziyandır; fakat sen oldun mu bütün ziyanlar, kâr kesilir.

Senin şekerin hakkında kötü zanlara düşene bu kötü zannı, öldürücü zehir olarak yeter zaten.

XIV

Gönlüne de bu tapının lezzetini tattır, canına da; şarap arındı mı tortusu üste çıkar.

1030. Arı-duru suyu içmek istiyorsan dudaklarını her tortulu şarapla bulaştırma.

Caniyle oynayan, çevik olan, pervâsız bulunan kişi, şu tortulu sele kapılıp bulaşmaz, temiz kalır.

Cüz'i akıl, şu bağdan kurtulamaz; çünkü Aklı Küll, parça-buçuk şeylere lalalık etmez.

Şu hırs, ister uyuz illeti olsun, ister diken, adamsan elini bulaştırma bununla.

Uyuza uyuz katılır da müzminleşirse Tanrı adını anıaş merhemini sür.

Şu kapının açılmasını istiyorsan kapıya doğru yürü, usanmadan geledur.

Başköşeye geçme kaydını, arı-hayâyı, ululanmayı bırak da canda ara baş köşeyi.

Yücelik külâhıyla Süleyman tacı, her kele nasib olur mu, hâşâ ve kellâ.

Sustum, kısa söz daha hoş; şu âna gürültü-patırtı sığmıyor.

Hani şâir "Göçmeyi benim ömrüm istedi, onlar değil" diye bir gazel söylemiştir ya; bu ona nazire işte (1).

---

(1) Bu gazelin birinci beyti, XII. gazelin dördüncü beytinin aynıdır. İkinci beyti pek az bir farkla aynı gazelin beşinci beytidir. Üçüncü beyti, gene aynı gazelin altıncı beytinin hemen-hemen aynıdır. Beşinci beyit olarak da aynı gazelin yedinci beyti tekrarlanıyor. Ünv. nüshasında olmadığından yazmadık. Son beyitte de, aynı gazelin ilk mısrasını tekrarlıyor. İhtimal iki gazel birdi; Kâtib'ül-esrâr vazifesini görenlerin kaydedişleri böyle iki ayrı gazel meydana getirdi.

XV

1040. Senin yüzünü gördük mü, bayram olur bize; gel a bayram, bir bayram getir bize.

Bayramın canısın; senin yüzünden a sevgili, canlarımızda binlerce bayram var.

Yokluk âlemine baş çekmişiz; sarık derdi, dertlendiremez bizi.

Biz, kendimize bile yabancı olmuşuz; yabancının derdi yoktur bizde.

Atlaslar, hayalden doğma şiirler sizin olsun; o sevgilinin güzelim hayali bizim.

Hîle-düzen kitabı sizin olsun; yankesici güzelin payı-azarı, bizim.

Size, bir yılda iki bayram var; bizim işimizdeyse her solukta, yüzlerce bayram.

Sizin bol-bol gümüşünüz, altınınız olsun; sıkıntıları onaran yaratıcının güzelliği de bizim olsun.

* Sizin, arap atlarınız olsun sayısız; Ahmed-i Muhtâr'ın Burâkı da bizim olsun.

Dünya, tamamiyle bayram olsa, neşe dolsa sizin olsun dünya; sevgili, bizim olsun, yeter bize.

1050. Mademki susmaya yüz tuttun; aşkın kuvvetlendi demektir; işte şimdicek sözümüz kısaldı bizim.

Gel a en büyük bayram, gel a Tebrizli Şems, şunun-bunun eline bırakma bizi.

XVI

Gelin: bugün hepimiz de, bizi esriten, kendimizden geçiren kadehlere sarhoş olalım.

Rabbimiz, dudağına değ dolu bir kadehle suvardı bizi, şükürler olsun, sonra gene şükürler olsun, sonra da gene şükürler olsun.

Gelin; gerçekten de bugün, bayram günü; apaçık göründü dilediğiniz sevgili.

Gece karanlığı basınca olaylar, dolaşmaya gelir bizi: fakat yamanıp kalmaz, yüreğimizi sıkmaz onlar.

Her birinin elinde bir bağış denizi var; alabildiğine, bol-bol mücevherler, inciler saçıyorlar (1).

(1) Bu gazel Arapça, ancak son beytin ilk mısraı Farsçadır.

- B -

XVII

A bizi konuk eden dost, uyuma bu gece; çünkü sen cansın; bizse hastalarız bu gece.

Gizli şeylerin gözünden çıkar uykuyu; çıkar da gizlilikler ortaya çıksın bu gece.

Müşteriysen Ay'ın çevresinde dön; dön şu dönüp duran göğün çevresinde bu gece.

1060.* Ca'fer-i Tayyâr'ın cânı gibi gökyüzünde, Nesritâir'i avla bu gece.

Tanrı sana bir cila verdi, ayrılık yüzünden şu gökkubbenin pasını gideresin, onu cilalayasın diye bu gece.

Hamdolsun Tanrı'ya ki bütün halk uyudu; yaratıcıyla benim işim-gücüm var bu gece.

Bu *ne* şereftir, bu *ne* uyanık baht ki bir Tanrı uyanıktır, bir de biz uyanığız bu gece.

Tâ seher çağına dek, bir kapanır, uykuya dalarsa gözümden de bezerim bu gece.

Çarşı-pazar bomboş kaldıysa samanağrısı yolundaki pazarı, alışverişi seyret bu gece.

Bizim gecemiz, yıldızların gündüzüdür; yüzünün nûruyla parıl-parıl parlıyorlar bu gece.

* Arslan, Öküz'e saldırır, Utarid, sarığını başına urunur bu gece.

* Zuhal, yeniden fitne tohumu eker, Müşteri paralar saçar bu gece.

Sustum ağzımı yumdum ama sözsüz konuşuyorum ben bu gece.

XVIII

1070. Dünya deresinden su kesildi; a bahar, suyu koyver de gene dönsün şu değirmen.

* O kaynaktan gönder suyu ki Hızır'la İlyas'ın kaynağı bile ne öyle bir su görmüştür, ne de görür.

Ne güzel bir kaynak başıdır ki coşuşundan, her solukta can kaynağından bile sular çoşar.

Sular aktı mı ekinler biter; fakat şu can, hiç bir vakit ekmekten bitip meydana gelmez.

A konuk, yoksullar gibi ekmek için, yoksullukla yüzünün suyunu yerlere dökme.

Bütün dünya, baştan başa yarım lokmadır ancak; yarım lokma için su, gizlenmiş-gitmiştir.

Yeryüzüyle gökyüzü, kovayla testidir sanki; fakat su, yeryüzünden de dışardadır, gökyüzünden de.

Sen de tezce gökten de çık dışarıya, yerden de; çık da mekânsızlık âlemindeki suyu gör.

Can balığın, şu havuzdan kurtulur da ucu-bucağı olmayan denizden su içer.

O denize dalarsın ki ordaki balıklar, Hızır kesilmişlerdir; orda balık da ölümsüzdür, su da.

1080. O yüzden gelir göze ışık; o damdandır oluktaki su.

O bahçedendir şu gül yanaklar; o dolaptan kavuşur suya gül bahçesi.

* O hurma fidanındandır Meryem'in yediği hurmalar; şu sebeplerden, şu kapılardan meydana gelmez o su.

Burdan aktı, geldi mi sana su, rûhun da neşelenir, canın da.

Artık sopacağızını vurma bekçiler gibi; çünkü bu balıklara, sudur bekçilik eden.

XIX

A güzelim, yüzün yüzlerce Ay'a, yüzlerce Ay ışığına bedel. Gece oldu, vakit geçti deme, acele etme.

A can kâbesi, sayende, her mescidde güneşten bir mihrabım var.

Yanlış söyledim; bizim mescidimizde, kapının dışında kapıcılık eder güneş.

Şu yedi değirmenden ekmek aramayız biz; şu yemyeşil dolaptan su içmeyiz biz.

Dünya sebeplerini yaratan odur; artık ona karşı sebep sağrağı ne olabilir ki?

1090. Sarhoşlukla binlerce kuyuya düştük; aşkı çengel gibi tutar, dışarıya çeker-çıkarır bizi.

Can meclisi, seninle ne de parlaktır ki; arkadaşların ne de aydın gözüdür o, onlara ne ışıktır, ne de candır o.

Gönül bahçesi, o devlet servisinin yüzünden güler; kanımız, o unnap dalının yüzünden kaynar.

Ferahlıklar içinde, ferahlıklar ferahlığısın sen; sensin anahtar, Tanrı da kapıları açandır.

Ateşli aşkının gazlar döküşü yüzünden yer de cıva gibi titrer-durur, gök de.

Şarap, sarhoşlarını davaya gelirse de davasının haksız olduğu meydana çıkar, mızrapla döverek sürerler onu.

Sus, bitir artık a gönül; görüyorsun ki o güzellik, lakaplara sığmıyor.

XX

Gönül, şu ırmakta yıkık bir dolaptır; ne yana dönerse dönsün, önünde su var.

Suya yüzünü dönersen görürsün ki su, gözünün önünde akıp gidiyor.

Gölge, nasıl olup da güneşten canın kurtarabilir? Canı, güneşin elindedir zâten.

1100. Gölge, boynunu uzatırsa bil ki o rısada güneş, perde ardın-dadır.

Nasıl da bir güneştir bu güneş ki, gökdeki güneş, onun önünde, cıva gibi oynayıp durmadadır.

* Ay, ona karşı, âdetâ inmeli bir adamın avucundaki cıva tanesidir; bir gececik durur ancak, ondan sonra dökülüverir-gider.

* Otuz gecenin ancak iki gecesinde güneşle buluşur-görüşür; öbür gecelerde hep ayrılık çeker, ayrılıksa azap mı, azaptır.

Ağlar ama yüzü terü tâzedir; fazla gülmek, zaten âşıkların huyudur.

Gülerek doğa, gülerek ölür âşık; çünkü dönüp gülen bahtının bulunduğu yere gitmededir o.

Sus, çünkü görüşün âfetleri, daima sorudan, cevaptan ileri gelir.

XXI

Canına andolsun, bak, bu, pek büyük bir yemin; canına andolsun ki sensiz ınca nım, pek büyük bir bağla bağlanıyor.

Hızır, Ab-ı Hayat beği ama o bile lâ'l dudaklarına büyük bir istek duymada.

Senden sana söylenecek pek çok sözlerim var, fakat susuşum, büyük bir bağ ba-

1110. Senin korkundan susan, eşek bile olsa pek akıllıdır doğrusu.

Senin için hünerlerinden vazgeçen kişi, gerçekten de pek hünerlidir.

Kendimi gölge gibi önünde attım; senin önüne düşmek, büyük bir düşüştür.

* Çünkü senin Bağdad'ında büyük bir adalet, büyük bir insaf, senin Semer-nd'inde pek tatlı bir şeker var.

Şeker bağışın tamahlandırdı beni; bu kul, pek kanaat sahibidir ama gene de ıide düştü işte.

Beni yakınımdan da keskin, uzaklaştığım kişilerden de; çünkü gönlüm, ada-ıkıllı sana bağlı.

Sus a aşkın oğlu; sözde büyük bir oğul sayılır ama sen, aşk gibi sus.

Tebrizli Şems'in özengesine yapıştım; çünkü Şems'in özengisi, büyük bir altın rdu.

XXII

Şekerler yağdıran o eşsiz güzel nicedir; gözün, yüzün ışığı ne haldedir?
Nasıldır o gammaz bakış acaba; ne âlemdedir o düzenbaz saçlar acaba.
1120. Nasıldır o güzellik pazarının meşhuru; ne haldedir o gül bahçesinin parlaklığı?
Gönlüm, sevgi yüzünden yaslara batmış, oturmuş; sevgilinin gönlünde bize karşı bir sevgi varmı acaba?
Lütfundan sevgilim dedi bana; acaba o sevgili, bu sevgilisiz ne halde?
Görünüşünde kullarını okşamada, hatırlarını almada; acaba iç yüzde bu kulla nicedir?
İlk görüşte can bağışladı bana; bağışta ne halde, hemen anladım.
O lütfu iki kere yaparsa tekrarlayışta da ne halde olduğunu, nasıl davrandığını anlarım.
O atlaslar giyinen siyah saçları, atlasa benzeyen yanaklarının çevresinde nasıldır acaba?
Âşıklar hekimine bir daha sorun, o hasta nerkis gözler nasıdır ki?
Acaba o Tatar nâfesi ne halde; acaba o eşsiz Bulgar güzeli ne âlemede?
Acaba o gerçeğe ulaşma çizgisinin değirmesinde yüzlerce pergel kıran güzel ne halde?
1130. Ben zîr perdesinden ağlayıp durmadayım; bir günceğiz olsun, o ağlayan ne halde diye sormaz.
Gönlüm, hırsızlama ona bakıyor; oysa beni çalmada; acaba o, hırsızı sıkıştıran hırsız ne âlemde?
A dost, seninle mağara dostuyum ben, bir kerecik, nasıl yermiş şu mağara diye başını uzat da bak.
Seni bir göreyim de canımı feda edeyim; halka da görüş nasıl olurmuş, göstereyim.
Sözüme son yok; fakat söyleyiş neşekil olurmuş, onu gösterdim ancak.

XXIII

Yol arkadaşlarından ayrılmak doğru değildir; ışıksız yola düşmek uygun bir iş olmaz.

Sultan olduktan, padişahlığı gördükten sonra tutup yoksulluk etmeye kalkışman, yakışık almaz.

Sizi, sizsiz çağırıyor sevgili; sizin; şu sizliğe düşmeniz doğru değil.

Mademki dünyaya gök sofrası geldi, bundan sonra da yokluğa düşmek olamaz.

Canların kurban olduğu bu mutfakta aşağılık kişiler gibi ekmek çalmak, yapılacak iş değil.

1140. O yol kesen hırsa, tamaha söyle; düzen yapmaya kalkışma, kötü görünüşe bürünmek doğru değil.

Değil mi ki ayağın var, oynat elini; elsiz-ayaksız kalman yerinde bir şey olmaz.

Ayağın kalmazsa kanat verirler sana; kanatsız havalanıp uçmak mümkün değildir.

Kanat bulursan var, Tanrı tuzağına doğru uç; çünkü onun tuzağından kurtuluş, doğru bir iş değil.

* A kardeş, yakınlık Kafdağının devlet kuşusun sen, devlet kuşuna, devlet kuşundan başka birşey olmak yaraşmaz.

Dünya bir duru ırmak, bir deniz; sense balıksın fakat şu ırmakta yüzmek, doğru birşey değil.

Sus da Tanrı denizine dal, yok ol-gitsin; varlıkla Tanrı'ya eş olmak yakışık almaz.

XXIV

Sen, güzel mi, güzelsin, söz yok güzelliğine ben de âşıkım, derdim de aşk, hastalığım da aşk.

Güzelim yüzünden başka bir yüze âşık olmak, haramdır haram.

Her şey geçici, fakat senin birlik sofran dâimîdir, dâimîdir, dâimî.

1150. Gözümü uvuşturup bakıyorum; kim var senden başka; hangisi, hangisi?

Dünya, yüzünü örtmek için tutunduğun bir örtü, bir örtü, bir örtü.

Her solukta aşkın dilinden bir selâm var bize, bir selâm ver, bir selâm.

Her zerreden, dilsiz-dudaksız bir haber geliyor, bir haber geliyor, bir haber geliyor.

Bizim gamımız da, neşemiz de tahtanın önünde bir kuldur.bir kuldur, bir kul.

Gam devesi uyuzdur ama öndedir, öndedir, önde.

Onun ardından da memeleri sütle dopdolu neşe devesi vardır; öbürünün ardındadır ardındadır, ardında.

Her iki devenin burnuna da senin yuların takılı, senin yuların, senin yuların.

Neşe devesinin sütü, sonunda can çocuğundan kesilen süt değil, kesilmesi yok, kesilmesi yok.

Sustum, kıskançlık ağzıma gem vuruyor, gem vuruyor, gem vuruyor.

XXV

1160. O kerem, madeni, bize av oldu ya, artık her solukta, onbinlerece armağan var bize.

Maksadımız, sevgilinin damına çıkmak, şu halde bizim merdivenimiz, altındandır, gümüştendir.

Belâ, dünyada gizli bir incidir; bizce definedir ama yabancıya yılan görünür

Karşımızda gümüş hazineni sayıp dökmeye kalkışma; altınımız da sayısız bizim, gümüşümüz de.

Vezirin böyle bir davaya girişmesi saçma bile olsa padişahın elinde, yüzlerce misli var bunun.

XXVI

Sevgilim, kıyamete dek bu; işim-gücüm de yıkılma, sarhoş olmak.

Kârdan-kazançtan geçtim, kazancım bu; a beniz, altın baş, sarar-sol, senin paran-pulun bu.

Ne akıl kaldı, ne fikir, ne gönül; ne çare,o yüzün yaptığı iş, bu işte.

• Sadberk gülü, güzel yüzünü gördü de bülbül de(...), gül de bu, gül bahçesi de.

Güzeller, gayb kuşlarını ararlar; sen de gayb âlemine gel, uçan kuş bu.

1170. Tekrar-tekrar o yüze bak, gözlerini uvuştur; canın medresesi de bu, tekrar-tekrar okuduğu ders de.

Dudağını açtı; bütün canlar, her hastanın canına şifa, budur dedi.

Aşkın elinden bir kadeh içtiler de iyiden-iyiye anladılar ki meyhaneci, budur ancak.

Sarığı da, cübbeyi de şaraba rehin verdiler; zaten sarığın, cübbesinin lâyığı da bu.

Haber geldi ki Yûsuf pazara düştü; hey gidi-hey; pazar buysa nerde Yûsuf?

Bir afsun okudu, kendini gizledi; o düzenbazın en âdî oyunu bu işte.

Âlemin malına-mülküne çarem var; fakat dinim de bu benim, gönlüm de bu çare bulamadığım da bu.

• Başkasının tapısında aşk kemerini kuşanırsam Hıristiyan olayım, zünnârım bu benim.

Havuzun kenarında dönmedeyim; düştüm havuza; o çeşit dönüp dolanmanın cezası bu.

• A gönül, mademki böyle bir havuza düştün, kıyamet gibi guslün bu senin.

1180.• Şâhın ruhu bile buna mat olup gitmede; mademki bunu çaldın; gönül darağıcın da bu işte.

Kendinle düşüp kalkma da kiminle istersen otur; nefsinden kesil, asıl yabancı budur.

Sus be hoca, bıldırki saçmaları az söyle; gönlüm bıldır, bıldırın lafları da bunlar.

Sus da şu dalgınlık âlemine baş-aşağı dal; sırları bırak, sırlar, bunlar zaten.

XXVII

Gel ki bugün, bayram günü bize; bundan böyle zevk-neşe artıkçada artacak.
El çırpıp bugün, neşe günü de; güzel gün, başlangıcından belli olur.

Sevgilimiz gibi sevgili, şu âlemde kimdir ki? Böylesine bir bayramı, yüzyıllar boyunca kim görmüştür ki?

Yer de, gökler de şekerlerle doldu; her yanda şekerler bitip durmada.

İnciler saçan o dalganın sesi geldi; dünya, dalgalarla dolu, fakat deniz gizli, görünmüyor.

* Muhammed, gene Mi'raçtan geldi, İsâ, dördüncü kat gökten indi, ulaştı.

1190. Buradan olmayan her para kalptır; can kadehiyle sunulmayan her şarap, pistir.

* Ne hoş meclistir ki, baht, sâkilik eder; ordaki eş-dost, Cüneyd'dir, Bâyezîd'dir.

Birisine teslim olma hususunda sarhoştum âdetâ; bilmiyordum ki Tanrı, bana teslîm olmuş.

Şimdi yattım, ayaklarımı uzatıp uyudum; çünkü öğrendim, bildim ki bahtım şarap içmiş.

XXVIII

Kasabın biri, bir ahmağa et attı; ahmak, eti iri gördü, öküz eti sandı.

Kasap, ona bir but daha verdi; ahmak, ölmüş hayvan eti bu dedi, işte kokuyor da.

Murada erişme sebeplerini veren, Tanrı'dır; sen diyorsun ki: Bu da nedir ki? Herkesin verdiği şey.

Sana geldi de o yüzden âdileşti zâten; ona el vurdun da o yüzden pis oldu.

Ahmağın ne nekesliği olur, ne cömertliği; çünkü ikisini de düşmanlık temeli yapar o.

* Düğünde de ahmaktan kaç, yasta da; hani İsâ'nın kaçtığı gibi babacığım; Tanrı daha iyi bilir ya ([1]).

---

(1) Bu şiir, mesnevî tarzındadır.

XXIX

1200. Bu evde a gönül, gâh eğrisin, gâh doğru; hey gönül, hey; çık dışarı; ev bizim evimiz.

Sen yel gibisin; gâh sıcaksın, gâh soğuk; oraya git ki orada ne yaz var, ne kış.

Sen, beni gizli tutmak istiyorsun; halbuki ben gündüzüm, boyuna meydandadır gündüz.

Su beğisin sen, ırmağa hükmün yürür; fakat can, ırmağa sığmaz; çünkü denizdir can.

Kuş gibi kanatların var; kolu-kanadı olan erlerin ne pervası olur.

Pis su bile bizim deremizde arı-duru su kesilir; sinek bile bizim ayranımızda doğan olur, Zümrüdüankaya döner.

* Doğ ey mekânsızlık güneşi, zerre-zerre her şey, Ülker yıldızı gibi parlamada.

Hamdolsun Allah'a, mihrabın da, haçın da hüküm sürdüğü şu daracık yerden, onun aşkıyla sıçradık, kurtulduk.

Artık davul çala-çala çarşının başına git de Yûsuf pek güzeldir diye bağıradur.

Namus, gösteriş perdesini yırttım; çünkü canım, canından vazgeçti-gitti.

XXX

1210. Bir kere daha ateş oldu şu gönlüm; bırak, iyice yansın-tutuşsun, iyi ateş aldı doğrusu.

Yan-yakıl şu şimşekler çaktıran ateşle, soluk bile alma; çünkü aklım da kara bulut gibi kapladı onu.

Bir kere daha şu gönlüm, bir rüya gördü; gönül kanı, bütün yeryüzüne yayılmıştı.

Gölge gibi tamamiyle yok oldum-gitti; çünkü ordu çekip gelen güneş, bütün dünyayı kapladı.

Gönlüm, her gece, padişaha benzeyen sevgilinin lâ'lini elde etmek için hırsızlığa, hainliğe kalkışır, yolları tutar.

Fakat akıllı düşmanının malını çalan, hırsızdan hırsızlık edip mal aşıran, nerden gizli kalacak?

Nice can vardır ki kalıbından uçup durur, fakat bir güzel er de onun ayağına yapışmıştır.

Okunun açtığı yaranın lezzetinden şu gönlüm, dişleriyle okluğunun ucunu tutmuştur, çeker-durur.

XXXI

Gene meyhaneden gelen bu koku nedir; gene bu gürültü, bu çoşkunluk, gene bu dedi-kodu nedir?

Bedensiz canlar, dünyayı kapladı; yeri de, göğü de bir hay-huydur, tuttu.

1220. Gel a aşk, şu şarap hangi küpten; bir işaret ver, meyhane ne yanda?

Ne söylüyorum? İşaret dediğin de nedir burda? Kıl gibi olan düşünce bile sığamaz buraya.

O yalınkat siper, göze görüşe gelmez; halbuki düşünceye gelen her şey, dört kattır.

Ne söyleyeyim? Düşünceden doğan söz, kokmuştur, rezildir.

Pisliği yüzünden gene gönül denizine gelir; çünkü gönül denizdir, sözlerse âdeta ırmak.

İnci haznedarı, güvenilmez denizdir ancak; ırmak suyuyla, kuyu suyu da çamaşır yıkamaya yarar.

XXXII

* Semâ, diri kişilerin canlarına rahat-huzurdur; canında can olan bilir bunu.
Gül bahçesinde yatıp uyuyan kişi, uyanmayı ister.
Fakat zindanda uyumuş olan, uyanırsa ziyana düşmüş olur.
Semâ düğün olan yerde olur, yas olan yerde değil; yas yeri, feryat-figan yeridir.

1230. Üzerindeki cevheri görmeyen, öylesine bin Ay'ı gözüyle görmeyen kişi yok mu;
Böyle kişiye müzik ne yapsın, def ne etsin; semâ, gönüller alan sevgiliye buluşmak içindir.
Yüzlerini kıbleye dönmüş kişiler bu dünyada da semâ'dadır, o dünyada da;
Hele halka olup semâ ederek dönüp duranların ortasında Kâ'be de olursa.
Bir parmak şeker istiyorsan zaten var, hem de bedava; fakat şeker madenini istiyorsan o da burda.

XXXIII

Semâ, kararsız can içindir; tez sıçra, beklenecek yer değil.
Burda, kendi düşüncene dalıp oturma; ersen sevgilinin bulunduğu yere git.
Bizi o ister elbette deme; susamış adamın bu düşünceyle işi ne?
Pervane, ateşi düşünmez bile; aşka dalan cana düşünce, ayıptır.
Savaş eri, davul sesini duydu mu, o anda binlerce heyacana uğrar, atılmaya kalkışır.

1240. Davul sesini duydun ya, çek çabucacık kılıcını; çünkü senin canın âdetâ Zülfekaarın kınıdır.
Çal kılıcı, al aşk ülkesini; aşk saltanatı, sonsuz, dâimî bir saltanattır.
Kerbela Huseyn'isin; suyu bırak; bugün su, panl panl parlayan kılıçtır.

XXXIV

Gözünü kapadın, yani uyku vakti geldi demek istedin; suya dönmüş erlere uyku yoktur.

Sen de bilirsin ki biz o kadar bekleyemeyiz; fakat senin sarhoş gözlerin acele ediyor.

Cefa et, bütün cefan lûtuftur; hata et, senin hatan doğrudur.

Ateşli gözlerin dalsın uykuya; bizim gözlerimiz de kavrulmuş, kebab olmuş, gönlümüz de.

Sâkinin gözü, bir katre su olan o kılıçla nice başlar aldı.

Birisi der ki: Bu, sâkinin aşkından oluyor; öbürü der ki: Bu, şarabın işi.

Şarapla sâki de nedir? Tanrı'dan başka birşey yok; bu aşk hangi kapıdan; Tanrı bilir ancak.

XXXV

1250. Eyvahlar olsun, elindeki şarap, nasıl bir şarap; Aklı Küll bile onunla sarhoş olmuş-gitmiş.

Gönül, öyle yücelere çekip götürüyor ki orda, Zuhal'in mızrağının ucu bile pek aşağı kalıyor, eyvahlar olsun.

Eyvahlar olsun; bu mecliste kendinden geçen, yakından da geçer, eşinden-dostundan da.

Zümrüdüanka gibi Kafdağının yücesinde uçar; dağ bile huzurunda kemer bağlar, hizmetine koşar.

Eyvahlar olsun, kırılmamış şişe binlerce eli, ayağı yaralamış.

Bana sabret, daha yavaş davran diyorsun; sabrın yavaşlığın da yeri mi?

O pîre bir kadeh şarap sun da dik şuraya; eyvahlar olsun, buraya bir de pîr gerek;

Hele bütün pîrliklerin, bütün tecrübelerin canı olan akıl olursa..Hani, özü de pek hoştur, buraya da pek lâyıktır o.

Bütün dünya, o sonsuz bağdan, o uçsuz-bucaksız bahçeden koparılmış bir gül demetidir.

Bir gül demeti eyvahlar olsun, tezce solar; sen çöle yüz tut, çöl kurtulmuştur ondan.

1260. Çek şarabı, bir güzelin adıyla ki pek güzel, pek seçkindir o.

Eyvahlar olsun; nice kanlar vardır boynunda, aklın bile gerdanlığını çekmiş, koparmıştır o.

Saçlarını büklümleri, miskin kârına kesat vermiş, pahasını düşürmüş-gitmiştir.

Sustum, susarak bana sun şarabı; çünkü gönül, yazıklar olsun ki söze bağlı.

XXXVI

• A meyhane piri, bir kadeh sun, yarın deme; geciktirmede tehlikeler vardır.

• Şarap yerine Firavun'un kanını sun; çünkü; can Mûsâm, vade yerine geldi.

Şarabımız, düşmanın kanıdır; çünkü arslanların zevkı avlanmak tadır.

Arslanın ağzı, pençesi neden kanlıdır; fakat bütün bunları, bizim kanımızdan elde etmiştir.

Ne işrete dalmışım, ne özümün kanına; ben zaten yoklukla sarhoşum, varlıkla değil.

Beni doğanlaştırdı; diri avlar avlanmadayım; kuzgunlar gibi ölülerin çevresinde dolaşmıyorum.

1270. Gel a kuzgun, sen de bir gayret et de doğan ol; o arıtıcının tapısın-da kuzgunluktan arın.

• Sonra doğanlık sıfatlarını da dök-saç, zât gibi, kendi özünde her şeyden sıyrıl.

Ne topraktır şu yeryüzü; kanlarla dolu bir liğendir; âşıkların kanlarıyla, mat olup gidenlerin yaralarından akan kanlarla dopdolu.

A horoz, ne vakte dek sabah çağı geldi deyip duracaksın? Kandil konan yerden ışık nasıl vurursa sabah kendini gösterir zaten.

XXXVII

* Havva, senin hîleni bilseydi, utancından kendini kısır ederdi.

Canındaki karalık, duyguyla duyulsaydı renginden bütün dünya zenciye dönerdi.

Öyle bir yılansın ki sana atılan taşa bile yazık olur; senin taşından başka bir taşla kisecikler ezmez senin başını.

A münafık, denize düşsen çirkinliğinden yılan balığıyla timsah bile yutmaz seni.

Bana diyorsun ki: Öze bak, kaplan şeklini, kaplan nakşını bırak.

A müzevvir şekilli, ne diyeyim sana ben? O daralmış canına hangi mana sığabilir ki?

1280.* Tebrizli Şems'in havası Kudüs'dür; sense bir domuzsun ki Frenk bile kabûl etmez seni.

XXXVIII

Sevgilimiz, bugün bize eş; artık kimsecıklerin söylemediği sözleri söyleyeceğim.

Herkes sarhoş burda, hepsi mahrem; gammaz uyumuş-gitmiş; kimseden ürkme.

Güz uyudu, İlkbahar uyandı; görmüyor musun, ağaçlar çiçeklendi, çiçekler açıldı.

Karakışın bir günü bile kalsa yer, dudağını yumar, gül gizlenir-gider.

Haydi, şu külhanbeyi bedene uyut; bütün can incileri delinmiş.

Sus, altın da versen o kapıyı bulamazsın; fakat mahrem olursan al, bedâvadır o vakit.

XXXIX

Dermansız derdin hekimi kim; sonsuz yolda yol arkadaşlığı kim edecek?

Akılsa delilik nedir ki öyleyse; yook cansa cânan kimdir ki?

Ölümsüz olarak dünyayı parlatan, fakat ne küfür, ne de iman olmayan ışık nerde?

1290. Mekânsızlık denizi, incilerle dolu; fakat içinde insanlık incisi olan hangisi?

Her şeyin elbisesi, kölelerin giydiği elbise; bu kulların arasında padişah hangisi?

Dünyanın hiç bir parçasında sağlık yok, her parçası hasta; aşk hekiminin dükkânı nerde?

Akıl, düşünceyle bunaldı-gitti; baş çeken kim, başı dönen hangisi?

Puthânenin o boyu-posu, her yanı düzgün güzeli çok aradı; düzgün şeylerin ölçüsü-terazi nerde?

Ne diye şu dedi-koduyu kıble ettin? Bir ara bakalım, susanların dersi hangisi?

XL

A sâki, ihtiyaçları gideren sensin; şarap ver de hatırımızı hoş et.

Sarhoşluktan öylesine yıkılmışım ki işaretleri, sözlerden ayırt edemez olmuşum.

Babam beni şarap küpüne vakfetmiş; anam beni meyhaneye bağlamış.

Tanrı iki kulağımı ta tıkadı da dününhalinden de geçtim, yarının ahvalinden de kurtuldum, aslı olmayan şeylere de boşverdim.

1300. İyiyi kötüden ayırt edenlerin mahallesi, bir başka türlüdür; orda ibadet törenleri de vardır, suç âdetleri de.

Bu mahallenin sahibiyse ölümsüz bir padişahtır, bu mahalleyi âfetlerden adamakıllı silmiş-süpürmüştür.

XLI

Ümitsizlik vaktinden sonra ümit vardır; körlüğün içinde gönül gözü bulunur.

Işığı görmedikçe kör olduğunu nasıl bilirsin? Karayı görmeyen, nerden bilecek ak nedir?

Bir-birine eş-dost olan yüzbinlerce şekil, yüzbinlerce mânâ, bir tek padişahın, gizli tasarrufuna, görünmeyen tedbirine bağlıdır.

Sükût ağacının dallarını, nasıl yel oynatırsa bu şekilleri, bu mânâları da o padişah oynatır.

Sevgilinin azarını görüp de ümitsizliğe düşme; oruç zahmetinden sonra bayram günü, gelir çatar.

• Azarlama oldukça sevgi de var; her eksik, tamama doğru çekilir-gider.

Sözü bırak da görülmedik olayları apacık gör; bu, daha iyi.

XLII

A kardeş, hoca çok sert diye eziyet çekme; lütfediş, bağışta bulunuş zamanında da pek yamandır o.

1310. Şu ağaç, bağın yarısını kaplamış ama ne fayda; meyvesi yok mu, yok.

Kaşları çatık değil, kesesini büzmüş, fakat inanma; gümüşü de vardır onun, malı-mülkü de.

Zengin, tahtın üstündeymiş; ne fayda; ellerini bir tahtaya bağlamışlardır onun.

Varlığı, dağ gibi bir tümdür ama cömertliği ölmüştür; çürümüş, paramparça olmuştur.

XLIII

Yaydan gelen ses, bir korkutucudur; çok defa da yayın sesiyle beraber gelir ok yarası.

Tesir edeni, eserler suyundan seyret; eseri görmek, her köre sopadır.

Seni görmezlerin ardında görürler var; görmeyi aramak, görenin ilhamıyle olur.

Neye sahipsen aramaz mıydın onu; arayışlar; kulağı tutup çekenlerdir, müjde verenlerdir.

Öyle ol ki isteklerin çoğalsın-dursun; fazla ekin ekenin tamahı da fazla olur.

Ettiğin zulüm yüzünden ümitsizliğe düşme; çünkü kerem denizi, tövbeleri kabul eder.

1320.* Günahını, tespih, ibadet haline kor; tövbeyi kabûl etmede eşi-örneği yoktur onun.

Gönlün kırılsın, toprak ol burada; çünkü kerem, nerde olursa olsun, yok-yoksul kişiyi arar.

Kerem, eteğini altınlarla doldurdu da nerde bir tutsak varsa alıp azad etmeye geldi.

Hor kişiye yücelik bağışlar; aşağılık kişiye yücelik var.

Çünkü varlık, boyuna yokluğu arar; zekât, beğin bulunduğu yere gelmez.

Çünkü her şeyin zuhur ettiği şey, zıddıdır onun; bu iki zıddan yüzlerce şey zuhura gelir.

Sen, siyah bir tahtaya yazı yazsan yazını gizler o tahta; çünkü ikisi de zifir gibi karadır.

Yeni yazılan yazı, yaşlığından belli olur; fakat kurudu, eskidi mi, gönüldeki düşünceye döner, gizlenir.

Bu, sayısız şekilde anlatılır ama sen sus; tabiatler, çok olan her şeye düşmandır çünkü.

XLIV

Yaşayışın rahatı-huzuru, o güzeldir; o güzeldir ki rahatı-huzuru alır-gider.

1330. Senin sevgin, eteğime yapışmış benim; bu sevgi diyor, o sevgilinin sevgisinden.

Yeni-yeni ateşlerde yanan-yakılan benim; dostcağızlarla ne işim var şimdi?

Gönlüm, kararsız bir halde feryad edip duruyor; sevgilinin canına benziyor o.

Can, dostluğundan seni yaralar; bilmez ki canında diken var.

Bir ırmaktasın sen; diken tırmalıyor seni; bilmiyorsun ki diken gizlidir.

Kaç o dikenden, güle git; çünkü Tebrizli Şemseddin bahardır.

XLV

İşittim, lûtfun, dualar etmiş bana; kuluna lûtuflarda bulunmuş.

A benim canım, karşılık olarak ne diyeyim, ne söyliyeyim sana? Senin iyilğini Tanrı övmüştür.

Ancak şu aşağılık duacı kulun canı, her gece, Ay yüzüne dualar etmemedir.

XLVI

İnsana bütün korku, içinden gelir; fakat insanın aklı daima dışardadır.

1340.* Yûsuf gibi, boyuna dışarıyı okşar-durur; halbuki içinde, kanına kasdetmiş bir kurt vardır.

İçinde, nasıl bir çirkin var; bir görse ödü patlar.

O çirkinlik, bir saldırışta ölür-gider; fakat insan, ona zebun olmuştur.

* Elif olmuştur, onu nûn'a döndürmek gerek ki elif, dönsün de nûn neyse o olsun.

Fakat Tanrı yardımlarını görmeseydin, ondan imdat olmasaydı karara imkân mı olurdu?

Ne dünya vardı, ne insan, ne de arı-duru lâtif, su renginde rûh vardı;

Halbuki onundu buyruk, onundu padişahlık; bunu, şimdi oluyor sanma sakın.

Hani laf olsun diye padişahtı demiyorum; gerçekti bu, hatta yüzlerce defa da fazlaydı bundan.

Efendiler efendisi Tebrizli Şemseddin'in ululuğu, yedi gökkubbenin de ötesindedir.

Kaza ve kader, adam-akıllı sert, iyiden-iyiye serkeş bir attır ama onun baldırlarının arasında; onun buyruğuna râm olmuştur.

1350. Aklı Küll, ondan bir koku aldı da gece-gündüz, ona ulaşma sevdasıyle deli-divane oldu.

Akıl, onun himmetiyle gördü-anladı ki bütün yüce himmetler, aşağılıktan başka birşey değil.

Onun tapısını ne yanda arayalım? Durağı, yandan, mekândan yüce.

Arslanların bile çözemedikleri zorluklar, onca bir oyuncak, bir afsun.

Hiçbir işarette bulunamadım, hiçbir şey söyleyemedim ki anlayasın onun halini, hem de olduğu gibi bilesin; bunlar hep laf.

A Tebriz, sürmem, senin toprağındır, senin toprağında şaşılacak hâsiyetler vardır.

XLVII

Söyle a sırdaş sevgili, bu ne cilvedir? Bir başka şekle gitmişsin; bu ne işvedir?

A güzel renkli Türk, acaba bu ne renktir, ne hiledir; acaba a gammaz göz, bu ne nazdır, ne cilvedir?

Gene bize ne tuzaktır bu, ne yemdir; nazla öldürdün bizi; bu ne işvedir?

Perdemizi yırttın; bu ne perdedir? Bir kerecik olsun aç şu perdeyi; bu ne cilvedir?

1360. O köhne âşık benim ki gene yeni baştan giriştim aşka; bu ne işvedir?

O sese can vermek helâldir; ne de güzel, düzgün ve usulüne bir ses; bu ne cilvedir.

Müslümanlar, siz seyredin şu çoşkunluğu; eşi örneği yok; bu ne işvedir?

Şarap, aşk, betim-benzim; üçü de gammaz; bir tanesi gizli, üç gammaz; bu ne cilvedir?

XLVIII

Şu gönül, nasıl o gönül alanın yüzünden sarhoşsa o sevgili de bizim ter-temiz kanımızdan sarhoş.

Mahmurluğunu ancak kanımla söker; bu neşeyle gönül, adam-akıllı sarhoş.

Tan yeri gibi her seher çağı, kanlar içindeyim; çünkü her sabah o kanlar içen dilber, sarhoş.

Öğüt verme, kendin, kendi kanına giriyorsun gibi laflar etme; ne yapayım ben; o kin güden güzelin gözleri sarhoş.

Neden şu toprak, kanla dolu leğene benziyor? Sırlar sâkisinin gözleri sarhoş da ondan.

- D -

XLIX

A güzel, ölüler ne bilsinler canı; kuzgunlar, yazın kadrini nerden bilecek?

1370. Ne vakte dek yabancılara koçulacaksın? Gel a can, onlar nerden bilecekler senin kadrini?

Güzelim boyunu-posunu gizle onlardan; körler nerden bilecekler bahçedeki serviyi?

Salına -salına meydana doğru gel; orda kalma, eşekler ne bilsinler, meydan nedir?

Çevkenini bizim kapımıza vur; hamlar, o çevkenin lûtfunu nerden bilecek?

Yıkık yeri mümkir kuzgunlara bırak; kuzgunlar, mâmur şehir nedir, ne bilirler ki?

Bedene tapanlar, gönül ülkesini ne bilsinler; yoksullar, padişahların huylarını nerden bilecekler.

* Şu elsiz-ayaksız bir avuç halk, Rüstem-i Destân'ı ne bilsin?

L

Gece oldu mu herkes uykuya dalar; herkes, balıklar gibi suya dalar-gider.

Âşıkların gözleriyse sabaha dek uyanıktır; bütün gece, o mihraba bakıp dururlar.

Onların eşi-dostu, gönüllerindedir; arkadaşlar geçip gitse bile ne gam onlara?

1380. Herkes gamdadır, tasadadır, kıvranır-durur; âşıklarsa o büklüm-büklüm saçlara dalmışlardır.

Herkes, sebepler elde etmek gamındadır; onlarsa kalender gibi sebeplere boşverirler.

Onların izlerinin tozunu kim bulacak ki? Onlar, şimşek gibi, yel gibi pek tez giderler.

Mademki kovasın sen, dolabın çevresinde dönedur; onlarsa dolaptan da yücedirler.

Bir gümüş bedenliyi seçenleri seyret; ünnop gibi o al-al yüze giderler onlar.

Tebrizli Şemseddin'in bağışlarıyla bol-bol ihsanlar da bulunanın, her şeye sahip olanın definesine gider onlar ([1]).

---

(1) Bu beyit, Konya nüshasında yoktur. Aynı zamanda yedinci ve sekizinci beyitleri de Konya nüshasında unutulmuş, sonradan ortadaki cetvele ve yukarıya doğru yazılmıştır.

LI

Gel a akıllı-fikirli kişi, aptala gül, gel ey yol bilen, gulyabaniye gül.

Sebebe muhtaç olmayan padişaha kavuştun ya; hadi, artık sebebe de gül, son-uca da.

Kutsuz bir şeytan olan nefse üst olduysan yürü, altedene de gül, alt olana da.

Bir ölü bir ölüye işten çıkardıysa işten çıkarana da bir hoşça gül, işten çıkana da.

1390. Onun bu işten çıkarışını, düşü azanın rüyasına benzet de yapana da gül, yapılana da.

Bir kör, bir sağıra sormuş; sorana da gül sorulana da.

Birisi, rüyada bir saltanat elde etmiş, malamülke sahip olmuş, sahip olana da gül, ele geçene de.

Eline hazır akçe geçti mi, geçmişi söyleme, sus artık; geçmişi geleceği anlatana da gül anlatılan söze de.

LII

Buluşma baharında güller saçtık; ne de güzel tekiz, ne de hoş çift; sevsinler, esirgesinler bizi.

Yüzünden bir bahçe elde edilebilir, nerkisler açar; saçlarında miskler, anberler kokar.

Ben de safrana gibi sararmış yüzümden, bütün bir dünyayı safran bahçesi haline getirebilirim.

Ay'ının harman yerindeki bir tane, bütün gökleri buyruğuna râmedebilir.

O Hızır senin ki Ab-ı Hayatından yoksullar, İskender kesilir.

Öylesine gücün-kuvvetin var ki halimi bir arayıp sorsan olmayacak şeyler, kolaylaşır, olur.

1400. Gözümüz, bize bir kötü göz bakar diye korkuyor; a Dâvud, yumuşat demiri.

A gönül, kendine dön, kendine gel, çünkü o güzele gönüldeki gizli yoldan gidebilir.

Altı yanlı dünyada bir kapı yoksa bile gönlüne geldin mi, bir kapı açılabilir.

Gönüle gel ki Tanrı'nın baktığı yerdir orası; bakmasa bile bakabilir.
Canımız, tortu gibi aşağıda kaldı; aşağıda ama yukarıya da çıkabilir elbet.
Aptallığından nefsin çuvalına girdin; aptal olmasaydın bırakırdın bu eşeği.
A sâki, sun şarabı da sıcak derdinden de kurta bizi, soğuk derdinden de.
Aşkın taş yüreği yumuşarsa gönül, taş bile olsa mücevher kesilebilir.
Getir o kızıl şarabı,sun bize; o kızıl şarapla dünya yeşerir, yemyeşil olur.
Aşk kanadı olan şarapla her parçanın bir güvercin olması mümkün.
1410. Lütuf, ihsan denizinden gelen o bir yudumcuk şarapla cennetler kurulur, huriler belirir, Kevserler akar.
Şarap, küpte oklar atmaya başladı mı, şarap okuna bir kalkan gerek.
Büyük-büyük kâselerle şarap sun, sarhoş et bizi; kederi, gamı sarhoşluk defeder ancak.
Şarap, bana ateş saldı da gördüm: her suyu ateş haline getirmek imkânı varmış.
A zevk anası, eve gel; ananın ayakları altına canlar döşenir.
Yolunda mahrem olmayanlar varsa kadehten bir çarşafa bürünmen gerek.
Mademki arslan kesildin, arslan avlamaya başladın; saflar yaran arslana lâyık oldun demektir.
Şarapla kes boyunlarını isteklerini; çünkü şarabın her katresi bir hançer olabilir.
• "Rableri suvarır onları" âyetini oku da, içi çünkü her solukta bir başka zevek elde edilebilir.
Sağrağın yoksa şarabı; ağızda sağraklık edebilir.
1420. Şarapla gamların tutsaklığından azad olduk; derdimizi-tasamızı sürdük, defettik-gitti ([1]).

---

(1) Bu gazelin birici, yedinci, onüçüncü, ondokuzuncu ve son beyitleri Arapçadır.

LIII

Yüzünden bir gül demeti devşirmek, saçlarından bir sümbül dalı toplamak mümkün.

Aşk yolunda iki büklüm olmuş boyumdan, gözyaşlarımın ırmağına bir köprü kurulabilir.

Atlasa benzeyen kanlı gözyaşlarımdan aşk burakının üstüne bir çul örtülebilir.

O büklümlerle dopdolu ikiye ayrılmış saçların her halkasından, baş çemenlerin boyunlarına vurulmak üzere bir zincir yapılabilir.

A benim canım, sen denizsin, bense bir katreyim ancak; fakat parçayı tüm yapmak mümkündür.

Gönlüm yüz parça oldu; her parçası da feryad ediyor; her parçadan bir bülbülün meydana gelmesi imkânı var.

Sen kandin (şekerin) kaf'ısın (k harfisin); ben de leb-telh (acı dudaklı) sözün lâm'ıyım (l harfiyim); kafla lâm, kul söyle olabilir.

Seni düşünmek, kızkardeştir sana (aynı cibre var bende de, seni düşünmekde de), bu cibreden bir hayli şarap elde edilebilir.

* Pek uzak bir yol, canımsa yaya; fakat gönlü Düldül yapabilmek mümkün.

1430. Sus, çünkü dilsiz söylenen sözlerle de bütün dünyayı seslerle doldurmak, gürültülere boğmak mümkündür.

LIV

Bir soluk bile ondan uzak olmaya gelmez;çünkü o uzaklıktan ne yıkıntılar meydana gelir, ne çöküntüler belirir.

Sen ne, olur ki diyorsun, gene gelirim; evet gelirsin gene, fakat gönül, kapı açarsı.

Çokları kolay sandı bu işi; nice güç işler vardır, kolay görünür.

Niçin güç iş, kolay görünür? Çünkü kaza ve kader, pusudan aklını kapar senin de ondan.

Ne halde olursan ol, onun tapısında bulun; çünkü sevgi, yakınlıktan doğar.

İster temiz ol, ister pis, kaçma ondan; çünkü temizlikler de, yakınlıktan artar.

Beden, sarılınca nasıl sevgilinin bedenine sürülür, onunla birleşirse görmekle de can, onun canına sürülür, canıyla birleşir.

Bir gün bile dosttan ayak çeken, ayrılıp gerileyen, öylesine bir tehlikeye, öylesine bir zarara düşer ki bütün ömrünce elini geveler-durur.

Ayrılığı ne diye sınarsın? Kişi nasıl sınar zehiri?

1440. Onu özleme suyuyla bir ot ol, yeşer; diken yiyen eşeği düşünme bile.

Çivi gibi başcağızını koy eşiğe; böyle başa gökyüzü yaraşmaz ki.

LV

Yeşilliğin, aşkından başka işi-gücü yok; olsa bile benim gibi bir yük altında değil.

Aşkı olmayan kişi, ne de zevksizdir ya; bir sevgilisi olmayan kişi, ne de ölüdür ya.

Öylesine adamın, beden gıdasından başka gıdası yoktur, dünyadan başka bir yaseminlik bilmez o.

Sarhoşluk yüzünden eşeği bırakan kişi, ne yular kaydındadır, ne eğer gamında.

Eşekten kurtulur da yalın-ayak dikeni olmayan bir gül bahçesine gider o.

Eşek gitmiş, ipi de götürmüş, ne gam var ona; zaten eşeğin bir değeri yoktu ki onca.

Göklere bürünmüş kâinata aldanma; altında bir gömleği bile yoktur.

Şu şehre bir başka fitne daha sal; aşk devrinin yolu-yordamı olmaz.

1450. Perdeleri yırt; çünkü âşık, utanmazlıktan ne gam yer, ne sıkılır.

Şu sözü de yak ateşe; senin sözünü gerçeklemeyen kişiyi de.

LVI

Toprağımdan buğday biter de ondan ekmek yapar, yersen sarhoşluğuna sarhoşluk katar o ekmek.

Hamur da deli-dîvâne olur, ekmekçi de; ekmek tandırıysa sarhoşça beyitler terennüm eder.

Mezarımı ziyarete gelirsen toprak yığınım, oynuyor görünür sana.

Mezarıma tefsiz gelme kardeş; Tanrı meclisinde gamlı olmak, yakışık alır birşey değil.

Çenesi bağlı, mezarda uyumuş-gitmiş; fakat ağzı, sevgilinin afyonunu, mezesini çiğnemede.

O kefenden bir parça keser de göğsüne bağlarsan canından, meyhane eri olmaya bir kapı açılır sana.

Her yandan, sarhoşların çalıp çağırmasını duyarsın; her işten, mutlaka bir başka iş doğar sana.

Tanrı beni aşk şarabından yaratmıştır; ölüm beni çürütse bile gene o aşkım ben.

1460. Sarhoşluk benim, aslım aşk şarabı benim; söyle bakalım; şaraptan ne doğar sarhoşluktan başka?

Canım, Tebrizli Şemseddin'in ruhunun burcuna uçar; bir soluk bile eğlenmez ([1]).

---

(1) Bu gazel Mevlânâ'nın, şimdi babasının üstünde olan sandukasının alt kısımlarına oyulmuştur (Mevlânâ Celâleddin, III. basım, s. 132-133).

LVII

Gizlice söyleyeyim de hoca incinmesin; o güzel, kucaklara sığmaz mı sığmaz.

Sarhoşlukla teraziyi kırdım ben; zaten inci madenini terazi ölçemez ki.

Güzellerin hepsini de ayırın ondan; dişi kurt, Yûsuf'la bir yerde eğleşemez.

Rûm ülkesinden olan birisinin huzurunda zencinin zencilik etmesi, yüz karalığından ileri gelir.

Altın kesintisi de nedir ki Tebrizli Şems'in tapısına altın madeni getirsin, yahut da o tapıya sığsın?

LVIII

Havlamayan, saldırmayan köpek yoktur; fakat bizim köpeğimiz, başka köpeklere benzemez.

• Mustafâ'dan duy; dedi ki: Benim şeytanım Müslüman oldu; kâfir olmaz artık.

Ashâbı Kehf'in köpeği ve temiz erlerin nefisleri, kapıda olsa da kapı dışında değildir.

1470. Ashabı kehf'in köpeğinde, köpek huyu yoktur; bu yanda köpek görünür ama o yanda köpek değildir o.

• Mûsâ'ya o gece ağaç, yıldız gibi yol gösterdi; ateş göründü ama ateş değilı

LIX

• Receb çıktı, Şâban girdi; bedenden can çıktı, cânan geldi.

Bilgisizlik zamanı, gaflet vakti çıktı-gitti, aşk çağı, yarlıganma zamanı geldi.

Kerem bulutundan yağmur yağdı ya, artık gönülden güller, nesrinler, reyhanlar biter.

Dişe, öylesine bir şeker geldi ki artık bütün gamlıların ağızları açılır, hepsi de gülmeye koyulurlar.

O altınlar saçan Ay yüzlü geldi ya, artık insanlar, güneş gibi altınlarla bezenmiş elbiseler giyerler.

El çırp da o aşk çalgıcısı de, o fitneler başı, oynaya-oynaya geldi.

• Dün geçtiyse bugün sağ olsun; Ömer öldüyse Osman geldi.

Bütün geçen ömür de, tekrar geri gelir; şu ölümsüz devlet geldi ya.

1480. Sarhoş bir halde Nûh'un gemisinde uyumuşsun; tufan gelir-çatarsa ne gam sana.

Tebriz'in toprağı, gökyüzü gibi ışıklandı; çünkü o meydana Şemseddin geldi.

LX

Sevgilim, görünüşte kızdı bana; gönlüm, eyvan dedi, kinlendi bana sevgili.

Sevdalarla yüzlerce vâdiye daldım, fakat ne çaresi var? Derdime çare bulan, böyle oldu-gitti.

Şeytanlar gibi göğe çıktım, bu dert yüzünden gökyüzüm, yer kesildi benim.

Bana, doğru yolu tut dediler; hangi yolu tutayım ki doğru dostum kayboldu.

Bana, hem yoldur sevgilim, hem yoldaş; yüzü hem dindir bana, hem îman.

Onun gül fidanının dibinde oturana kutluluk eş-dost olur, beraber oturur onunla.

Bu sözümde o mânâyı ara; güzel soluklarım, ona pusudur.

Çünkü adlar, o adlara sahip olanın aynıdır; Adem adın özüyle gerçeği gördü.

1490. Tüm varlık olmak dilersen çare bu, derman bundan ibaret işte.

Bu define kitabını okuma artık a benim canım; çünkü bu define; hikmeti var: gömüldü-gitti.

* Güneşi balçıkla nasıl sıvayayım? Bir dünya yenin içine nasıl sığar?

Bundan usandıysan eyvahlar olsun sana; sen adamlıktan da usanmışsın. İyiden-iyiye anlaşıldı bu.

Bu sözü, suya kılavuz bil; gene su, o sudur ama dalgalandı, köpüklendi, bu şekle büründü.

Sözle kendilerinden perdeledim onları; hasetçilere karşı böyle davranmak vacip oldu çünkü.

LXI

Bu sevdadan başka bir sevdası olmayanın bizim zevkımızdan başka birşeyi yoktur, bizi anardurur o.

Ayağı olmasa bile hayret meydanında top gibi koşar-durur o.

Kendi gölgesinden kurtulmayan varlık, devlet kuşunun gölgesine sığınamaz.

Ayna, herkesin şeklini, herkesin yüzünü gösterir; çünkü kendisinin şekli, yüzü yoktur ki.

1500. Bir günde yüzbinlerce kusur,yüzbinlerce güzellik gösterir de gene kavgası, gürültüsü yoktur aynanın.

Ayna, çirkine düşmanlık gütmez; güzelin yüzüne de havalanmaz, kapılmaz.

Şeker çiğneyecek dişleri olmayan ağızdır bu şekerden yaralanan.

Gönül, şaşılacak kanatlarla uçardı; fakat onun tuzağından korkusu olmaması şart.

Yürü, Ay gibi güneşin peşinde koş eri; onun için erimedikçe güzelliğini artırmaz senin.

LXII

O güzelim sevgili nooldu acaba; o yüce o güzel servi nerelere gitti acaba?

Aramızda bir mum gibiydi, bizi aydınlatıyordu; nereye gitti acaba, bizsiz nerelere gitti?

Bütün gün yaprak gibi tir-tir titriyor gönlüm; o güzel, gece yarısı nerelere gitti acaba?

Düş yollara, sor yollardan geçenlere; o cana canlar katan yoldaş nerelere gitti acaba?

Bağlara git, bahçıvanlara sor; o sarı-kırmızı gül nerelere gitti acaba?

1510. Dama çık, sor bekçilerden; o eşsiz-örneksiz padişah nerelere gitti acaba?

Deliler-divâneler gibi ovalarda dolaşıp durdum şu ovada o ceylan nerelere gitti acaba?

İki gözüm, ağlamaktan iki ırmak kesildi; o inci, şu denizden nerelere gitti acaba?

Bütün gece, Ay'la Zühre'ye soruyorum: O Ay yüzlü, şu yücelerde, nerelere gitti acaba?

Mademki bizimdir, nasıl oluyor da başlarıyla beraber; mademki burda yok arda nerelere gitti acaba?

Gönlü, canı, mademki Allah'a ulaşmıştır; şu topraktan, su sudan yok olduysa nerelere gitti acaba?

Ap-aydın söyleme; çünkü Tebrizli Şemseddin dedi ki: Güneş gizlenmez; fakat nerelere gitti acaba?

LXIII

Bilgiç gönül, gamdan nasıl kaçarsa gam da bizden, ondan kaçtığından iki kat daha fazla kaçar.

Yoksa biz şahneyiz de gam, hırsız mı ki bizi görür-görmez, tundan-tuna kaçınıyor?

Aşk arslanı kükrer, gam sürüsü, ovada, arslanları kaçan av gibi kaçar.

1520. Çıplak adam, körden gam yemez; gören gözün önündense kaçar.

Gamı görmeyi özledim; fakat gam, bu sevdadan, bu özleyişten kaçıp duruyor.

Bütün dünya, gamın elinden zebun, neden yalnız beni görünce kaçıyor.

Yücelere ağsam aşağılara kaçmada; aşağılara insem yücelere kaçmada.

Susayım, belki gelir de savaşır benimle gam; hayır yanlış söyledim; gam söylemeyenden kaçar zâten.

LXIV

Gönlüme bir zurna sesi gerek; öyle bir zurna istiyorum ki sesinden sevgilinin kokusu gelsin.

Canla-gönülle öylesine bir âşıkça ses, âşıkça nağme istiyorum ki o feryatta, canın yüzü görünsün, canın güzelliği belirsin.

Gamla yüklüyüm diye ağlayıp feryat ediyorum; acaba ne doğuracak şu ağlayıp inleyen can?

A ney, âşıkların hallerini söyle; sesin, canı âdeta sınamada.

* A benim canım, seyret de bak, tas sesiyle tutulmuş Ay bile nasıl kurtulup açılıyor.

1530.* Göğün göğsüne şu azimeti oku da perilerden bir feryattır, kopsun.

Feryat, hastanın eşi-dostudur; ona sus dersen yakışmaz doğrusu.

LXV

Bir gönlüm var ki gamın çevresinde hiç dolanmaz; bir şarabım var ki hiç eksilmiz.

Bir gönlüm var, aşkın huyu var onda; âşıklardan başkasıyle düşüp kalkmaz.

Kutluluk beyinden bir ferman alayım da artık bu âlemde dönüp dolaşmasın gam.

Halkın ileri gelenleri de Hızır'ın Âb-ı Hayatını içsin, geri gelenleri de; artık hiç kimsecik, yasa maskara olmasın.

* Suçluysa zâhid etsinler onu; zâlahidse Bel'am kesilmesin.

Neşe göğüne merdiven bulsun herkes; gamdan gök gibi beli bükülmesin kimseciğin.

*Neşeli aşk padişahı Hurrem Şah, gönülden koptu, belirdi; kimdir güzelleşmeyen, kimdir sevinmeyen, kutlulaşmayan?

Onun dağınık saçlarının sayesinde her komşudan halimiz-hatırımız dağılmaz bizim.

1540. O tövbeyi bozan güzelin yüzünden tövbe, sağlam olmuyor ama gene de sen, söze tövbe et.

LXVI

Gönüle söyle, gamın çevresinde dönüp dolaşmasın; çünkü gam, yenmekle azalmaz ki.

Sudan, topraktan çıkan bitki, hep gamdır; balçığın düğünü, ancak yastır.

A gönül kuşu, gamın çevresinde dolaşma; gamla kol-kanat kuvvetlenmez.

Gönül, gamsız olunca kola, kanada sahip olur da artık şu dünyanın çevresinde dolaşmaz.

A gönül, şu beden, eski düşmanındır senin; eski düşman, dayı olmaz, amcaya dönmez.

A gönül, dayan, başın dinç olsun, usanma çabucak; usanan, sırlara mahrem olmaz.

Güzelim sudan başkasıyle düşüp kalkmayan balığa dön anlamlar denizinde.

Balık, sudan usanmaz; deniz olmayınca neşelenmez, zevk bulmaz zaten.

* Dünya, gizli bir denizdir; o denizde Âdemoğlularından başkası dönüp dolaşmaz.

1550. Hayvanlıktan insanlığa uçmadıkça Âb-ı Hayâta dalamaz; Âb-ı Hayâtın içinde yüzemez.

Sus, harfleri bırak; çünkü anlam eri, yoktu olmazdı harflerin çevresinde dönüp dolaşmaz.

LXVII

Sensiz sevinen, neşe bulan gönüller, yelle uçan süprüntüye, toza benzer.

Yücelerden aşağılara uçan ev kuşuna benzer, üstâdı olmayan öğrenciye benzer onlar.

Hûriden doğan padişaha benzer mi hiç yonup düzdüğün cansız heykel?

Çelikten yapılma kılıcın korkusunu yaratır mı tahta kılıç.

Daha canken bir ahidde bulunmuştun; fakat nerden hatırlayacaksın şimdi?

İnkâr edersen adalet gününe dek sabrederim ben.

LXVIII

Bi bakışla yüzlerce aklı bağlayan güzel, bize gülmeyecek de kim gülecek?

Gökyüzüyle eğlense, güneşi alaya alsa yerindedir; yerinde oluş da beğenir bunu.

1560. A gönül, denizin dalgalanması gibi çoş, köpür; deniz bile hep durgun olsaydı kokardı.

Mademki güneşsin, mademki varlığından arınmışsın; ecelin pençesi gamdan başka birşey sıyırıp koparamaz senden.

Şeker gibi tatlı sözler söylemeyi bırak; fakat şeker madeni, nasıl olur da şekerliğini yapmaz ki?

LXIX

Ne mutlu o cana ki bir güzeli seçer de sever; zaten yoksul ondan başka birşey de düzüp konuşmaz ki.

Sen gülüş olursun, neşe sevgilinin olur; neşe olmadıkça kimsenin ağzı gülmez zaten.

Sen secde olursun; sevgilinin-ululama kesilir; ululama niyeti olmadıkça hiçbir baş kımıldamaz.

Sen ses olursun, sevgili sana mağara kesilir; hani dağın, kubbenin yanında,yankılanan nâra gibi tıpkı.

Sen cuma olursun; o hutbe vakti kesilir; ama cumadan ayrı düşmüş cumartesi değil hâ.

Son-ucu, "Biz daha da yakınız" âyetine baksan a; gözünü oynatmadıkça oynamaz göz, göz atmadıkça sen, birşey görmez göz.

Güzel bir hâyal gelir, gönül hoşlanır; nazlanır; çirkin bir hayâl gelir, pusar, kıvranır gönül.

1570. Gönül, maskarasıdır onun; gâh bıçakla, gâh silleyle yonar-durur onu.

Aptallık ettiysem de sille vurma bana; zaten aptallığımdan, yerimden, mevkiimden olmuşum ben.

* Sus da önünde binlerce Hint kılıcının bile yok olup gittiği o dil, söze gelsin.

Fakat sen, neye hey sus desen, dudağına, söyle a güçler-kuvvetler bulan er der ney.

LXX

Bugün gönlünde sevgilinin huyu var; başında, o, yüzü nar çiçeğine benzeyen güzelin havası esiyor.

Tavuskuşu bile o yana kanat açmada; bülbül bile o tarafın nağmelerini tekrarlamada.

Neyin sesi, orda espriler döktürmede; çengin sesi, orda nice sırlar söylemede.

Vaktinde kalk da yarın oraya git; çünkü benim gibi çook âşık var onun.

Yüzünü açtı mı, gönlünü koru; o yanakta pek yakıcı ateşler vardır.

Fakat o anda gönülde akıl ne gezer? Dudağı, nice gönülleri sarhoş etmiştir.

1580. Şarap sundun mu, bir iş bekleme bizden artık; şarap, insanı işsiz-güçsüz kor.

Gönlüm dün, düşe-kalka geldi; çünkü şarap, onun sarhoşluğunu meydana çıkarmada.

Koştum, yanına vardım; şarap mı içtin dedim; korkmuyor musun ki akıl, inkâr eder.

Derken ağzını kokladım; anladım; o peri yüzlünün kokusu geliyor.

Tebrizli Şemseddin'in, sınıkları onaran yaratıcının kokusuna sahip efendiler efendisinin kokusu.

Kokudan kokuya büyük bir fark var; ondaki bu kokuysa hatsız, hesapsız.

LXXI

Sûfîlerin semâ'ı, bitmez de bitmez, sönmez de ateş, odunu ıslatmazki.

Şunu eyice bil ki âfetler, bedene aittir; ayağın kalkmadıkça elini çırpma.

* Meclisi, öküzlerle eşekler kaplamazsa Mesîh, yapa-yalnız zevk alır, neşelenir.

Ağır canlıların bulundukları halvet meclisinde, neden yeni baştan zevka başlamaz gönlümüz?

1590. Şu yapının mayası kerpiç değil mi? Taşla kerpiçte o güzelin latafeti yoktur ki.

Kuzgunun gözü Yûsuf'u bilemez; Çengin sesini, sağır kişinin kulağı duyamaz.

Her ceylan, ovada misk bulamaz, her sıçrayan öküzde amber bulunmaz.

Her ney'den, özleyiş feryadı gelmez; her kuş, şekerkamışlığını yurt edinmez.

Ödü patlamış kişi Zühre'nin güzelliğini ne bilsin de çarşafının ucuna sarılsın.

Can şarabını, candan bakması içemez; bedene mensup kişi, parıl-parıl parlayan şarabı elde edemez.

Her bulut, Ay'a eş olabilir mi? Yıldızlar yıldıza eş olan.

Dünyada, birisi, bir sevgiliye sahip olsa da bizim şu sevgilimizden daha güzelini bulamaz;

Efendimiz Şemseddin, o Tebriz'in ışığı; o da kimseyi benim gibi kul-köle edinmez.

LXXII

Öyle bir güzelsin ki canlar dayanmaz sana; şekerine ağızlar tahammül edemez.

1600. Dünya, sana yüzlerce yüz tutmuştur ama güzelliğine, güzel yüzüne dünyalar dayanmaz.

Canlar, aşkına doğru yola düştüler ama canlar da dayanmaz senin aşkına

Gönülde senden, gizli bir iz var; öylesine güzel ki gizlilikler bile dayanamıyor ona.

Canın halvet yurduna geldin mi, sus; çünkü bir halvettir o ki dillerle anlatılamaz.

İyiyi-kötüyü görmen, iyi birşey değil; geç bundan; o buna sığmaz.

Sen Tebrizli Şemseddin'in adını söyle ki o ad, sözlerle, anlatışlarla belirtilemez.

LXXIII

Dünya, baştan-başa diken olsa âşıkın gönlü, gene de tamamiyle gül bahçesidir.

Şu dönen gökyüzü, işsiz-güçsüz kalsa gene âşıkların dünyası, iştedir-güçtedir.

Herkes gamlara batsa âşıkın canı latiftir, sevinçlidir, düzenbazdır.

Nerde sönmüş bir mum varsa âşıka ver; âşıkın yüzbinlerce ışığı vardır çünkü.

1610. Âşık, yalnız bile kalsa yalnız değildir; sevgilisiyle eştir-dosttur.

Âşıkların şarabı, gönülden çoşar; gizlilik âleminde aşka eş-dost olur âşık.

Âşk, yüzlerce vaadi bile yeter bulmaz; zâten güllerinin hilesi de çok olur.

Bir âşıkı hasta görsen de ne gam ona; güzel sevgilisi, hastanın baş ucunda değil mi ki?

Aşk atına bin yolu düşünme bile; çünkü aşk atı, pek rahvandır.

Bir atılışta konak yerine götürür seni; isterse yol düzgün olmasın.

Âşıkın canı, ot otlamayı bilmez; âşıkların canları şaraba düşkündür.

Hem sarhoş, hem de adam-akıllı aklı başında olan gönlü, Tebrizli Şemseddin'den bulursun sen.

LXXIV

Evvelsi gün, o sevgilimin yüzü, ne de güzeldi; sevgilimin azarlayışı, nazlanışı ne de hoştu.

O baştan geçenler, aklımda bile değil, yalnız şunu hatırlıyorum; ne de hoştu.

1620. O mecliste, o toplulukta, o zevk âleminde bağdaydım, gül bahçesindeydim; ne de hoştu.

Aşk kadehiyle sarhoştum ama aklı-fikri yerinde sevgilimin yüzü, ne de hoştu.

LXXV

Şeytanım bir periye âşık oldu da şeytanlığın dan tamamiyle çıktı-gitti.

Ansızın, şimşek gibi çaktı o güzel; ansızın gördü onu şeytanım; aklı uçtu-gitti; deli-dîvâne oldu.

Perinin parmağında Süleyman'ın mühürü vardı; onu görünce candan-gönülden kul-köle oldu ona.

Aşk kulluğunun sırrını bulunca da yedi kat göğün üstüne çıktı, yüceler yücesi kesildi.

Aşkının kadehiyle dudağını ıslattı da o dudak kuruluğuyla yaşlara katıldı-gitti.

Bir cinin aşkına müşteri oldu da kullarının en aşağısı Müşteri yıldızı oldu.

* Öküz gibi cansızdı,dilsizdi o şeytan; aşkı can verdi ona, Sâmirî'nin öküzü oldu âdeta.

Aşkın bütün eziyeti, cefası, mihneti, anasının sütü gibi tatlı geldi ona.

1630. Ayrılık derdini, ayrılık cefasını çekmeye gücü yoktu onun; olsa olsa bu güç-kuvvet, o periden geldi ona.

Onun ayrılığından şikâyet etmek, halini bildirmek için efendiler efendisi Şemseddin'in tapısına gitti.

Huzuruna varınca toprağı öptü; bu yüzden de meleklerle uçmaya koyuldu.

O sarhoşlukla Tebriz'de döner-durur; çünkü canındaki kâfirlik öldü-gitti artık.

LXXVI

Sır sahibi efendilerin efendisi, ışıklar güneşinin güzelim güneşi.

Güzelliğinin aşkıyla Ay yüzlüler, dönüp duran gökyüzü gibi oyuna dalmışlar, dönüp duruyorlar.

Güzelliğinle öylesine bir oyun oynadın ki aklın eli-ayağı, işten-güçten kaldı.

Aşkının ateşinden Âb-ı Hayat fışkırmada; a sevgili, suyu mu daha güzeldir onun, ateşi mi?

O ateşten gül bahçeleri bitmiştir; o gül bahçeleri yüzünden dünyalar dolusu gönüller feryâd etmededir.

O güller yüzünden feryattalar ki her soluk, daha da taze bir hale gelirler; bir yıl geçince solup giden güller yüzünden değil.

1640. Hiç kimsecik, aşkını gizleyemez; aşkın, lâyık değildir bize, utanır bizden ama gene de böyledir işte.

Ayrılığın, ateşlerle dolu bir mağaradır; acaba bir gün gelecek mi ki bu mağaradan başımı çıkarayım.

İnkârından perdeler meydana gelmede; o güzelin inkâra döşenme sakın.

Yûsuf'un yüzünü bir kurt gibi görüyordun hani; çünkü o haset perdesi, böyle göstermedeydi o yüzü sana.

Hasetler, insan canından kopar, gelişir; melek ol, insan şeklini bırak-gitsin.

O garez tohumları, nefsin gıdasıdır; ektin mi, çaresiz biter.

Öküz, bülbül gibi ötemez; aklı-fikri başında olan akıl, sarhoşluğun zevkini bilemez.

Ne kurttan, Yûsuf'un güzelim yüzündeki letâfet doğar; ne tavus kuşu, yılan yumurtası yumurtlar.

Yarın, öbür gün diye-diye şu yankesici nefis, ömürleri aşırır-durur.

Bütün ömrün, bugündür ancak, başka gün değil; sen şu düzenbazın vâdesine inanma.

1650. Kemerini çöz varlıktan; hizmet kemerini kuşan da şu yabancı nefisten kurtul-gitsin.

* Namaz kılarken yüzünü Bulgar güzeline tutmuşsun; nasıl olur da kabûl edilir bu namaz?

* Misk istiyorsan Tatar ceylanının yayıldığı yazıda yayıl.

Göklerdeki, yeryüzündeki , görünen eserlerdeki değişmeyi, halden-hale girmeyi görmüyor musun?

Gam yiyenden de bir fayda görmeyecek hale geldikten, toprak olupgittikten sonra o güzelim cevherini kim bilecek senin?

Sen, nefsinin eşeğine hizmetçi kesilirsen, nazlılar, nazeninler halkasın-da aşağılık olursun elbette.

Ölümsüzlük âlemlerinden, bedâvaca birçok mala-mülke sahip olmak istiyorsan.

Aklını başına alda Tanrı ve din Şem'inin sunduğu kadehi, aklı yıkıp yakan kadehi al, iç.

Ölümsüz efendiler efendisidir o; efendiliğini kimsecikler inkâr edemez onun.

* Cennetteki kız oğlan-kız hurilerin bile, onu gördüler mi, canın güzelliği yüzünden kızlıkları giderdi.

1660. Eğer Tanrı'nın kıskançlık perdesi, onu hem mekândan, hem mekândakilerden örtmeseydi.

Taş da, toprak da, su da, yel de, ateş de, hepsi de onu görünce can kesilirdi, sarhoş bir halde dönüp dolaşmaya koyulurdu.

Güzellerle âşıkların pazarına güzelliğinden bir ışık vursaydı bütün çarşı-pazar, yanar, kül olurdu.

İki varlığı da, iki dünyayı da iki köy say; köy ağası o olurdu köy ne hale gelir, bir düşün.

* Rûhul Kudûs, ayağını öpüyordu da incitme ayağını diye bir ses geldi.

Ne az akıllıdır o kişi ki bu sözü, onu arslan hakkıyçin.

Tebriz'den bize bir haber göndersin; seher çağlarında niyazımız budur bizim.

LXXVII

Dün, o düzenbaz sevgili bana dedi ki: Âşık köpek, aklı başında arslanlardan daha iyidir.

Dünya, Ashâbı Kehf'in köpeğinin hikâyesiyle, mağarada onlara arkadaş oluşunun nakliyle doldu, duymadın mı ki?

1670. Padişah için keklik arayan, bıldırcın tutan köpek, elbette padişaha yakındır;

Hele himmet edip de o seçilmiş padişahtan başkasını avlamayan köpek olursa.

Gökyüzünün arslanı bile öylesine köpeğin ayağına kapanır, leşle bulaşmamış ağzıyla öper o ayakları.

Kendini bir uğurdan söze verme; bir soluk şarap iç; bir soluk da söyle; nöbetle yap bunları.

Çalgıcı da mecliste oturur da gâh şarap içer, gâh çalgı çalar ya; onun gibi.

Usananlar, gene kımıldanmaya başladılar; boyuna savaşıyorlar, çaresiz topallarıyla da.

* Zincirinin ucuna salla da sık onların delilik damarlarını, çıldırıversinler büsbütün.

O kimseye yâr olmayan sevgili gülerek bir geldi mi, dünyadaki bütün usanmışlar, terü tâze bir hale gelirler.

A benim komşum, a benim komşum, a benim komşum, sarhoşluğa eş olmuşum ben, yetiş kadehlerle bana.

Hem de öyle küçük kadehlerle şarap sunma bana; bugün ihsan etme, döküp-saçma günü.

1680. Cömertlik yolunda savaş nekeslikle; savaş da senden bir yol-yordam kalsın, izine uyulsun.

* De ki: Biz, bir yağmurdur, yağdırdık; yağan yağmur biziz; ne sudur o, ne ateş.

Hele o, tanıktır bana; aşka düştüm de onlarla ülkeler aştım ben.

Arının, için, sarhoş olun a benim kavmim; çünkü ben üzümler ezmede, şaraplar vermede kerem sahibiyim.

Delilikler içindeki deliliklerin delilikleri, suçlarını da azaltır-giderir, yüklerini de.

Sensin her şeyin, herkesin dileği a Tebrizli Şems; sen hem dünyanın, canısın hem dünyanın sâhibi (1).

LXXVIII

Senin güzelliğinde başka bir sevgili olamaz; gel, bir kere daha doğ a güzellerin Ay'ı.

Senin yüzünü seyretmekten başka, dilerim, dünyada bir iş-güç olmasın bana.

Senin gibi bir başka yankesici olsaydı güzelliğinden elbette birşey aşırırdı.

Ne de denizdir bu ki incilerle doldurdun onu; her katresi, bir başka ambar olduğitti.

1690. Bir evde iki hasta var, âşık; bir hasta benim, bir hasta da hasta gönül.

Tanrım, ikisine de sen sağlık verdin; fakat bu sağlık başka sağlığa benziyor.

* Münkir can, nerden bilecek bunu? O bambaşka görüş, onda yoktur ki.

* Çünkü münkir işte dedi, Senâî buracıkta; Senâî de hayır dedi, başka çuvalda o.

O çuvala eşek gibi bakma; iki gözünü aç da İsâ gibi bak.

---

(1) Bu gazelin 11, 12, 13, 14, 15, 16 ve 17. beyitleri Arapçadır. Ancak Konya nüshasında 13. beytin ilk mısrasından sonra 15. beytin ikinci mısraı yazılmış, bu suretle dört mısra atlanmıştır. Aynı zamanda Farsça olan son beyit de bu nüshada yoktur. Biz tercümede bizdeki yazmayla İstanbul Üni. K. nüshasına uyduk.

LXXIX

Sâki, öbür sağrağı döndür; canıma bir başka rahat, bir başka huzur ver.

Canın için olsun, bugün bir gör beni, başka günleri beklemeye sabrım yok.

Bir zerrecik merhametin varsa bana, başka bir zamana atma görüşmeyi.

Kurtar beni, kurtar beni, kurtar ki başka bir tuzağa, hem de adam-akıllı düştüm-gitti.

Bugün kapıyı kaparsan bana, her solukta, bir başka damdan düşerim ben.

1700. Düşüncenin eline bırakma beni; çünkü düşünce de bir başka kan içici.

Sâki, o ham şarabı sunmaz, o kadehi döndürmezsen yüzlerce başka ham, zahmet verir-durur bana.

Borçluyum ama gene de al şu hırkayı, ver rehine, başka bir borç al-gitsin.

Adımı, tortulu şarap içenlerin kulu-kölesi tak; Tanrım, başka bir adsan istemiyorum ben.

LXXX

A Güzel, asla doymadım sana; fakat ayrılığa her an, doydum da doydum.

Boyuna görüyorum, bir gama battıkça râzı olmadasın; iş böyleyken bu âşık nasıl doyar gama?

Ne de kan içicidir, ne de sarhoştur şu gönül ki gözüm ne ıslaklığa doyuyor, ne gözyaşına kanıyor.

Şu âleme doyduysan gel bana; hiçkimse benim âlemime doymaz.

Gördüm ki âşıkların arasında ayrılık yok; benim gönlüm de ayrılığa, yok-olmaz demeye doydu.

* Fakat sen, canlara İsrâfil'sin, senin zîr-bem üfürüntülerine doymamışım, üfür, üfle.

1710.* Can kadehinin kokusu, içime işledi de a canıma can güzel, Cem'in kadehine doydum-gitti.

Şu delilik, soluktan soluğa artıp durmada; çoğa-aza doymayandır, nekes olan.

Onun kâsesini, onun tasını gördüm de şu kat-kat, başaşağı dönmüş tasa doydum-gitti.

Tebrizli Şems'in hayali geldi; onun yanağındaki benin aşkıyla gama doydum artık.

LXXXI

Gene fitnenin çevresinde dönüp dolaşmaya başladın; hem damın kıyısındasın, hem sarhoşsun, aklım başıma al.

Neyin etrafında döneyim, nerde dolaşayım, bir başka yer söyle, nerde başka yer; evde Allah'tan başka kimse yok ki.

Resim, ressamının kaleminin ucunda döner, dolaşır, ancak; pergelin ayağı, noktanın çevresinde döner ancak.

Sen olduktan sonra gönül de kaybolmaz, can da; baş olunca bir sarık gelir elbette.

Gönül, serçe kuşunu bir doğan, nasıl gagasıyla yakalarsa tıpkı onun gibi Tanrı'nın avucuna düşmüş, tutulmuş.

Gagasından, gökyüzü delik-deşik; pençesinden ağır canlılar bile çevikleşmiş.

1720. Bırak şu sözleri de şaraba düşkün olanlara, şarap sunan padişah geldi diye bağır.

De ki: Gamın, düşüncenin boynunu vurdular; vuslat, lûtuf, bağış çağı geldi-çattı.

Hadi a kervanbaşı, deveyi ıhlat; bundan daha güzel otlak nerde var?

Mademki konuklar, şu devlete kondular; gel a haznedar, ambarı aç.

Özleyen kişinin gecesine bir gündüz yok sandın ha; artık böyle bir zanna düşme.

Sus da bizim susanımız söylesin; sözün temeli odur, söz padişahı odur.

LXXXII

Yeni baştan cefaya başladın, hatırla bunu, dediğini yapmadın, sözünde durmadın, hatırla bunu.

Kıyamete dek seninle eşim demedim mi, cevretmekle eşsin şimdi, hatır-la bunu.

Karanlık gecelerde, beni yapayalnız, uyanık bıraktın da gittin, uyudun, hatırla bunu.

Düşmana karşı diken olacağım dememiş miydin; onunla gül gibi açıldın-saçıldın, hatırla bunu

1730. Düşmanın kulağına birşeyler söylüyordun da beni gördün, gizlendin; hatırla bunu.

Eteğine sarıldım; şöylece bir eteğini çektin de gittin; hatırla bunu.

Sana, yumuşaklıkla sitemler ediyordum; sense ağır sözler söylüyordun bana, hatırla bunu.

Defalarca düştün; ben tuttum elinden senin; bir kere daha düşebilirsin; hatırla bunu.

LXXXIII

Bu kul, seni incitirse canımdan bezmiştim mi, bezmişim ben.

A işi-gücü, yolu-yordamı güzel dost, bana can da sana kurban etmek için gerek, gönül de.

Gönlün incidir, söylemiyorsun ama tâ canımın içinden duyuyorum bunu.

Baharım geçer-gider, gönlümdeki gül bahçesi dikenlerle dolar da nasıl bilmem?

Suçum, lûtfuna karşı, a canın secde ettiği dilber, sakın yapma, sakın etme diye secdeye kapanıyor.

Lûtfun, niceye bir diyor suça; suç da bu defa da bağışla bu defada bağışla, bu defa da diyor ona.

1740. Sana toprak kesilmeyen beden, yılancı sepeti olsun; sana toprak kesilmeyen can, yılan kesilsin.

Güneşsin sen, gündüz kuşu istiyorsun; gece kuşu gelirse izin yok ona.

A sevgili , fakat geceyi kaldırırsan dünyadan gece kuşu, nasıl da kanatlarını yolar, bir bilsen.

Lûtfunun hakkıyçin ki bir dünyadır lûtfun; şu dönüp duran gökyüzü bile kaybolur orda;

Can gözüne ne deniz görünür orada, ne ova; o âlemde ne inkâr vardır, ne ikrar;

Senden ayrılan, darlığa düşer; uzat elini de tut, kurtar onu.

Kendi dileğimle ayrılmadım Tebrizli Şems'ten, aklı başında olan adam, nasıl olur da zehir içer?

LXXXIV

Şu kış, yağmur yağarken, aşk başta, sevgili kucakta, daha da hoş bir yaşayış bu.

Sevgili kucakta; ama nasıl da sevgili? Lâtif, güzel, çevik, terü tâze.

Şu kış-kıyamette onun mahallesine, onun yanına kaçalım; ona benzer kimseciği doğuramaz analar.

1750. Kar yağarken dudaklarını öpelim onun; karla şeker, yüreği tazeler.

Gücüm-kuvvetim kalmadı, elden çıktım; beni benden aldılar-götürdüler de bir başka ben getirdiler.

Hayali, ansızın gönüle geldi mi, Allahu Ekber, gönül yerinden kalkar da gider mi, gider.

LXXXV

Sonunda güldürdü beni devlet; o ağlattığı bulutla güldürdü.

Bir zamandır, gönül kuşunun kanadı bağlıydı; ona kol-kanat verdi de uçurdu sonunda.

Ne de güzel bir bağ ki ağlattığı bulutla, sonunda lütf etti de güldürdü bu bağı.

Ne güzel yardım ki Müslümanlığa verdi; ne hoş ülke ki sonunda aldırdı bu ülkeyi.

Vefa çekeniyle bir altın topu, son-ucu, yuvarladı şu meydana.

* Mirrîh, kemerini açtı sonunda; silahlarını döktü-attı artık.

Gökyüzü gülüyor; çünkü Tanrı, artık yeryüzünü korkudan kurtardı.

LXXXVI

1760. Beni böyle dostsuz bırakma; geçme benden, bırakma beni, bırakma.

Kul-köle kesilen can, insaf istemeye geldi; insafsız ayrılığa bırakma beni.

Hekimsin, hatta vaktin İsâ'sının sen; gitme, bizi böyle hasta bırakma.

Bana, mağara dostumsun sen dedin; beni böyle yapayalnız bırakma mağarada.

Bir gece ayrılık, az birşey görünür sana; fakat bir de o azı bana sor, çok bırakma beni.

Gönlüme, az da olsa ateş salma; az bile olsa öylesine birşey değildir ateş; bırakma beni.

Gönlüm, bitti-gitti; fakat bir kere daha dinle beni; bu sefer bırakma beni.

LXXXVII

Sâkiye bak, sarhoşa bakma; Yûsuf'a bak, ele bakma.

A benden oltasına düşmüş can balığı; avcuya bak, oltaya bakma.

Başlangıçta, hani bir asılsaydın, o asla bak; şimdi ulaştığın fer'e bakma.

1770. O uçsuz-bucaksız gül bahçesine bak; şimdi, ayağını yaralayan şu dikene bakma.

Elinden kaçan kuzguna bakma; sana gölge salan devletkuşuna bak.

Servi gibi, başak gibi yücelere yürü; menekşe gibi aşağılara bakma.

Madem ki Âb-ı Hayat, derenden akmaya başladı; kırılsa bile küpe, testiye bakma artık.

Özünü varlık bağışlayana, sarhoşluk verene bağla; yoğa ağlama, vara bakma.

Kanaat, bak da gör, tez giden bir erdir; gebe kalmış dişi tamaha bakma sen.

Arınmışlara bak, yücelere koşmada onlar; dibe çöken tortulara bakma.

Dünyaya bak, kutsal şekillere dopdolu; yolunu bağlayan şekle bakma.

Tuzağından kurtulan baykuşa bakma; aşk tuzağındaki şeker mi, şeker kuşlara bak.

Pusuda, senden daha iyi bir söz söyleyen var; şimdi susuyor ama bakma susmasına onun ([1]).

---

(1) Gazelin bu son beyti, kenara yazılmıştır.

LXXXVIII

1780. Gerçekten de seher yeli esti; esip geldiği zaman da çiçeklerin açılıp saçılmasını müjdeledi.

Ondan, bir gerçeklik elbisesi armağan oldu bana: gerçekçilik elbisesi yoktu eğnimde zaten.

Ayrılıkla, uzak düşmekle öylesine bir ateşe yandım ki sorma ne çeşit ateş olduğunu.

Sakının benden-sakının diye bağırıp duran şu yanmış-yakılmış gönlün sesi duyulmuyor mu ki?

Uğradığım mihnetlerin zevkini süremedim; işte bu da kanlar içen, canlar yakan zamanın bana ettiği hainliklerden biri.

Ben, senden yok olurum yok olursam; senin yüzünden dirilirim dirilirsem; komşu olursan bana, sensin komşum ancak.

* Yûnus gibi balık karnına düştüm, orda eğleşip kaldım; fakat aşk gerçekleşince belimi kırdılar benim.

A dostum, yanaklarıma bak; okumak biliyorsan o aşkın vasıflarını yüzünde görür-okursun ([1]).

---

(1) Bu gazel Arapçadır.

Z

LXXXIX

Öylesine sarhoşum, öylesine sarhoşum ki bugün, çemberden fırladım, sınırı aştım bugün.

Öyle birşey var ki, hatıra bile gelmez hani; öylesine birşeyim, öyleyim işte

1790. Görünüşte şu aşağılık yerdeyim ama canımla göklere ulaştım bugün.

Aklın kulağına yapıştım da a akıl dedim, çık dışarı, çünkü senden kurtuldum bugün.

Elini yıka benden a akıl, Mecnun'a ulaştım ben bugün.

Yûsuf, elime bir turunç verdi de iki elimi de doğradım, yaralandım bugün.

O şarapla dolu ibrik, öyle bir hale getirdi beni ki bunca küpleri kırdım-döktüm bugün.

Bilmiyorum nerdeyim; ancak bulunduğum durak, kutlu bir durak bugün.

Devlet, salına-nazlana kapıma geldi de sarhoşlukla kapıyı kapadım ona bugün.

Dönüp gidince de peşine düştüm, koşmaya başladım; bir soluk bile oturmadım bugün ([1]).

Biz, ona, ondan da yakınız sırrını bildim de artık kendime tapıyorum bugün.

A Tebrizli Şemseddin, örme o saçları, çünkü balık gibi bu oltadayım ben bugün.

---

(1) Bu beyit, Konya nüshasında yoktur; bizdeki yazmayla İst.Ün. K. Yazmasında var.

XC

1800. Öylesine sarhoşum, öylesine sarhoşum ki bugün; kutlu nedir, firûze ne, farkında bile değilim.

Her yolda yol, aklı-fikri başında olana gerek; bu yoldaysa Mecnun'dan başka kılavuz yok (1).

Sağsa Mecnûn, gel de ona görülmemiş deliliği benden öğren.

Deli-dîvâne olmak istiyorsan resmi, elbisene dik.

Halil, o gün ateşe diyordu ki: Benden bir kıl kalmışsa yak.

Ateş de ona, a padişahım diyordu; senin önünde sönerim ben, sen alevlen, sen parlat her yanı .

Cennet de, cehennem de iki kölen senin; Tanrıdan gayrı herşeyden korunmuşsun sen.

Birbiri ardınca Tanrı'dan al şarabı; âşıktan başkasının ağzı, değemez o şaraba.

* Dünyadaki hastalara sağlık ver; sen sıhhatle ne mehmuzsun, ne mâlûl.

Çünkü söylemedik söz bile cana bellidir; artık gizli-kapalı söz, nasıl örtülü kalır?

1810. Tebrizli Şems'in huylarını söyleme, sus; definenin gizli kalması daha iyidir.

---

(1) Kılavuz kelimesini, aynen böyle ve Türkçe kullanılmıştır.

XCI

Şu kış gününde, sende bizim kafamız var bugün; zevk peşindesin, seyir-seyran istiyorsun bugün.

Güneşsin sen, bizse huzurunda zerreleriz; bizi başsız-ayaksız ettin bugün.

İsâ gibi dördüncü kat göğe çıkardın, güneşin yanına diktin bizi bugün.

A gönül, taştan yüzlerce kaynak akıt; bugün sözünde duruyor, bol-bol bağışlarda bulunuyorsun.

Rahmetten bir merdiven yondun, yücelere göçmek istiyorsun bugün.

Ne de davettir, ne de yüce göğe büyük bir konukluktur bugünkü konukluğun.

Herkesin önünde kızarmış bir balık var; sense o balıkta bir denize sahipsin bugün.

Bir balığın içinde kim görmüştür denizi? Pek güzel şaşılacak şeylerin var bugün.

XCII

Gel, bugün işim var seninle; gül bahçesi sevdasına düştüm bugün.

1820. A benim gönlümü alan güzelim, gel gönlümü al; lûtuf günü bağış günü bugün.

Gönlüm, elbiselerini yırtmada; sevgiliyle buluşma günü bugün.

Güllere, nar çiçekleriyle dopdolu olan yüzünle güldür canımızı bugün.

Niçin canlar, o dudakları görünce sarhoş oldular, bilir misin? O dudaklara bol-bol mezeler var bugün de onun için işte.

Duduların sesleri, her yanı doldurdu; şekerler çuvallarla bugün.

XCIII

Şeyhin gözüne görmeyi öğretme; feleğe, doğru dönmesini belletmeye kalkışma.

Gülü, şu parça-buçuk şeylerden toplanıp meydana gelmiş sanma; güle lûtuf etmeyi, güzel görünmeyi öğretmeye kalkışma.

Gözünü aç da Ay ışığını gör; Ay'a, ışık saçmasını öğretmeye kalkma.

Aklım şaraptan korumaya bak; şaraba, akıl çalmayı öğretme.

Akıl doğanına avculuğu bellet; böyle boş yere uçmayı öğretmeye girişme.

1830. Ayrılığın yetimlerini güldür; yetimlere feryad etmesini belletme.

Mazlum gönlü korkudan emin et; onun gönlüne titremeyi öğretme.

Tevillere girişip zâlime fırsat verme; inada inatçılığı belletme.

Dili, gönül gibi gizli tut; ona, perdeler yırtmayı öğretme.

Şu baş gözünü anlama aç; kulak gibi söz devşirmeyi öğretme ona.

XCIV

Bize bak, göz at şu yana; fırsat düşerse bir öpücük ver.

Mademki iyilik etmeyi kurdun, dönme, o gül bahçesinden bir gül atıver şu kula.

Kârının günden-güne artmasını istiyorsan bizim işimize daha fazla bak, bize daha fazla sarıl.

Fitne koparacaksan, dilediğini işleyeceksen insafı bırak; bir başka yol-yordam kur.

Serviye menekşe gibi başaşağı et; goncanın günahını nilüfere yükle.

1840. Bugün, bağdaki-bahçedeki ağaçlar, hep senin yelinle oynamada, hep senin varlığınla boy atmada.

Arık dal, daha da fazla oynuyor, arık dala at meyvayı.

Diken, güle kalkan bağışlamada; süsen, düşmancasına geldi, bir hançer at ona.

Âşıka, gümüş gibi göğsünü aç; müflise de bir avuç altın saç.

Doğa Tebrizli padişah Şemseddin, şaşılacak bir ışık ve yıldıza.

XCV

Şu kış gününde, sende de bizim kafamız var bugün; gönlün hoş, zevkın yerinde, seyrinde-seyrandasın bugün.

Zevk nöbetini yarına atma; mademki bütün zevk sebepleri hazır, zevkı-na bak bugün.

Başımıza döşe gölgeni; yüzünü, güneşe benziyor bugün.

Şu meyhaneye konuk et bizi; bil ki orda bir komşun var bugün.

* Al-al yüzünden çek örtüyü onun; perde ardında bi Humeyrâ'n var bugün.

1850. Düşünce gemisini kır-gitsin; deniz gibi bir avucun var bugün.

* Ayın'dan, şın'dan, Kaf'tan bir baş çıkar; çünkü yüzlerce adın var, o adlara da sahipsin bugün.

Sus, söz neyini üfleme; mısırların var, şeker kamışlıkların var bugün.

XCVI

A ağlayan mum, adam-akıllı yan-yakıl; kurtuluş çağı yakın gün ışımak üzere.

Karanlıklar zincirine kutluluk verecek, onları apaydın edecek mum, mumları kurtaracak ışık, doğmak üzere.

* Zulüm de gizlendi, karanlıklar da; elif, hemzeli oldu mu gizlenir-gider.

Yorumları da güneşten işit, düş yormasını da; rüyada gizli-kapaklı söz duymadın mı sen?

Söyleyen ışığın anlatışı böyle olur; ne dudak vardır, ne ses vardır, ne ağız vardır.

A dostum, Ay gibi beden bulutundan sıyrıl, çık da yüzlerce iksiri güneşten öğren.

Yeni Ay'da, dolan Ay da, sabah-akşam, güneşin ardından zağar gibi bu yüzden koşar-durur.

1860. Mademki güneşin perdeleri yırtışını gördün; ağzını, perde yırtmaktan dik artık [1].

---

(1) Konya nüshasında, bu son beyit şöyledir. "Sus, o arslanlar arslanı, mânâ ışığıdır; karga da peyniri, söz yüzünden kaybetti-gitti." Bu nüshayı kopya eden, her bahirde eksik olan gazelleri, rubâilerden sonra yazmış. Bu son beyit, ordaki bir gazelin son beyti. Bu yüzden biz, bizdeki yazmayla İst. Ünv. K. yazmasına uyduk.

- Ş -

XCVII

Canla-gönülle aradığım güzeli, burda bulunanlar arasında göremiyorum.

Burdakilerin arasında yom, nereye gitti o, şu mecliste izini bile göremiyorum onun.

Her yana, her yere göz atıyorum; onun gül bahçesinden bir iz göremiyorum.

Müslümanlar, mum gibi ortada görürdüm onu; nereye gitti o adlı-sanlı güzel?

Adını söyle, kim onun adını, ölüm çağında anarsa ağzı tatlılaşır.

Ne mutlu elini öpene; mezarda kemikleri çürümez o kişinin.

Yüzünü gördüğüme mi şükredeyim, huyunu sınadığıma mı? Dünya, onun bir eşini, bir örneğini göremez.

Yeryüzünün, onu bulamaması da nedir ki? Gökyüzü bile aşkıyla dönüyor onun.

Tebrizli Şemseddin'in lakaplarını söyle; onu özleyenlerin kulaklarından gizleme.

XCVIII

1870. Dün, adam-akıllı çoşkun bir halde peşinden gittim; bana hiçbir şeycik sormadı, oturdu sustu.

Ona baktım; yani birşey sor, dün, Ay gibi yüzümü göremedin, nasıldın de, demek istedim.

Sevgilim yere baktı, yani yer gibi alçal, kendinden geç dedi.

Yere secde ettim, öptüm yeri; yer gibiyim, sarhoşum,kendimden geçmişim demek istedim.

Ne de hoş zaman, ne de güzel susarken söyleyen; ne sâki, ne ölümsüz er, ne güzel içki.

Sen, hem sarhoşsun, hem sarhoşların sâkisisin; beze meclisi, kaldır yüzündeki örtüyü.

Nakışlara bezenmiş toprak, şarap içmeseydi ağaçlar, bu çiçekleri nerden açarlardı? ([1]).

---

(1) Son üç beyit Konya nüshasında da, bizdeki yazmada da yok. İst. Ünv. K. nüshasında var.

XCIX

* Sıfatlarını, karanlıklar içinde ara; çünkü zâtında ışık da mahvolur-gider, karanlık da.

* O karanlıkta, Âb-ı Hayâta ulaşırsın; fakat Âb-ı Hayâtı da her karanlıkta bulunmaz onun.

Nice gönüller, şimşek çakar, oraya varır; fakat orda ayak direyip durmak zordur.

1880.* Ne mutludur o yüzü kutlu piyade ki her solukta şah, onu mat oluş hanesine ulaştırır.

Nice gönüller vardır, şekerkamışı gibi kırılırlar; fakat durulmamışlardır, şekerleri olmamıştır.

Yokluk elbisesini kendiliğinden giymiştir o; zekâtını da kendi yakutundan vermiştir o.

* Yüzünü, kıbleye çevirmemiş görüyorsan, namaz kıldığı yer, Kâ'be'nin içindedir.

* Kadir gecesidir o; onu bul, verdiği beratı okursan aman buldun-gitti.

Efendiler efendisi Tebrizli Şems'in ayrılığı yüzünden âşıkın yaşayışı, ölümden mahrûm oluşu ağlayıp durmadadır.

Kaza ve kader geldi-çattı, davulunun sesini dinle; bakalım, bu ses mi daha acı, yoksa okunun açtığı yaranın acısı mı?

Şu dünya dadısı, süt vermede nekesliğe başladı da verdiği süt, bal gibi boğazında kaldı.

Ne mutlu akıl dişi çıkan çocuğa; bu dadıdan da kurtulur, sütünden de, o sütün verdiği mîde fedasından da.

Gizli âlemden gelen müjdeler, gıda olur ona; o müjdeci süt emmekten kurtarır onu.

1890.* Ona, her solukta aşk telkıyni gelir; artık Müker'den, Nekîr'den ne gam var ona.

O güneş, onu gölgelendirdi ya; artık cehennemden de emindir o, cehennemin zemherisinden de.

Canı, genç bir devletle tazelenir; şu ihtiyar felek, onun din yolunu vuramaz.

O aman yurduna vardı, girdi ya; feleğin tuzağından da kurtuldu, dırıltısından da.

Onu çaresiz bir hale sokan, hor-hakıyr eden hırs, tamah şahnesinin bağından da kurtulmuştur o.

Parasının derdi, oda, hasır kirasının tasası, yaraladı seni; git a gönül, şu eski kervansaraydan.

* Artık cennet Rıdvân'ından saçılır saçılır ona; o aydın dolun Ay, kucaklar, bağrına basar onu.

O tertemiz gözleri, seyranlar görür; o yoksul bedeni, kutluluklar bulur.

Ölümsüz bahçesi, kutlu olsun ona; varıp gittiği o güzelim yer, mutlu olsun ona.

- G -

CI

Bir zaman bile işten-güçten alıkoyma, işsiz-güçsüz bırakma beni; işten-güçten kalmış adam, dertlere uğrar, tasalara düşer.

1900. İşten-güçten kaldı mı gam, onu maskaraya alır; dostum, kimsecikler kalmasın işten-güçten.

* Kalender, işsiz-güçsüz görünür ama gizli işlere boşvermez.

Önceden diken zahmetini çok çeker; sonunda her şey, gül gesilir ona, dikene aldırış bile etmez artık.

Hani, ambarına buğday taşıyan karınca gibi... Sonunda Süleyman olur, ambara boşverir.

Deniz gibidir o; hem işte-güçtedir, hem işsiz-güçsüz; her şeyi ondan elde ederler, oysa bu bağışa bile boşvermiştir.

Kalender, sarhoş bir halde gemiye girmiş-kurulmuştur; yoldadır, yürür-gider, fakat yürüyüşten geçmiştir de.

Bu şaşkınlık içinde, şu yolda çoğunu da görürsün; gemiden de vazgeçmiştir, denizden de.

Bir çok ahmak da vardır, gemiden korkar da oturur-kalır, denizi anıp sarhoş olur-gider.

- K -

CII

A dostum, aşka dertçeğiz gerek; dertle dopdolu bir gönül, sarıca betbeniz olmalı.

Gönül derdi, iç yanışı olmadıkça özleyiş dâvan, soğucak olur doğrusu.

1910. Aşk dünyası, sonsuz-sınırsız bir dünyadır; seninse gözceğizlerin küçücük.

Köylü, padişahın haznesini ne bilsin; Kürtçeğizin canı, bazlamayla ayran ister.

Erkeğin yoksa gerdekten uzak ol; tef sesinden başka bir nasibin yok senin.

Bir iş eri olmak istiyorsan, tez, işinden-gücünden ayrıl, tek ol.

Birşey bulunca mirasyediceğiz gibi kendini her dükkânın önünde satmaya kalkışma.

Çünkü erlerin yüreği sende yokken erlik dâvasına girişmen, şunu meydana çıkarır: Sana ancak adamcağız derler, o kadar.

Ansızın karşına er çıktı mı, kendi kanınla savaşçığa girişinsin sen.

* Gözlerini kapatmışsın; zahitliğine bak, tespih çek, zikret, bazı virtceğizler oku.

A donmuş, buz kesmiş adamcağız, dervişlere yalancı şeyhliğe kalkışma, vazgeç o nazdan, o cilveden sen.

Zarcağızını Tebrizli Şemseddin'e karşı eğri oynamazsan santraç padişahısın.

CIII

1920. Nasıl bir iş yurdun, nasıl bir tezgâhın var şu gönülde? Ne putlar yonuyorsun, ne putlar yapıyorsun şu gönülde.

Bahar geldi, ekin zamanı erişti; kimbilir, neler ekiyorsun şu gönülde?

Dışardan yücelik-üstünlük perdesiyle örtündün ama apaçık meydandasın şu gönülde.

Dileyen kişinin ayağı balçığa kakıldı-kaldı; tutup başını kaşıyorsun onun şu gönülde.

Gönül, göklerden de yüce, göklerden de geniş olmasaydı Ay'a binip de dolaşmazdın şu gönülde.

Gönül, pek büyük bir şehir olmasaydı bir padişah, sığmazdı oraya, dolaşmazdı o gönülde.

A benim cânım, gönül, şaşılacak bir ormandır; sen de av beğisin şu gönül de.

Gönül denizinde binlerce dalgalar coşar, sen de inciler elde edersin şu gönülde.

Sustum; çünkü vasıflarını saysan-döksen de gönül, düşüncese sığmaz senin.

CIV

Gel ki bugün sevgilinin çevresinde döndük-dolaştık; başımızla döndük hem de, pergel gibi döndük biz.

1930. Gel ki bugün, kendi çevremizde dönmedik; meyhanecinin evinin çevresinde döndük biz.

Bize birşey söyleme; deli-dîvâneyiz biz; aman bilmez ateşler içinde döndük-dolaştık biz.

Bahar yeli gibi tez estik-tozduk; yeşilliğe, gül bahçesine eş olduk, oralarda döndük-dolaştık.

Ne diye kulak gibi hepsini ezberleyelim? Niçin fare gibi ambarda dönüp duralım?

Şekerci, o tablayı şekerlerle doldurdu; şekercinin tablasının çevresinde döndük-dolaştık biz.

Sürme gibi gözün hizmetini seçelim; göz gibi baştan-başa görüş kesilelim.

CV

Gel, aramıza gir; âşıklarız biz; aramıza katıl da aşk bahçesinin kapısını açalım sana.

Gölge gibi evimizde otur; güneşin komşularıyız biz.

Can gibi dünyada göze görünmüyoruz, âşık aşkı gibi izimiz belirmiyor.

Fakat eserlerimiz sende, senin özünde; çünkü can gibi hem gizliyiz, hem apaçık ortadayız biz.

1940. İşte bu, dediğin her şeyden daha da yücelere bak; onun da yücesindeyiz biz.

Bir susun sen, fakat bir çukurdasın, mahpussun; bize gel, bize katıl, akar seliz biz.

Biz, kayıtsız-şartsız yokluk âleminde, varımızı-yoğumuzu oynamış, yutulmuşuz; bu bakımdan şiir düzmekten, kitap yazmaktan başka bir bilgisizlik bilmiyoruz biz.

CVI

Geçen gece uyanıktık; herkes uyudu, biz, işteydik-güçteydik.

Gammaz bakışlara eş-dost olmuştuk; düzenbaz saçlarla arkadaşlık ediyorduk.

Güzellik, sarhoşluk noktasının çevresinde, başımızı ayak yaparak pergel gibi dönüyorduk.

Sen, geçen günün oğlusun, ne söyleyeyim sana? Evveline evvel olmayan dostla dosttuk biz.

Dudağı kırılmış kâseler gibi biz de sınıkları onaran padisahın dükkânındaydık.

Niçin padişahın kadehi gibi altın olmayayım; sırlar haznesindeydik biz.

Niçin avucumuz deniz olmasın; yoksulluk içinde denizler akıtıyorduk biz.

1950. Sen sus da iki dünyayı da söze getir; çünkü evvelden de söylemeden sözdük biz.

CVII

O arslan değilim ki düşmanla savaşayım; kendimle savaşayım, bu yeter bana.

Mademki aşkın ayaklarına toprak kesilmişim; iyice bil ki şu topraktan gül gibi, süsen gibi bitip boy atacağım ben.

Aşkın gamıyla gece gibi karalar giymişim; fakat bu geceden, aydın Ay gibi doğacağım ben.

Bu ateş yüzünden, baştan-başa duman kesilmişim ben; duman gibi şu pencereden çıkacağım ben.

Bir çocuğum ki hocam aşktır; bırakmıyor ki başımı yücelteyim, boyumu göstereyim.

Aşk gibi dâimâ diri olayım, dâimâ işe-güce koyulayım; yemeden-içmeden, yatmadan uyumadan kesileyim.

* Kendine gel de Ebû-Bekr-i Rebâbî gibi sus; sus da can olayım, bedenden sıyrılayım.

CVIII

Kulum, efedimi azâd ettim; öylesine birisiyim ki ustayı usta ettim ben.

Öylesine bir canım ki daha dün doğdum dünyadan; fakat eskimiş dünyayı yeni baştan kurdum ben.

1960. Öylesine bir mumum ki dâvam şu: Çeliği çelik eden benim.

Nice gözsüzlere sürme çektim ben; nice akılsızları usta ettim ben.

Gam gecesinde kara bulutum ben; öyle bir kara buluk ki bayram gününün gönlüne sevinç verdim ben.

Bir tuhaf toprağım ki aşk ateşiyle tüttüm, tozdum; gökyüzünün kellesini yelle doldurdum ben.

Bu kul, onu andı ya; dün gece o padişah, neşesinden uyumadı-gitti.

Kınama yok, sen sarhoş ettin beni; apaçık ortaya çıkarsam, insafsızlık edersem darılma.

CIX

Hasetçileri gamdan azâd ettim; eşek sürüsünün gönlüne neşe verdim.

Zâlimlere, gizlice insaf verdim de kendi hakkımda kendim zulmettim.

Sabrımdan herkes feryada gelince de öyle saydım ki ben feryâd ediyorum.

Ustam sabırdır benim, bu yüzden ustamın yoluna aykırı bir yol tuttum ben.

1970. Aslâ mâmûr olmayan dünyayı yıkmakla mâmûr ettim.

Bu yeğin akan suda dağ bile saman çöpüne döner; böyleyken bir avuç balçıkla orda bir yapı kurdum ben.

Tanrım, senden başkasını andıysam merhamet et de unutma, an beni.

CX

Halkı zındandan azâd ettim; âşıkların gönüllerini neşelendirdim.

* Ejderhanın ağzını yırttım aşk yolunu mâmûr bir hale getirdim.

Sudan bir dünya dokudum ben; sonra da tuttum, suyu yelle doldurdum ben.

Abanoz tahtaya, şimşir tahtaya yapmadığım resimleri, şekilleri, suya yaptım.

Kendi özünü göstereceğimi vaad ettim de o resim, sevincinden can elbisesini yırtıyor.

Yûsuf'ları, Yakûp'lardan duydum da hepsini kuyudan çıkarıverdim.

* Bir Ferhad'a kastettim ama Husrev gibi Şirinlerin de saçlarına sarıldım.

1980. Düzüp koştuğum bağ, ne de güzel bağ; kurup yaptığım şehir, ne de güzel şehir.

Dünya da bilir ki ben, o şehrin padişahı oldukça adaletle hüküm sürdüm, insafla buyruk yürüttüm.

Dünyada bilir ki cihetlerden dışarıyım ben; düşünceye tenezzülüm, tanık getirmek için.

Nice ustaları mat ettim; nice kalfaları usta yaptım ben.

Nice arslanlar, üstüme kükrediler de ben onları tilki gibi güçsüz-kuvvetsiz bir hale getirdim.

Sus artık, aşkın belinden doğana şu irşâdım yeter zaten.

Fakat belâ tufanının götürdüğü kişi, feryâd ettim ama, sulara garkoldu-gitti.

Meğer ki o tufanın dibinden çekip çıkarayım onu; hani yoğu var ettiğim gibi.

Tebrizli Şems doğdu da kılıç vurdu; onun kılıcıyla dilimi çekiştirdim ben.

CXI

Şu anda bir çalgıcı istiyorum ki sarhoşluktan zir perdesiyle bem perdesini ayırt edemezsin.

1990. Bir de arkadaş istiyorum ki derdime yansın; fakat öylesine kendinden geçmiş olsun ki neşeyle gamı fark etmesin.

Bütün varlığını sarhoşluk kaplasın; Âdemoğlu olmaktan çıksın, değişsin-gitsin.

Müslümanlık ondan ışıklansın; oysa varlıktan sıyrılsın-çıksın.

Dokuz kişiyle gelirse on say onu sen; senin dokuzun, ondur, tut ki köyden biri eksik olmuş.

A benim Allâhım, sarhoş bir güzel gönder bize; karnımızı şarapla davul ettik biz.

Davul çala-çala kendimizden geçip dışarıya çıkalım; sâkiyi karşılamayı iyiden-iyiye kurduk.

Bugün darmadağın sözler söylemek istiyorum; darmadağın olmuş kişi, dağınık sözlerden başka ne söyleyebilir ki?

Meğer ki sâki, soluk-soluğa sunduğu o kadehle, o sağlakla ağzımı kapasın benim.

Bunlardan maksadım kim? Tebrizli Şems; çünkü güneştir âlemin canı.

CXII

2000. İnsanın canı, öylesine sarhoştur o soluktan, o üfleyişten ki, o andan beri insan, canı bile tanımaz olmuştur.

Denizin bunca çoşkunluğu, onun çoşkunluğundandır; dünyadaki sarhoşluk, onun sarhoşluğundan.

Ne kadehtir o kadeh ki, dünya bir daha yas görmesin diye ölümün boynunu vurmuştur.

Tanrı şarabı, helâl mi helâldir; Tanrı küpünden gelen şarap, haram olamaz.

* Gençken şaraptan içseydi, ihtiyar feleğin beli bükülmezdi.

Yeryüzü içseydi bu şarabı, yaş bulut, yağmur yağdıracakmış ona, boşverdi buna.

Dünyada, yarı-buçuk bir mahrem olsaydı, mahrem gönül bunu söylerdi, anlatırdı bunu.

Direnen bir ayağınız olsaydı, balçıktan çıkarırdı, kurtarırdı sizi.

Fakat geldi bu aşk ayağınıza; diretir onu; her çeşit kaymadan, sürçmeden kurtarır sizi.

Geri kalanını, a Tebrizli Şems, sen söyle; Allah daha iyi bilir ya, sana kaldı bu iş.

CXIII

2010. Gel, bugün beyin konuğuyuz biz, gel de beyimizin huzurunda ölelim biz.

Bizim ölümümüzle dünya dirilir; çünkü öyle aşağılık kurban değiliz biz.

* Bir kuşla Cebrâil'i avlarız biz; bir canla bir dünyayı alırız biz.

Bir testi verelim, bir deniz alalım; ne diye böyle bir kârdan kaçıyoruz ki?

Şu gök elbiseler giyinen felek bizim kulumuz-kölemizdir; ne diye kendi kulumuza tutsak kesiliriz ki?

Mademki arslanız, arslan sütü içtik; ne diye karga gibi peynire meftun olalım?

Sus, övünmeye, kendini göstermeye hacet yok; Utarit yıldızıyız ama okun önüne gitmenin de lüzumu yok.

CXIV

Canın, canıma ne de yakın; ne düşünürsen biliyorum.

Bundan da daha açık bir delilim var; yakın gel de o delili göstereyim sana.

Yoksulluğa gel ortaya; yalancılık etme, zaten ortadayım deme.

2020. Evinin ortasında bir direk gibiyiz; damından oluk gibi başımızı eğmişiz.

* Haşirde de seninle ikiz kardeşim ben, neşirde de; dünya dostları gibi seni konuklamıyorum.

Meclisinde şarap gibi dönmedeyim; savaşında mızrak gibi önde gitmedeyim.

Şimşek gibi çakıp sönmeyi iş edinmesem de güzellik şimşeğin gibi ağızsızım, dilsizim.

Boyuna sarhoşum; onun için can versem de fark etmez, can alsam da.

Sana can versem de kârdayım; çünkü bir cana karşılık yüz cihan verirsin bana.

Bu evde binlerce ölü yatmada; sen de işte, varım-yoğum bunlar diye oturmuşsun.

Bir avuç toprak, ben saçtım der; bir avuç topraksa kemiğim ben der.

Şaşırıp kalırsın; deken ansızın aşk çıka-gelir de der ki: Benim yanıma gel, ben ebedî diriyim.

Gümüş gibi göğsümüzü göğsüne daya; kucakla bizi de şu anda kendinden kurtarayım seni.

2030. A Husrev, sus; Şirin'den az bahset; tattan-lezzetten ağzım yanıyor.

CXV

İster sarhoş olayım, ister mahmur; bırakma beni, uzak kalmayayım meclisinden.

Mezarda bile olsam seni anınca yüzüm, can kıblesinden ışıklanır.

* Yoksa Sûr'un üfleneceği zamanı beklesem mezarın dibinde nasıl sabrım kararım kalır?

Hastalandım mı canıma, yüzlerce faydalı ilâçsın, yüzlerce devâ.

Deniz gibi acıysam senin incin yüzünden gene tatlılaşırım.

Gam, gece gibi bütün dünyayı kaplasa sen doğ a benim sabahım, doğ da yardım bulayım ben.

Gündüz sensin; ben de gündüzün görünen bir yıldızım; meşhur olursam şaşılmaz buna.

Senin gibi ışığın öncüsüyüm; o yüzden bütün gündüz arayanlar, benimle neşelenir.

Beni, nekesliğinden değil de oturup rahat edeyim, gizleneyim diye mahmur bırakıyor, şarapla mahmurluğumu gideriyorsun.

2040. Akrebinden ayrı kalayım diye balık gibi gizliyorsun beni.

Bal arısı gibi bala garkolduktan sonra a Ay yüzlüm, akrebin sokmasından ne gam.

Sustum; fakat aşk, mızraplarıyle tanbur olmamı istiyor.

CXVI

Gel de birbirimizin kadrini bilelim; çükü ansızın ayrılacağız birbirimizden.

Mademki inanan, inanç sahibinin aynasıdır; mademki bu, böyle, ne diye aynadan yüz çeviriyoruz?

Ulular, dosta can feda edenler; köpekliği bırak, biz de insanız.

* Kul eûzü'leri, Kul hüvallah'ları ne diye bir-birimizi sevmek için okuyup üflemeliyiz?

Garezler, dostluğu karartır, ne diye gönülden söküp atmayız, sürüp çıkarmayız garezleri?

Bazı-bazı, ben öleceğim diye gönlün hoşlaşıyor; ne diye ölüye taparız, neden birbirimizin canına düşman oluruz ki?

Ölümümden sonra biliyorum, uzlaşacaksın, barışacaksın; fakat bir ömür boyunca gamınla sınanıp duruyoruz biz.

2050. Şimdi öldüm say da barış benimle; zaten teslim oluşta ölülere benzeriz biz.

Mezarımı öpmek istiyorsan, neysek gene oyuz biz, gel de yüzümü öp şimdi.

Ölü gibi sus a gönül; zaten bu dil yüzünden varlıkla töhmetlenmişiz biz.

CXVII

Senin yelinin önünde tozuz âdeta; senin koşup gittiğin senin sürüp götürdüğün yere nasıl gitmeyiz biz?

İlkbaharın ışığıyla yeşiliz, sıcakız; güzünün tesiriyle de soğukuz, sapsarıyız.

Senin hilminin aksiyle teslîm olmuşuz; öfkenin aksiyle savaşa girişmişiz.

Yokluğu dikersen, hepimiz hiç olur-gideriz; keremi çoğaltırsan, hepimiz adam oluruz.

Yokluğu da, keremi de kırıp geçirdin mi; görünen dünyayı da devirir-kaldırırız, gizli dünyayı da.

Dünyadan da üstün ve ileri olanı görünce iki dünyayı da kırar-geçiririz.

Âşıkların gözlerine hem canız, hem cihan; fakat kötülerin gözlerine ölümüz, derdiz.

2060. Kış da ayrıldı bizden,temmuz da; a arkadaşlar, ne sıcakız, ne soğukuz biz.

Kış da bedene ait hallerdendir, temmuz da; halbuki şu anda biz beden değiliz, tek rûhuz.

Bize, kendi aşk tavlanı gösterdin ya; sevgi zarına andolsun ki tavla ustasıyız biz.

Mademki yeter dedin, gül bahçesinin bülbülüyüz, gülüz ama gene de sustuk işte.

CXVIII

Nasılsın diye soruyorsun bana; bak da gör, nasılım? Yıkılmışım, kendimden geçmişim; deli-dîvânecesine sarhoş olmuşum.

• Beni kâf'la nûn'dan tuzağa düşürdü; o heybetle kâf'la nûn gibi iki büklümüm.

Periden doğmuş biri, divane etti beni; a Müslümanlar, kim bilirse okusun-üflesin bana.

Perinin, erguvan gibi bür yüzü vardır; ağlayayım, o erguvana ergenûnum ben çünkü.

Gökyüzü gibi Ay'a ev mi kesilmişim ki onun aşkı yüzünden gökyüzü gibi benim de kararım yok.

Yanlış söyledim, aşkın mizacına sahibim; dönüm dolaşmadan da dışarıyım, durup dinlenmeden de.

2070. Hırkamın içinde yüzlerce renge boyanmış bir bedenim var; yelin hayaliyim, su rengindeyim ben.

A kardeş, yelin, suyun da yeri mi? Aklı Küllî gibi hünerlerim var.

Fakat cüzü' gül bahçesine geldi mi, kanımın dalgalarından küll kopar, kalkar.

Cüzü', kendi küllüne giden yolu ne bilsin; meğerki küll kılavuz olsun bana.

A tüm aşk, kendi parçasını çek kendine; çünkü burda çekişmelerle zebun olmuş gitmişim.

Ayrılığınla öylesine bir yük çekiyorum ki sanki dünyaya direğim ben.

Görünüşte, zerrenin yarısından da azım; fakat aşk bakımından, âlemden de çoğum, dünyadan da geniş.

Bir katreyim ki hem katredir, hem derya; bütün bu şekillere denenmedeyim, sınanmadayım ben.

Bu sözü ben söylemiyorum, aşkın sözü bu; bu ince sözde bilmeyenlerdenim ben.

Bu hikâye, binlerce yıllık hikâye; ben nerden bileyim ki daha dünkü çocuğum ben.

2080. Ama, öyle de bir çocuğum ki o evveline evvel olmayana âidim; yüzyıllar boyunca onunladır bu çocuk.

Sözü tersine söylüyorum, anlam aksine; tersine dünyada ben de tersineyim.

Sözü, hüzünlerle dolu canım şu girdaplardan sıçrayıp kurtuldu mu, o vakit dinle benden.

Balçıktan doğan sözler, meşelikteki dolambaçlı yollara benzer; nasıl kendimi bir renkte göstereyim ki o dolabaçlı yollardayım ben.

Hayır, yanlış söyledim, güneş gibi bir rengim var benim; fakat şu aşağılık dünya bulutuyla örtülmüşüm.

Sus, insanın toprağını tozutma; çünkü ben peri gibi buralarda gizlenmişim.

CXIX

Sevgilinin bir dal şekerkamışını çiğnemezsem akşam namazı vakti, nasıl açabilirim orucumu?

Bilmiyorum, o şekerkamışı nerde bitiyor? Onu tattım, bilmiyorum nerdeyim artık?

İşin tuhafı da şu ki mezesi aklımı aldı-götürdü; aklım yok, nasıl öveyim onu?

Benim orucum gibi orucu kim tutabilir ki her anda, ondan bir bayram elde etmedeyim.

2090. Bir sabah olan yüzünden sabah şarabım var; akşam namazına ne diye durayım?

Güzelliğinin bahçesinde gül gibi güldüm ya; sabah gibi onun güneşiyle ağarayım, doğayım artık.

Dilim, şarabıyla tutuldu; düzenleriyle de elim-ayağım kırıldı-gitti.

CXX

Gece rüyada gördüm, sarhoşum bugün; deliler gibi akıl bağından sıçradım, çıktım bugün.

Yoksa uyanıkken mi rüya gördüm; çünkü bu dert bendeyken uyku tutmuyor ki beni.

Yoksa gerçek aşkı mı rüyada gördüm ki ona tapıp durmadayım.

Gel a aşk, bedene cansın sen; senin devletinin sayesinde beden hapsinden kurtuldum ben.

Bana, perdeyi yırt dedin, yırttım; kadeh kır dedin kırdım.

Bana, bütün dostlardan kesil dedin; herkesi gönlümden attım, sana gönül bağladım.

Benim gönlümü yaraladın, suçum buydu: Kirpiklerimle hayalini devşirmedeyim.

2100. Canımı al-götür de cana doydum artık diye elceğizlerimi çırpayım.

Saçının her telinde ne âlemler var; dağıt saçlarını, dünyadan kesildim zaten.

Yedinci kat yerde olsam, seninle olunca gene yüceyim; fakat yedinci kat gökte olsam senin yüzün olmadıkça aşağıyım ben.

CXXI

Gel de yeni baştan âşıklığa başlayalım; şu toprak dünyayı altın haline getirelim.

Gel de aşk ilkbaharı olalım; misk, amber kokuları getiren yellerle ferahlayalım.

Can ülkesinin yerini de, dağını da, ovasını da, bağını-bahçesini de yeşil elbiseler giydirerek bezeyelim.

İçimizde açalım nimet dükkânını; bu huyu terü tâze ağaçtan öğrenelim.

Ağaç, yaprağı de gizli yeyip içmek yüzünden buldu, meyveyi de; biz de kendi sırlarımızdan yapraklanalım, meyveler verelim.

Onlar, sevgiliye gönülden yol buldular; biz de sevgiliye gönülden yol bulalım.

* O kâfir saçlara yapışırsak onlardan öğreniriz Müslümanlığı biz.

2110. Gamının mermer gibi bir yüreği var; fakat o mermerden yüzlerce inci elde ederiz biz.

O taştan yetmiş kaynak çoştu mu, bardağa, testiye, sağrağa sarılalım artık.

En aşağı kaynağı, apaydın gözdür, onun ışığından yüzlerce, aydınlık elde edelim.

CXXII

Padişah oğlu olduğumuz halde içten anlaşmamız yalnız dıştan birbirimizi bilmemiz yaraşır mı?

Ev kuşu gibi ne vakte dek yem toplayacağız? Su kuşlarıysak ne oldu denize ki burdayız biz?

A ev kuşu, yürü-git, o denizde nasılız biz; sen ne bileceksin?

Aşka düşmüş âşıkları kınama; şöyleymişiz, yok, böyleymişiz; sana ne?

Böyle de olsak, öyle de olsak, ne olursak olalım; amansız bir aşkın tuzağına tut-

Ne diye bilgisizlikle üstümüze yürüyorsun; gökyüzünü bile böyle koşturan biz değil miyiz?

Şaşılmaz bizi ısırırlarsa, çekinirlerse; ateş görmüşüz, somun gibi pişkiniz biz.

2120. Bizi, kurt gibi paralasalar bile çare nedir; o çobanın hükmüne girmişiz bir kere.

Felek gibi dillere düşmüşüz; felek gibi suçsusuz; onun gibi bizim de ağzımız-dilimiz yok.

Saman çöpü gibiyiz ama kehribara eşiz; samanlıktaki saman gibi zındanda değiliz.

Samanımızı yel kapamaz; o kehribarın sayesinde amandayız biz.

Seni şehvet yeli, şehvet soluğu kapar; halbuki biz, aklın, canın bile kehribarı değil miyiz?

Sus; saman çöpü, dağ kehribar da ne? Anlayışa sığmayan yok mu, oyuz biz.

CXXIII

Canın, canıma ne de yakın; ne düşünüyorsan biliyorum.

Dostlar, birbirlerinin gönlünden geçenleri bilirler; bilmezsem gerçek dost olamam.

Dost-dosta karşı arı-duru suya benzer; parmağımla dostu gösterebilirim onda.

Herkes aynadır âdeta; herkes, kârımı-ziyanımı gösterebilir.

2130. Fakat o ayna, her solukta buğulanır, her an kararır; çünkü onda benim can cilâsı gitmez.

Bu aynadan yüzünü döndürme; canına amanım ben deyip duruyor sana.

Ben de cana bir aynayım, sözüm de; can kendi hâlini, sözümde bulur, anlar.

Sus da kaşla-gözle ona binlerce baştan-geçti okuyayım ben (1).

(1) Bu gazelin ilk beyti, CXV. gazelin ilk beytinin aynıdır.

CXXIV

Gel de birbirimizle candan konuşalım; kulaklardan, gözlerden gizli olarak söyleşelim.

Gül bahçesi gibi dudaksız, dişsiz gülelim; düşünce gibi dudaksız, dilsiz görüşelim.

Aklı Evvel gibi dünyanın sırrını, ağzımız yumulu olduğu halde tâ sonuna dek söyleyelim.

Söz bilenler, ağza bakarlar; onların çadırından dışarda konuşalım.

Hiç kimse, apacık, sesle konuşmaz kendisiyle; hepimiz birsek biz de öyle söyleşelim.

2140. Sen, nasıl olur da eline tut dersin; mademki elimiz bir, o elden görüşelim.

El, ayak, gönlün hareketini bilir; dilimiz susarak, gönlümüz titreyerek söyleşelim.

Zerre-zerre, takdirin işini bilir gönül; istiyorsan örnek getirelim.

CXXV

Gel de birkaç kişi, beraberce uzlaşalım; neşe kayboldu mu, gamla bağdaşalım.

Gel de Tanrı'yla halvet olalım; İsâ gibi, böylesine bir Meryem'le uzlaşalım.

Âdemoğullarından kimsecikler kalmazsa ne gam var bize; Âdem'le bağdaşırız biz.

Âdem de bizden kaçar, bir bucağa giderse, canına andolsun, onsuz da geçinir-gideriz biz.

Bir canımız var, neşeler tozutmada; dünya yıkılsa, yeniden bir dünya kurarız biz.

Deniz, ateş olsa içiveririz; yaralanırsak merhem yapar, iyileştiririz biz.

Yüzünün Kâ'besine karşı ölürüz; o kuyuyla, o Zemzem'le haşrolur-gideriz biz.

CXXVI

2150. A benim gözüm, yüzünü yüzümden çevirme, bana bak da senin yüzünden biteyim, gelişip boy atayım.

Göz testisi, suyla dolu; etme a taş yürekli, atma taş, kırma testimi benim.

Sen de aramadasın, ben de arıyorum; fakat senden de daha fazla arıyorum ben; sen ne arıyorsun, ben ne arıyorum; kimbilir?

Ancak şunu biliyorum ki senin gülünün kokusu yüzünden, gül gibi kaftanımı kanla yıkamadayım ben.

Ben, akçe kesiciyim, aşkınsa tıpkı terazi; bu yüzden niceye dek, susarak söyleyensin diyeyim sana?

Zorµ bu ki senin yanın-önün yok; bense seni şu yanda-bu yanda arıyorum.

Sen, hiçbir mahalleye sığmıyorsun; bense peşine düşmüşüm de mahalleden mahalleye arayıp duruyorum seni.

CXXVII

Her zaman böyle deli değildim ben; akıldan fikirden çıkmış değildim ben.

Birgün ben de akıllıydım senin gibi; böyle deli-dîvâne değildim, böyle düşkün değildim ben.

Güzeller gibi avlanırdım; gönül gibi kanlar içinde değildim ben.

2160. Bu nasıldır, o nasıl der, sorar-soruşturururdum; böylesine o neliksiz-niteliksiz varlığın hayranı değildim ben.

Bâri aklın başında senin, otur da bir düşün; galiba önceden de böyleymişim, şimdi bu hale gelmemişim ben.

Herkesten üstün olmayı arar-dururdum; çünkü günden güne artan aşka avlanmamıştım, tutulmamıştım ben.

Hırsımdan duman gibi yücelere koşardım; fakat gerçekte, ancak çöllere yayılırdım ben.

* Son-ucu, bir define gibi topraktan dışarıya çıktım; çünkü definedeyim; Kaarun değilim ben.

CXXVIII

Âşıklıkta ham değilsen gel, adı kötüye çıkmış dostlardan kaçma.

O kuşsun sen ki yeme meylin var; fakat dünyada, tuzaksız bir tek yem biye yoktur.

Namusuna dokunmasın, kalleşlerle düş-kalk; âşıklara karşı ileri gelenler kimler, aşağılık olanlar, kimler; hepside bir.

Bu sevdada binlerce naz var; nazlanma naz çek de rahat et.

A arkadaş, dayan ateşe; çünkü günler geçer, su olur ateş.

2170. Meyhane yolunu göster bana; sarhoşum ben; bütün dünyayı bir kadehe vermişim ben.

A kardeş, kalleşlerin mahallesi nerde; kapı kapalıysa damdan düşerim ben.

Meyhane pîrinin önünde ölürüm ben; ne de güzel ölümdür, ne de hoş kâr, ne de güzel baştan geçti bu.

CXXIX

Gâh kapıya gelirim, gâh dama çıkarım; yüzünü gördüm mü, huzura kavuşurum, rahat ederim.

Senden ayrı oldum mu, ileri gelenlerle geri kalanlarla zebun olur-giderim; gel de ileri gelenlerden de vazgeçeyim, geri kalanlardan da.

O adı-sanı güzelin ne vakit eteğine yapışacağım diye gamından yenini-yakasını yırtıyor gönlüm.

O gelmedikçe ne zevkım var, ne yaşamamın tadı-tuzu; zevka dalarsam, yaşarsam o geldiği zaman zevka dalarım, yaşarım ancak.

Sâkim, saçlarını dağıtıp gelirse bir elimle saçlarına yapışırım, öbür elimle kadehi alırım ben.

Zahit hırkasına bürünür de gelirse hacı olurum, Şam'ın yolunu tutarım ben.

Deli-divâne olmamı isterse bir ham kişi olurum, bir ham arkadaşa eş kesilirim.

2180. Kuş gibi gönülde uçarsa, kuş avcısı olurum, tuzağa sarılırım.

Geceleri uyuyamıyorum desem, akşam namazından sonra hemencecik uyuyorum ben der.

Yardım et, lütfet desem, ben çenk çalan biri değilim miyim ki der, elbette söversayarım.

Kendi dileğimi bırakayım da hemencecik, kendi dileğine uyan, başına buyruk sevgilisinin dileğine uyayım ben.

CXXX

Bana nasılsın diyorsun; ne bileyim ben. Nerdensin, kimlerden diye soruyorsun; ne bileyim ben.

Hangi koca sağrakla böyle sarhoşsun, böyle mahmursun diyorsun; ne bileyim ben.

O dudakta ne var ki o dudak yüzünden böyle tatlı dillisin diyorsun bana; ne bileyim ben.

Şu ömrümde diyorsun bana, yaşamaktan, gençlikten daha iyi ne gördün? Ne bileyim ben.

Onun yüzünde, Âb-ı Hayat gibi bir ateştir, gördüm; fakat neydi o; ne bileyim ben.

O yüze karşı, yıllarca hayran kaldım; beden misin, can mı diyorum; ne bileyim ben (1).

2190. Ben, sensem peki, sen kimsin; sen bu musun, yoksa o mu; ne bileyim ben.

Ben kim oluyorum ki böyle düşüncelere dalıyorum? Merhametli can mısın yoksa? Ne bileyim ben.

Bana, yolunda oturmuş-kalmışsın diyorsun; yoksa yol gözeten misin sen? Ne bileyim ben.

Beni gâh yay yapmadasın, gâh ok; fakat sen ok musun, yay mı? Ne bileyim ben.

Ne mutlu andır o an ki bana, can bağışlarım sana dersin; bense sen bilirsin derim, ne bileyim ben.

Sabırsızlıktan, a Tebrizli Şems derim; böyle misin, öyle misin; ne bileyim ben.

---

(1) Bu beyit Konya nüshasında yoktur. İst. Ünv. nüshasında vardır.

CXXXI

Fitne benim, binlerce fitnenin oğluyum da; bana bak beni gör ki fitnenin feryadına ben koştum, ona ben yardım ettim.

Benden kaçma; çünkü düştün zaten; ama hamdolsun Allah'a düştüm de.

Aşk, şaşılacak birşey; bense daha da şaşılacak birşeyim; halbuki sen, aşkı ben meydana getirdim diyorsun.

Gelin; eğer ben, bensem, kanımı dökün benim; çünkü zaten ne öldüm ne de doğdum ben.

2200. Sırrını söylemem senin; söylersem gammazlık olur; fakat söylemeden bir bağdır, çözdüm ben.

CXXXII

Dünyadan, yalnız seni seçtim ben; böyleyken gamlara batıp oturmamı revâ görür müsün?

Gönlüm, kalem gibi avucunda, parmaklarının arasında; neşeliysem de senden, gamlıysam da.

Dilediğin şeyden başka ne olabilirim ben? Gösterdiğin şeyden başka ne görebilirim ben.

Gâh diken bitirirsin benden, gâh gül; gâh gül koklarım, gâh diken devşiririm ben.

Beni ne hale getirirsen öyleyim ben; mademki böyle olmamı istiyorsun, böyleyim ben.

O küpte, gönüle bir renktir, bağışlarsın; artık kim oluyorum ben, ne oluyor sevgim, kinim benim?

Önce de sen vardın, sonda da sen varsın; sen, önümden sonumu hayırlı et benim.

Sen gizlendin mi, küfür ehliyim; sen meyadana çıktın mı, din ehlindenim ben.

Senin verdiğin şeyden başka nem var? Koynumda, yenimde ne arıyorsun ki?

CXXXIII

2210. Gel ki aşkından deli-dîvâne oldum; bir şehirdim ama yıkıldım-gitti.

Evden-barktan, maldan-mülkten kesildim aşkınla; aşkının derdiyle aynı evdeyim şimdi.

Öylesine tembeldim, öylesine miskin ki; yüzünü görünce er oldum, çevikleştim.

Canını canıma bildik görünce eşe-dosta, yakına-uzağa yabancı kesildim.

Gece-gündüz âşıkların masallarını okurdum; şimdi aşkınla ben masal oldum.

CXXXIV

* Saman altındaki su gibi yavaşça gelirim de dağı, ansızın bir saman çöpü gibi kaparım-gider.

Oluktan katre-katre damlarım ama tufan gibi yüzlerce sarayı yıkar-giderim.

Sarayda ne oluyor? Sabırsızlığımdan kıyameti beklemem; göğü bile yararım, gider.

Belâya ottum, yiyecektim önceleri; fakat şimdi belalara belâ kesildim-gitti.

Nerde olduğumu biliyorsam mekân hapsinden gönlünü kurtarmışcasına gelmeye kalkışma.

2220. Şu suda baş aşağı görünüyorum sana, fakat fidanımın başı ne yandadır; bilmezsin.

Kalleşlik değildir ama ona da benzer hani; ne kimseyi yererim ben, ne kimseyi överim.

Aşkın soluğundandır bu; aşksa gizli lütuftandır; bense kabalığımdan hay-haylara düşmüşüm.

Dağ bir ses verirse bile a dağ, gelirim dedin, gelmedin deme.

Ses, kimden çıktıysa sözü ona söyle; ne de önsüz-sonsuz bir söyleyenim ben.

CXXXV

Gel ki padişaha avız bugün; ne kendi başımızın kaydındayız, ne âlem umurumuzda.

* Gel de İmrânoğlu Mûsâ gibi erlikle denizden toz koparalım bugün.

* Bütün gece sopa gibi yere düşmüştük; gündüz oldu; şimdi yılan gibiyiz, kararımız yok.

* Gönlümüzün çevresinde tavâf ettik ya; koynumuzdan Yed-i Beyzâ'yı çıkaralım artık.

Sopayı yılan yapan kudret sayesinde her gece sopaya dönüyoruz; her günse yılanız.

2230. Serkeş Firavun'a ejderhayız, Mûsâ'yaysa sopayız, iş-güç göreniz.

* Himmetle Nemrud'ların kanlarını dökeriz; sivrisinek gibi arıklığımıza bakma bizim.

O arslanın elindeyiz, ağlıyoruz, ama arslanlara da üstünüz, fillere de.

Deve gibi eğri-büğrü yaratılmışız ama deve gibi Kâ'be'nin yoluna düzülmüşüz, gidiyoruz.

İki günlük devlete gönül bağlamadık; ölümsüz devlete erdik, o sayede muradımıza kavuştuk biz.

Güneşle Ay gibi hem yakınız, hem uzak; aşkla gönül gibi hem gizliyiz, hem apaçık.

Kanlar içen zâlim aşkın köpekleri için, kan gibi tağardayım ben (1).

Susma vaktinde balık gibi, susmadayım; söyleme vaktindeyse tozsuz bir Ay'ım ben.

---

(1) Tağar, Tağarcık, Türkçedir; beyitte "tağar" olarak Türkçe kullanılmıştır.

CXXXVI

O şaraptan nasıl yok olup gitmişim, bilmiyorum; o mekânsız güzellik yüzünden nerdeyim, bilmiyorum.

Bir zaman, denizin dibine düştüm; bir zaman da güneş gibi doğayım.

2240. Bir zaman, benden gebe kalır dünya; bir zaman da dünya gibi doğar-meydana gelirim ben.

Can, devekuşu gibi şekerler yerken ansızın sarhoş olurum da duduyu ısırırım ben.

Bir yere varırım ki dünyalara sığmam; o sevgiliden başkasına yaraşmam artık.

O sarhoş rindin, olasıya deli-divaneyim; bütün rintlerin ortasında hay-haya kalmışım ben.

Neden kendine gelmiyorsun diyorsun bana; kendimi göster de geleyim kendime.

Devletkuşunun gölgesi, öylesine okşamada beni ki görsen o gölge olmuş, ben devletkuşuyum sanırsın.

Aşkı gördüm, sarhoştu, diyordu ki: Belâyım ben, belâyım ben, belâyım.

Her yandan cevap geldi ona; hem de yüzlerce canla: Seninim ben, seninim ben, seninim.

* O ışıksın sen ki Mûsâ'ya seslenir-dururdu: Tanrı'yım ben, Tanrı'yım ben, Tanrı'yım.

A Tebriz'li Şems dedim, kimsin sen? Dedi ki: Sizim ben, sizim ben, sizim.

CXXXVII

2250. Gel ki bugün, dünyadan dışardayım ben; gel ki bugün, kendimden de gizliyim ben.

Hançeri aldım, varlığımı kestim-gitti; artık ne kendime âidim, ne başkalarına.

Yanlış söyledim, kendimden kesilmedim ben; bu tedbiri, bensiz yaptı canım.

Gönül ateşi ne halde? Bilmiyorum; çünkü başka bir şekilde yanıyor dilim.

Yüzlerce şekilde gördüm kendimi; her şekli gördükçe hah diyorum, buyum ben.

Yüzlerce şekilde gördüm kendimi diyordum ya; belki de şekil değilim, izim-eserim yok benim.

Çünkü gönle gelen şekiller, konuklara benzerler; gelirler, giderler; ben de gelip gittikleri evim.

CXXXVIII

A benim sevgilim, sende kaybolmuş -gitmişim, görünmüyorum ben; seni bir tuhaf şekilde, rüyada gördüm.

* Mısır kadınları gibi elimde turunç vardı, Yûsuf'un aşkıyla geçmiştim kendimden, ellerimi doğruyordum ben.

Nerde o Ay, nerde o dün geceki gözler; nerde o sözleri duyan kulaklar?

2260. Ne sen ortadasın, ne ben ortadayım, ne o an var, ne de o dudakları ısıran dişler var.

Sevdadan bir ambar doldurmuşum; o harmandan hep sevda taşımışım ben.

Sevda çekenlerin gönüllerine rahatsın, huzursun sen; Zûn-Nun'sun, Cüneyd'sin, Bâyezid'sin bana sen.

CXXXIX

A kararımı-huzurumu alan güzel, gel; şekerkamışı demeti gibi kucağıma gel.

Taş yüreğini koy yüreğime; görmüyor musun, gamla taşlanıp duruyorum.

Yakın gel de yüzüme bir bak; aşktan ne izler var yüzümde, bir gör.

Gönlümün yanışından bir duman çıkarsam yedi göğün de perdesini yakarım.

Güz bağı-bahçeyi yakar-yandırırsa ilkbaharım, güldür dünyayı.

A baharlar der dünya, tekrar dönün, gelin; güzün zulmünden, bağrımda yüzlerce dağ var.

Sâki, o güz kadehini döndür; baharın aşkıyla mahmurum çünkü.

2270. Ver o can gibi gizli şeyi bana; canın için olsun, bundan fazla bekletme beni.

CXL

Onu istiyorum, başka bir dost istemiyorum; mademki gülü buldum, dikeni istemiyorum ben.

Senin başka bir dostun varsa git oraya; ben istemiyorum başka dost.

Onun yüzünden başka bir baht aramıyorum; onun işinden başka bir iş istemiyorum.

Doğan kuşları gibi padişahın bileğini seçtim; istemiyorum akbaba gibi leş kokusunu.

Gönül ehli arasına gönülden başka birşey sığmaz; şu sevgiliden de gönül alıcılıktan başka berşey istemiyorum.

Benden parça-buçuk birşeycik alır, gül bağışlar bana; bundan daha güzel bir alış-veriş günü istemiyorum ben.

O parça-buçuk değilim ki tümden başka birşey olayım; başkasını istemiyorum, evet, istemiyorum ben.

CXLI

Beni kapıdan çağırdın, sen damdan kaçtın. Ne oyun bu, ne oyun bu, ne oyun bu, ne tuzak.

Benimle senin bildiğimiz o oyundan başka daha ne oyunlar pişirmişsindir sen; bense hamım.

2280. Ne eğri düzenlerin vardır, ne sitemlerin vardır, ne vaadlerin vardır; dilersen taşı, demiri bile râm edersin sen.

A benim Ay yüzlüm, bütün bunlarla beraber verdiğimiz zahmetlerle, günlerin cevriyle-cevasıyla nasılsın sen?

Ne diye soruyorum ki? Nasıl hoş olamazsın ki mecliste kadeh üstüne kadeh almada, şarap üstüne şarap içmedesin.

Dün, yolda sövmüştün bana; o sövüşün tatlılığından öylesine sarhoşum ki.

CXLII

Bir hüner arayayım, birşeyler yapayım da o Ay yüzlü, yüzünü yüzüme koysun diyorum.

Hatırıma bir söz geldi dedim; yanıma gel de kulağını ver, söyleyeyim.

A benim canım, dün gece bir rüya gördüm; senin yormanı istiyorum.

A herşeyi örtmeyi huy edinmiş padişahım benim, bu rüyaya senden başka mahrem olacak kimsem yok, sen dinle.

Sözlerimi duyunca başını salladı da güldü; kıldan-kıla, her şeyimi bilen dilber, başını sallamakla.

Bana ber düzen kurmadasın; ben, her rengin, her kokunun aynasıyım, herşeyi bilirim demek istedi.

2290. Onun avcunda bir oyuncağa benziyorum; onun altın sırmalar diken iğnesinin işlediği bir işim âdeta.

Onun işlediği nakış, cansız olamaz; en aşağılık nakşı benim, ben de hayhuydayım işte.

CXLIII

Üzüm cibresinin şarabını istiyorum; sarhoş, mahmur bir arkadaş özlüyorum.

* Hallâc'dan bir koku geldi bana; sâkiden Mansur şarabını istiyorum.

Çalgıcıdan bir zurna sesi istiyorum; Zühre'den bir tanbur feryadı dilemedeyim.

Mademki sevgilim, meyhanede yıkılmış-gitmiş; ne diye mâmur yer isteyeyim ben?

A sâki, gel bugün yanıma, yaklaş bana; kendimden kendimi uzaklaştırmak stiyorum.

Beni mâzur gör desem, evet diyor, seni mâzur görmek istiyorum ben.

Bana, gözüme bir yol ver, gözüne gireyim senin; başkalarının gözlerinden gizlenmek istiyorum.

Bir soluk olsun, elini çek yüzünden; dünyada cennet istiyorum, dünyada huri görmeyi arzulaşmışım.

2300. Gözüm, gönlüm, senden başkasını görürse o anda, gözlerimin kör olmasını istiyorum ben.

Güneşin ışığına gözlerimi yumdum; çünkü o ışıklı yüzü görmek istiyorum.

Gönül hastalarına sensin hekim; o yüzden hastalanmamı istesem değer.

Mademki ölülere can veren sensin; mezara girmemi istesem yeri.

Gel ki senden başkasından bezdim; yatıp uyumuşsam uyandım artık.

Gel a benim canım; kıyamet gününe dek meyhanecenin evinde oturdum-kaldım.

Kolundan-kanadımdan güller saçtım; kendi Kafdağımda uçtum-durdum.

Korkumdan bütün dünyayı ekşi gördüm; o pekmezde turşuya döndüm [1] .

Akideyi bu çeşit, tatlı yapın; bu ağdadan böyle şekerleştim ben[2].

Bir zamancağız yabancılardan kesildim; şimdiyse kendime de yabancı kesildim ben.

2310. Başkalarından ibret alırdım; şimdiyse gören gözlere ibret oldum ben.

Gel a âlemin sırlarını arayıp isteyen, beni seyret, beni gör; sırlar kesildim ben.

Onunla çok sarın şu başımı benim; çünkü cübbenin, sarığın çevresinde dönüp dolaştım ben.

Noktanın çevresinde pergel gibi döndüm de o yüzden nokta gibi mahpus kaldım ben.

---

(1) "Turşu" sözü Türkçe olarak ve "açar" tarzında kullanılmıştır. (Şeyh Süleyman'ın "Lûgat-ı Çağatay"ında "açar" kelimesine bakınız; İst. 1298, s.6).

(2) Bugün de akide şekeri dediğimiz şekerin, o zaman da bulunduğunu anlıyoruz.

CXLV

Tanrım, o sevgiliye gam nedir, gösterme; o servinin boyunu bükme.

Sen de bilirsin ki bahçemizin canıdır o; can servisini eksik etme bahçemizden.

Dâima terü taze yaşat, dâima yeşert onu; her solukta, üstüne lûtuflar saç, keremler dök.

En ulu adların hakkıyçin, en ulu adlarının hörmetine vücudunu din bakımından da ulu et, dünya bakımından da.

Cennet gibi edebî olsun; çünkü o, cennetlerin de gizli cennetidir.

Yarabbi, iç dertlerinden de koru onu, dış dertlerinden de koru.

2330. Dünya, onun yüzünden neşelidir, sevinçlidir, şükredip durmadadır; Meryem'in yüzünden İsâ da şükürler eder zaten.

Dile-dudağa gelmeyen, canın parça- buçuklarına ayrılıp yayılan duaları,

Ona edip durduğumuz duaları kabûl et, sen daha iyi bilirsin; Allah daha iyi bilir.

CXLVI

Bütün sarhoşların canlarına and olsun ki sarhoşum; a düzenbaz güzel, tut elimi.

And olsun bütün canıyla oynayanların canlarına; can kesildim. And olsun onun yüzünden kurtulanların canlarına; kurtuldum.

* Utarit gibi deftere düşkündüm; ediplerin üst tarafında otururdum.

Sâkinin alın levhini görünce sarhoş oldum; kırdım kalemleri.

Namazımda kıblem, sevgilimin yüzü oldu; onu kıskanma gözyaşlarıyla abdest aldım.

Bir Yusuf'un güzelliğiyle sarhoş olduk ki güzelliği her solukta, Rabbiniz değil miyim der.

O sarhoşlukla bir turunç almıştım, soyuyordum; işte turunç şuracıkta sapasağlam, ellerimi doğramışım ben.

2330. Senden başka başım varsa yok olsun; sensiz varsam yak- yandır varlığımı.

CXLVII

O Ay'ım ben ki mekânsızlık alemindeyim; dışarıda arama beni; canın tâ kendisindeyim ben.

Beni herkes, kendi yanına çağırır; bense seni, senden, senin yanından başka bir yana çağırmam.

İster renkli olsun, ister ayıplı- kusurlu; hangi renkle, ne çeşit çağırırsan çağır beni, bilirim ben.

Bâzı -bâzı dersin ki: Dileğime uymuyorsun, vefâsızsın, evet; sen öyle oldukça ben de öyleyim.

Körün gözüne karşı hiçim, öyleyim işte; sağırın kulağına karşı dilsizim ben.

Ne diye gözün başına gülsuyu serper - durursun? Gözünü tozdan-topraktan yu; ben apaçık ortadayın.

Elbisen de renkli toprak, yediğin - içtiğin şeyler de; toprak yiyorsun sen; bana konuk olman lâyık değil.

Şu gül, topraktan ibarettir; ondaki eğreti güzelliği geri aldım mı, onda bir başka güzellik vardır; o çıkar ortaya, onu seyret.

A benim canım; bağın da bağıyım, suyun da suyuyum ben; binlerce erguvana erguvan kesilmişim ben.

2340. Söz oldun, mâna kesildin, denize döndün âdeta; tez dal denize gemi yürüteyim orada.

CXLVIII

Dün gece ben de uyanıktım, sen de uyanıktın; herkes uykuya dalmıştı, biz işdeydik - güçteydik.

Gammaz bakışlara eş olmuştuk, gönül çalan saçların tapısındaydık.

Gel de daha açık söyleyelim; gizli bir aşka eş - dost olmuştuk biz.

Gerçi öne - arda sığmaz ama kırıkları onaran sanat sahibinin huzurundaydık biz.

Bizi görmedilerse şaşılmaz buna; sırlar hahzenindeydik biz.

Armağan olarak inciler getirdik; yâni denize dalmıştık demek istedik.

CXLIX

Sefer ettim, her şehre koştum; aşk şehri gibi bir şehir görmedim ben.

Önceden o şehrin kadrini bilmedim de bilgisizlikten gurbet kahrını çok çektim ben.

Öylesine şekerkamışlığını bıraktım da hayvan gibi her otu, otladım - durdum ben.

2350. •Ne diye Mûsâ'nın kavmi gibi sovanı, pırasayı, kudret helvasıyla bıldırcından üstün tuttum?

Aşkın sesinden başka dünyada duyduğum sesler, davul sesinden ibaret.

O davul sesinin yüzünden, tüm âlemden şu geçici dünyaya düşüp kaldım ben.

Tamamiyle candım, candan ibarettim; canlar arasında, gönül gibi kanatsız, ayaksız uçup duruyordum ben.

İnsana letâfetler veren, gülüşler bağışlayan o şaraptan, ben de gül gibi boğazsız, dudaksız tadıp duruyordum.

Aşktan bir ses geldi; a can dedi aşk; yola düş; bir mihnet yurdu yarattım ben; oraya git.

Çok dedim, istemem orayı; çok ağladım; çok elbiseler yırttım.

Şimdi gitmekten nasıl kaçıyorsam ordan gelmekten de öyle kaçıyorum, öyle ürküyordum.

• Git a can dedi; nerde olursan ol; şahdamarı gibi yakınım sana.

Afsunlar okudu, işveler etti bana; afsununa kandım, işvesine aldandım onun.

2360. Afsunu, dünyaları bile yerinden oynatır; ben kim oluyorum ki; zâten göze bile görünmüyorum ben.

Yolumdan alıkoydu beni; sonra da dilediği yola saldı; yoldan çıkıp o yola düşmeseydim kurtulurdum.

Oraya nasıl ulaşırsın, söyleyeyim; fakat buraya varınca da kalemimi kırdı işte.

CL

Sefer ettim, her şehre koştum; senin gibi lâtif, senin kadar güzel hiç kimseyi görmedim.

Kötü bahtımın yüzünden uzak düştüm senden; fakat bir kere daha bu devlete kavuştum.

Bir bahçeye benzeyen yüzünden uzak düşeli ne bir gül göördüm, ne bir meyva tattım.

Acaba yüzünü gören ben miyim; acaba sesini ben mi duydum?

Ayrılıktan kurtuldum, gurbetten geri geldim; fakat her bahtsızdan da yüzlerce mihnetler çektim.

Ne diyeyim? Sensiz tamamiyle ölmüştüm; Tanrı, yeniden diriltti beni.

Bırak da elini-ayağını öpeyim; bayramlık ver bana; çünkü bugün, bayram günüm benim.

2370. *A Mısır Yûsuf'u, sana böyle bir aydın ayna aldım armağan olarak.

CLI

* Şu anda öylesine sarhoşum, öylesine sarhoş ki Havva'yı Adem'den ayırt edemiyorum.

Deniz bile benim coşkunluğumdan coştu-köpürdü; dünya bile benim sarhoşluğum yüzünden sarhoş oldu.

Ne de şaraptır bu ki cellat bile esrimiş de dünya, artık yas yüzü nedir, hiç mi hiç görmesin diye yasın başını kesmiş.

Helâl içinde helâldir; helâlin ta kendisidir; Tanrı küpündeki şarap, haram olamaz[1].

Şu genç şaraptan içseydi ihtiyar feleğin beli bükülmezdi [2].

Yeryüzü içseydi buluta da boş verirdi, yağdıracağı yağmura da [3].

Âlemde yarı-buçuk bir mahrem olsaydı deli gönül açardı, anlatırdı bunu [4].

Sağlam ayağınız olsaydı çeker-çıkarırdı balçıktan sizi.

---

(1) CXIII 4. beytine bakınız.

(2) Aynı gazelin 5. beytine bk.

(3) 6. beytine bk.

(4) 7.6.e bk.

CLII

Aşkını canımda saklamazsam, sevgini, kendime can edinmezsem kâfir saçlarına îman etmemiş olayım.

2380. Aşkımdan utanıyor musun ki dedin ya; artık aşkının gamını gizlemeyeceğim ben de.

Bana bakma, insafım yoktur, kanlar dökerim ben diyordun hani.

Benimse başım dönmede, buyruk tutmadım; işte o yüzden iyiye de buyruk yürütemiyorum, kötüye de.

Herkes, senden lûtuflar bulmada; çaresiz kalmamışım; sonucu canım yok mu benim yani?

CLIII

Nerdesin a sâki, şarap sun bana; canla-gönülle kölene köleyim ben.

Benden utanıyorlar da kimsecikler adımı bile anmıyorlar; benim gibi bir er, sonra da ad-san kaygısı; ne münasebet?

Madem ki aşkının kılıcını vurdun canıma; tamamla şu işi; çünkü yarı ölüyüm, yarı diri.

Neyin var senin; elim boş, şarap sun; ciğer kanıyle doldu kadehim.

Bana gâh zâhit diyorlar, gâh hint; bir yoksulum ki hangisiyim; ben de bilmiyorum.

Benden de mum gibi bir zerre varlık kalsa durağım, ancak ateştir, ateş.

2390. Yanmadan başka bir yol- yordam yok bana; gel de bir güzelce yanıp yakılayım; çünkü hamım ben.

CLIV

Ay yüzlü sâki, döndür şarap kadehini; kurtar beni ad-san bağından.

A sâki, tuzağına tutulmuşum; her adım başında bana bir tuzak kurmuşsun sen.

Tembelliği bırak, gel, bul bizi; üşenme, çünkü topluluk kalktı.

Her derdin konağı, ayıklık değil mi? Dertliyken, yaslıyken zevk, neşe haram olmaz mı?

Gerçekten de oruç, bir ganîmettir; hadin oruç tutun; oruç, can şarabıdır; can, orucu içer.

* Hadiste var; oruç tutan, akşam çağında Tanrı Ay'ını görür.

Bu, iyi bir iş değil; ben kapıdan içeriye gireyim de sen, dama çıkıp o yolla benden kaçasın.

Sen kaçasın, ben de, a tez yürüyen, bir soluk dayan diye peşinden bağıra-bağıra koşayım.

Müslümanlar, Müslümanlar; ben yandım-yakıldım, bu işse ham adamın işi; çaresi nedir bunun?

2400. Yüze erlerin döndürüp durdukları kadehlerle arı-duru şarabı çekmekten başka bir çare yok.

Âşıkların sözü, bitmez-tükenmez; biz bukadarcığı yeter bulacağız vesselâm.

* Bu şiir Mütenebbî'nin şu mısra'la başlayan şiirine bir nazire: Bir gönül ki şarap bile teselli etmiyor onu [1].

---

(1) Bu şiirin üçüncü beytinin ikinci mısraıyle onuncu, onbirinci, onikinci beyitlerinin ikinci mısraları dördüncü ve beşinci beyitleri Arapçadır. Son mısra, Mütenebbî'nindir (Şeyh Nâsîf-al Yazıciyy-al-Lubnânî: Al-Arf at-Tayyib fi Şarhı Dîvânı Abi-ı Tayyıb, Beyrût-1882, s. 96-101).

CLV

Bütün sarhoşların canlarına andolsun ki sarhoşum; a düzenbaz güzel, tut elimi.

And olsun bütün canlyle oynayanların canlarına; can kesildim. Andolsun onun lûtufuyla kurtulanların canlarına; kurtuldum [1].

Kâ'bede de ma'budum sensin, havrada da; yukardan da maksadım sensin, aşağıdan da.

O büklüm-büklüm saçlarından, altmış tane olta elde ettim de balık da av kesildi bana, Yunus da.

Senin sofranı gördüm ya; gözüm iyiden-iyiye tok; senin suyunu içtim ya, bu dereden atladım, geçtim artık.

Topallara uydum da aksaya-aksaya gittim; kem gözün korkusundan başımı da çattım.

İnsan, kime taparsa ona lâyıktır; ne mutlu bana ki ona tapıyorum ben.

2410. Sonunda sizden kesilecek, ayrılacak kişiden kesilin, ayrılın; sitemden kaçın, adelete sığının.

* Rı, sîne'é, mim'e ulaştı, birleşti de bu ulaşıp birleşmeden yüz gösterdi Rüstem.

Topluluğun rahmet olduğu iyiden-iyiye anlaşıldı da bu yüzden topluma, canla-gönülle kul oldum, köle kesildim.

Avlayana av olmuşum desin diye sustum, arslana av oluyorum işte.

---

(1) Bu gazelin ilk ve ikinci beyitleri, CXLVII. gazelin birinci ve ikinci beyitlerinin aynıdır. İst. Ünv. nüshasında üçüncü beyit olarak aynı gazelin üçüncü beyti vardır. İki gazelin, bir tek gazel olduğu ve tespit edenler tarafından bu tarzda iki gazel haline getirildiği zannındayız.

CLVI

Bana, kimsin sen, kimin nesisin diyorsun; ne bileyim ben, neden böylesini deli-dîvânesin diyorsun; ne bileyim ben.

Bana, böyle boyuna ağlayıp dururken aşkıma nasıl ağabilirsin diyorsun; ne bileyim ben.

Aşkının denizlerine düşmüşüm, dalgalar arasındayım; nerdesin diyorsun bana; ne bileyim ben.

Bana, canların kurban edildiği yere korkmuyor musun ki geliyorsun diyorsun, ne bileyim ben.

Bana, Tanrı şehidiysen diyorsun, Tanrı'ya ait ne var sende? Ne bileyim ben.

Hava kuşuysan diyorsun, ne arıyorsun artık? Ne bileyim ben.

2420. Dos-doğru bir yolum vardı, kayboldu-gitti o Hıtay Türkünün yüzünden, fakat nasıl kayboldu; ne bileyim ben.

Öylesine bir hoş belâsın ki; ne bileyim ben; ayırt edemiyorum belâyı esenlikten, hoşluktan.

Bir gece ansızın Tebrizli Şems, bir uğurdan ikiliği kaptı-gitti benden; ne bileyim ben.

N

CLVII

* Gönlü neşeli Nevruz geldi; lûtfu, cennetlerin letâfetini andırıyor.

Gam perdesinden sıçrayıp geldi ilkbahar; elinde de neşe kadehleri var.

Onun suyuyla sulayın istek bahçelerini; onun ırmağından doldurup için esenlik kadehini.

Hava ılındı; kızıl şarabı içmenin, salına-salına gezip tozmanın tam mevsimi.

Ağaçlarda çeşit-çeşit yücelişler var; ışıklarda türlü-türlü anlamlar var.

Ergunun sesini kulağından çıkarma; erguvan renkli şarap kadehini elinden bırakma.

İki telli-üç telli sazlarla her gün, canınızı besleyin-gitsin.

2430. Bundan daha hoş bir baharı, geç bulursun sen; gücün yettikçe fırsatı kaçırmamaya bak ([1]).

---

(1) Bu gazelin tek beyitleri Arapçadır.

CLVIII

Âşıksan eğer, bırak gamı, ko-gitsin; düğünü seyret, vazgeç yastan.

Sen deniz kesil, atıver gemiyi bir yana; sen âlem ol, bırak şu âlemi,

• Âdem gibi tövbe et de dön cennete; bırak-gitsin şu Âdemoğullarını.

• Meryemoğlu İsâ gibi göğe ağ; bırak Meryemoğlu İsâ'nın eşeğini.

• Yûsuf'un aşkıyla elini doğradıysan ona sarıl, merhemi bırak.

Karmakarışık saçlar, seni uyandırdıysa parapul hayalini bırak, zenginlik rüyasından vazgeç.

• "Ona ruhumdan üfürdüm" soluğu geldi-çattı; aza-çoğa gam yemeği bırak.

Gönlünü varlıktan kurtar, varlıktan; elde edilmemiş şeyleri ummaktan vazgeç.

A arslan eniği, arslanların huyuyla huylan; terbiye edilmemiş köpekleri bırak.

2440. Harislere bak da gör; hepsi de uyuz, hepsinin de ciğerleri kan kesilmiş; şu umuyu bırak, vazgeç onulmaz yaradan.

• Edhem oğlu İbrahim'i bırakmışsın da o yüzden ateş gibi hırs, musallat olmuş sana; çekip götürüyor seni.

• O çeşit sözleri bırak; sus sözü kısa kes, Allah de, bırak daha iyi bilir kaydını.

Mademki Tebrizli Şemseddin doğdu; şu karanlıklara batmış daracık dünyadan vazgeç.

CLIX

Beni istiyorsan kaldır şarap kadehini, sun bana. Yook, bana doymuşsan gittim işte, bırak beni artık.

Bir kadehi yeter bulamam; katında iyi yıllık şarabım var; onu kazâ et.

Sun şarabı, içmezsem dök başıma; iyi söylemediysem kavgaya giriş benimle.

Ben şeker gibiyim, bal gibi; sense ekşi ol diyorsun bana. Börülceyi al da fasulye yap bakayım.

Küpün ağzını samanlı balçıkla sıvama; küpün gönlünü göster de gönüller açıcı bir hale getir.

Ney gibi beni feryada getiren sensin; çenk gibi akord et beni de nağmelendir.

2450. Tef gibi, bana da, güzel sesin var, seslen diye silleler vuruyorsun ama.

Tef gibi yüzümü teslim etmişim sana; yüzümü kafa say da vur silleyi gitsin.

Tefle el-avuç, bir ses çıkarır; bir değilse var, birbirinden ayır onları.

A ney, gece-gündüz, o dudağa eş-dostsun sen; bir öpücük de bize iste, noolur?

Öpüşe düşsünsün, hor-hakıyr olmuşsun sen; cömertlik et desem bile öğüt tutmazsın ki.

A kamış, o dudakların afsunuyla şeker oldun; yürü a şeker kamışı, o dudaklara ulaştığın için şükürler et.

Güzel sesin var ama şükür bu değil; şeker gibi bir sesin var ya, o sesle seslen.

Sus, neyi anmayı bırak; çünkü ney, biri iki et diyor sana.

CLX

Şu anda bir hemden geldi; sus. Sen söylemeden de söyleyeceğini bilir o; sus.

Susarken söyleyen şarabın kadehiyle seni kendinden geçirir de oturtakor o.

2460. Onun aşk padişahını kınama; o kimseciği incitmez; sus sen.

Soluğunla aynağı buğulandırmazsan seni, sözden de kurtarır o; sus.

Gökyüzünü döndüren kişi, senin dönüp dolaşmalarını bilir; sus sen.

Gönlüne gömdüğün her düşünceyi, bir-bir sana okur o; sus.

Her düşünceden bir kuş yaratır da o âlemde uçurur o; sus.

O düşüncelerin biri kuzgundur, biri doğandır, biri karga; hiçbiri öbürüne benzemez; sus.

O Ay'ı görmüyorsan gözünü uvuşturur senin de görürsün; sus.

Bu âlemden, o âlemden bahsedip durma; seni tek renklilik âlemine sürergötürür o; sus.

CLXI

Nerden kurtulup uçacak, kaçıp gideceksin pençemizden? Kudret ağını kim yırtabilir ki?

Mademki bizden kaçacak ayağın yok; boynunu eğ, bırak baş çekmeyi.

2470. İçyüzden koşmayı bilmiyorsan koruk gibi tatlılığa doğru koş bâri.

A tutulmuş av, ipi dişleyip duruyorsun; fakat bu ip ısırmakla kopmaz ki.

Görmüyor musun ki başın, bizim kirişimizde; kirişi çekince iki büklüm olması için bir yay gerek sana.

Otlaman için seni bir solukcağız bıraktım; ne diye yükten kurtuldum diye çifte atıyorsun?

Denizin gönlü bile bizim korkumuzdan dalga-dalga dalgalanır; bizim heybetimizden oynar-durur.

Taştan bir dağ bile olsa o yarayla yaralandı mı bağımızdan sıçrayıp kurtulamaz artık.

Gökyüzü bile bizim emrimize pes demedikçe toprağın çevresinde döner de döner.

Hevâ ve heves, şeytanın memesindeki süttür; senin aklınsa eşek sütü emer ancak.

Toprağın dili-damağı kurumuştur hasretimizden; biz olmadıkça bir yudumcuk su bile tatmaz.

Kimin gücü yeter bizim avımızı bağlamaya; kimin ne haddi var kulumuzu satmaya?

2480. Kendisini kapıp seçtiğimiz kişi, bizden başka kimi seçebilir ki?

Cana, aşka düşmekten kurtuluş yoktur; âşıklar arasında emeklemesi gerektir onun.

Fakat iki âlemden de kurtuluş, âşıkların harcıdır; yaratılışta böyle yazılmıştır bu.

Kuzunun, çobanın derdinden kaçıp kurtların yanına gitmesi yakışmaz.

Bu çoban, kuzunun kanını dökmez; o, kuzuyu besleyip geliştirmeyi olasıya bilir.

* Bil ki bedene uyanlar, ten ehli olan Fil Ashabına benzerler; nasıl olur da Kâbe'ye ulaşabilir onlar?

* Kâ'be, dünyanın göbeğidir, filse burundur; bu burunla o göbekteki misk kokusunu duymaya imkân yok.

Ebabil ol da filden kaç; gönül, yem toplamada ebabil'dir zâten.

Düşmanları yem gibi toplar; Ka'be'nin kokusunu o duyabilir.

Göklere, gönülden ağılır; devlet gülü, gönülden bitebilir.

2490. Gönül alan güzele, gönülden yol bulunur; gönülle kaçılır beden ayıbından.

Gönül, senin için bir tencere yemek pişirmede; pişinceye dek bir zamancağız sabret.

Tebrizli Şemseddin, gönüllerin de gönlüdür; fakat yarasa güneşi göremez ki.

CLXII

Bu yola benimle gelemezsin sen; dövülmüş buğday, yağın işini görebilir mi hiç?

Fakat mademki benimle yola düştün; uzlaşırım seninle; zaten gözüm, senin yüzünle aydınlanıyor.

Mademki seni yoldan çıkardım, bu yola düştün, bırakmam seni; yol ortasında dostu bırakmak, adamlığa sığmaz.

İhtiyarlar gibi koltuğuna girer, yürütürüm seni; çocuklar gibi sırtıma bindirir, götürürüm seni.

Âdem gibi başak yemekten tövbe et; dolun Ay oldun mu, harman senindir zaten.

Ağzını yum; anlayış kulağı tıkalı zaten; söze gelmeyen şeyi söylemeye kalkışma.

CLXIII

Gökyüzünden, Ülker yıldızından ses geldi cana; yücelere ağ dendi, tortu gibi dibe çökme.

2500. Hiç kimsecik, eşinden-dostundan, eski bildiklerinden ayrı olarak bu kadar zamandır, seferde kalmaz.

* Son-ucu, "Geri dön" sesini o padişahtan, o tatlı padişahlar padişahın-dan duydun ya.

Şu yıkık yerde kuzgunlar oturur; a yoksul dost, nasıl oldu da burasını yurd edindin sen?

Kendisine dikenden döşek döşeyen kişinin yanı-beli, rahat eder, dinlenir mi hiç?

Geçer akçeyle iş gören sarraflara kalp akçe basanın ne ilgisi olabilir? Kuzgunun, doğanla, şahinle ne münasebeti var?

* Yıkık yeri ne diye kireçle bezersin; siccînde ne gezer yüce nakışlar?

* Canı, her soluğu, yüzlerce Çin'e, yüzlerce Maçin'e değer hikmetlerle ne diye bezemezsin?

Fakat temeli, özü, dedi-kodudan ibaret olan hikmetlerle değil; canı, Tanrı'yı görür bir hale getiren hikmetlerle.

Sen inci ol, mücevher kesil de isteseler de altın taca kaksınlar seni, istemeseler de.

Eğri-büğrü yürüyen ayak gibi olma, bırak şu eğri yürüyüşü; elif gibi dümdüz ol da dosdoğru otur.

2510. Mademki anlam, ata benzer, harfse eğere; niceyedek yüklenip taşıyacaksın şu atsız eğeri?

Erlerin aşkına taş-kerpiç atadur; evet sen de adamsın ama taş-kerpiçten adam.

Taş-toprak, taş-toprakla gelin güvey olursa bu düğünün saçısı toprak olur, nikâh parası taş.

Mezarlığa git de taşın, kerpiçin altına bak; yatanların başlarını, ayaklarından ayırt edemezsin.

* Tanrım, Yâsin soyunun gittiği yoldan canları, sen canlara ulaştır.

Nasıl dua etmek bizden, kabul etmek sendense duamızı da onların dualarına kat.

Nasıl biçim harcımız, az bir ihsanda bulunmak, senin şanın, azı çok görüp beğenmekse lûtfet, o çeşit yardımda bulun bize.

Şehvetten akıl âlemine ulaştır bizi; şu toprak dünyadan yüceler yücesine götür bizi.

CLXIV

A gönül, yürü-git sevgilime benim; yürü-git o doğu güneşine, o aydın ışığa.

Her yana gitme, mekânsızlığa yürü; çünkü her yoksul, o yanda yer-yurd bulur.

2520. Kalem gibi, onun buyruğuna baş koy; çünkü her başsız, onun sayesinde boynunu yüceltir.

Çünkü o güzeller padişahının gölgesinden başka bir eminlik yurdu yoktur korkanların gönüllerine.

Eline altın sermaye koyan odur; ayağından demir bukağıyı çözen o.

Kalabalık yüzünden kapıdan giremezsen serçe kuşları gibi pencereden gir.

Bıyığını onun sütüyle ıslatmadıysan yürü-git a kaltaban, git de kök sök.

Onun yüzünü gördün mü, gönlünde güller, nesrinler biter; söğütler, serviler boy atar, süsenler açılır.

Ateşle yağ, nasıl karışır, birleşirse gönlün de onun güzellik suyuyla öyle karışır, birleşir.

Atıl ateşine onun; Halil'sin çünkü. Kaçma ateşten; Nemrud değilsin, kötü bir şüphen yok senin.

Dal onun denizine de balık gibi kendiliğinden bir zırha bürünsün bedenin.

Gam samanından ayır neşe buğdayını; o Ay'ın harmanı, zaten bizim için.

2530. Bahar geldi, yeşillik gibi çık dışarıya; kör olsun kış mevsimi, karakış ayının inadına çık dışarıya.

* Yay gibi büklüm olsan da mademki onun okusun, o gizlenilen yerden uçar, "İki yay kadar kaldı, daha da yakın" makamına varırsın.

Ne de güzel pergeldir; sen görünüşte durup durursun ama dönüp iş görmede merheme benzersin.

Sus, susmak belâdur'a benzer; belâdur şurubu içmiyorsan var, aptal ol-git-

CLXV

A karanlıkları aydınlatan dolon Ay; hatta sen, dolon Ay'dan da güzelsin. Seninle uzlaşan, seninle buluşan gönül, nasıl olur da kederlenir, gamlara batar?

A gönül, mademki rehin olacaksın; yücelikler çarşısında ona rehin ol.

A sayesinde kaybolup giden yıldız; kutlu burçlara gir, yahut da orayı yurd edin kendine.

Kutsuzluk sana gelemez; eminsin sen. Yoksulluk seni saramaz; mahzensin sen.

Sevgisiyle kendini yok ettin a cisim; fakat mâzurdur o, reddedilmez bir delili vardır onun.

Beni, kandırasıya emzir; kimi emzirirsen gelişir, yetişir o.

2540. Onu tatmayan, nasıl can bulur, yaşar? Çünkü ebediliğe, amana ulaşan girer. ([1]).

---

(1) Bu gazel Arapçadır.

CLXVI

Dama çık da yeni Ay'ı seyret şimdi; bahçeye gir de elma devşir şimdi.

Hem de o elmaları devşir ki Rûm ülkesinden kestiler mi, güzelim kokusu, tâ Çin,Maçin ülkesine dek yayılır.

Gel de elma harmanına gir, lâ'l renkli elmaları döşek edin, yastık yap; çek ayağını da yat, rahatına bak.

İster elma diyeyim ona, ister şarap... İster nerkis takáyım adını, ister gül bahçesi, ister ağustos gülü.

Hepsi de birşey; ne vardır ki onda olmasın? Tanrı vâretsin onu, âmin.

Gel şimdi, masal dinlemek istiyorsan önüme çök, mum gibi otur.

Kaçar, bir bucaktan çıkar-kurtulursun diye korkuyorum; yukarıya çık, ayakkaplarını çıkar.

Yanıma otur, yaklaş bana; nazı bırak, o eski huylardan vazgeç.

Bir zamancağız kanl benimle a rahmet denizi; kanl da sapsarı yüzümü, gül rengine döndür.

2550. Artık ben de, boyuna işvelerin düzen, vaadlerin yalan demiyeyim.

Bundan arısın sen ama âşıkların âdetidir; darmadağın sözler söylerler.

Tebrizli Şemseddin huyları ne de güzeldir; ne de hoştur o yücelik, o temkin, o ağırbaşlılık.

CLXVII

A körlerin beği, ne diye inanmıyorsun? Delileri azdırma demiyor muyum sana?

Bana, görünmeyen âlemdekileri göster bakalım diyorsun; yiğit, yürekli erlerin hayvanlarla ne ilgisi var.

Şu denizde gemi nedir, tahta ne? Bu bağışa karşı yakınlar kim oluyor, uzaklar kim?

* Yokluk, bir denizdir, şu âlemse o denizde bir köpük. O, bir Süleyman'dır, şu halksa karıncalar sanki.

Deniz coştu mu köpük meydana gelir; İran'la Turan, iki köpüktür ancak.

Çirkinler, bu denize daldılar mı, güzelleşirler; acılar, bu köpükle tatlılaşırlar.

A Tebrizli Şems, uçup gelmiyorsun bana; çünkü aşkınla huriler yanıp yakılmada senin.

CLXVIII

2560. A din isteyen kişi, sana bir öğüt vereyim; gönüle hoş gelen, töresi hoş olan bir öğüt.

Haris kişilerin yanında oturma; uyuz canla düşüp kalkan can da uyuz olur-gider.

* Gönül kaşıntılarından arındın mı, gönülden, Vettini tadını bulur, incir gibi tatlılaşırsın.

A erkekliği kalmamış kişi, Tanrı eri olursan gönülden gelinler coşar, çıkar.

* Gözpınarından Ay gibi, Zühre gibi, Güneş gibi, Ülker yıldızı gibi periler, başgösterir.

Güzelleri altınlar ihsan et, hem de öylesine bağışlarda bulun ki çirkinler, övüşleriyle aldatmasınlar seni.

Güzeller, anlayışlı adamdan başkasını istemezler; onları nikâh parasıyla aldatmaya kalkışma.

Huriyi tutar da bir tezeğe satarsan o güzeller, utanırlar, ayıp görürler bu hareketini.

Değirmen taşlarının altındaki, daha fazla yük taşır; fakat bu alttaki taşın, pek o kadar değeri yoktur.

Taşlar içinde, daha fazla külünk yiyen taştır değerli olan taş.

2570. * Dağlar içinde en yüksek sayılan dağ, Tanrı tecellisiyle parçalanan Tûrdağı'dır.

Sabret dayan; fakat dayanmak da nerede? Aşkın elinden kimin kararı kaldı ki?

CLXIX

Bir kere daha Ay gibi harman yaydık; düşmanın gözleri kör olsun diye gene salına-salına yürüdük.

Gene Güneş koç burcuna girdi de dünyayı, gül bahçesi gibi güldürdü.

Çiçek, işvelerle dudağını açtı; süsen, gammazlıkla dil kesildi.

O makassız, iğnesiz terzi yüzünden bahçedeki çiçekler, ne güzel atlas elbiselere büründüler.

Her ağaç, başına pekmezsiz, yağsız yapılmış helva ile dolu bir tabak koydu.

Bahar davulcusu, gene davul çalmaya koyuldu da gözyaşlarımızı saldık-gitti.

Kışın demire dönen suyun yüzü, yelle pul-pul zırhlar giyinmişe benzedi.

Baharın, zamanın Dâvûd'u mudur ki demirden zırhlar örüyor.

2580. Yokluk âleminde Tanrı, a çiçekler, o soğuk mevsim, o karakış, yurttan göçtü-gitti.

• Halîl'in kuşları, kondukları yerlerden nasıl geldilerse siz de gizlice varlık âlemine yüz gösterin, gelin diye seslendi.

O ârif leylek, gizlilik âleminden geldi; dilsiz, peltek kuşları tespih çeker bir hale getirdi.

Büzülüp kaçanlar, kaçıp gizlenenler, birer - birer, pencereden baş çıkardılar.

Kulakları, gerdanları mücevher küpelerle, gerdanlıklarla bezenmiş olan, yeşillere bürünen güzeller, baş gösterdiler.

Neşe, çalgı meclisi; bahçede binlerce huri, karakışın mezarı üstünde ayaklarını vura-vura oyuna koyuldu.

Hadi a söğüt, nerkis gibi aydın bir gözün varsa kulağım, başını sallayadur.

Söze, boyuna beni bırak diyorum; fakat inatçı; boyuna peşimden geliyor.

Onun o pek yüzüne karşı âşıklara ait sözleri söyleyip yapmayı istemiyorum ben.

CLXX

Gel ey Medyen ashabı, kim kederliyse gelsin, bizimle ferahlasın, neşelensin diye bağırdı.

2590. Dedi ki: Yeryüzü, ışıklarla yeşerdi artık; Tanrı, çıplak yeryüzüne hadi dedi, süslen giyin-kuşan.

Kaçanlar, göçenler, yeniden yaşayışa kavuştu; yarın hepsi de mahşerde toplanıyor.

Tanrı buyruğuyla öldüler; sonra da dirilip geldiler. Bir zaman sınadı onları Tanrı; sonra lûtfetti, ihsanda bulundu onlara.

Tanrı lûtfuyla güneş doğdu; zaten Tanrı'nın sanatlarının delili, apaçık meydanda.

Tanrı diyor ki: Otları, çiçekleri, boyasız boyadık biz; süt emzirtmeden onları büyüttük, geliştirdik biz.

Cennetler mi, cennetler mi; cennetler; gel a komşu, orasını yurd edin.

Canları yücelere yönelttik, uçurduk; işte şidicek buluştu canlar sevgiliyle, herşeye boş verdi onlar.

Hey, sus, susarak konuş onlarla; zaten susmak, gizli şeyleri daha da iyi anlatır, açıklar [1].

---

(1) Bu gazel Arapçadır. Bedîü'z-zaman Feruzanfer, bu gazeli bundan önceki gazelin devamı olarak kaydetmiştir (Küllîyât-ı Şems yâ Dîvân-ı Kebîr, C. V., s. 3-4).

CLXXI

Tef çalmadan avcum patladı; ne diye keseni büzdün, oynat eline a canım.

Küpü bir aç; taş değilsin ya; taştan bile Āb-ı Hayat kaynamıyor mu?

2600. Adamlığı sel mi aldı, götürdü yoksa; çünkü meydanda izinin tozu bile görünmüyor.

Altının yoksa bir eski çaput at bari; zaten eski yaradan başka bir derman yok sana.

* A sakalını oynatıp duran, elin bağlanmış, sakalın çözük; bari bir sakalını oynat, bir laf et.

Bağırmadan sesim kısıldı; yoksa kardeşler duymuyor mu, sağır mı kulakları?

Şu oluğa biryol var da su geliyorsa ne diye taş dönmüyor, değirmen işlemiyor?

Yook, eğer taş dönüyorsa hani un? Susuz-ekmeksiz ne biçim konuk ağırlamak bu?

İncitmeyin, şakacıktan söyledim şunları; bir şaka yüzünden gönlünüz kırılmasın sakın.

Boğazını yırtma; yarım ağızla bir çağır onu; ağzını incilerle, mercanlarla doldurur senin.

Sofra yaymak, Tanrı'nın âdetidir; sus bu kereme son yoktur ki.

CLXXII

Gel a sarhoşların canlarına eş-dost olan; gel de sarhoşların düşüncesini gör, sevdasını seyret.

2610. Gel de güzeller beyi, yüzünün ışığıyla parlat sarhoşların yüzlerini.

Gelmezsen bari odadan bir başını çıkar da sarhoşların kavgasını-gürültüsünü gör.

Gel a sarhoşların uykularını bağlayan; gel de şu bağı çöz sarhoşların ayaklarından.

Bütün gece, sarhoşların hey-heyleri, tâ sabaha dek gökyüzüne, gökyüzündekilere ağar-durur.

Gökyüzündekiler, nerde derler, onun yüzünden harâbız; gökyüzü de böyle, eyvahlar olsun sarhoşlara.

Melek de senin yüzünden, sarhoşların verdikleri, verecekleri karar gibi alt-üst, insan da, devde peri de.

Şu pazar yeri, sarhoşlara yurd olabilir mi hiç? Burada bütün ayıkların bile külahlarını kaptılar.

Sarhoşlara vereceğin vaadi yarına atma; sarhoşların yarını da sensin, öbür günü de.

Sarhoşlar, gözünün çevresinde halka olmuşlar; sarhoşlar üst yanına kimler oturabilir artık?

Dönen gökyüzünü gördüm; diyordu ki: denizinden bir katreyim ben.

2620. Tatlı candan doydum; diyor ki: Sarhoşların helvasından bir lokmayım ben.

Aşkın ağzından işittim; diyordu ki: Sarhoşların güzelim sevgilisiyim ben.

Oruç ayı geldi, sarhoşların cana canlar katan kadehini bulamayacaksın dersen,

De ki: O şarap can denizlerindendir; sarhoşların sâkisi, cana sunar onu.

Her şey, akla kuldur - köledir; tuhafı şu ki akıl da gelmiş, sarhoşlara kulum-köleyim ben diyor.

* Yüzünde, padişahın damgası bulunan bir ferman vardı; sarhoşların tuğrasını da o yüzden çekti.

Bütün sarhoşlar, sarhoşların kan süzgecinden süzülen gönül kanıyla yazdılar bu gazeli.

CLXXIII

Kalp akçayı altından ayır; kalp, altınım ben derse daha da çabuk ayır, at onu.

Yabancı, sele benzer bir düşmandır; damdan süpür, kapıdan dışarıya at onu.

Kıskançlıkla kov sinekleri şu şekerlerle dolu meclisten a kardeş.

2630. Mahrem olmayanların iki hain gözlerini o güzellikten, o alımlılıktan sür dışarıya.

Sağır, o çengin sesini duymuyorsa elindeyse sağırın kulaklarını aç.

Sarhoşların ellerinde şişe var; mermere benzeyen gönlü, at dışarıya.

O yolun erleri âşıklardır; şehvet eriyse eşektir, sür dışarıya onu.

Şehvet, tüylerini, kanatlarını dökmüş; güzelim tüylü, güzelim kanatlı kuşlar arasından sür, çıkar o kuşu.

Tebrizli Şems'e kul olmayanı adam sayma, at dışarıya.

CLXXIV

Sevgilinin gönlü yandı bana; o yanlışla da yandı-gitti dünya harmanı.

Bu kulun canına bir ateştir, saldı bir mum; öyle mum ki o, onun yüzünden taşla demirin canı bile mum gibi eridi-gitti.

O ateşten, gece yarısı, ansızın binlerce aydın sabah belirdi.

Gönül evinde penceremsi birşey açıldı diye aşk *mahallesine bir sestir*, düştü.

2640. Nasıl da pencere? Yepyeni bir güneş doğdu ordan; iğne yordamı kadar bile gölge yok orada.

Hani lûtfuyla ateşten, gül bahçesi, nesrin, ağustos gülü bitmişti, hani o çeşit bir ışık vardı, işte o ışıktan doğdu o güneş.

A kötü huylu dost, o yandan dön, gel bu yana, sığınılacak yer, burasıdır.

Gel, yansızlık, mekânsızlık âlemine; bu âlem, tamamiyle bahardır; burdan başka her taraf, soğuktur, karakıştır.

Can Şemseddin'i Tebriz'den geldi ya; artık sen, canı çekişmek istiyorsan var, çekişedur.

CLXXV

Gizlice burdaysan gene öyle ol; hani bir kere bir iş etmiştin, gene o işi yap.

Hani beni dün, bağrına basmış, sıkmıştın; gel a şekerkamışı dengi, hele öyle sar, öyle sık beni.

Hani dün, kapımı, damımı kırmıştın; bugün de gir içeriye kapıdan, gene öyle yap.

Bu kulunun, bu kölenin canının tâ içine girmiş de bir iştir, etmiştin, canıma işlemişti benim; gözümün önünde de o işi işle, gitme gözümün önünden benim.

A Ay, dün ne de güzel cilvelenmiştin; nazı bırak, ondan da daha hoş cilvelen.

CLXXVI

2650. Kanlar içen gönlümü bir uğurdan al-gitsin; gamdan yüzlerce parçaya ayrılan, paramparça olan gönlümü bir parça yap da al.

Ya canıma bugün bir çare bul benim, yahut da şu çaresizin canını al-gitsin.

Dün gece sabaha dek Tanrım diyordum; o kanlar içen zalimden öcümü al benim.

O taş yüreği, nasıl benim kanımı döktüyse sen de o katı taştan al benim kanımı.

Gönlün eliyle iki-üç yazı yazdım; bir tanesini olsun, al o âvârenin elinden.

O yazıdan aşkın şekilleri var; ibret için, seyr için olsun, al.

Gönlümün yıldızı, aşkın yıldızı; kısas istiyorum, cezasını ver o yıldızın.

CLXXVII

Duydun elbette; hakandan, güzeller, perde altından çıksınlar diye ferman geldi.

Hakan, bu yıl böyle istiyorum, şeker çok ucuz olsun buyurdu.

Ne de güzel yıl, ne de kutlu gün; ne de hoş hakan, ne de güleç bir baht, bir devlet.

2660. Evde oturmak haram; çünkü hakan, salına -salına meydana gidiyor.

Bizimle meydana gel de apaçık, hem gizli meclisi bir seyret.

Helvalar, kebap olmuş kuşlar; ne de çok nîmetler yayılmış, ne de bereketli sofralar kurulmuş.

Ay parçası köleler; önde de sâki; her yandan duyulan çalgıların candan da güzel nağmeleri.

Fakat sarhoşların canları, padişahın aşkıyla sâkiden de vazgeçmiş, sofradan da.

Sen dersin ki nerdedir bu? Düşüncenin aradığı yer yok mu, işte orda.

CLXXVIII

Bu kadar cefa etmek, yaraşmaz sana; mazlumların kanlarını boynuna almak, yakışmaz sana.

Yaşayış, senin için gerek bana; yoksa can vermek, kolay bence.

Adını duyduğum günden beri geceleri saymadan bunaldım - gitti.

Senin gibi bir kerem, bir ihsan sahibinden me'yûs olayım, nasibim bu olsun; reva mıdır bu?

2670. A efendim, yüzünü görmekten, tapında ölmekten daha hoş ne olabilir ki?

Mum gibi kanım, ateşler içinde kaldı; gönülden coşmadayım, betim-benzimse sararmış -gitmiş.

Şu zındandan sabretmekten, diş sıkmaktan dişlerim köreldi, birşey kesmez oldu artık.

Şu eve doydum; göklerin damına yükümü çekmenin vakti geldi - çattı.

CLXXIX

Gel a sâki, döndür şarabımızı; o şarapla defet şu kazaları bizden.

Kaza ve kaderin, yücelerden dönüp gitmesini diliyorsan o yüce âlemin tertemiz şarabını döndür.

Yeryüzü de ne oluyor, tozu-toprağı da nedir ki? Yeri de döndürür, göğü de, denizi de.

Artık şu küçücük, şu değersiz sevdayı da düşünmüyorum; gel, sevdâ denizlerini de döndürmeye koyul.

Şarap kadehine mahrem değilsem yok say beni, varı döndürmeye başla.

Şu gönüller, sarhoşlukla eğri-büğrü giderlerse elsiz-ayaksız gönlü döndür-gitsin.

2680. Şarap sun, çünkü bir yerlere sığamıyorum; bana birşey buyurduysan yeri döndür bari.

CLXXX

Bütün dostlarla yarın bahçeye gelelim; bütün gönülleri bir dostlarla yağmur gibi bağa bahçeye yağalım.

Çağırdık, seslendik; yarın bağa bahçeye gitme günü. Âşıkları, hakkı geçenleri çağırdık.

O bağda o bahçede binlerce, milyonlarca güzeller, güzellere tapanlar var.

Hepsi de neşeli, güleç, hepsi de el çırpıyor, hepsi de aşk padişahı, hepsinin de tacı-tahtı var.

Her ağacın altında bir Ay yüzlü; ne de alımlı güzeller, ne de yasemin yanaklılar.

Bir bölüğü yeşillikler gibi yaya, bir bölüğü gül dalları gibi atlı.

Ne yeşilliğin güle haset ettiğini görürsün; ne de o şarapla sarhoş olanın mahmurluğunu.

CLXXXI

Dünyanın her parçasını seyret: hepsi de geçip gitmede; bil ki her şey, bir yolculuktan gelmiş.

Bil ki herşey, rızkını umarak padişahının önüne baş koymuş.

2690. Yıldızlar gibi parlamak için bunalmış bir halde güneşin ayağına düşmüş.

Hepsi de seller gibi denizi ummada, alt-üst olmuş, denize doğru akıp gitmede.

Her birerine, padişahın mutfağından, değerine göre değerli bir sofra, bir nimet hazırlanmış.

Onların denizleri sömürüp içen canlarına karşılık şu dünyanın denizi, değersiz bir su.

Tebrizli Şems'in gözlerine bak da bir de incilerle dolu, başka bir değerli denizi seyret.

CLXXXII

Muradına ermeden çeneni bağladılar mı, bütün dünya işleri, hiçten ibarettir artık.

Bir dalı, ikiye biçtiler mi, öbür dal, korkusundan tir-tir titrer.

Sana, serviye benzer usul boyunu, şu çember gibi dönüp duran felek, tuttu da çember gibi iki büklüm etti diyen kim?

Mezara gitmeden gökyüzüne ağacak adamlığı, o gücü-kuvveti göremiyorum ben sende.

Sen, şu geçip giden yurtta otura kalmışsın; görmüyorsun ama oturduğum halde yürüyüp gidiyorsun.

Oturduğum halde gidiyorsun ya; yüzün o yana yönelmişse bu da iyidir, bu da güzel.

Nice gemi vardır ki şu dönen girdaptan yüzünü rahmet ırmağına döndürür.

Şu âlem tuzağını ayağının altına al da kutluluk elimle okşayayım seni.

Misklerden, amberlerden daha da güzel saçların var; kele bir külâh giydiriver a kardeş.

Güzelim saçların var ya, pek külâh arama; külâhını göğe atıver - gitsin.

Dünya, ne diye senin gibi akıllı kişiyi, olmayacak bir düzenle aldatır -gider?

Soğuk sel, soğuk nükteler söyler; o eşeğin ayağını kösteklemişsin sen.

Zaman, o dedi kodu sırasında sana bir delil getirirse bambaşka şeyler görürsün; gördüğünü çal onun suratına.

Bu gulyabani, bir ömürdür, seni çöllere çekiyor; kendi gulyabaniliğine deliller getir de onu alt et.

Bu tutukluğun nedir, neden alt oluyorsun ona; cevabını ver; söylediği söz, tersinedir onun (1)

---

(1) Bu şiir mesnevî tarzındadır. Ancak ilk beytinin kafiyesi "d"dir.

CLXXXIII

2710. Binekten in de yükü gör; bedenin nasıl eğrilmiş, dokunmuş; onu seyret.

Ayrılıkta kalan her gül bahçesinin canında, baştan-başa dikenler var.

Bütün buluşma yollarını bağlamış, kapamıştır o bu yüzden âşıklar, nasıl ağlayıp inliyorlar; dinle de duy.

İşaretlerindeki ipucunu gördün ya; o izi izle de gül bahçesine var, orayı seyre dal.

Onun ateşiyle bölük-bölük canlardan yalım-yalım ateşler çıkmada; nasıl feryad ediyorlar, boyuna yalvarıyorlar, bir dinle.

Düzenine uy da çenge bir vur; tellerin gönüller çeken nağmelerini duy.

O padişahın gerçek olaylarına karşı bütün hayırlı erler, nasıl da baş indirmişler, seyret de bak.

Nice dağlar, nice denizler, zora düşmüşler de onun mektebinde çocukların arasına katılmışlar; bak da gör.

Birisi, o Ay yüzlüye meyletmezse, hele bak Ay gibi nasıl başı döner, nasıl döner-durur.

Minberinden yüzü parladı mı cana bak da seyret, nasıl ona asılır, nasıl dâra çekilir?

2720. Gerçi işte-güçte görürsün onu; fakat bak da gör, padişaha nispetle ne işi var, ne gücü.

Canım, hayalini gördü de son-ucu dedi, bir bak da seyret, ayrılığınla nasıl ateşlere düşmüşüm, ateşlerle gıdalanmadayım.

Dedi ki: Yardımlarım, fazla mı fazla; fakat bir de çaresiz kalmışların gözüyle bak da gör.

Akıllıysan buğdayı gördün ya; başaklarda değil, ambarda seyret.

Gönlün ambardır, lûtfumsa başakların aslı; işareti duy, fazlasını seyret sen.

Efendiler efendisi Şemseddin'i gördün mü gayb âlemine git, çiçekleri seyre dal.

Yoksul göz, mekânsızlık âlemini görür; o âlemde ışıklar içinde ışıkları seyrede dur artık.

- V -

CLXXXIV

* A efendim benim, senin gibi sahip-kıran nerde; senin mekânına eşit mekân hani?

Zaman sana muhtaçtır, senin yoksulundur; senin ne devrâna ihtiyacın var, ne zamana.

Birisi, Şemsiddin'i gördüm derse sor ona: Gökyüzünün yolu nerde?

2730. Denizin buyruğu olmadıkça dalma o denize; korkmuyor musun? Nerde seni boynuna alacak, senin kaydına kalacak kişi?

Fakat yanılarak o kerem sâhibidir diye düştüysen korkma; onun bağışlamasına karşı yanılan gam mı yer?

Ayna, ona bir secde etti mi yay tozu mu kalır artık o aynada?

Ok da odur, kalkan da o, yay da o. Ne dedim? Orda nerde ok, nerde yay?

Lûtfuyla bir bakışına eren gözün benzeri, nerde can illerinde?

Âcizlikten, yokluktan, teslîm oluştan başka bir sûretle ondan başını kurtaran ne bir insan var, ne bir cin.

Kıskançlığından Tanrı koruyucu olmuş ona; yoksa kimden korkusu var onun, nerde ona bir gözcü-bekçi?

Sevgisi, canların alınlarını dağlamış; nerde onun sevgisiyle dağlanmadan kırâna giren can?

Ne kadar ararsan ara; nerde Ay yüzlüler? Hepsi de hizmet etme nöbet yerine dizilmişler, saf düzmüşler.

* Onun safranından başka birşeyle gülmeye imkân yok; yüzünün aşkına düşenden başka neşeli nerde?

2740. O can efendiler efendisinin ayrılığından başka, dünyada gönüle, cana dert nerde, keder hani?

Efendiler efendisi Şemseddin; Allah için söyleyin; onu övmeye lâyık ağız nerde?

Dilim de ona ulaşmaya gitti, canım da; fakat Tebriz'i anlatacak dil nerde bende?

Nerde bir maden varsa alıcıya muhtaç; fakat alıcıya bu kadar aldırış etmeyen maden nerde?

CLXXXV

Şu oyunda, şu hay-huy içinde, aramızda Ay yüzlü bir bey, dönüp duruyor.

Gerçi hırsızlamacasına yüzünü gizliyor halktan; fakat o güzelim yüz, nerden gizlenecek?

O usta büyücü, gözünü bağladıysa gel, ırmağın suyuna dal, suda ara onu.

Sen, nerde-nerde diyorsun ya; o da başını, nerde-nerde demek ister gibi her yana döndürüp durmada.

Aşk mahallesinden bir sestir, geliyor; nerde-nerde demeyi bırak da şu mahalleye dal.

* Yürü, hakanın eteğine bir iyice sarıl; o olduktan sonra Bacu'yu ne diye düşünüyorsun?

2750. Yürü, köşkünün yanında bir ev tut da yan ağrısından kurtul-gitsin.

Dertten kaçıyorsun ya, derman ardında senin; ne de güzel lûtuftur, ne de hoş ihsân; ne de hon derman.

Kötü işi, acılığı bırak; mazi gibi tez yanımıza gel.

Sarhoş da onunla neşelenir, şarap da; yüz de ondan tat-tuz bulur, huy da.

Onu düşünmeyi, ondan bahsetmeyi bırak; az söyleyen kişi, iyi düşünceli olur.

CLXXXVI

Sen, aşk kadehini al da yola düş; ancak o sevgiliyi bil de yola koyul.

Şekil çer -çöpünden arınmış şarap ol; can gibi güzel, can gibi arı-duru bir hale gel de düş yola.

Onu bir kerecik görmek, yüzlerce cana değer; can ver de ucuzca satın al onu, yola düş.

Öylesine bir yasemin bedenliyi gördün ya; gümüşü ver, heybeye koy yere, düş yola.

2760. Gösteriş yapıyor, mürayi derlerse evet de, dediğinizden yüzlerce kat daha da üstün gösteriş yapıyorum, düş yola.

Âlem ağlıyormuş, sana ne? Sen bak o güleç Ay'ay koyul yola.

Zehir iç de halka karşı şekerler yedim, bal şerbeti içtim de, yol almaya bak.

O Ay benim olsun da geri kalanı sizin olsun; ne baş istiyorum, ne mal-mülk isteğindeyim de düş yola.

O Ay kimdir? Efendiler efendisi Tebrizli Şems; o padişahın gölgesine gir, yola düş.

CLXXXVII

Benden az içmişsin; aklı başında yürü; eğri-büğrü gidenlerin arasında düz yürü de yol al.

Sen öyle bir küpsün ki görmemişsin sen, fakat ben gördüm; bana dümbelek çalma a dostum, yola düş.

Dünya pazarından usandım; sen tellalsan var-yürü, pazara git.

Ben sarığımı ayağıma dolamışım; yürü-var, ayağını kaldır, adımını at, sarığınla, kavuğunla git.

Ölünceye dek işim-gücüm bu benim; senin işin varsa yürü, işine koyul.

O rint, tövbemi bozdurdu bana; sense oruçlusun, kuşluk çağı yola düş.

2770. Tebrizli Şemseddin'in lütfunu, ihsanını duydun ya görmeden ikrar et de yola koyul.

CLXXXVIII

Senin karşısında tutayım da canın adını anayım; ne münasebet? Tapında gül bahçesinin sözünü edeyim; neden yani?

Sen burdayken güzellerin güzelliklerinden söz açayım; doğru mu bu, utanmaz mıyım ki?

İlkbahar değil, yüzlerce bahar, seni görünce utanmış; ben tutayım da güz masalını söyleyeyim, yeri mi?

Sen yüzlerce canın, yüzlerce cihanın padişahlar padişahısın; candan laf edeyim, cihandan söz açayım, ne münasebet?

Sözün, canın bile ağzına sığmazken bile dille övmeye kalkışayım seni; ne iştir bu?

Ay'ın ortaya çıktı da dünya, kayboldu -gitti; böyle bir Ay'ı gizli söyleyecekmişim; ne münasebet?

Bütün âlem, lâ'l mi, lâ'l; sonra ben madenden bahsedeyim; doğru mu yani?

Senin yüzünden gönüller, tam bir inançla dolmuşken bu inancı şüpheyle karıştırıp söze getireyim; olur iş mi?

Gün yüzün, yeryüzüne vurdu, ışıttı yeri; sonra da Ay'dan, yıldızlardan söz açayım ben; ne münasebet?

Tebrizli Şems'in lütfu, haddi aşmışken ben tutayım da ondan feryat edeyim; olur mu hiç?

CLXXXIX

Şu aşağılık yeryüzünden göklere ağ; rûhun şâd olsun, bir hoşca yürü bakalım.

Sıtmayla, titreyişle dopdolu şehirden sıçradın, çıktın; neşeyle esenlik yurdunu yurd edin.

Beden resmi yok olduysa var, ressama ulaş; şu ten yıkıldı - gittiyse başta-başa can kesil.

Yüz, ecel yüzünden safran gibi sararıp solduysa erguvan renkli lalelikte konak tut.

Evin kapılarını kapadılarsa sana, dam yolundan gel, merdiven ol.

Eşlerden - dostlardan ayrıldın, yapayalnız kaldıysan Tanrı'nın dostluğuyla sahip - kıran ol.

Sudan - ekmekten uzak kaydıysan ekmek kesil, canlara, gönüllere güç - kuvvet ver.

CXC

Âşıkların güz mevsimine bahar o; yola düşüp gidenlerin övüncü o.

Hiçbir şeye aldırış etmeyen, hiçbir yerde eğilmeyen arslan yürekli erlerin hepsini de zorla kendine çeken o.

2790. Arslan katarını görüyorum; tıpkı deve gibi; hepsinin de burnuna yular takmış o.

Yuları da şu: Hepsini muhtaç etmiş; korkudan, hırstan arıklaştırmış onları.

* Unsurlardan en ağır canlısı toprak değil mi? Onu bile çevikleştirmiş, kararını almış-gitmiş.

* Şu toprağın huzurunu - kararını almış da toprak, sudan da çevik olmuş, ateşten de, yelden de.

* Üç unsuru da toprak için avlar; gökyüzünde ceylan avlanır o.

Hiçbirinin tembel olmasını istemez; bir - bir, hepsini de bir işe bir güce koşmuştur o.

Kara topraktan daha tembel olma; onun bile kuyruğunun altına bir diken koymuştur o.

Kalk, sıçra diye denizin başına vurur sopayı, denizin dibinden toz koparır o.

Sopaya da, bırak şu sopalığı der; yılan gibi kıvır-kıvır kıvrandırır onu.

Mide mutfağından bir buğudur, çıkartır da o buğuyla can yapar, duygu düzer o.

2800. Gönül kızgınlığından bir başka can yaratır; çünkü o candan utanır - arlanır o.

Öylesine kıskançtır o padişah ki padişah da kendidir, perdeci de kendi.

Bir avuç toprağa öylesine bir sevgi besler ki gâh onu gül haline getirir, gâh lâlelik.

Sevgili, onu her an bir sıfata sokar, bir şekle bürür, sonunda da zorla çeker, hepsinden de ayırır.

Maksadı da, onların vefasız olduğunu bildirmek, bu seçilmiş dostun kadrini anlamasını sağlamaktır.

Onunla bir tuhaf mağara dostluğuna girişir; öylesine ki dost da odur, mağara da o.

Dilini kes, ibret gözünü aç, çünkü ibret alma yolunu açmıştır o.

CXCI

A gül bahçesinin alımı, parlaklığı, bu yana gel; o şekerden bir kantar da bu yana getir.

Canından kazayı, belayı defetmesi için o şekerler yağdıran iki dudağından bir öpücük ver.

O percereden Ay ışığı gibi bir baş çıkar; o gül bahçesinden bir nar çiçeği getir.

2810. Kebapla şarap bu yana gelsin, duman o yana gitsin; dikenli ağaç o yana gitsin, sevgili bu yana gelsin.

Yorgunluk bedenindir, şarapsa gönüle lâyık; köpek başlı bedenin zahmetini, eziyetini bu yana yükleme.

* A Süleyman, Belkis'e bir oğra; uçan hüthüt kuşu bu yana geldi çünkü.

Gagasında da ışıklarla dolu bir mektup, bu yandan yüzbinlerce sırlar göstermede.

Yalnız içme; yalnız içmek hoş değildir; o sâki, bir kadeh de bu yana sunsun.

Bedendir yalnız başına yeyip içen, cansa bağışlar - durur; bu yana armağanlar gönderir.

* İyi kişilerin sâkisi, "Rableri onları suvarır" şarabından, ardı - ardına kadehler sunar sana.

İki elinle tut ki dökmeyesin; aklını başına al, kadeh, dudağına dek dolu.

A sarığı güzel padişah, senin yüzünden bütün hırkalar rehine verildi; gel bu yana.

Çırılçıplak ol da gir denize; denizin sesi gibi söylemeyi bil.

CXCII

2820. Senin karşında tutayım da canın adını anayım; ne münasebet? Tapında gül bahçesinin sözünü edeyim; neden yani?

Sen burdayken güzellerin güzelliklerinden söz açayım; doğru mu bu, utanmaz mıyım ki?

İzinin tozu belirmeyen padişah, dünyayı bezedi; sonra da ben şekilden, izden bahsedeyim; ne yüzle?

Mekânsızlık ışığı her yanı tuttu; ben tutayım da yerden- yurttan söz edeyim; lâyık mı?

Neşenin madeni olan bu dükkânın önünde kârden, eğri sözler söyleyeyim; ne yüzle?

Böylesine sırlar bilen erin tapısında gönlümden, eğri sözler söyleyeyim; ne yüzle?

Yıldızlar gibi dünya, güneşin ışığında yok oldu-gitti; sonra ben, şu dünya masalını söyleyeyim; ne münasebet?

* "Yaklaştı, yakınlaştı; arada iki yay kadar mesafe kaldı, belki de daha yakın" sırrı zuhur etmiş, ben katı yaydan laf açayım; doğru mu bu?

Sevgiliye uçup giden canı, her cansıza anlatayım; nasıl olur bu?

Canın bile mahrem olmadığı bir sözü dille, ağızla söylemeye kalkışayım; ne yüzle [1].

---

(1) Bu gazelen ilk iki beyti, CLXXXIX. gazelin ilk iki beytinin aynıdır.

CXCIII

2830. Gönlün de, canın da neşe yeri, huzur yurdu o; neliksiz -niteliksiz küpteki şarabın kıvamı da o.

Bütün dünyanın dili - damağı kupkuru, herkes susuz; herkese, her şeye tam gıdasını veren o.

Gıdalar bile ondan gıda arar; buğdaya bile buluttan su veren o.

Yokluk, sınanma dileyenlere karşı tıpkı bir ejderha; o ejderhanın boğazını sıkan, istek yolunu bağlayan, kapatan o.

Yüzlerce azara, yüzlerce azaba lâyıksız biz, lâyık olduğumuz cezanın yularını çekip kısan, lûtfedip lâyığımızı vermeyen o.

Onun yumuşaklığı yüzünden dünya küstah olmuş; sanki padişah biziz de kul o.

Aşkının mahmurlarına, her an bir şaraptır, coşar elinden.

Ayıkların kulaklarını sarhoşlukla çeker; ne de devlettir, ne de sürüp giden bir ikbaldir o.

* Peygamberi, önüne perde etmiştir de o perdenin ardından haberler verir, sözler söyler o.

* Kullar selâm vermeden önce onlara selâm edendir o.

2840. Sabah da onundur, akşam da; ne olur, bir gencecik aşkıyla dirilsen, uyumasan.

Hamlık eder de gaflete dalar, uyursan gene de a dostum, seni ham bırakmaz o.

Küçüklüğünden bu ana kadar çok yerlerde uyudun; seni aşağılıktan ta dama dek çekti- durdu o.

Topraktın, çeviklikle çekti ordan seni; bilgi verdi, ad-san verdi sana.

Yeniden-yeniye duraklar gösterecek sana; sonunda da umumi nîmetleriyle seni haslarından edecek o.

Küçücüktün, mektepten kaçardın, hani; ayak direrken nasıl da rametti seni.

Toprağa, nebata, erlik suyuna kaçardın; seni oltaya düşürdü o.

Bunca yoldan çekti, konukluğa getirdi seni; öc almak için getirmedi yani.

Derde düşünce bilirsin ki dur o; bir avuç toprağa varlık-benlik verir o.

Kendi kokusunu burunlara bir saldı mı bütün o'lar, çer-çöp gibi görünürler.
2850. *Kulağımıza O söyledi mi bütün sözler, arı uğultusuna döner.
Duraksız bir durak gösterdi mi bize, gökyüzü, örümcek ağı kesilir âdeta.
Güneş, bütün dünyayı kaplamıştır; ne de kördür hani, hangisi diyen kişi

Fakat bunaldı mı insan, ondan başkasını çağırmaz; ama dertten kurtuldu mu her çer-çöpe o der, ad takar-durur.

İşkence gerektir, çünkü hırsızdır insan; yumuşaklıkla, güzellikle ikrâr etmez.
Bari sen de, hırsızını şişle; biliyorsun ki kadehi çalmıştır o.
Tebrizli Şems'in yardımlarıyle pek iyi bir hale gelir, aşka, sevdâya düşer.
Sus, bırak Farsçayı da arapça söyle, göçmeyi, benim ömrüm istedi, onlar değil [1].

---

(1) Beytin ikinci mısraı Arapçadır ve Mütenebbî'nindir. XII. gazelin notuna bakınız.

CXCIV

Senin cilvelerinle gözümü açtım; senin işvelerinle işim, altına döndü.

Sensin güneş; bense ham bir meyveyim sanki; her solukta işvelerinle biraz daha olmadayım.

2860. A Ay, cilvelerinle gece-gündüz, Zühre gibi çenk çalmadayım.

Her solukta yüzbinlerce parça-buçuk, kırık-dökük şey, âdeta canlanıyor.

Neden şu dönüp duran gökyüzü, gök renkli elbise giymiş? Evet, cilvelerinle böyle bir kemer kuşanır ancak.

Neden her akşam şafağın yüzü kırmızıdır? Cilvelerinden ciğer kanına boyanır da ondan.

Yıldız, Ay'ın cilvesini arar-durur; ben der, senin cilvenle göze-görüşe sahip oldum.

Senin gibi bir güzelin bulunmasına imkân yok. Öylesine güzellik ancak senin cilvendeki sırdan meydana gelmede.

Cilvenle âşıklar, öylesine toplanmışlar ki iğne yordamı kadar olsun, bir yer yok.

Aşk âleminde, cilvelerinle binlerce, coşkunluk kopsa, binlerce fitneler doğsa şaşılmaz da şaşılmaz.

Her solukta bir perde asmasaydın insan, senin cilvenle uçar-giderdi.

Bütün âlem, gaflete düşmeseydi eğer, cilvenle alt-üst olurdu.

A Tebrizli Şems, deli-divâne gibi ne diye damın, kapının çevresinde dönüp durmadayım? Senin cilven yüzünden.

-H-

CXCV

* A canım benim, sırrımı masal gibi söyleme; duymuşsundur; meclisler, eminlikle durur denmiştir.

* Duymuşsundur; din, öğüttür; öğüt nedir? Aradan çıkıp gitmek.

* Duymuşsundur; ayrılık azaptır; ondan ayrılmak, yalım yalım alevlenmiş bir ateştir.

* Kaybettiğinize tasalanmayın demiştir ya; tuzak zahmetine değmez yem.

* Tanrı, uzlaşmak hayırlıdır buyurmuştur ya; at selmli olayı, unut geçenleri.

* Hadi, kalk, gerçekten Allah çağırıyor; gariplikten vazgeç, tut evin yolunu.

* Bırak hırsı, yoksulluk övüncümdür denmiş; ne diye bu, ayıp geliyor sana?

* Rabbime konuk olurum sözü, yolu açmıştır; ne olurmuş bir kuru ekmek eksik olursa.

* Rabbi tecelli etti dağa denmiş; bir dağdan da aşağı değilsin ya; oku bu âyeti kendine, masal sanma bunu.

2880. *Tanrı seninledir, biz daha da yakınız diyor; halbuki sen, tarak gibi o saçlara dalmışsın da haberin bile yok.

* Halbuki tarak bile o saçlardan dirilir; Kur'an'-dan, parmaklarını bile düzer - koşarız âyetine dek oku.

A can dudusu; susun dedi ya; susarak uç, yuvaya dek git.

CXCVI

Kutlu olsun, oruç ayı geldi; yolun hoş olsun a oruca yoldaş olan kişi.

Ay'ı göreyim diye dama çıktım; çünkü canla, gönülle orucu özlemiştim.

Ay'a bakayım derken başımdan külâhım düştü; o oruç padişahı, beni sarhoş etti gitti.

A Müslümanlar, o günden beri sarhoşum, aklım başımda değil; orucun ne de hoş bahtı varmış, ne de güzel devleti varmış.

Bu aydan başka gizli bir Ay daha var; hem de Türk gibi oruç çadırında gizli.

Bu ayda, oruç harman yerine bir güzelce gelen kişi, yol bulur o Ay'a.

Atlasa benzeyen yüzünü kim sarartırsa o giyer oruçun ipekli elbisesini.

2890. Bu ayda dualar kabul olur; oruçlunun ahı, gökleri deler.

Oruç kuyusunda sabreden kişi, Yûsuf gibi aşk mısırına sahip olur.

A sahur yiyen söz, süs artık da oruçu anlayanlar, hoşlaşsınlar oruçtan.

Gel ey Şemseddin, a Tebriz'in övündüğü er, oruç askerinin başbuğu sensin.

CXCVII

Tanrım, çalgıcılara bal ver; çalgıya bir iyice vurmaları için demirden el ihsan et onlara.

Ellerini, ayaklarını aşka vakfettiler; sen de onlara doğru eller ver, doğru ayaklar ihsan et.

Kulaklarımızı haberlerle doldurdu onlar; sen de onlara, padişahı gören bahtlı gözler ver.

Güvercinler gibi aşkla inliyorlar, dem çekiyorlar; sen de lûtfunla sağlam yuvalar ver onlara.

Seni övüşle kulaklarımızı hoş bir hale getirdiler; sen de onlara hoşluk ver, aferin de, yaşasınlar.

Nağmelerle ciğerlere su serptiler; sen de kevser havuzundan arı-duru su ver onlara.

Sustum a kerem sahibi; zaten sana, şöyle yap, böyle et demeye ihtiyaç yok ki.

Gel, gönlünü dertlerle dolu gönlüme koy; yanağını, sararıp solmuş yanaklarıma dayá.

Güneşsin sen, âlem, senin yüzünden sıcak; bir hararet de şu benim soğuk âhıma ver.

Bütün gönüllerin sevgisi, senin zarındır; o zarı al da şu benim dertli hevâ ve heves tavlama at.

Her erkeği, her kadını âciz eden o mucizeyi, benim düşmanımın karşısında göster.

Ne şart koşarsan koş, kabul ederim ben; yalnız sen de haddime, takatime göre şart koş.

Giyip de savulun, padişah geliyor demem için lûtfunun kulâhını başıma giydi.

Denizden kopardığın tozu, savur da çevreme yolla, o tozun içine al beni.

Sarhoş kafa, öyle her şarapla dönmüyor; alıştığım şarabı getir, sun bana.

A benim çok söyleyenim, sus; sözü, eşi bulunmaz, tek padişahımın önüne koygitsin.

CXCIX

2910. Hadi a sâki, gel sun kadehi bana; altınımı al da altın gibi şarap sun bana.

Senin yüzünden aklımda birşey var ya hani, onun hakkıyçin şarap; küpünü açtın mı, önce bana sun.

Küpü ortaya koydun mu başkasına verme; önce sun bana, sonra gene sun bana.

Üstünü açma, nedir, nedendir, adını söyleme; ister zehir olsun, ister şeker; sun bana.

* Ca'fer-i Tayyar da o şaraptan içmiştir; ben de elsiz kaldım, Ca'fer'e sunduğun gibi sun bana.

Kokusu miskten de, amberden de güzel olan o şarabı döndür; sun bana.

* "Rableri, onları suvarır" şarabının sağrağı, pek büyüktür; mü'minden de gizli, kâfirden de gizli, sun bana.

CC

Dostum, Semâ çağı geldi, sıçra, kalk; iş-güç vakti geldi-çattı; yarış herkesle.

Binlerce başının ağırlığı yüzünden çok uyudun; şimdi uyardılar seni; kalk.

Hele a uçup duran düşünce, uç bakalım; sen de şu gezip duran kalıptan sıçra bakalım.

* Kendine gel, sûfi, içinde bulunduğu vaktin oğludur; geçen yıldan, gelecek yıldan geç; sıçra.

Aşka âr-namus sığmaz; utanmayı, ululanmayı bırak, kalk.

Ârif hânende tembellik ediyorsa hırkanı, sarağını ver ona; sıçra.

* Tanrı'nın buyruğunca cömertlik, kârdır, faydadır; yüzlerce kantardan daha yeğdir bir aşk, kalk, sıçra.

Ayağının altına inciler döşeyenin aşkıyla coşup köpüren denizin dalgası gibi kalk, sıçra.

İkiye ayrılmış saç gibi seni tutar, aşağıya çekerse sen, sevgilinin kıvırcık saçları gibi kalk, sıçra.

Sevgilinin hayalinden bir davettir, geldi; sen de hayal gibi sırlara dal da sıçra.

Düzenlere düştün, hilelere kapıldın hayli demdir; bir kere de şu gaddar âlemden sıçra- gitsin.

Kafiyeler düzmeye çok sarıldın; sus da sözsüz bir sıçra bakalım.

CCI

2930. Vakit geçti, ığıl - ığıl yağmur yağıyor; hadin dostlar, evlerinize gidin, evlerinize.

Kuzgunlar gibi niceye bir şu yıkık yuvalarda mahrum bir halde kalıp duracaksınız?

A gönlü aydın dostlar; acele edin, bütün körlerin inadına evlerinize koşun.

A gamlara dalmış ayık akıllı; yer - yer gönlümüzü bulandırma bizim.

Niceye bir şeytana âşık olup duracaksınız; bir de tutmuş, şeytanlara huri adını takmışsınız.

Sen buğdayı gördün de harmanı görmedin; yuvadan yuvaya gidip gelen karıncalar da bu haldedir.

A dostum, nasıl, neden deme; vazgeç hayvanlarla yayım-yayım otlamaktan.

O evde neşe var, semâ var, sünnet düğünü var; fakat temizlere mahsus.

Tebrizli Şemseddin, çırılçıplak kişilere evler-köyler kurmuştur.

CCII

A yolu sapıtanlar, a yanlış yol tutanlar, padişahlar padişahı, sizi geriye çağırmada.

Padişahlar padişahı, siz bizimsiniz diyor; hadin, a tanınmış çavuşlar, gelin kapımıza.

Dâimî diri olan, boyuna tedbir ve tasarrufta bulunan Tanrı'nın kapısında, seher çağları dua etmek hoştur.

* Evveline evvel olmayan ipe ulaşın; sarılın Tanrı'nın eteğine.

* Yusuf gibi kuyudan, zındandan çıkın da Mısır azîziyle beraber olun.

A gönül, vakit gecikti, eve dön; çünkü Türk, gece vakti ansızın çadıra geliverir.

Hadi, sâki belini bağladı şimdi; hadi, o gönül dileği güzel, sevgiyle sarhoş şimdi.

Demir, son-ucu, mıhladıza gelir; saman, şüphe yok ki kehribara koşar.

Gökyüzü, feryattan, ahtan bunaldı da gök kapılarını açtılar şimdi.

A dostum, gölge gibi secdeler ederek gel ki bu gece o Ay, minbere çıktı.

Gerçi görünüşte bir sûrete bürünmüştür; fakat eşitlerden, örneklerden münezzehtir o.

Can haznesi gibi evin bucağına geldi; çulha gbi çevresini dokuyup duruyorum.

2950. Sus da sana küstahça sözler söyleyeyim; fakat mânasını sorma benden (1).

Fakat onu da arslanın söylemesi daha iyi; nerde, arslanın avlanması nerde, tilkinin avlanması nerde?

---

(1) Beytin ikinci mısraı Arapçadır.

CCIII

Tanrım, rahmet et bana; gömleğimi sen yırttın, gömlek ver bana.

Safran, başımı döndürdü benim, lütfet de safranı bastıracak bir şey ver bana.

Âlemin gam yemesi gerekse Hasan'ın babasına ver, gam verme bana.

* Tanrım, Nûh'un ömrünü, Lokman'ın ömrünü ver o Huten güzeline; onlardan da artık, yüzlerce yıl ömür ver ona.

Süheyl yıldızına benzeyen yüzün, Yemen ülkesinde parladı, Yemen ülkesine bir yol ver bana.

Böylece seher çağına dek elceğizlerini çırpadur; çünkü o gönül alan güzel, gönlün dilediği dilber oynuyor.

Benim de bildiğimi, senin de bildiğini söyleyedur; fakat Tanrı'yı an da gizle onu.

2960. * Feryâd etmeyi, Tanrı arslanından öğren; o, kanlarla dopdolu âhı, ancak kuyuya salardı, kuyuya söylerdi.

Gel de arslan gibi pençe vur şu dünyaya; tilki gibi masallarla ne diye kuyruk oynatırsın?

* Kur'an'ı, kurbandan başkası bilmez; gel de padişahın bayramına kurban ol.

Aşk konuğum olduğu gece ay başı gelmeden dolun Ay'ı görür- giderim ben.

CCIV

A gökyüzü atına binmiş güneş, a kendisini hilleyle yıldıza döndüren güzel.

Gâh gönül gibi ortaya düşersin; gâh gelirsin, bir köşeye oturursun.

Gâh uzakta durursun, uzak olursun da garip bir kişiyim, seyrana çıktım demek istersin.

Gâh çare gibi gamları yakar - yandırırsın; gâh şu gamım çaresi nedir dersin.

Hem sen yırtarsın, hem sen dikersin; bu bakımdan gönlün paramparça olması daha iyi.

Gâh gönlü çocuklar gibi ağlatırsın; bana da beşiği salla dersin.

2970. Gâh dadılar gibi beni kucağına alırsın sen; gâh da suvari gibi benim sırtıma binersin.

Gâh ihtiyar görünürsün, kıranta olursun; bir zaman da gelir, çocuk olursun, süt emersin.

Hâsılı zebûn olmuşum, âciz kalmışım elinden; ne de ayyarsın, ne de çeviksin, ne de düzencesin sen.

-Y-

CCVI

A çalgıcı, rebhabı tez çal; a sâki, şarabı tez döndür.

Çünkü o peri yüzlü, bir başka renk gösterdi; yaşayış kaynağından bir sudur, coştu.

O güzel, gizlice gönüllere bir ateştir, saldı da meclis, kebap kokusuyla doldu.

A meclisin piri, niçin düzenlerle dolu çenkle neye bir cevap vermezsin?

Dokuz gözlü ney, o gözlere ait neler söylüyor ki uykuya dalmış sarhoş bile böyle uyanmış, dinliyor onu.

Gönül, taş bile olsa o gözlere dayanamaz; inci gibi erir, su olur - gider.

O Ay, yüzünden perdeyi açtı mı, iki dünya da erir, deniz kesilir.

2980. A kutlu eşlerin - dostların sâkisi, bari bir an-duru şarap sun bize.

Siz de baştan ayağa dek bu şarapla dolun da Tebrizli Şems'in kokusunu alın.

CCVII

O güzelin elinden öylesine bir şarap içtim ki görünüşte yıkıldım - gittim ama mâmur mu, mâmur oldum.

Gizli bir ateşi seçtim, gizlice yandım-yakıldım; o ateşin alevi yanaklarımda görünmede.

Âlemde, aşka ait binlerce nükte söyledim; fakat birisinin bile cevabını işitemedim - gitti.

Gönlüm gâh yanar, gâh ham olur; gönlüme benzer bir kebap bulamadım ben.

O Ay, bana bir şekil gösterdi ki üçyüz Ay bile rüyasında göremez onu.

Öylesine bir bal denizine dalmışım ki bal arısı bile tükürüğünü o denizin köpüğünden elde eder.

Cennet, onun yolunda en değersiz bir perdedir; akıl, Ay'ının önünde en aşağılık bir bulut.

Dünyayı arı-duru bir su bil; o suda da bir Ay parlayıp durmada.

2990. Tebrizli Şems'le düşer,kalkarsan sana da o Ay'dan bir Ay ışığı vurur-elbet.

CCVIII

Öylesine sarhoşum, öylesine yıkılmışım ki toprağı sudan ayırt edemiyorum.

Bu evde de hiçbir kimseyi bulamıyorum ben; belki de vardır, hele gel de bak, ayıksın, belki bulursun sen.

Yalnız şunu biliyorum ki meclis, senin yüzünden kurulmuş; bundan başka ne şarabı biliyorum ben, ne kebabı.

Özden canın da canının canına cansın sen; görünüşte güneşin de güneşisin sen.

* Meshih'sin de o yüzden afsunun hoş; şihapsın da o yüzden şeytanları yakıyorsun.

Huyumu güzelleştir, çünkü şarapsın sen; güzel kokulu bir hale getir beni, çünkü gülsuyusun sen.

Seher yelisin, sineklere azapsın ama yeşilliği güldürürsün.

* Eğer ihtisap memuruysan, muhtesipsen gel de pazardaki sayısız sarhoşları gör.

Gâh ekmek isteyenler gibi birşeyler istiyorlar; gâh hastalar gibi cevap veriyorlar.

Şimşek gibi gülüşün pek tez geçmede; o yüzden de bulutun karanlığına hapis olmuş-gitmişsin.

* Gel, ölümsüz padişahın meclisine gir de havuzlar gibi sağrakların döndüğünü seyret.

Güzel bir lâl'sin sen, fakat madendesin; pek güzelsin sen, fakat perde ardındasın.

Padişaha doğru uçarsan, bir ak dogansın; mezarlığa uçar-gidersen kargasın, kuzgunsun.

A bahtı genç, devleti taze kişi, ellerini çırp da gençliğim, ah gençliğim, gençliğim de.

Kimseciğe birşey söyleme; seni sıkıştıran olursa Tanrı, doğrusunu daha iyi bilir de, sus.

CCIX

Ne olur aklıl gibi, can gibi sen de uyumasan; uyumasan da muhtaç olanların işlerini başarsan.

Şu, gece yol alanların hatırlarındaki ışıksın sen; onların hatırları için olsun, ne olur uyumasan.

A parlak Ay, bir gececik gökyüzü mahpuslarının çevresinde dönsen, uyumasan ne olur.

Dünya gemi, sen de zamanın Nuh'usun; uyumasan da tufandan korusan dünyayı ne olur.

3010. Kadir gecesisin; o gün bir vaadde bulundun; uyumasanda o ahdi, o peymanı düşünsen.

Uyuma a benim canım, sende olan şey uykuda yoktur; uyuma.

Sen fillerin padişahısın, fillerin başısın; Hindistan'ı andın mı uyumasın zaten.

Lütfunla, rahmetinle gül bahçesini zından etmeyi reva görmezsin, uyumazsın sen.

* Uyusan bile gözlerin uyur ancak; o ölümsüzlük ışığısın sen, uyumazsın.

A sözler söylesen, a sözler söyleyen demiyesin diye sustum; uyumazsın sen.

Tebrizli Şems'in yüzünü görürsen o padişahın aşkıyla uyumasan değer doğrusu.

"Tercî"

CCX

Ne deryasın, ne yaşayış denizisin sen; özün ne de güzel; ne de alımlısın sen.

Canım, zahmetten, eziyetten kurtuluş beratı istedi senden. Bir mumu yaktı-yandırdı da berat olarak gönderdi ona.

Onun aşkının sertliğine karşı demir bile mum gibidir; ne de serkeş, ne de sert bir aşktır bu.

3020. Fakat aşkının sırrı, bir şekerkamışlığıdır sanki; hurmalıklar var orada, arı-duru sular, dereler akmada.

Şeker dudaklılar, Ay yüzlüler, ellerinde kadehler, bekliyorlar; hangisini dilersen buyur, getir deyiver hemen.

Her lâ'l dudaklıdan bir öpücük alıyorsun; sanki yoksulsun, onların lâ'l dudakları da zekât veriyor sana.

O satrancı kazanırsan şahsın; fakat nerde o gizli devlet? Çünkü mat olmuşun sen.

Efendiler efendisi Şemseddin, canlar bağışlayan bir denizdir; sen şu devlet denizinde bir çalılık-çırpılıksın.

O, ne de padişahtır, ne de güzeldir, ne de benzeri yoktur; dağınık canlar, onun yüzünden bir araya gelmiş, derlenmiş- toplanmıştır.

Tebriz'de ondan bir habbe elde ederse o haznelerden ne eksilir ki?

Binlerce zahidin, binlerce işi-gücü düzgün kişinin kanı, senin yüzünden mübah olmuş-gitmiş; o güzel, her şeyi mübah saymada

Nasıl bir Kâ'be'sin ki hacıya can bağışlarsın sen; nasıl bir devletsin ki her umanı muhtacı devlete ulaştırırsın sen.

Zuhal yıldızına bile baş eğmeyen başlara taçsın, seninle övünür o başlar.

3030. Her inatçı, tapında canla, gönülle baş eğmiş; teslim olmuş, itaat etmiş sana.

Can cihanının ne de parlak ışığısın sen ki ışığın, ne güneştendir, ne Ay'dan, ne günden.

• Bütün canlar, senin buyruğuna uymuş; bazısı onda bir alıyor, bazısı haraç.

A efendiler efendisi dünyanın Şems'i, senin durağına, senin parlaklığına karşı bu övüş, âdeta heciv.

• A Tebriz, canların bacını al; cana da buyruk yürüten sensin, bac alana da.

Gönlün mizâcı kara dönse ateşlerinle erir, ısınır gider.
Diri olan her can, her gönül, senin sevginle söyleşir, konuşur.
Senden bir koku alan pazarda Yûsufların hiç bir revâcı yoktur.
Devletinin önünde, dördüncü kat gökteki İsâ, çavuş olur, habercilik eder.

Murada eriş saltanatı, padişahımızındır; lûtuf ve ihsan, onda tamamlanmıştır.

3040. Lûtfun, ihsanın dili olsaydı onu övmede, ona şükretmede üçyüz defa kulluk ederdi.

Kulak, o dünyadaki sözleri duyabilseydi duyardı onun ne can çavuşları var, münâdilik ediyorlar ona.

Yaratış, onu gördüğü günden beri ağzı açık kaldı-gitti.

Âleme, yeminler ederek diyor ki: Sen doğdun-doğalı, böyle bir güzel doğmadı asla.

Bir zamancağız gizlen de bütün Ay yüzlülerin pazarına kesat gelmesin.

Kanlı aşkı gördüm; toprağa düşmüş, kanlara bulanmış; nasıl oldu da böyle düştün dedim.

Bütün âşıkların kanlarını dökersin sen; sen de mi böylesine bir yele verdin gönlünü?

Dedi ki: Birşey gördüm; öyle birşey ki yüzlerce Ay, onun yüzünden ateşlere düşer, yanar-yakılır.

Efendiler efendisi Şemseddin, son-ucu, ne ışıksın sen? Melek misin, peri misin, yoksa ateşten mi yaratıldın sen?

Mezatta ayıplı bir kulsun sen a gönül, onun aşkı için Tebriz'e gel.

CCXI

3050. A gönül, sırları bilip anlayınca bütün işlerden-güçlerden geçtin, işsiz-güçsüz kaldın.

Yürü, sevdalara düş, deli-dîvâne ol; ne diye akıllı oldun, ne diye ayıksın?

Düşünmek, birşey elde etmek içindir; sense baştan-başa bağış oldun-gitti.

Mecnun'un düzenine dikkat et; çünkü sen de düzenlerden geçtin.

Mademki âra-hayâya sahip olmak, aklı başında bulunmak istiyordun; ne diye sarhoş bir halde pazara düştün?

Mademki bu yolun rindleriyle dost oldun; bir bucakta oturmak fayda vermez sana.

Ovaya git, hani evvelce bulunduğun ovaya; şu yıkık yerlerde çok gezdin-dolaştın.

Sana bitişik bir meyhanen var; onun kokusuyla sarhoş olmuşsun sen.

Şu kokuyu bir al da tâ meyhaneye dek git; zaten koku gibi tez gider olmuşsun sen de.

Zümrüdüanka gibi Kafdağına git; ne diye kuzguna, akbabaya dost oldun?

Arslanlar gibi mâna ormanına git; neden tilkiye, sırtlana dost oluyorsun?

Yürü, Yûsuf'un gömleğinin kokusuna git; çünkü Ya'kûb gibi yaslara düşmüşsün.

CCXII

Ne diye bir düşünce yüzünden çaresiz kaldın; başaşağı kendine daldın da gamlara battın?

Seni, parça-parça bir araya topladım ben; neden vesveseyle yüz parça oldun?

Benim aşk mülkümden varını-yoğunu çektin-götürdün de şu gurbet yurdunda böyle avare oldun-gitti.

* Yeryüzünü, senin için beşik yaptım; sense dondun, beşiğin tahtası oldun âdeta.

Taştan Ab-ı Hayat akıttım sana, sen kup-kuru âleme yüz tuttun, taş oldun, kaya kesildin.

Can oğlusun sen, işin-gücün aşktır senin; ne diye gittin de her işe sarıldın böyle.

Yüzlerce defa yaralandığın evin, gene de kapısına düştün, çevresinde dönüp durmadasın.

Yüzlerce tatlılar tattığın eveyse iyice inanmadın, kanmadın da kötülükler buyuran nefse kul oldun.

3070. Sus, söz söylemek, ayıltır adamı? Halbuki sen, o güzelim bakışlarla sarhoş olmadın mı ki?

CCXIII

Derdimize bir derman göndersen; tarlamıza bir yağmur ihsan etsen.

Bir kere daha o güzeller beyini, bir düzen yapsan da evden çıkarsan, meydana yollasan.

Âşıkların can sâkisini sarhoşlar halkasının ortasına göndersen.

Canımı, sevgilinin kucağına yollasan âlemin bütün zerreleri dirilir.

Dudaklarını, bir merhamet eder de açarsan hastalara iç açıcı bir ilâç göndermiş olursun.

Bizi içeri sokmamasını söylemişsin kapıcıya; bizi her solukta gönderirsin kapıcıya.

Şu denizde bir gemiyim ben; bana baş döndüren bir yel göndermen revâ değil.'

Âşıklara bir tufan göndereceksen kaptanımın sen olmanı istemedeyim.

A Ay, beni niceye bir, armağan gibi şuna-buna göndereceksin?

3080. Âşıkın yanan, kavrulan gönlü şarap istiyor; sen tutuyor, ona dert veriyorsun, ağlama veriyorsun.

Erlere gönderdiğin o koca sağrak yok mu, onunla dök şarabı âşıka.

Gizli bir mektup gönderirsen cevap olarak gönlümü, canımı büker de mektup diye gönderirim sana.

Güneş gibi doğudan bir doğdun mu, hiçbir şeyden haberi olmayan dünyaya can yollarsın.

Ne olur ey seher şeyi, şu gazeli padişahın halvet yurduna göndersen.

CCXIV

Ölümsüz dirinin denizlerine, onun varlığına dalmış bir ölümlüyüm.

• Yoksa kuyunun dibinde bir Yûsuf muyum; yoksa balığın karnında bir Yunus muyum ben?

Görünen bedenime niceye bir bakıp duracaksın? Dut yaprağında atlaslar vardır.

Yokum-yoksulum ama yemek için kapı-kapı dolaşan yok -yoksul değilim.

Yemeye, içmeye düşkün canımı kahretmek için cellatlar gibi bıyığımı burmadayım.

3090. Tebrizli Şemseddin'in aşkından başka hiçbir şeyin zerre kadar değeri yoktur bence.

CCXV

Yazıklar olsun a sevgili, aramızdan birçok dertlerle, bir hayli hasretlerle gittin.

Çok insaf diledin, çok yalvardın ama ne fayda; insaf etmeyen, aman vermeyen buyrukla geçtin gitti.

İnsaf etmeyen, aman vermeyen buyrukla geçtin gitti.

Her yana koştun, çare aradın, düzenler düzdün; fakat bir çare bulamadın, çaresiz bir halde gittin.

Güllerle dopdolu kucağın, o Ay yüzün ne oldu? Nasıl oldu da hor-hakir bir halde yeraltına gittin?

Dostların halkasından çıktın, seninle düşüp kalkanların arasından kalktın da toprak altına karıncalarla yılanların arasına gittin.

Ne oldu o nükteler, ne oldu o sözler; o sırları bilen akıl ne oldu?

Elimizi tutan o eller ne oldu? Ne oldu o gül bahçesine giden ayaklar?

Naziktin, güzeldin, insanları elde ederdin; şimdiyse tuttun, insanları yiyen toprak içine gittin.

Ne biçim bir düşünceye daldın da uzun, sapa, bozuk bir yola düştün böyle?

3100. Ağlaya-inleye o yola koyulunca sen, gökyüzü ağladı, Ay, yüzünü yırttı.

Gönlüm kan kesildi; ne bileyim de ne sorayım? Sen söyle, bari uyanık mı gittin?

Mademki gittin, tertemiz erlerin sohbetini mi seçtin; yoksa mahrum mu kaldın, inkâr ederek mi gittin?

Ne oldu o tatlı-tatlı cevapların? Sustun, söz söylemekten vazgeçtin

Bu ne biçim dağdır, bu ne biçim hasret? Ansızın tuttun, yolcular gibi yola düştün, gittin.

Nereye gittin ki izinin tozu bile belirmiyor; bu sefer gittiğin yol, ne de kanlarla dolu bir yol.

CCXVI

Yaratılıştan gevşek, sünepe olan kişi, kimsenin sağlığını, hoşluğunu istemez.

Hasetçilere kaptırma eteğini; onlar aşağılara çekerler seni.

Bütün varlık aleminde, haset gibi, adamın hem kendine, hem başkalarına en fazla ziyan veren birşey yoktur.

Kendine gel; hasetçilerin gönüllerini de kır, tuzaklarını da; yoksa kendi bahtının belini kırarsın.

3110. Yûsuf gibi şu kardeşlerden ayrıldın mı Mısır'a aziz olursun, kurttan kurtulur- gidersin.

Hasetçi, görünüşte iki ayağını bile öpse bil ki iç yüzden iki eliyle hançer saplar sana.

Merhameti yoktur, sevgisi yok; ne diye zarını atarsın onun? Gönlü yoktur, ne diye gönül verirsin ona?

Tanrı'dan çekinme kalesine sığınırsan, o kaleye yol bulur da girersen ebedi olarak hasetçiden de kurtulursun, hasetten de.

Arslan avcusu bile olsan bırak onu; onu sarhoşken tutarsın ama arslan değildir o.

CCXVII

Esenlik sana a varlığın maksadı; bugün, gün ışırken sarhoşluğa başladık işte.

Şarap sen olunca vaciptir şarap içmek; put sen olursan vaciptir puta tapmak.

Senin devrânında şişeyle içmek kalkmış-gitmiştir; ancak iki elle taşınabilen o testiyi döndür.

Gel de kokmuş deri masalını duy; içime girdin, oturup yerleştin ya; o andan beri tamamiyle iç oldum-gitti.

Hadi a güzeller Yûsuf'u, Mısır'a gel; kuyunun dibinden, Allah ipiyle çıktın, kurtuldun sen.

3120. A beli bükülmüş ihtiyar felek, çemberden atladın, bari ipe iyi sarıl.

Şenim, şûhum ben, iyi zurna çalarım; mademki neyimi kırdın, bari şeker ver bana.

A ateş parçası güzel, kıza-öfkelene, dudağından bir öpücük ver; mademki dükkânları kapadın, ekmek ver bize.

* Evet mi diyorsun a şekle bürünmüş aşk; de; zaten belâ padişahısın, Elest sultanı.

Senin peki, evet demen bizi yücelere ağdırır; fakat bizim peki, evet dememiz, aşağılara, aşağılıklara düşürür bizi.

Sus, aşk, zaten kendisinin Mecnûn'udur; oraya ne Leylâ sığar, ne Fatma.

CCXVIII

Ölümsüz güneş olmasaydı tâcirin ne ağacı olurdu, ne varı-yoğu.

* Ayakkapıcının iki eli de işlemeseydi kedi, boyuna heybeye girmezdi.

Rüzgârın cilveleri, işveleri olmasaydı gülen gülün dalı meydana gelmezdi.

Ne diyeyim? O bildiğin olmasaydı eğer, her solukta ne bu olurdu, ne o.

3130. Gökyüzü bir çadırdır, Akl-ı Küll de padişah; fakat padişah olmasaydı çadır kurulmazdı.

Çavuşların sesleri olmasaydı ne yıldız olurdu, ne Zuhal.

Kerem sahibi bulut göndermeseydi, yağmur yağdırmasaydı hiçbir kaltaban, sofranın çevresinde dönüp dolaşmazdı ([1]).

İçin, kimyager olmasaydı, her solukta canın meydana getirdiği kan da olmazdı, balgam da.

Bu âlemden gizli bir başka âlem olmasaydı kapkara gönlün, meydan gibi genişlemezdi.

Bunu gizli tut; çünkü altınlar gizli olmasaydı define olmazdı.

---

(1) Bu ve bundan önceki beyit, Konya nüshasında yok.

CCXIX

Bugün aşkımdan namazımı unuttum, geceyle gündüzümün bile farkında değilim.

A efendim, yüzün, güneşim, dolun Ay'ım; kanlı gözyaşlarım da senden elde ettiğim yakuttan bağış, senin bana verdiğin zekât.

Çağırman, bütün canlara bir sarhoşluktur, verir; tapına her gelen, seninle buluşan, sana itaat eder, râmolur.

Aşk yolu, içten gidilen bir yoldur; fakat o yolda sabrım-kararım kalmadı, yok oldu - gitti.

3140. Ama bu aşkla bir de buluşursak onunla, yaşayışın ta kendidir bu, ta kendi.

Tövbe elleriyle, suçtan nedâmet elleriyle yapıştık, sarıldık kerem sahiplerinin eteklerine.

Fakat sarhoşlara bu sarılış, kâr etmedi; kurtuluş delillerinden bir fayda bulmadı onlar.

Nehyedilen şeyleri içtikten sonra gönül, nasıl düzene girer, nasıl çekişir? [1]

---

(1) Bu gazel Arapçadır.

CCXX

Sen o Ay'sın ki göğe sığmazsın; sen öyle bir susun ki dereye sığmazsın.

Öylesine bir incisin ki denizden de fazlasın; öylesine bir dağsın ki ovaya sığmazsın.

Ne afsun okuyayım sana a periler padişahı? Şişeye, afsuna sığmazsın ki sen.

Leylâ'sın sen; fakat Mevlâ'nın gayretiyle Mecnûn'un hatırına da sığmazsın.

Bir güneşsin ki gönül ışığıdır elbisen; atlasa, ipeğe sığmazsın sen.

• Cana canlar katan bir hekim çırağısın ama Eflatun'un delillerine de sığmazsın.

• Bir mâcunsun ki Zahire'de yoktur o mâcun; Zahire de nedir, sen Kanûn'a bile sığmazsın.

Düşman, bu nasıl olabilir diye söylenir-durur; fakat nasıla, niceye de sığmazsın sen.

Dünyanın karnında küçücük bir çocuktun, oraya sığıyordun; fakat şimdi büyüdün, sığmazsın dünyaya.

Bu sözleri kulaklara duyurma; sus; her meftunun kulağına sığmazsın sen.

CCXXI

Talihimiz bu a efendi, bahtımız bu; yola düştün, gittin buradan a efendi.

Işığım söndü, dumanım yücelere ağdı; iki gözüm de yücelere dikildi - kaldı a efendi.

Yeryüzü, göğe dek kara duman kesildi; sevdâ da karalar giyindi a efendi.

Bu âlemde bana, yalnız sen vardın; sensiz yapayalnız kaldım a efendi.

Nerde o baht, nerde o devlet ki gelsin de senin ateşinle halimizi görsün a efendi.

Efendi, a efendi diyip durmadayım; geri gel de cevap ver bana a efendi.

3160. Ne diye geri geleyim, ne söyleyeyim? Gittim ben, yedi denizin ardına gittim,a efendi.

Ne de şaşırdım-kaldım; ne de düşmanların dilekleri hâle düştüm; sen merhamet et a Tanrı, a efendi.

Korkup duruyorum; o rahmet gelecek, gelecek ama beni yerimde bulamayacak a efendi.

Efendi dedim ona, nedir bu yaptığın? Bu sözü söyledim, söyleyeceğim de a efendi [1]

---

(1) Bu beytin ilk ve ikinci nüshaları baş tarafları Rumcadır. Prof. Ritter, böyle tercüme etmekle beraber genede ihtiyatla karşılanmasını gerektiğini söyledi.

CCXXII

Ettiğin ahitler, peymanlar nereye gitti: cana benzeyen o emâneti ne yaptın?

Aşk oyununda ne diye gevşek davrandın kuşların o tez canlılığı ne oldu?

Âşıklık neşesi, gizli bir definedir ne yaptın o gizli defineyi, ne yaptın?

Önceden benimle bir ahdin yok muydu; gel, otur da söyle, ne yaptın o ahdi?

Ne diye önümüze böylesine bir bulut germedesin? Öyle bir güleç güneşi ne yaptın?

Ettiğin ahit, peyman ne oldu? Verdiğin söz, ettiğin yemin nerelere gitti?

3170. Gökyüzü döndükçe bu başı dönmüş âşıktan vazgeçmeyecektin hani; böyle dememiş miydin?

Dememiş miydin ki güneşin gönlü sıcak kaldıkça sıcaklığımıza bir soğukluk gelmez?

Bütün erlerin canlarına andolsun, erkekliğe andolsun ki: gönlümüz bir kalacak, ercesine davranacağız dememiş miydin?

Bana diyorsun ki: Cevrettiysen, sen daha önce cevrettin de ondan ettim ben.

Benim gibi bir yoksulla senin gibi bir padişahlar padişahının inada kalkışması yakışık alır mı?

Seninle ben, balla sirkeye benzeriz; benden sirkelik, senden de tatlar veriş.

Ben sirke satsam da sen şeker ver, tadını artırdıkça artır; eşin - benzerin yok, teksin sen.

Ben toprağım, yelle tozarsam mâzur gör, ne diye tozdun deme.

Benim gibi bir tozdan yola bir ayıp gelmez; renginin sarı oluşundan arlanmaz altın.

* Şihabettin Sühreverdi'nin lakapları gibi bizim ateşimizin şihâbı da durdukça dursun.

CCXXIV

3180. A kerem sahibi, sen ya gülsün, ya tamamıyle şeker; çünkü beni gördün mü gül gibi gülersin.

Azîzim, sen gül bahçesinde öyle bir ağaçsın ki seni görünce hemen kökümden söktün-gittü beni.

A dertli, ayrılığımla nasılsın diye bir sorsan şanından ne eksilir ki?

Ayrılığınla perişan olmuş biriyim, sana muhtâcım ben; sen de beni ihtiyaçtan kurtaracak kişisin.

Bu mutfakta binlerce can harcanır; a yoksul gönül, bir kendine bak, nesin ki sen?

Halka gibi kapında yer tutmuşum ama ne fayda; sen yüce damdasın.

Gel a çevgene benzeyen saç, buyruk sende; beni top gibi bu meydana atan sensin.

Çörotu, yanmaya yarar; sen de sevgilinin çörotusun, yan-yakıl a gönül.

Gel a Tebrizli Şems'in aşk kadehi; eski derde sensin derman olan.

CCXXV

Tellal böyle söylüyor, böyledir diyor, dert çekmeden hiçbir neşe elde edemezsin.

3190. Doğduğun günden beri hergün, ne kadar eziyetler çektin; bir düşünüver.

Sen dünyaya göz açıncaya dek gözlerden, gönüllerden ne kanlar akmıştır.

Tanrım , ona verdiğin kudreti önceden görseydi demir bile.

Korkusundan erir, su olur-giderdi de cansız birşey olmayı kabûl etmezdi.

Fakat onu gizledin demirden, hergün, azar-azar verdin o kudreti ona.

Son-ucu ayna oldu demir de şükürler olsun a yol gösteren padişah dedi sana.

CCXXVI

A padişahım sâki, gene geldin de bizi sarhoşların halkasına çektin.

Gene tövbeleri bozdurdun; gene bir kadehle perdeleri yırttın.

Gene şaraba benzer fitneler koparan bir hayâli, sarhoşların beyinlerine soktun.

Gel a ceylan, göbeğindeki kokudan belli, ağustos güllerinin, nilüferlerin bulunduğu yerde otlamışsın.

3200. Ovada bir soluk aldın-verdin mi, her yer güllerle, erguvanlarla dolar.

A gökyüzü, pek o kadar arlanma; senin boyun da benim sevgilimin aşkından iki kat olmuş.

Söyle ey can, söylemeyeceksen ben söyleyeyim; onun güzelliğinden utandın da gizlendin, görünmüyorsun.

A cennet, şimdicek kulağına söyleyeyim: Onsuz kapın kapalı, anahtarı da yok.

A şafak, Mısır kadınları gibi sen de benim Yûsuf'umu gördün de ellerini doğradın.

Dün gece elinde bir ateş gördüm; anladım ki bir tencere yemek pişireceksin.

Sen de a gönül, onun bulunduğu mutfakta, duvarın ardından birşeyler duyuyordun.

Yılda iki kere gelen bayram değilsin sen; bayramın inadına hergün bir bayramsın sen.

A efendim, kudrette eşin, benzerin yok; eşsiz bir güzelliktir, dokumadasın.

Bir işkembeye öylesine bir nur verirsin ki... Boş yere karındaki çocuğu seçmezsin ya.

3210. Söyle a gül, şunu-bunu dalayan kuru bir diken değil miydin; kimden eriştin bu lûtfa?

Sen de göz, toprak cinsindendin, en ne görürüm ki demiştin; fakat görüyorsun işte.

Sende ayak, durduğun yerde kalakalmıştın; koşturan koşturdu seni de koştun.

Îsâ'nın soluğuna da düşmansın, bilgisine de; a eşek, acaba bu çağırışa eriştin mi sen?

Şu bilgi de mal gibi arta kalan mirastır; ne sen kalırsın, ne seçtiğin, elde ettiğin bilgi kalır.

Kocalmış dünyaya dedim ki: Gençleş de genç baktı gör, nice bir böyle kadid olup kalacaksın?

Gel de ümidi bir iyice seyret; ümit içinde sonsuz ümitsizliğe düşmek iyi birşey değil.

Ona ulaştım, sözden ayrıldım; fakat senin ayrıldığın padişahtan ayrıl-mam ben.

CCXXVII

Duydum ki bu kulu övmüşsün; kim oluyorum ben? Sen kendi lûtfunu göstermişsin.

Sen lâl'in madenisin, kehribakın canısın; acımış da bir saman çöpünü kendine çekmişsin.

3220. Değersiz bir demirdim ben; sen cila vurdun, ayna ettin beni.

• Yokluk tufanından sen satın aldın beni; hem Nuh'sun sen, hem gemi, hem de Cûdi dağı.

A gönül, ödağacı gibi yandıysan koku ver; yook, yanmadıysan, hamsan şimdi yan-yakıl, çünkü ödağacısın sen.

• Baht, ikbâl gölgesinde yattım, uyudum; beş duygudan dışarı, yolumu sen açtın benim.

O yolda kanatsız, ayaksız, başsız, bir anda doğuya, batıya gidiliverir.

O yolda dileyiş, isteyiş dikeni yoktur; orda ne Hıristiyanlık vardır, ne Yahudilik.

Gökkubbe ülkesinin dışında can, körlükten de kurtulur, sağırlıktan da.

Ne ağlıyorsun? Gülenlerin yanına git; ne duruyorsun? Evvelce bulunduğun yere git.

Bu balda yüz çeşit yara var; bir bak da gör, çıbandan başka ne kazandın bu baldan?

CCXXVIII

Oruç ayı, kulluluk elbiselerini giyinmiş, çıkageldi; hasetçinin inadına kalk, karşıla, selâm ver.

3230. Oruç tut, iftar et, nimetleri bol bayram da var; ölümsüz bir yaşayış da var sana.

Seven, sevilen Tanrı'dan armağan olarak boyuna huriler, râmolur sana.

Hayırlısıyle gelen gelirlere şükürler olsun, gene de şükürler olsun, gene de şükürler olsun.

Şarap sunulmada, gene de şarap, gene de şarap sunulmada; cömertlikten sonraki cömertlikte hem de.

Dudağına dek dolu sağrakla şarap sunarız ona; yudum-yudum sinişi, derini altından bile görünür.

Doğuda da ırmaklar akmada, batıda da; cennet ırmakları gibi durmadan, dinlenmeden akmada.

Gençlik ateşleri, yalım-yalım, alev-alev; kutlulukla yanıyor, yandırıyor; sönmesinden korku yok.

Can, şarab içti, esridi; gözü aydın olsun; a nefis, seni de çağırıyor; hadi, döngit.

* Tanrı'nın yeri geniş, yayılın, gezin; konukları esirgeyen Rabbe konuk olun.

* Rabbimiz, bize dönün, gelin diye çağırıyor bizi; çağrımıza uyun, ahidlerinizi tutun diyor.

3240. Bizimle buluşunca katımızda zahitlik mi olur? Burda varlık içinde varlık var, varlık içinde varlık.

Eşiğimizde birşey isteyenleri mahrum etmeyiz biz; vaadlerimizden caymamıza imkân yok.

Sustum; çünkü her söylenmeyen şeyi, senin gördüğün duyduğun gibi ben de gördüm, duydum[1].

---

(1) Bu gazelin yalnız son beyti Farsça, öbür beyitleri Arapçadır.

CCXXIX

Bizden ayrıldın da güle düştün; iki gözünü de güle diktin.

Gül, yüzümüzün şomluğu yüzünden senden kaçtı; gülden de vazgeçtim; tuttun, buracığı baş koydun.

Baş koydun ayağımı öpmek için; fakat öpemedin de gülü öptün.

Ustasın ama gül kokusunu alan o dudaklarla öpmeyi beceremiyorsun işte.

Kokusu gitsin diye o iki dudağı, ayağını bastığın toprakla uvmadayım.

A toprak, senden dudağımı nasıl kaldırabilirim ben? Fakat fitnenin başı sensin; gülü sen doğurdun.

* Öylesine bir topraksın ki zaten; Tanrı'dan lûtuflar çalmışsın; hem hırsızsın sen, hem müritsin, hem murâd.

CCXXX

3250. Şu daracık kafesten uçtun; şu hırsızların, yankesicilerin zındanından kurtuldun sevgili.

Aynanın yüzünden tozu-toprağı giderdin; ne gördüysen gördün o aynada.

Aşağı-yukarı haberler duyuyordun; duyduklarını o yüceler âlemine git de gözünle gör, seyret.

Suyu-toprağı, suya, toprağa bıraktın, can kumaşını da tuttun, gökyüzüne çektin.

Bedenle gezip dolaşmadan kaçtın; canla gezip dolaşmaya ulaştın.

Ana karnı olan şu dünyadan kurtuldun, akıl babasının yanına koştun.

Bizden tattığın her acıya karşılık candan daha da tatlı şaraplar iç her solukta.

Bütün âlemi bıraktın da bizi seçtin ya; artık dilediğini seç, al.

Helva gibi şu dünya tenceresinden, öbür dünya sofrasına gittin; piştin çünkü.

Yumurta kuştan boş kaldı ama dünya *yumurtasından* çıktın, uçtun sen.

3260. Bundan böyle şu dünyaya sığmazsın sen; uçtukça uçtuğun o dünyada uç-gitsin.

Sus, yürü-git, kilidini açtılar senin; ecel, kilidine bir anahtar uydurdu işte.

CCXXXI

A gönül, yürü-yürü, evvelce olduğun gibi kan kesil; önceden bulunduğun yazıya, ovaya git.

Şu varlık toprağında ne diye yuvarlanırsın? Evvelce nasıl ocakta, mangaldaysan gene git oraya.

Şu nasıl oldu, nice bitti âleminde ne kadar kalacaksın? Yürü, evvelce olduğu gibi o neliksiz-niteliksiz âleme var.

Öküz değilsin ki boş yere dolap döndüreceksin; evvelce olduğun gibi yürü, gökyüzü dolabının üstüne çık.

Şu yayım yerinde mide dolgunluğuna uğramış hastalara benziyorsun; evvelce nasılsan gene var, gününe gün katıladuran ölümsüz ömre ulaş.

Ne diye Eflâtun'un hekimliğine zebûn olup kalırsın? Eflâtun'a da Eflâ-tun kesil; evvelce de öyleydin ya.

A yapayalnız oturup kalan, tutsakça ne kalakalmışsın? Eskiden sultandın, barondun sen; gene padişah kesil, baron ol (1).

* Rûyih-ten'sen (bedenin tunçtansa) beden *âfettir sana*; hele önceden Feridûn'un canıydın ya, var, gene can kesil.

3270. Gördüğün ikbali, devleti gör; önceden olduğun gibi kutlu bir baht kesil.

İnciler dizmeyi bırak; denizde gizli inci ol, evvelce de öyleydin zaten.

---

(1) Aynen "baron" kelimesi kullanılmıştır.

CCXXXII

Beni, göbek gibi sarhoşluk adıyla kestin; hal böyleyken a sâki, ne diye eteğini çektin benden?

Her solukta böylesine bir aşk belirtmedesin; a belirten, sen ne diye belirmezsin?

Davul meydanda, davulu çalan, nasıl oluyor da gizli kalıyor? Ne kilittir, ne anahtarsız kilit bu.

Canda, bir görülmemiş delik peydahlandı; akıllar, deliliğe mürid oldular-gitti.

O küpten binlerce renk meydana çıktı; fakat mavilikten de münezzeh o renkler, aklıktan da.

İki gözünü de yokluğa dik de şaşılacak birşeyler seyret; ümitsizlikte ne de ümit beslemektir bu.

Şimdi yüce bir Arşsın, şerefli bir tahtsın ama o dükkânda, parça-parça taytaydın sen.

Şu köyde tanınmışsın, teksin ama yokluk ülkesinde bulunanlardan biriydin sen.

3280. Gene oraya git, oradakilerden biri kesil; ne diye tuttun da o gül bahçesinden dışarıya uçtun?

• Bu yanda, ayağına yüzlerce bağ bağladılar, hepsi de düşünceden, vehimden, Amid'in nüktelerinden meydana gelen bağ.

CCXXXIII

A benim aşkla giyimim-kuşamam, a benim bayramım; gittikçe artan, arttıkça artması istenen aşka gel.

Sınırlardan, gel diye çağırıyor bizi; sınırlarda mahpus olan, dikkatli bir gözle kurtulur-gider.

Tatlı suyla dolu deniz çağırıyor bizi; artık toprakla teyemmümü bıraktık biz.

Bütün çağrışların tapısına yöneldiği yaratan, çağırıyor bizi; her uzak kalan, bizce hasretlere düşer artık.

Eşi-benzeri olmayan durakları andık anah herşeyi unuttuk-gitti.

Başlangıçlar da elinde, sonlar da; canın elinden gelen, bir iyice işe sarılmak (1).

---

(1) Bu gazel Arapçadır.

CCXXXIV

Şemseddin'in adı gibi bir ad işittin mi adlar içinde? Hâsılı her şeyde o var, her şeyin hulâsası o; gördün mü?

Akılların ne bilgisi var ona karşı? Bile onca ayakla bir, gördün mü bunu?

3290. A gönül, gördün mü onun özel halkasındaki heyecandan, savaştan daha parlak birşey iki âlemde de?

Önden sona dek o inciye benzer bir inciyi, son-ucu kim görmüştür, yahut sen gördün mü? Söyle.

O inciden hiçbir eksiklik yok: eğer bir eksiklik görünürse hayaldir ancak, sen gördün mü yoksa?

O yokluk perdesi civarında her varlık, tapında secdeye kapanmış; gördün mü bunu?

Ne yücelere ağmış, ne genişleyip yayılmış; fakat gene de göğsü esirgeyişlerle dolu, servi boylu bir efendiler efendisi gördün mü sen?

Bir padişah ki güzelim yüzüne karşı cinler de secdeye kapanmış, insanlar da; bu güzellikte bir yüz gördün mü?

Öylesine bir hilmi var ki toprak bile dayanamaz bu kadarına; hiçbir şeye aldırış etmemekle beraber böyle de bir hilim gördün mü ki?

Kahır, acı vasıflarından biri onun; fakat şeker gibi lâ'l dudaklarla beraber kahrı gördün mü sen?

Göklere buyruk vermek için yücelere merdiven dayandığını gördün mü?

Öylesine parlaklıkta, o çeşit güzellikte bir inci gördün mü ki can bile lala olmuş ona?

3300. Gördün mü böyle birşey ki birisi tuttun da şu geçici boncukla ondan, o çeşit kumaşı satın alsın?

Yumuşaklıkta su gibi olan, katılıkta mermere, granite benzeyen bir aşkı gördün mü sen?

Dışım mihnetten, eziyetten ibâret; içimse tamamıyle hazine, tamamıyle define; bu şaşılacak halde gördün mü bizi sen?

İki dünyada da, padişahlar padişahı Şemseddin'e mülkte, saltanatta bir eş, bir benzer gördün mü?

A seher yeli, onun hatırı için lûtfet, tapısına bir selâm götür bizden; gördün mü onu sen?

* Cebrâil'in atının nalından dirilen toprak gibi bütün Tebriz, onun yüzünden dirilmiştir, gördün mü?

CCXXXV

Ciğerime bir dikendir, saplandı; fakat hamdolsun Allah'a ki onun bağından bâr bu diken.

Bedenim aşkla ağlayıp inlemeye düştü ama canım, büyük bir devlete, yüce bir ikbâle kavuştu.

Böylesine bir Ay'ı kucakladım ya; artık benim ikbâlime kıyı yoktur, sınır bulumaz.

Tut şu aklı da onun daracığına çek; ondan sonra da gürültüyü seyret.

3310. Varlığımın bir arışı, bir argacı kalmayacasına girişti canım, aşkını örü dokumaya.

Nar gibi yüz, yolda perde oluyarsa gül gibi tezce bir ateş salayım-gitsin ona.

Ölümlü gül bahçesine aldanma; bir gün olar, se-çârla yutulur, kokar-gider.

Sen, Tanrı'nın âşık olduğu güzelliği gör; böylesine bir cana can ver.

Efendiler efendisi Tebrizli Şemseddin; Tanrı bile onunla övünmededir.

CCXXXVI

A benim canım, ona kavuşmadıktan sonra ne işle-ne güçle oyalanmadasın; ona kavuşmak elinde değil; peki ne var elinde senin?

Bütün lâfın ağlıyorum-inliyorumdan ibaret; fakat onun katında ağlayıp topraklara döşenmenin hiçbir değeri yok.

Taş bile seni görse kimin vuslatından ayrıldın diye ağlar haline senin.

Onunla beraberken, ona mağara dostuyken öylesine ululanırdın, baş çekerdin ki.

Vuslatıyla göklere bile övünürdün; ayrılığıyla toprağa bile utançsın şimdi sen.

3320. Vuslatından sunulan şaraplarla sarhoştun; işte şimdicek mahmurluk çağı geldi çattı sana.

Fakat devlet kuşu müjde getirdi; o devletten bi bahardır geliyor.

O vuslat, onun lûtfundandı, onun hilminden; akıldan, hünerden, el çabukluğundan filan değil.

Dün, lütfu, bir Hintli ihtiyara uğradı da ihtiyar, güzel yüzlü Ay parçası bir genç oldu.

Lûtfundan, güzelliğinden böylesine şeyler görmüşsün a benim canım da o yüzden böyle kararsız bir hale düşmüşsün.

Yüzlerce mülküm, saltanatım olsa ne fayda; canım sensin benim, sense kaçmışsın benden.

A gönül, öyle bir efendiler efendisi uzak sana ki onsuz kaybolmuş-gitmişsin, yularsızsın sen.

A ayrılık, senden binlerce yaram var; şimdi de tutmuş, yılan gibi definesinin başına çöreklenmişsin.

A ayrılık günüm, zifire, katrana benziyorsun; a onunla buluştuğum gün, kar gibi apaçıksın.

Vuslatıyla oyuna girmiştin kumar oynuyordun sen.

3330. A sabır, övüncümüz Hak ve Din Şems'inin ayrılığında hiç yardım etmedin bize.

* Belki Tebriz toprağından biten sabrı yerim, sabır denen acı otun özünü emerim de bir soluk kendime gelirim.

Topal bahtım gibi rahvan yürümeye kalkışana bakma; şu düştüğüm ayrılık gibi ayrılığı seyret sen.

CCXXXVII

Haydin a sûfîler; bari bugün kendinize gelin; evet, semâ, var, neşe var, zevk var bugün.

* Haydin; altı yönden de kapıları açtılar; denizin dibinden bir tozdur, koptu.

Haydin; bugün kafalar, beyinler, bir canın, bir canlar bağışlayanın vuslat kokusuyla doldu.

Haydin; her kulak, her akıl mutlak olarak kendinden geçişten bir küpe buldu.

Haydin; bir an sonra doğudan batıya dek, bir tek ayık bulamazsınız.

Hiç kimseciklerin uğrayıp geçmediğini o meydanın her köşesinde canâleminden bir atlı var.

Odunlar gibi girin şu ateşin içine; tâ yedinci kat göğe dek kıvılcımlar saçıyar bu ateş.

3340. *Cüz'î Nefs'in çorak alanında, her yanda bir ağaç, bir ırmak.

Sen hiçbir bağda bir ağacın, tutup da bir ağacı kucakladığını gördün mü?

CCXXXVIII

Efendim, ppadişahlığının zekâtını ver; eğer seviyorsan beni, merhametin varsa, çabuk ol, geçip gitme.

Hele o yakıp yandıran şimşek, biraz daha yavaş; çünkü senin yüzünden gözüm, bahar bulutuna döndü.

Bakış, görüş, zayıflığından atının tozuna bile erişemiyor.

Dizgin kas, attan in de yaya yürü, bizi geliştir; güneşsin sen çünkü, âlem sensiz kapkaranlık.

Ayrılık değil bu, ölüm acısı; boğazımızı ayrılıkla sıkıyorsun.

Can gölge gibi peşinden koşuyor; öylesine bir hale gelmiş ki kararsızlıkta gölgeyi de geçmiş.

Onun yüzüne bakarak çok şarap içtin a gönül, o yüzden bu acılığa düştün, mahmursun şimdi.

A güzelliği can sâkisi olan, ne olur, merhamet etsen de mahmurun bir başını kaşısan.

3350. Elimden tuttun, ahdettin benimle, kıyamete dek dost olacağına söz verdin.

Senin ahdının elinden elden çıktım ben; canına andolsun, el çekme benden.

Artık bundan böyle bir kere daha seninle ahitleşmeye kimin gücü yeter? Çünkü sen pek taş yüreklisin, pek aman nedir, bilmezsin.

Hasta gönüllere gözler gibi bekçi dikmedesin; sen mi daha zalimsin, sarhoş gözlerin mi?

Gözünden söz ettim ya; gönlüm, yokluk denizine, can verme deryasına gitti.

Gönlüm gitti; aşkın, devletle, muradına erişerek, dileğini elde ederek sağolsun.

A aşk, âşıkların başlarından eksilme; ebedî olarak yaşa da boyuna onların işlerini başar.

CCXXXIX

Üstünsün, kerem sahibisin, lûtuflar edersin; fakat mademki ayıksın, aklın başında, uzak ol.

Âşıklara, ayık dost yakışmaz; ayıklardan hiç mi hiç dostluk gelmez.

Sâki, bir soluk az şarap sunarsa bana, ağlaya-inleye eteğine sarılırım onun.

3360. Tapısında sürahi gibi kan ağlarım; kararsızlıkla şarap gibi coşarım.

Düşünceden bıktım, usandım, niceye bir düşüncelere salacaksın beni? Şarap sun derim.

Ne düzen düzeyim a sâki, ne düzen; zaten hileler yaratıcısın, düzenler düzersin sen.

Deliller getirir de her solukta dışarı yollarsın beni; pek kıskançsın, pek utangaçsın sen.

Ne dışarı var, ne içeri, ne kadeh, ne şarap; fakat söz böyle akar-gider işte.

Ihla ey devem, ıhlayacak yer burası; bu ülkeden gitmeyin.

Aşka feda oldum; sevgisi ne de tatlı; sevgisi dileğimi de kesti, irademe de aldı.

A sâki, olmayacak oyunlarla oyalama beni; koca-koca sağraklar sun bana.

A dolon Ay, doğ bize; aşk hakkıyçin geçip gitme.

Dünyadan kurtar beni; sarhoş et de sağımı, solumdan ayırt edemeyeyim ([1]).

---

(1) Bu gazelin son beş beyti Arapçadır.

3370. Bahar güldürüyor beni; mahmurluk başımı döndürüyor benim.

Bir Ay, döndürüp oynatıyor beni; bir sevgili, eşsiz, dostsuz bıraktı beni.

Bir çenk çalanın sesinden tele döndüm ben; sesi meydanda onun, teli görünmüyor.

Toz gibi bir dünyadır kopardı, meydana getirdi; kendisiyse yel gibi toz içinde gizlendi-gitti.

O padişah, kıvılcım gibi bir yaşayıştır, parlattı; yanış gibi kıvılcımın içinde gizlendi kendi.

Gül bahçesinin güzelliğini o bezedi; kendisi gül gibi dikenin içinde gizlendi.

Gönlüm, sen söyle a sâki diyor; çünkü gönlüm sarhoş, hiç olmazsa sâkinin aklı başında.

Gönlüm, ayna gibi susarak söylemede; hem de acaip bir aynacının elinde gönlüm.

O aynacının yüzünden soluktan soluğu aynada bir acaip şekil, bir eşsiz güzellik görünmede.

CCXL

Bedeninle burdasın ama iç yüzden ne işe koyulmuşsun? Avlanıyor musun? Yoksa avlıyorlar mı seni?

3380. Ne de durgun görünüyorsun görünüşte; fakat perdenin ardında hiç de kararın yok

Elbisen derenin kıyısında, sense suya dalmışsın; bu dalıştan sonra nasıl baş çıkaracaksın sudan acaba?

CCXLI

Bu işin eri, bulunduğun yerde seninle beraber; fakat çaresini söylerse utanırsın.

Dal, nasıl oynarsa oynasın, değil mi ki oynuyor, bahar yeli esiyor demektir.

A dal, şu yelle o yana-bu yana oynayıp durma, kaçma bu yelden; bilmiyor musun ki bu yeldendir sana yardım?

Yüzlerce çeşit avutup, oyalayıp işini düzmede, koşmadadır bu yel; fakat sen hiç de hakkını gözetmiyorsun onun.

Sözün sonu şu: Her dileğini ondan elde edersin sen; hem sarhoşluk veren odur sana, hem ayıklık veren o.

Sor bakalım, kimdir o: Tebrizli Şemseddin'dir o; bil-öğren de onun aşkından başka birşeyle başını kaşımaya kalkışma.

CCXLII

A gönül, ateş deryasına at sürme; çünkü korkuyorum, dayanamazsın ateşe.

Varlığın kamıştandır, bir sessindir, var; her solukta yep-yeni bir sestir, çıkarıyorsun.

3390. Seslendin mi, bir şehri ayağa kaldırırsın; fakat kamışlığının ateşe tahammülü yok.

A kardeş, yalım-yalım yanıyorsun; şehir içinde oturma sen.

Rızık, nasıl rızık yiyene meylerderse kamış da ateşe meyleder ama.

Gerçekte ateş, ağlaya- inleye kendisine rızık ister de kamışın o meyli ondandır, ateşin yalvarışındandır o.

Kamış sana ne derse yapma; padişahtan aksini yap onun.

Aksini yaptın mı gizlenir kamış; kamış kaybolunca da bir başka baş kaşırsın.

Öyle bir varlık belirir sana ansızın ki elde ettiğin şey, ne kamışta vardır, ne şekerde.

Bir lâtif, bir cana canlar katan nurdur o ki ondan renk-renk, çeşit-çeşit şaraplar elde edersin.

Tatlılıktan kol-kanat açarsın; laleliğin güzelliklerini göstermeye koyulursun.

Bu ışığın arasında bir başka güneş görünür; canlar incilere döner.

3400. Onun ışığıyla da kanatlarını yakar-yandırırsın; ışığındaki tatlılık, seni senden alır.

Feryattan o güneşin değirmisi yanlır-gider; zaten gül, gül verir, diken ağacı diken ([1]).

Bunun ötesini anlatmada dil âcizdir; dilin işgücü, görüneni anlatmaktır zaten.

Halbuki görünen şekil, gül yaprağına benzer; su gibi eriyip gidiverir.

Sarhoşluk, mahmurluk istiyorsan, o güllerin eridiği kıyıda.

Boyuna Tebrizli Şemseddin'in adını söyle de onun yüzünden bu işleri başar.

---

(1) "Feryattan" yerine "Ansızın" :.Üniv.nüs.

CCXLIII

Şu gönül, içinde bir bahardır gördü; seher çağında, görülmemiş bir çayırlık, çimenliktir, seyretti.

Öylesine bir çayırlık ki âşıksın canına rahat huzur konağı da orda, dilsiz-kolsuz öpüşüp kucaklaşma da orda.

Firdevs cenneti bile o gül bahçesinin kulu-kölesi; cennet, onun yeşilliğini görünce utanakalmış.

Her yanda, bir neşe, bir semâ meclisi; her ağacın altında bir eşsiz güzel.

Kâfur gibi ak-pak olmuş bir ihtiyar gelse gül yanaklı, misk saçlı olur.

Can, arslan gibi zincirlerini kırdı da deli-dîvâne kesildi, çıldırmışçasına o yana kaçtı.

Bakayım nereye gitti can dedim de peşine takıldım; o gidişte bana bir iş açıldı.

Gönül çekici eşsiz konaklar gördüm; fakat canın izinin tozunu bile göremedim.

Sırrıma söyle de geri gelsin; yook, gelmeyecekse bari sen gel.

Ordan armağan olarak birşeyler getir de bedenimi de tutayım, oraya götürüp dikeyim.

O Ay kimdir? Efendiler efendisi Şemseddin; Tanrı huylu, eşsiz-örneksiz, ünlü er.

CCXLIV

Beni, can âleminin bir eşsiz güzeli tuttu da, bir kucakladı, bir kucakladı, bir kucakladı ki.

Dar yolda öylesine bir sataştı, öylesine bir sataştı, öylesine bir sataştı ki bana.

Onun aşk ateşlerinden, candan bir dumandır tüttü, bir dumandır tüttü, bir dumandır tüttü.

3420. Böylesine bir aşka tutalan gönülde karar kalmaz mı kalmaz, kalmaz mı kalmaz, kalmaz mı kalmaz.

Şimdi gönül atım, yularını kopardı mı kopardı, kopardı mı kopardı.

Sevda yuları, başına toz kondurdu onun, toz kondurdu, toz kondurdu.

Tebrizli Şems yüzünden başına bir mahmurluk çöktü, bir mahmurluk çöktü, bir mahmurluk çöktü ki.

CCXLV

Aşk geldi de bana can verir misin dedi; neden tezce evet-evet demiyorsun?

Dünya, güzellerin ateşlerinden yandı-yakıldı; aşkın güzelliği, aşkın yüzü, evet, her yanı sardı.

Can, aşkın yüzünü gördü mü der ki: Elden çıktım-gitti de gene el veriyorsun bana.

Aşkı bir nur burcu olarak gördüm; fakat o nur burcunun içinde âh, ne ateş var.

Can kuşları, develer gibi o burcun çevresinde; gıdaları ateş, hem de pek lezzetli gıda, pek sindiriyorlar o gıday.

Canım, uzaktan seyre dalmışken bir güzel süvari yanıma geldi.

3430. Bir Ay yüzlü, bir, Ay'ı da yakan güzel, mahmurlukla dolu Mirrîh gözler.

Canlar, yüzüne karşı hayal; dünya, atının nalında bir toz.

Atının nalından kopan tozdan, ova-ova güzeller, güzel yüzlüler bitmede.

Aklım, yavaş-yavaş at sürmeye koyuldu, kuş gibi başımdan uçup gitti.

Benden başka bir şeycikler sormayın; yalnız şunu biliyorum: Orda yüzlerce kişi bir pula sayılmıyor.

O suyum ben ki aşk kumu içti beni; ne kumu? Kıyısız, bucaksız bir deniz.

Tebriz şehrinde demişsin ki: Tebrizli Şemseddin'in elinde bir lale gibi güzelleştim ben.

CCXLVI

Bedenin burda ama gönlün çayırlıkta-çimenlikte: avlanma kaydında oldukça avlarlar seni.

Bedeninle, kamış gibi belini bağlamışsın, burdasın; fakat iç yüzde, yel gibi kararın yok.

Bedenin, dalgıcın elbisesi gibi toprak üstünde; sense balık gibi denizde gitmedesin.

3440. Bu denizde nice-arı-duru damarlar vardır; fakat nice de kapkara damarlar var.

Gönül temizliği, o temiz damarlar yüzündendir; kanadını açtın da uçmaya koyuldun mu o damarların izini bulursun.

Sen, kan gibi o damarlarda gizlisin; bir parmağımı bassam utanırsın.

Güzel telli çengin sesi de o damarlar yüzündendir; o ağlayıştaki güzelliğin vuruşudur bu ağlayış.

Bütün bu sesler, bu nağmeler, kıyısı bulunmayan denizdendir; kıyısızdır, fakat coşar, dalgalanır, köpürür.

CCXLVII

Dün gece dedim ki a Buhara'nın ziyneti; horluğa razı olamazsın sen.

Tanrı'nın lûtfuyla şeker biten canlarda her duygudan şeker akar-durur.

İsterse yüzlerce sirke küpü taşsın; ne ekşilik görürsün onda, ne kekremsilik.

Mademki Tanrı sana, sarhoşluk başı vermemiş, sakın bir sarhoşun başını kaşımaya, sarhoşluğa yeltenmeye kalkışma.

Cana, o yandan bir şaraptır, gelir de dileye-isteye, boyuna içer can.

3450. Gülüşünü, senden gizler - durur; çünkü o şaraptır, sense yoksul bir mahmursun.

O tacire, sirke satıcılığı vermiş değil mi; o yas, o ekşilik, ne de tatlı gelir ona.

O Ay gibi yüzden başka hiçbir şeyde tat-tuz yoktur; erler, tadı, sindirmeyi o yüzden bulurlar.

Yeryüzüne baharın lûtfu nasıl gelirse senin bedenine de o Ay'ın ışığı vurur.

Sana da yeşil elbiseler bağışlar; seni de topraklıktan kurtarır.

Bütün düşünceler, bu kokuyu almıştır; sen de inciler gibi gönülden çık da oraya var.

Hadi a sâki, lütfet, şarap sun, hem de sundukça sun; fakat geçici, eğreti şarabı değil.

Tertemiz bir şarapla sabahladık; bütün kutluluk da sabahlamakta zaten.

Derken o sabah şarabıyla da hayırlı bir akşama ulaştık; sundukça sun, esenlikler ver, döndür hayırlısıyla şarabı (1).

---

(1) Gazelin son üç beyti Arapçadır.

CCXLVIII

Haydin a sûfîler; bugün sema var, şarap var; evet, işret var, zevk var bugün.

3460. Haydin, bir an sonra doğudan batıya dek bir tek aklı başında adam bulamazsın.

Bir güzelin aşkıyla, bir yanağı, yüzü güzel dilberin sevdasıyla sarhoşluk denizine öyle bir daldılar ki.

Bu sarhoşların hay-huyunu duyamazsın; bu güzellerin bir tek küpesini bile göremezsin.

Bu sarhoşlara nasıl olur da vehim erişebilir ki mahmurluktan feryad etmez bunlar.

Böyle bir padişah, böyle büyük bir sultan ki ululuğundan yüzlerce âleme sığmıyor.

Fakat atı toz kopardı mı bir atlı debdebesi geliyor vehme.

Ağzını yum; çünkü burda tozdan atlıyı fark edecek bir tek göz yok.

CCXLIX

Meclisimizin ışığı yok sensiz; zaten meclis, sensiz bir mezar gibi.

Elbette yanılırsın, ya bizi o yana çağırırsın; uzak değildir senin lûtfundan bu.

Yaratıklar tarlası gibi, sense ilkbaharsın; onların özleri, seninle meydana çıkar.

3470. Bir görün de sarhoş olsunlar; dünyanın her parçası, ayrı bir coşkunluk göstersin.

* Azarlaman coştu mu, tandırın altından tufan dalgaları kaynar.

Fakat kabul ediş gökyüzünde bir dönmeye koyuldu mu, bütün yaslar, neşe kesilir.

Sus, bu şişe düzmeyi bırak; olur da bir kör şişeyi kırıverir.

CCL

Hadin a sûfiler, bugün semâ var, şarap var, evet, işret var, zevk var bugün (1).

* A can Mûsa'sı, çıkar ayakkaplarını; çünkü can gül bahçesinde bir tek diken bile yok.

Güvercinleri batan-başa doğan haline getirdiler; çünkü bu av, ona avcı oldu artık.

Başlar, o kızıl şarapla mahmur oldu mu, sarhoşların başları, dertten kurtulur, gider.

İç ki bir an sonra doğudan batıya dek aklı başında bir tek adam göremezsin.

Burnunu bir uzat da bir başka koku duy; çünkü o burunda, o kokuya çeken bir yular var.

---

(1) CCXLIX. gazelin matla'ının aynıdır.

CCLI

3480. Canın için olsun, boynunun ardını kaşıma, gidiyorum deme, bir özür getirmeye kalkışma.

Birçok âşıkların var; var ama şu iki-üç yoksul âşıkla kaynaş.

İşim var deme, iş peşine düşme; ne olur biraz işten kalsan; iş erisin, iş yaratırsın sen.

Gidiyorum dersin; hastam var; iyi ama bizim hastalarımızı bırakan sen değil misin?

Bizden daha hasta kim olabilir? Öylesine arıkım ki arıklıktan gözünü bile göremiyorum.

Yemin eder, yarın gelirim dersin; kimdir eteğine sarılabilen ki yemin ediyorsun?

Yeminle gizli bir iş pişirmedesin sen; zaten gizli sırlar atına binmişsin sen.

Sen Ay'sın, biz geceyiz; kaçma bizden; Ay olmadı mı, gece can sıkar, kapkaranlık olur.

Sen susun, biz ekin gibi sususuz; dönme bizden; iyi sinen tatlı bir susun sen.

Saç a gerçek yoksulların canı; ne olur böyle bir tohum ekersen.

3490. Hem de öylesine yoksullar ki her biri, bir ülkenin haznesine sahip; padişahlar bile onlardan utanırlar.

Seninle yoksuldur onlar, başkalarına karşı padişah; senden padişahlık taçları var onların.

Ay da güneşe karşı yoksuldur; fakat Ay, yıldızlara karşı atlıdır, padişahlık gösterir.

Senin neyinim, mâzurum şu sesi çıkarmada; sensin her solukta beni üfleyen.

Şu dünyanın bütün solukları sayılıdır; a soluk, ne biçim soluksun sen ki sayın yok.

CCLII

Bir ırmağa garkolmuşum ben; gizlice de suyun içinde bir diken batıyor bana.
Gerçi dikeni görmüyorum ama diken yarasından da kurtulamıyorum.
Bilmiyorum, şu ırmakta ne biçim dikendir bu boyuna canıma batıp duruyor.
Bir de bedenime bak; nakışçı, iğneyle her yanına ayrı bir nakıştır, işlemiş.
Gömleğimi başımdan sıyırıp çıkardım mı su kuşu gibi denize daldım-gitti.
3500. Yıkanıp da temizlenip dışarı çıkınca da gülerek, denizin dalgalarını yarıyorsun der.
Tabiatında birazcık da ateşlik olan o suda tahta bir kâseye döndüm ben.
Bilmiyorum ki o kıyı nereye gitti? Çünkü denizin bir kıyısı görünmüyor ki.
A Tebrizli Şemseddin, usancından her solukta bir kıvılcımdır, çakıyorsun sen zaten.

CCLIII

Sevgilimi benden ayırmak istiyorsan boşuna; o oldum ben, ne yapabilirsin ona? Söyle.

Aramızda bir kıl bile göremezsin sen de arada utançla kalakalırsın.

Âşık, rüsvây olsa bile aybını görme; denizde birşeycik olmasa bile bu denize bir ayıp değildir ki.

A ellerini suya daldırmış kişi, kuru kerpiç almak istiyorsan gel bu yana.

Sen, tersine bulut gibi yerden gökyüzüne yağmur yağdırmak istiyorsun.

Aşk, sende keskin tırnak bırakmaz; o başı kaşıman yerindedir artık.

3510. Kararsızlıkta yer edin mi o vakit, aşk kıyısında karara erer, huzura kavuşursun.

A tatlı can, bahardan güzü ayırt edemeyen kişiyi anmaya kalkışma.

O aksırığı tıksırıktan fark etmez; arslana tilkiden ayrı bir değer vermez.

Bu sözleri söyledim de o güzelim padişahlık denizine bir daldım, bir güzel dalgalandım.

Tebrizli Şems'in yüzünden işten-güçten kaldım; iş erisin sen; gel, benim işime koyul artık.

CCLIV

A güzelim, uzun bir düşünceye dalmışsın sen; sonra da dostlara uymamak için tutmuş, o düşünceyi almış-getirmişsin.

Âşık olan, ateşin ta baş köşesine geçip oturmaz mı? Meğerse geçici bir aşka tutulmuş sevdalı ola.

Bir bana bak, bu aşktan önce âleme boşverirdim, hiçbir şeye aldır-mazdım.

Kaza bu ya, gelip çattı; bir Ay yazlüyü gördüm; şakacıktan saçlarının ucunu tuttum, bir oynayayım dedim.

Suçum buydu işte, öyle bir aşka düştüm ki uzunlukta yüzlerce kıyamet günü kadar; uzayıp gidiyor.

3520. Kanımı dökseler misk kokusu yayılır kanımdan; gaziden utanan bir şehidim ben.

Tebrizli Şemseddin nasihat verdi de dedi ki: A âşık ne diye sevilen gibi nazlanmıyorsun.

CCLV

Mutlu olsun bize bu düğün; kutlu olsun bize bu düğün.

Sütle şeker kesilsin boyuna; şarapla tatlıya dönsün bu düğün.

Hem yapraktan faydalanıyor, hem meyveden; hurma fidanı gibi tıpkı bu düğün.

Cennet hurileri gibi gülsün, hem bugün de, yarın da, edebiyen gülsün-dursun bu düğün.

Burda da rahmet delilidir, devlet fermanı, orda da bu düğün.

Güzel adlıdır, güzel yüzlü, güzel bahtlı; Ay gibi, gökyüzü gibi bu düğün.

Sustum, söze sığmıyor; çünkü bizimle kanıldı, birleşti bu düğün.

CCLVI

Bu sultanımıza kul olursan herkes ağlamaya koyulur, sen güler de gülersin.

3530. Dünyanın her bucağı gam dolsa sen, kutlu sevinçli bir hale gelirsin.

Gökyüzüyle yeryüzü darmadağan olsa, yansa yıkılsa her ikisinin ötesinde gene de yaşarsın.

* Altı yönün çadırı sökülse bile yedinci kat gökte, günde beş kere nöbetin vurulur senin.

Her şey, seni görmeyi özler; sense yüzlerce perdenin ardına girersin.

Düşünce gibi sırları araştırmak için gönüllerin içinde döner-dolaşırsın.

A gönül, güzellerin yüzlerine bak; kim oluyor onlar ki onlardan utanasın sen?

Onlara sadaka veredur; çünkü yeni Ay'dır onlar, sense dolun Ay'sın; kimden sadaka alacaksın sen?

Kamış gibi varlığından boşaldın mı şeker kamışına döner, şekerlerle dolarsın.

Gel, hırkanı meyhaneciye rehin ver; ne diye mürailer gibi abaya-kebeye bürüneceksin?

Tebrizli Şems'in aşkıyla can ver de onun aşkı gibi ebedi ol, ölümsüzlüğe ulaş.

CCLIV

A güzelim, uzun bir düşünceye dalmışsın sen; sonra da dostlara uymamak için tutmuş, o düşünceyi almış-getirmişsin.

Âşık olan, ateşin ta baş köşesine geçip oturmaz mı? Meğerse geçici bir aşka tutulmuş sevdalı ola.

Bir bana bak, bu aşktan önce âleme boşverirdim, hiçbir şeye aldır-mazdım.

Kaza bu ya, gelip çattı; bir Ay yazlüyü gördüm; şakacıktan saçlarının ucunu tuttum, bir oynayayım dedim.

Suçum buydu işte, öyle bir aşka düştüm ki uzunlukta yüzlerce kıyamet günü kadar; uzayıp gidiyor.

3520. Kanımı dökseler misk kokusu yayılır kanımdan; gaziden utanan bir şehidim ben.

Tebrizli Şemseddin nasihat verdi de dedi ki: A âşık ne diye sevilen gibi nazlanmıyorsun.

CCLV

Mutlu olsun bize bu düğün; kutlu olsun bize bu düğün.

Sütle şeker kesilsin boyuna; şarapla tatlıya dönsün bu düğün.

Hem yapraktan faydalanıyor, hem meyveden; hurma fidanı gibi tıpkı bu düğün.

Cennet hurileri gibi gülsün, hem bugün de, yarın da, edebiyen gülsün-dursun bu düğün.

Burda da rahmet delilidir, devlet fermanı, orda da bu düğün.

Güzel adlıdır, güzel yüzlü, güzel bahtlı; Ay gibi, gökyüzü gibi bu düğün.

Sustum, söze sığmıyor; çünkü bizimle karıldı, birleşti bu düğün.

CCLVI

Bu sultanımıza kul olursan herkes ağlamaya koyulur, sen güler de gülersin.

3530. Dünyanın her bucağı gam dolsa sen, kutlu sevinçli bir hale gelirsin.

Gökyüzüyle yeryüzü darmadağan olsa, yansa yıkılsa her ikisinin ötesinde gene de yaşarsın.

* Altı yönün çadırı sökülse bile yedinci kat gökte, günde beş kere nöbetin vurulur senin.

Her şey, seni görmeyi özler; sense yüzlerce perdenin ardına girersin.

Düşünce gibi sırları araştırmak için gönüllerin içinde döner-dolaşırsın.

A gönül, güzellerin yüzlerine bak; kim oluyor onlar ki onlardan utanasın sen?

Onlara sadaka veredur; çünkü yeni Ay'dır onlar, sense dolun Ay'sın; kimden sadaka alacaksın sen?

Kamış gibi varlığından boşaldın mı şeker kamışına döner, şekerlerle dolarsın.

Gel, hırkanı meyhaneciye rehin ver; ne diye müraîler gibi abaya-kebeye bürüneceksin?

Tebrizli Şems'in aşkıyla can ver de onun aşkı gibi ebedî ol, ölümsüzlüğe ulaş.

CCLVII

3540. Şu fethi gör; niceye bir fetih isteyip duracaksın? Sâkiden sarhoş ol; niceye bir şarapla sarhoş olacaksın.

Şu görünen kadehlerde can şarabı var; niceye bir kadehlerin şekline dalıp kalacaksın?

Su kuşu gibi gemini kendinden yap; geminin kaptanın baş ağrısını niceye bir çekeceksin?

Seyyahsın, seyyah oğlusun sen; her seyyahın masalını niceye bir duyacaksın; her seyyahı niceye bir anacaksın?

* "Ruhumdan üfürdüm", her seher çağı canlar bağışlar; niceye bir tan yerini ağartanın ayrılığını çekeceksin?

* Ergin, olgun kişilerin canları, Levh'i mahfuzdur; niceye bir çocuklar gibi taş tahtayla oyalanacaksın?

* Rızkın gökten gelir buyurmuştur; a ekinci, niceye bir yeri eşip duracaksın?

Elmaya benzeyen şu çene topağı, o bağdandır; niceye bir, bir tek elmayı yeter bulacaksın?

Yaranın ilâcı, Yûsuf'un güzelliğidir; her cerahtan niceye bir ilâç arayacaksın?

Her zamanından çalgıcı gibi bir nağme düzebilirsin; ne vakte dek yalnız gözlerin ağlayıcı olacak, ağıtlar yakacak sana?

3550. Mademki hem yaratılışta biriz, hem dirilişte; canların bu ayrılığı ne vakte dek sürecek?

Dünyada yum ağzını sedef gibi, ne vakte dek timsah gibi ağzını açacaksın?

Yum ağzını, bir de kilit vur ağzına; ne vakte dek anahtarı yitirdim diyeceksin?

CCLVIII

O boş-boğaz her şeyden bezmiş; Tanrı onu bezmeden de bezdir.

Mahsustan kızar, savaşmak ister; ona dedim ki usanmak, bezmek, aptallıktır.

Benim oyunumu anladı da öfkelendi, sus dedi bana, sus a deli, a utanmaz.

Bu yolun eri, hiç kimseye kötü söylemez; kimseyi kötü görmez; görürsen gul-yabanisin sen.

Peki dedim; senin beni inkâr etmen, kötü görmek değil mi, olgun olmayışa delil sayılmaz mı?

Dedi ki: Gören, bilen kişinin aykırılıkları bir iş başarmak içindir, temelsizlikten, yolsuzluktan değil.

* Olgun kişi, olmayacak birşey söylerse a hulûlî, sen onu olmuş bil, yerinde say.

3560. Bilen, gâh yırtar, söker, gâh yamar-diker; gâh padişahlık eder, gâr peygamberlik.

Senin tevillerine sığmaz o; çünkü sen işe-güce bakarsın, o asla-temele bakar.

Varlığınla bakma ona, kendinden çık, varlığından sıyrıl; çünkü sınırsız şeyi sınırlı şey kaplayıp kavrayamaz.

Sus a tazı nefis, sus da tekrardan söyleme, söyleme demeyeyim sana.

CCLIX

A taze yüzlü, söyle, pek usanma; temelinden taze yüzlüsün sen.

Aptalca bir hayal, gelir-çatarsa seni aldanmış bulur, aptal görür de ondan gelir - çatar.

Bir sille vurur da çıkar o hayali gönlünden; her boş-boğaz da görsün, ibret alsın.

Kötü hayal, şeytan elçisidir; Tanrı elçisine sığın da tövbe ettir ona.

Sana bir hayal gelir, takılır; yolundan - izinden düşmezsin; bir vehim de gelir, sarartır - soldurur seni.

Bir hayal vardır, aydın güneşe benzer; bir hayal da vardır, utanmaz, kara kara gece gibidir.

3570. Ercesine kulağını burmazsan o gelip gönlüne giren vehim, seni tutar, kâfir eder - gider.

Ulular seni beklemede; daha tez yürü, ne diye eğlenir, emekler - durursun?

CCLX

Ordular gibi hayaller geldi size; güvendiğim kişiler de en aşağılık yerlerde sakladılar, gizlediler onları.

Yol saptırıcı, kurda benzer hayaller; Rabbim lânet etsin de yok etsin onları.

Ne mutlu o kişiye ki yüceliği, yücelerde yücelir, o hayaller belirmeden damarların keser-gider.

Bu çeşit kişiler Tanrısaldır, önlerine ön yoktur onların, yücedir onlar; kalpleri haset kirinden tertemizdir onların.

Nazmettiğimizi bildirip anlatmak Tanrı'ya aittir; mefâilün mefâilün faûlî ([1]).

CCLXI

Benim sana her solukta kurban etmeye bir canım var; sense her solukta benim hakkında bir şüpheye düşmedesin.

İki gözünle bak da halimi gör, anla; bu yeter zaten; bundan daha açık anlatma olamaz.

Dünya, şekerkamışlığından bir kamış gördü de ney gibi yüzbinlerce çeşit feryat etmede.

3580. Ben de o şekerkamışlığından izler gördüm; fakat senden daha tatlı bir iz göremedim.

Aşk gibi hem ortadasın, hem gizli; senin gibi apaçık ortada olan bir gizli görmedim ben.

* Bütün dünya seni arıyor; hani candan tatlı birşey yoktur diye bir atasözü vardır, tam yeri; bu sözü dinle.

Gökyüzünde değilsin a benim canım; fakat nereye vurur, ışıtırsan orası gök kesilir.

---

(1) Bu gazel Arapçadır.

CCLXII

Ayrı düşenlerin bir izini arıyorsun; nereye gitti o vefâ, o merhamet?

Şu kupkuru ayrılık toprağında balıklar var; gel ey ölümsüzlük denizinin suyu, lûtuf et, coş.

Balık, suyun dışında ne kadar yaşar? Ne diyeyim, bilemiyorum; sen bilirsin.

Fakat yaşayacakmışım, yaşamayacakmışım; kim oluyorum ben; senin yaşamanı, âlemde senin kalmanı isterim ben.

Binlerce canımız, bizden daha iyilerin binlerce canı feda olsun sana; canın da canına cansın sen.

Bana sus diyorsun; tövbe etmedin mi ki dilsizlik yolunu bıraktın.

3590. Ayağının bastığı toprağa andolsun, sarhoşluktan, şarap yüzünden, başımın sersemliğinden kendimde değilim.

Susmada küpten daha iyi değilim ya; şarap bile küpte gizli kalamıyor.

Aşk şarabıysa daha da fazla coşup köpüren bir şarap; bir solukcağız burda kalsa hemen anlarsın.

Yüzlerce küp erguvan renkli şaraptan daha fazla erguvana döndürür yüzünü o.

Dudaklarını övmeye girişirim ama okursan ağzın yanar.

Âşıkın canı, ne acaip bir su kuşudur ki ateşten su armağan getirir.

Susayan, ateşte bulur suyun tadını; ateş, merdivenlik eder ateşe.

CCLXIII

A gönül, nazik nazenin oldukça var, yürü; nazeninleri göremezsin sen.

A gönül, şu renge dalar, kaplan kesilirsen, böyle kalırsan cennetlere giremezsin sen.

Kötü huyunla oturup kalktıkça aynada, güzellerin yüzlerini göremezsin sen.

3600. Güzelleş, çünkü ayna güzeldir; yüzünde buruşuk kalmasın; çünkü Çin aynasıdır bu.

Gizlenme, kıskançlık pusudadır; sen pusuda oldukça görür seni o.

Kendinden gizlendin, başını çektin, kendini görmemek için gözlerini yumdun.

* Ağzınla Yâ Sîn okuyorsun ama kinle bütün bedenin, sin gibi diş kesilmiş.

CCLXIV

Bana her solukta gökte bir konak var; sense her an bir hayal kurmadasın, bir şüpheye düşmedesin.

Dersin ki beni umuyor o; bu hayal yüzünden bir dünya dolusu ziyandasın, bir dünya dolusu.

Dünyayı cehennem gibi gösteren o yalancı gözünü mü umuyorum?

Yoksa bir toprak yurt için can veren o aşağılık aklına mı tamah ediyorum?

Güneş, şimşekten ne ışık alır; bir yıkık yer, bir dünyayı nasıl gizler, kapatır.

Bir katreyle nesi artar denizin; bir habbeden ne çalar define, ne alır maden?

3610. Bir gül bahçesi, solmuş bir ottan ne parlaklık bulur, ne diye bezenir?

Bundan daha aydın bir delil, bir iz olamaz. Andolsun o dilberimizin gözünün nuruna.

Anlatılışı hiçbir dile sığamaz, imkân yoktur onu anlatmaya; andolsun o şekerler yağdıran dudaklarına;

Maksadım, bir gönlü açmaktı; bir dükkân açmayı ummuyordum, bu tamahta değildim.

Maksat, orda bir ekmeğin pişmeseydi; yoksa senden bir ekmek kapayım demiyordum.

Filandan-feşmandan vazgeçsinler diyordum; filan kişi diye beni anmalarına tamahım yoktu.

CCLXV

Başını çıkar, sarhoşların canısın sen; izsizlik damından başını eğ aşağıya.

Seni özleyenlerin varını-yoğunu her solukta o yana çek; pek hoş çekiyorsun çünkü.

Âşık sele benziyor sense denize benziyorsun; âşık, altın kesintisi, sense makassın.

Gene şeker gibi öfkeli sözler söylemeye koyul; lâ'l dudaklarından inciler saçmadasın çünkü.

3620. Bütün gönüllerin kondukları ne de güzel konak; güzellik ve merhamet; nasıl da biraraya düşmüş.

Güzellikle Ay'ın yüzünü şaşkın bir hale soktun; merhametteyse kat-kat fazlasın bundan.

Her okla binlerce ceylan avlarsın; ne de arslansın ki pek katı yayın.

Mûsâ gibi hangi denize varsan at süresin diye deniz yarılır.

Bütün canlar, senin buluşmanla şekerleşmiş; her biri, ikinci yok bana diyor.

* Senin durağında birçok Mûsâ, kıskançlığından hayır, hayır diyor, hiç mi hiç göremezsin beni.

O "hiç mi hiç" in sırlarını Tebrizli Şemseddin'den sor; anlamlar âlemi, Tebrizdir çünkü.

CCLXVI

Son-ucu, hoş musun a sevgili, nicesin? Şu düzgün gitmeyen günlerle nasılsın, ne âlemdesin?

Gece-gündüz, düşüncem sensin benim; şu kanlar içen geceyle gündüz yüzünden masılsın sen?

Tatar askerinin dünyaya saldığı şu ateşin dumanından nicesin, nasılsın?

3630. Şu denizde, şu karanlıkta, yüzlerce dalgalar arasında, yükle dolu gemide ne âlemdesin?

Hasta benim, bize hekimsin sen: son-ucu sor beni; a hasta, nasılsın de,

Sen beni sormazsan ben sorayım seni. A işi-gücü tatlı, tatlı güzel, nasılsın?

Neliksiz-niteliksiz varlığı gör a gönül; artık çok-çok nicesin, nasılsın deme.

Tebrizli Şemseddin'in kulağına söyle, a sırları güzel güneş de , nasılsın?

CCLXVII

Kadehimi döndür, sun bana, hünerlerimden alıkoy beni; delirdim ben, fakat deliliğimden söz açma benim.

Ne, nice kaldı bizde, ne, nasıl; a gönlümün huzûru, bizde yok bunlar, sen nasılsın?

Halkı gördüm; dünyaya zebun olmuş. Bense aşkı tattım; dünya bana zebun oldu.

Düşmandan korkma; aldırış bile etme; âşık, uçsuz-bucaksız bir denizdir zaten.

Görünmüşüm, halka ne a ayık kişi; yahut gizlenmişim, gizliliğimden dolayı ne oluyor halka?

3640. Aşk, gönlümde konaklarsa şu dışardaki halk, nasıl görürler beni?

Mademki aşk, yüreğimi kavurup duruyor; artık benden bir karar, bir durup dinlenme umma.

A kınayan nefis, sus; sen sapıklığa da kılavuzsun.

Aşk sapıklığı helâldir bana; aşkın yıkık yeri, sığınağımdır, kalemdir benim.

Ne de padişahca bir gemidir aşk ki şu kan denizinde sürerler, yürütürler onu.

Maksadım Tebrizdir, muradım Şemseddin; onlara bağırıyorum: Tutun, alın, ulaştırın ona beni [1]

---

(1) Bu gazelin tek beyitleri Arapçadır.

CCLXVIII

Ne ateşlerimize tercüman olursun, ne gönül sırlarımıza dil kesilirsin.

Gönül de yüzlerce perdeden sıyrıldı, çırçıplak meydana çıktı, aşk da; her iki can da yan,yana oturdular.

İkisinin arasına Cabrâil bile girse, ateşlerinden bir soluk olsun, aman bulamaz.

Her solukta buluşma içinde buluşmaya dalarlar; her yanda açık mı, açıktır onlar.

3650. Sen, ne mânâ padişahlar, görürsün ki onların damlarında kapıcılık ederler.

Tanrı'ya ulaşma vesilesi, Tûr dağıdır ancak; yoksa o ıssıya maden, bir zamancık bile dayanamaz.

Yüzlerce Akl-i Küllü birbirine eklesen, damlarına merdivenlik edemez.

O izinin tozu bilermeyenin bir izini söylesem, erlerin erlikleri secde ederler ona.

Harfin bile sığmadığı o ışığa dair söylediğim şu bir tek harf, sana armağan olsun.

Tebrizli Şems'in yüzünden harfler, sözler, kemere döndü; gel de belin varsa kuşanagör.

CCLXIX

Ne ateşlerimize tercüman olursun, ne gönlümüzdeki sırlarımıza bir dil kesilirsin.

Ne seher çağı çekilen ah, derdimize mahremdir bizim; ne ahımıza hemdem bir can bulunur bizim.

Ne denizden çıkan inciyiz biz; ne bir zamancağız dinlenen deniz.

Ne bir sözden çıkan anlamız biz; ne anlatmaya sığan sözüz biz.

3660. Dil, anlamlara bir oluktur âdeta; fakat nerden sığacak oluğa deniz?

Can dünyasının her parçası bir dünyadır; dünya, asla ağıza sığmaz ([1]).

CCLXX

Nakkaşların nakşını, ressamların yaptıkları resmi nerden bileceksin sen? Sen bir şekilden ibaretsin, bir bedensin ancak; canı ne bileceksin sen?

Zaten davul sesini duymazsın; gizli sırlardaki remizleri nerden bileceksin sen?

Küfrünün kefinden bile haberin yok daha; imânın gerçeklerini nerden anlarsın sen?

Henüz ayağında diken var, otur; bağın-bahçenin yeşilliğini nerden bileceksin sen?

* Şuna - buna adlar takmadasın sen; bundan geçmeden onu nerden anlayacaksın sen?

Şekilsizlerde ne şekiller var; onların şekillerini nerden bileceksin sen?

Az çene oynat; çünkü nefis kuyusundasın; o çene topağındaki kuyudan ne anlarsın sen?

Yağmurun kadrini yeşil ağaç bilir; sen kurusun, yağmurun kadrini nerden bileceksin sen?

3670. Kara kuzgun gibi, doğana zulmetme; padişahın çadırındaki doğandan ne anlarsın sen?

Aşk yolunda Süleymanlık etmemişsin; bütün kuşların dillerini nerden bileceksin sen?

Ayıplardan - kusurlardan arınmış Tanrı, korur, görür- gözetir seni; fakat hayvansın sen, görüp gözeteni ne bileceksin?

Seni bir ay, dönüp oynamaya sokmuş; dönen gökyüzündeki Ay'ın nerden bileceksin sen?

Şu solukta Tebrizli Şems göründü; fakat şeytansın, rahmân ışığını ne bilirsin sen.

---

(1) Bu şiirin matlâ' beyti, bundan önceki şiirin matlâ' beytinin aynı; ikisinin bir şiir olması ihtimâli söylenebilir.

CCLXXI

Haber ver bakalım, şu geçici dünyadan, acılıkla mı gidiyorsun, yoksa neşeli misin?

A dost, acaba sol yandan mısın; yoksa iman ehlinden, kurtulanlardan mısın?

Acaba köpeğe tapan nefsin sırdaşı mısın; yoksa yol bilen arslana mı yoldaşsın?

Acaba son oyunda mat mı oldun, yoksa kazandın mı? Kazandıysan cansın sen.

Nice eğri oynayanlar vardır; sonunda feleğin yardımıyla bir yolunu bulur, tesadüf bu ya, üst olur, kazanır.

3680. Gizlice kıble ehli olduysan, o mezarda da yüzün kıbleye karşıdır.

Sınanıp halden hale girmek için mezar, havana benzer çünkü.

Çürümeye yüz tutmuş bir tohumu ektin mi, o tohumdan, anlamlarla dopdolu bir ağaç biter.

Önce nice ecel davulları duydun; ecel ansızın geldi-çattı deme.

Ömrün boyunca bir ah ettiysen iyiden-iyiye bil ki bugün, onun gölgesindesin sen.

Eğer ahla yola düştüysen padişahlar padişahısın, yolun ışığısın sen.

CCLXXII

A mekândan münezzeh yoldaş, gittik biz, ayrıldık şehirden; sağ- esen kal, senin yaşaman gerek.

Biz, yıldızlar gibi, senden kalktık, gene sana geldik; çünkü gökyüzüsün sen.

Bir şekil gitti mi, başka bir şekil gelir konak evine senin; cansın çünkü sen.

Konuklar, dört mevsime benzer; sense mevsimlerin aslı olan dünyasın.

3690. Güzelim hayalini gönlümüzde taşıyoruz; netekim tanyerinin kızıllığı da güneşin doğacağına delildir.

Gönül, yanında kaldı, gelmiyor bizimle; nasıl olur da seni bırakır gönül; gönlü a- lan sensin.

Gönüllerin başları, gölgende kalsın; çünkü bu yayım yerinde çobansın gönüllere sen.

Bir merhamet gösterdin mi, kurtların dişleri dökülür-gider.

Bırak da deniz söylesin kendi masalını; söylesin de masal söylemek nasıl olur- muş, bir gör.

"Terci"

CLXXIII

Dünya açılıp saçıldı, bir başka dünya oldu; öyle bir dünya ki dille anlatılmasına imkân yok.

Yaşayışına ölüm korkusu yok; baharını güz soldurmaz.

Kapısı, duvarı, masallar söyler; kerpiçi, taşı şiirler okur.

Kuzgun bile oraya gitse tavus kesilir; kurt bile oraya gitse çobana döner.

Gitmekle hak, nasıl değişir? Bir mekândan bir mekâna gidiş yok ki.

3700. Ayağını diremiş dikenliğe bak; hali değişmiş de gül bahçesine dönmüş.

Ayağını diremiş taşa bak; dur durduğu yer de yürümüş de lâ'l olmuş.

Mâna elini görünüş suyundan yıka, arın; çünkü aşçılar, sofrayı döşediler.

Şeytanlardan doğan melekleri gör; bunculayın şeytanlardan böylesine melekler doğmaz.

Topraktan biten çok ağaç gördüm; fakat topraktan bir gökyüzü bittiğini kim görmüştür?

* Ölüden diri izhâr eder sırrı ortaya çıktı da ölü cansız, göz-görüş sahibi oldu.

* Bir katre sudan, bir Kubad'ın, bir Rüstem'in bir pehlivanın doğduğunu gördüm ben.

Fakat hayal yelinden bir bağın-bançenin bir cennetin meydana geldiğini görmedim.

Bu gazele tercî'i tercüman et de onu, bir başka çeşit anlat.

A yüzlerce yüz gösteren inci; her yanda binlerce kapı açmadasın sen.

3710. Fakat yücelik, üstünlük ve kıskançlık yüzünden gizlendikçe gizlenmişsin, gizlisin de gizlisin (1).

Nazlanmayı bırak da yalnız kalam; inattan vazgeç de kızoğlan-kız kalma.

Kurtluk etme, yoldaşları incitme de kurt gibi ovada kalma.

İki gözünü de gayb âlemine dik de oraya var, burda kalma.

Her öpücük isteyene dudağını verme de o güzelim dilberden ayrı düşme.

Kanatlarını işve tuzağından koru da yüceler yücesine uçmaktan, yücelere ağmaktan kalma.

Her yüzü yunmamışsa kul-köle olma da Mevlâmızın aşkından kalma.

---

(1) Bu iki beyit, Konya nüshasında birinci bentten sonra yazılmış. Kafiye bakımından üçüncü bendin ilk iki beyti olsa gerek. İst. Ünv. K. nüshasında üçüncü bendin ilk beyti, aynı bendin ikinci beytidir.

Gümüş tasasına düşüp yüzünü altın gibi sarartma da bu gümüşten, o yüzden mahrum olma.

Himmetle, gayretle ölümsüzlük yurdunu aradıkça bu ekmekten, bu çorbadan mahrum kalmazsın zaten.

Kavgayı - savaşı bırak, yumuşaklığı huy edin de padişahımızın meclisinden mahrum olma.

3720. Boyuna ulu'luk sürmesini çek gözüne; boyuna, birbiri üstüne çek de gözsüz, görüşsüz kalma.

Zerre gibi güneşe doğru uç da toprak gibi ayaklar altında kalma.

Yıldız gibi yücelere, geceleri yürü, yol al da o eşsiz Ay'dan mahrum kalma.

Her testiyi, arılık küpüne vurma da sağlam ipi elden kaçırma.

Bu gazelden sonra gene terci gerek; gül şarabının, birbiri ardınca sunulması daha hoş.

* Hamd süresi gibi boyuna seni okuyoruz; Hamd süresi gibi dertleri giderir, zahmetleri yok edersin çünkü.

Mademki ahitte, vefâda gönlümüzün sahibi güzelimizsin; ne diye çağırınca bağırsaktaki düğüm gibi direnir, gelmezsin?

Gönüllere gir; çünkü gönlün rahatı da sensin, huzuru da sen. Gözlere gel; çünkü tutyasın sen.

Gönül pencerelerinden başını eğ, görün; başka türlü aydınlanmanın hiçbir çaresi yok.

Mademki akılsın, sensiz deli-dîvâne olur adam; mademki cansın, kimsecikler bilmez nerdesin?

3730. Mademki şarapsın sen, sarhoşların başına düşersin; arı da bırakırlar, hayâyı da, zâhitliği de.

Güzellik oldu mu, âşıklar mutlaka baş ağrısı verirler; bayram olsun da köylü şehire inmesin; imkân yok buna.

Canınla oynamakta aç iki elini de; cömertlikte Hâtem'e bile ustasın sen.

• Ayağını kilimine, yorganına göre uzat da Kisâyî'den de daha bilgi ol.

Dünyada birşeycikleri bilmesem bile şunu biliyorum ancak ki sen, cana canlar katarsın.

Güneş gibi doğudan bir doğdun mu, canlar, zerreler gibi ne oyunlara dalar, nasıl titrer, oynar.

Düşmana yılan kesil, bizeyse dost ol; çünkü temizlik Mûsâ 'sına sopasın sen.

• Göğe çıkış sebeplerine yapış; çünkü aydınlatmada göğün kandiline benziyorsun sen.

Üçüncü terci için pusu kurduk; çünkü sevgilinin geri dönmesini umuyoruz, bu ümitle sarhoşuz biz.

A canlarda konaklayan güzel, a kimsesizlik çağında insana eş-dost olan dilber;

3740. Gerçekler bağı-bahçesi, seninle açılıp saçılmış; yeşilliğine hem susun sen, hem yel.

Güzeller geçip gittiler mi, güzellikte de sen kalırsın ancak, alımda da sen.

Kıtlık vaktinde, kerem sahibinden, rızkınızı alın diye nimet sofrasını sen yollarsın.

Her ruhu, deriyi arıtır, temizler gibi arıtan temizleyen bir başka Süheyl yıldızısın mâna göğünde.

Gece yarısı, a yanmış kişi, al, iç diye aydın bir şarap sunarsın sen.

Ne de sâkisin, ne de kadehtir, ne de şarap ... Nimetler içinde nimetler nimetidir o.

Şarabın, erliği olmayana erlik, kısıra güç-kuvvet verir de binlerce güzel, binlerce dilber sûretler doğurtur.

O şarabın verdiği hayat, o şarabın arılığı duruluğu, hastaya şifanın da şifasıdır.

Sarhoşluğu, kafatasının ta içine siner de nekesin nekesliği giderir, kötünün kötülüğünü yok eder.

Mim'in gözü gibi daralmış gönül, uçsuz-bucaksız yem-yeşil bir ova kesilir.

3750. Olasıya şarapla karınlarını dolduran sarhoşlara ne mutlu, ne mutlu.

• A söze dalıp giden rahıyk şarabı içirilir onlara şarabını içe dur da bırak sözü artık.

Kendisine güneşin bile kul-köle olduğu zâtın selâmı özleyenlerine gelip durmadadır.

CCLXXIV

A sâki, sarhoşların ağırlığını al; değerli kişileri dertsiz, gussasız az bulursun çünkü.

A gül yüzlü servi, gül bahçesine gel; serviden daha iyi gölge veren birşey bulamazsın.

Işık gibi göz olduğundan dökülür o; gerçekten de damsız bir oluk olamaz.

Acaba hangi evin üstündedir o dam; ne de kutlu yerdir o ev, ne de kutlu soy-soptur o evdekiler.

Böyle bir fitne koparanın bir daha izini bulacağımızı kim umar ki?

Tanyeri gibi kanlara garkolan gönül, gökyüzü gibi güneşle doldu - gitti.

Şu karnın tamahından vazgeç de bir pehlivana omuz vur, bir yiğitle boy ölçüş.

3760. A kardeş, ne tuhaf şey; bir parça ekmeğe muhtaç olan candan utanmıyor musun sen?

Bize Âb-ı Hayat dedi o; ekmekçi dükkânından başka bir dükkânın var senin.

CCLXXV

Ey zamanı, kendisine kul- köle eden; ey güzellerin güzelliklerini hiçe indiren.

Ey lûtufundan arı-duru sular akıtan; fakat varlık âleminde o suyu alacak bir kap yok ki.

Her yücenin, her aşığının secdesi, ancak anlamlar padişahı Şemseddin'edir.

A Tebriz, birteviye muştuluklar sana; doğular secde etmede sana.

Tanrı, Tebrizi öyle bir gölgeyle gölgelendirdi ki düşüncesi bile gönüllere ışıklar salmada.

Yücesin benim övüşümden sen, yücesin; fakat dilimde sabır yok ki benim.

CCLXXVI

Yoksa Yûsuf'ların gönüllerini alan mısın sen? Yoksa gökteki Ay'ı kıskançlıklara salan mısın sen?

A Ay, pek üstünsün, pek lâtifsin; bu dünyada da eşin yok, garipsin sen, o dünya da.

3770. Gündüzünü duyan canlar, sana ulaşmayı umarak gece yolculuğuna düştüler.

Fakat geceleyin, çevikçe yol almaktan ne çıkar ki Arş sahibi, seni koruyup durmada.

O kişiyim ben ki İsâ'nın nefesiyle öldüm, Âb-ı Hayat öldürdü beni.

Ayrılığınla gönlüm kan kesildi, fakat o kandan da can şekilleri bitti, boy attı.

Senin derdinle, koskoca küplerdeki sâf şarap bile tortularla coştu-köpürdü.

Tebrizli Şemseddin, öylesine bir efendiler efendisi ki dünyalarda bir ikincisi yok onun.

Yaratış postacısı, iki dünyaya da onun gibi bir armağan getirmemiştir (1).

Binlerce can, onun canına feda olsun da canlar, ölümsüzlüğe erişsin.

Yazıklar olsun, noolur yepyeni töreli sözler olsaydı; çünkü şu sözlerle mânalar, noksan anlatılmada.

---

(1) "Armağan" sözü Türkçe ve böyle geçiyor.

CCLXXVII

Şu gönül öyle bir padişaha düştü ki iki dünyada ancak onun lütfuna sığınmada.

3780. Lûtfu, ateşe yüz gösterse ateşlerden çayırlar-çimenler biter.

Canım, 'alımlı güzelliğini gördü de hayı-huyu bıraktı, yalnız bir ah kaldı.

Güzelliği toprağa vursa da ışıksa her avuç topraktan bir değermi Ay belirirdi.

O kara gözlerinin kıyameti canıma kara elbiseler giydirirdi.

Ondan ayrılış acılığıyla şeker bile zehir gibi; her yolun toprağı, kanlara bulanmış-gitmiş.

Arada bir buluşma müjdesini vermeseydi yeryüzü; göğe dek ateşlere düşerdi.

Hayalinden yüzlerce Yûsuf belirir; her birinin de çene topağında görülmemiş bir kuyu vardır.

Yûsuf gibi o yüzden bir makama ulaşayım diye o kuyaların her birine, bir kere düşerim baş aşağı.

A Efendiler efendisi Tebrizli Şemseddin, bu ateşlerle dopdolu canlardan çekinme.

Onun aşk çengi çalınmaya başladı mı, âşıkın can kulağına bir sırdır, söyler.

3790. Aşkı, can ormanına bir ateştir, salar da geçici ne varsa hepsini yakar-yandırır.

Güzelliğinin kıblesine yönelen can, namaza alışır da kılar-durur.

O padişahın aşk koparan canındaki alım, gönlündeki yalım, atlaslar kaplı tahtına bir başka bezenti verir.

Onun harmanından bir tek buğday yiyen kuzgun, kuzgunluktan çıkar, doğan kuşu kesilir.

Can zerreleri, yüzünün aşkıyla Hicaz perdesinden nağmelerle terennü-me başlar.

Ne korkarsın ölümden? Yürü de onun askından uzun, ölümsüz bir yaşayış elde et.

Hem de nasıl bir yaşayış? Tatlı mı tatlı, lâtif mi lâtif, aşktan sarhoş,tertemiz bir ömür.

Fakat a benim canım, naz ona yaraşır, onu bezer; onun nazına karşı sakın sen de nazlanmaya kalkışma.

A efendiler efendisi Şemseddin, tatlı canın ağzına o önceki kadehi bir daha dök.

CCLXXVIII

Gönlümle sonunda bir karara vardım; onun ateşlerinden kaç artık dedim.

3800.

Sana söylüyorum a gönül, sana; sense evet- evet der gibi şakacıktan başını sallıyorsun, eğleniyorsun benimle.

Elim - ayağım kalmadı senin elinden; sense bir Ay yüzlünün, bir şeker yanaklının mahallesindesin.

Gönlüm dedi ki: Gördüğümü görmedin sen; şimdicek kurtuldum sanıyorsun.

Ben, parça-buçuk biriyim; oysa tümün de tümü; o, bir ateş denizi, bense bir kıvılcımım ancak.

.Onu gördüm, bir deniz gibi dalgalanmadaydı; canımsa o denizden bir buğuydu ancak.

Tebriz'den bir güneştir, yüz gösterdi bana; canım, zerre gibi oynamaya koyuldu.

Efendiler efendisi Şemseddin, bir bakış baktı da ateşli gönlümden bir hoş sudur, kaynadı - coştu.

Her katreden bir can bitip durmada; bir lalelikte uçtukça uçmada.

CCLXXIX

* Nerdesiniz a Tanrı şehitleri, a Kerbelâ çölünün belâsını arayanlar?

Nerdesiniz a tez canlı âşıklar, a havadaki kuşlardan da daha tez uçanlar?

3810. Nerdesiniz a gökyüzünün padişahları, a gök kapılarını açmayı bilenler?

Nerdesiniz a candan da kurtalanlar, mekândan da? Akla, nerdesin diyen bulunabilir mi hiç?

Nerdesiniz a zındanın kapısını kıranlar, borçluları hapisten kurtaranlar?

Nerdesiniz a hazinenin kapısını açanlar, nerdesiniz a yoksulun varı-yoğu olanlar?

O denizdesiniz ki şu âlem, köpüğüdür o denizin; yüzmeyi çok önceden bilirsiniz zaten.

Dünyadaki şekiller, o denizin köpükleridir; tertemiz kişilerden sen geç köpükten, geç.

Gönlüm coştu-köpürdü de şu söz şekli meydana çıktı işte; bizdensen şekli bırak, gönüle yürümeye bak.

A Tebrizli Şems, doğ doğudan; çünkü her ışığın aslının aslına asılsın sen.

CCLXXX

A gönül, oruçluyken Tanrı'ya konuksun; gökyüzü yemeğine lâyıksın sen.

Bu ayda cehennem kapısını kapadın ya; cennetten binlerce kapı açarsın sen.

3820. Bu buz kalmaz, erir-gider; tez sat; bu ticareti tanrı'dan öğren.

* Şu dört yamadan; topraktan, ateşten, sudan, yelden dikilmiş hırkayı çıkar.

Balçıktan çıkamıyorsun cüz'i candan hırkayı sıyır, çıplak kal da görün.

Can, bağışla beni, özürlerin canısın sen diye özür getirmeye, aşkın tapısına geldi.

A aşk diyor, bu ayda özürümüzü kabul et bizim; hata ettik, a Hıtaylı Türk.

Aşksa gülerek diyor ki: Elini tuttum senin; biliyorum ki pek elsizsin, pek ayaksızsın sen.

Hekimim ben, perhiz tutmanı buyurdum sana; çünkü bu korkuyla ümidin hastasısın sen.

Perhiz tut da sana bir şerbet yapıp sunayım; içince hiç kendine gelmeyesin.

Sustum; bunu artık aşk anlatsın; çünkü onun sözü, canlara can katar.

CCLXXXI

Bir Tanrı güzeliyle öylesine neşeli gönlüm ki: Tanrı, sen koru ayrılıktan.

3830. Mademki adamlarımızdansın, dostlarımızdansın, sevgilimize bir bak hocam.

Ama bir şartla: Bizimle eğri oyuna girişme; oyun oynayacaksan bile bizimle oynama.

File benzeyen bedenle beraber olan, akıl-hüner atına binmiş bulunan azgınlar,

Ölümsüzlük padişahlarının vezirlerine karşı yaya kaldılar, yüzleri sarardı-soldu.

Ne olurdu, vefâsızlıkla yıldızları kırıp geçiren o Ay'ı bilseydin.

Ama Ay bilinmemiş, ne çıkar? Ay, gene o Ay; hem de nasıl Ay? Ne yeryü-zünde, ne gökyüzünde.

Çünkü yeryüzünün Ay'ı da dolunur, gökyüzünün Ayı da; çaresiz gizlenir, görünmez olur.

Halbuki kudret gösterme bakımından can Ay'ının görünmesi de kendi elindedir, gizlenmesi de.

* Yan-yakıl a beden, cana karşı, âdeta üzerlik tohumusun, çörootusun; kem göze karşı kimyasın sen.

Çünkü kötü göz, ancak bedene değer; hevâ ve heves gözü, nerden anlama erişecek?

3840. Beden evinde bir kucaklayayım onu; çünkü bedenin canına canlar katandır o.

Hayalin, boyuna burda bizimle; A Tebrizli Şems, nerdesin sen?

CCLXXXII

Gel a sevgili, bizimsin bugün; bizimle gül gibi bir hoşça açılıp saçılman gerek.

Tanrım, kem gözü sen ırağ et; Tanrım sen koru ayrılıktan.

Benim kem gözüm, benim yolumu vurursa bir kadehle sen kendimden geçir beni.

Elimi, uçmasın diye gönlün üstüne koydum; fakat sen,mermer, granit kayadan bile çeker, kaparsın gönlü.

Yarın da bu şekilde doğarsan ne ben kalırım, ne gönül kalır, ne âlem kalır.

Letâfetinde Âb-ı Hayatı bile geçtin; onun lûtfu da senin lûtfundan birşeyler ister, yoksulluk eder.

İster kâfirlik olsun, ister Müslümanlık; dinle? Sen ya Tanrı nurusun ya da Tanrı'sın, onun mazharısın.

Sus da güneşe göz dik; çünkü güneş, yoksulluğa boş verir.

CCLXXXIII

3850. Hadi a Âb-ı Hayat, bir nağmeye başla da döndür değirmer gibi beni.

Böyle bir işe giriş, oldukça da hep böyle olsun; gönül bir yerde darmadağın, ben bir yerde.

Dal, yaprak, yel olmadıkça oynamaz; saman çöpü, kehribar olmadıkça uçmaz.

Saman çöpü bile yel esmedikçe hareket etmezse koca bir dünya, nasıl olur da bir yel esmeden oynar yerinden?

Dünyanın her parçası âşıktır; her parçası, bir buluşma sarhoşudur.

Fakat sırlarını söylemezler sana; sır lâyık olandan başkasına söylenmez.

Onlar da ev sahibinin tatlı mı tatlı sofrasından, kâsesinden gıda yerler, gıdalanırlar.

* Karıncalar Süleyman'a sır söylemediler mi: Dağ, Davut'la beraber seslenmedi mi?

Şu gökyüzü âşık olmasaydı göğsü - gönlü böyle sâf, böyle temiz olmazdı.

Güneş de âşık olmasaydı yüzünde bir ışık bulunmazdı.

3860. Yeryüzüyle dağ âşık olmasalardı gönüllerinden bir ot bile bitmezdi.

Deniz aşkı anlamasaydı elbette bir yerde karan olurdu.

Sen de âşık ol da âşıkı tanı; vefâ et de vefâ bul.

* Gökyüzü, emanet yükünü kabul etmedi; çünkü âşıktı, hata etmeden korktu.

CCLXXXIV

* Kimyagerliği, Peygamber'den öğren de Tanrı sana ne verirse razı ol ona.

Uğradığın derde razı oldu mu o solukta hemen açılır cennet kapısı.

Gam elçisi geldi mi sana, kucakla onu; zaten bildiksin onunla.

Sevgiliden gelen cefâya neşeyle merhabalar saç-dök.

O gamla şekerler saçan, lâtif, gönül alıcı dilber, büründüğü çarşaftan soyunur.

Gam çarşafının ucuna el at, sarıl; çünkü pek güzeldir, pek vefâlıdır o.

3870. Bu mahallede kadına düşkün benim, ben; her güzel yüzlünün çarşafını çekip dururum.

Güzellerin hepsi de, çirkin sansın görenler diye pis çarşaflara bürünmüş.

Ben canıma doymuşum, ejderhaya tapmadayım; sen de canına doymuşsan davet sesini canla başla duy.

Gam, beni ancak gülerken görür; derdi davet etmem, devayı çağırırım ben.

Gamdan daha kutlu birşey olamaz; karşılığının ucu-sonu yoktur.

Adam olmamakla birşey elde edemezsin; bir hata sıçrayıp ortaya çıkmasın diye sustum işte.

CCLXXXV

Kucağımda değilsin, neredesin öyleyse a sevgili? Nerdeysen orda cana canlar katarsın sen.

Bana kızar, öfkelenirsen de adam olmayan herkesle uyuşur, uzlaşırsın; benim inadıma her ateşe atılır, dalarsın.

Beni görür de görmezlikten gelirsin; vefâ böyle midir, bildik-tanıdık oluş böyle midir?

Üstün biriydim, aşkınla hor-haykıyr oldum; fakat bu horlukta bir de Tanrı uluğunu seyret.

3880. Ayrılığın kokusunu bile duymayayım diye senin yüzünden bütün dünyadan ayrıldım-gitti.

A tez canlı, yüzünü astın; yani vefasızlıkta bulunacağım demek istiyorsun.

Gönlünde cefalarca bulunma isteği var, yapadur, kıyamete dek canımızsın bizim.

A doğurup duran gök; böyle bir Ay doğuramazsın, doğuramazsın, doğuramazsın.

Tebrizli Şemseddin'in Kafdağında bir devlet kuşusun sen, bir devlet kuşusun, her devlet kuşu.

CCLXXXVI

Hocam, bir sorum var, Allah için olsun, doğru söyle. Bugün neden bu kadar tatlısın, bu kadar güzelsin sen?

Ay da nedir ki Ay yüzlüsün diyeyim; can da kim oluyor ki cana canlar katıyorsun diyeyim.

O güzel yüzüne lâyık bir örnek bulmak için çok geceler yalvardım-yakardım Tanrı'ya.

Bırak bütün bunları, nasılsın bizimle? Cansın sen, neliğe -niteliğe sığmazsın ki.

Nelikten - nitelikten yüz yıl ileri gittin; ululuk dalgaları arasındasın sen.

3890. Hevânın - hevesinin başını kestin; nefsinin isteğinden ayrıldın-gittin.

Baştan başa sevgilinin gönül dileği kesildin; ona teslim oldun, herşeyine rızâ gösterdin, onun razılığını kazandın.

Bundan da geçtim; nasılsın a benim canım? Çünkü şu anda büyülerle kıyamet kesildin sen.

Yüzlerce çeşit gözlerimizi bağlıyorsun bizim; dünyaya yüzlerce şekilde görünüyorsun.

Bir zaman zından görünüyorsun, kuyu oluyorsun; bir zaman gül bahçesi kesiliyorsun, gönüller alan bir güzel oluyorsun.

* Yılan yaptığın o şey yok mu? Ona ağaçlık bağışlarsın, sopa yaparsın onu.

* Elinde herşey, tıpkı bukalemundur; insan da böyledir, hayvan da, nebat da.

* Gâh Nil'dir, gâh pıhtılaşmış kan; gâh gecedir, gâh aydın gün.

Her şey, şu korkuyla ümide bağlandı; her zıttan, onun zıttını açar - dökersin sen.

Bir kaç sorum var sana; çöz onları; zorluklarımızda ümidimiz sende ancak.

3900. İlk soru bu, a söz bilen; çünkü önünde de, sonunda da canımızsın bizim.

Mademki ön de sensin, son da sen; vefayı, vefasızlığı kimden bileyim ben?

* İkincisi şudur a kendisine bir ikinci olmayan: Şaşılığı gideren tutya değil misin yani?

CCLXXXVII

Gel a sevgili, bizimsin bugün: nerdesin sen, nerdesin nerde?
Gölgenin ışığında güneşe döndün; devletkuşusun sen, devletkuşusun, devletkuşu.
Dünya geçip gitmez, çünkü ona ölümsüzlüğü veren sensin, sen.
Dünya, bir çenge dönmüştür; sesi sensin, sesi sensin, sesi sen.
Âşıkın külâhı kalmadı mı elbisesi sen olursun, sen.
Sustum ama Allah için olsun Tanrı'lık et sen, Tanrı'lık et, Tanrı'lık.

CCLXXXVIII

Sen her gün o tepeden bir görünürsün de her susamışa sakalık edersin.

3910. Her sabah dünyaya ışık bağışlarsın; gökteki güneşin canına cansın sen.

A ışık, a aydınlık, gelmesin o gün ki iki göz, senden ayrı düşün.

Denizsin sen, dünyaya diyorsun ki: Bana dal da yüzmeyi öğren.

Kâfirliği, nankörlüğün dilini , dudağını yırttın; dalgalandıkça dalgalanan veriş, bağışlayış denizisin sen.

Topraktakilerin hepsinin de gözlerini açtın; hepsi de nasıl açıyorsun diye şaşırdı kaldı.

Tatlılıktan canın boğazı yandı; neden bu kadar tatlısın, neden?

Değirmen gibi gece-gündüz dönsem, dolaşsam sendedir bu, çünkü değirmenin suyu sensin.

Bu değirmen durmak istese bile senin döndürmenden kurtulamaz ki.

Döndürmeye başladığın taş, kimyayı elde eder, altın kesilir.

Dünya seninle hareket eder, dünyanın canısın sen; nerde olduğunu bilmez o, fakat böyledir bu.

CCLXXXIX

3920. A gönlümü bezeyen güzel, neden böyle güzelsin, neden bu kadar çeviksin, niçin bu derecede alımlısın?

Tutayım cansın, cihansın; fakat neden bu kadar canı, cihanı bezemedesin?

Tutayım Hızır'sın, İlyas'sın ne diye Hızır'ın Âb-ı Hayâtı gibi ömre ömürler katmadasın?

Tutayım dünyasın, dinsin; ne diye dünya gibi aşk mayasısın sen?

Tutayım güzellikte Kaarûn'un definesisin, hazinesisin; neden Mûsâ gibi birde parıl-parıl parlayan elin var?

Seni kıskanır da dost, dostunun kanını döker; neden bu kadar şuhsun, neden bu derece kavgacısın?

Işığın, Kaftan kafa heryeri tutmuş; böyleyken nasıl oluyor da Zümrüdüanka gibi gözlerden gizleniyorsun?

Şarabın tabiatında tatlılık yoktur; halbuki sen nasıl oluyor da hem şarap oluyorsan, hem helvasın?

Onun gibi birisinin önünde neden söz söylüyorsun derim de senin önünde neden söz söylüyorsun derim senin söylemeni özlerim, kendi kendimle savaşa girişirim.

CCXC

* Canlar, Tanrı huyuyla huylanmış bir erden ölümsüzlüğü elde ederler.

3930. * Onun kapısında bir günde beş kere ululuk nöbetini çalarlar.

O davulun sesi, bir bu yana gelse herkes, varlığından - benliğinden geçer.

Canı, göklere ağan kişiyi yeryüzü, nasıl olur da kendine bağlayabilir?

Tanrı'dan yardımlar gelse sana, ibadete çok az meyl etsen de ne gam.

Sevgilinin, sevgisiyle sana can bağışladığı durakta hangi ibadet ayak direyebilir?

Ansızın, onun aşk havası eser-gelir de havalarda gezen candan kurtarır seni.

Azgınlıkla yaptığın hıyanetleri gerçek, doğru yerine sayar.

Sen de canla-gönülle birisini seversen ona sence değer bulunmaz ya.

Sırlara sahip efendilerin efendisidir devletkuşlarına devlet bağışlayan.

Onun yüzünü görmek, bir nasip olsa, sana yüzlerce defa yalvarsalar bile cennete girmezsin.

3940. Canımın kararı Tebrizli Şemseddin'dir; canım ayrılmasın ondan.

Beden ayrılığı beni bağlamış ama, ondan da kurtulmayı umuyorum.

Çünkü onun can elinde öylesine bir güç-kuvvet vardır ki Akl-ı Küll bile o kudrete karşı saçma-sapan söylenebilir ancak.

Tanrı'ya binlerce şükürler ki canımda, gözünün aşkından bir ilâç var.

Göğü yaratan, suvardı beni; hamdolsun; sonra gene hamdolsun, gene hamdolsun.

Her ışığa ışıklık verenden ışıklandım;gizli âlemden gömülmüş, gizlenmiş defineden de faydalandım.

Onlara da sırlardan üstünlükler verir, onları da böylece her belâdan kurtarır.

Onları âşık olma canıyla diriltir, bir ömür verir ki kötülüklerin saldırışından kurtulmuştur o ömür.

Bendeki bu istek, günün birinde buluşacağıma müjdecidir; can elbisesi, beden kaftanını soyar bir gün.

Onların üstünlüklerinden muradıma erişirim; alımlı sıfatlar tecelli eder elbet.

3950. Ulular ulusu Şemseddin, müfâkat olarak ölümsüz bir ömür elbisesi giydirir bana.

Efendim, beni buluşmasıyla yüceltti, uluKladı mı bahtın, devletin, bana secde ettiğini görürüm.

Onun izi, bütün varlığım boyunca sürüp gidecek bir aşkla geldi, ulaştı bana.

Aşka düşer-düşmez anladım ki devletin tamamı, işin sonundadır.

Bütün ümidim, niyazım şu: Gölgesi başımızdan eksik olmasın.

Hâşâ; onun yardımı öylesine denizlerdir ki ümidim, isteğim o denizlerde garkolmuş - gitmiştir.

Can anlamlarımız arı-duru sudur; fakat sözlerle kanlara bulanmıştır ([1]).

---

(1) Bu gazelin son üç beyki Arapçadır.

CCXCI

Gel a gam, pek vefalısın sen; gözyaşı katrelerinin bulutusun çünkü.

Yoksul bir kadın Abbas'ın yanına gitti de dedi ki: Bana bir çeşit dilencilik öğret.

Tanrı, sana hiyle kapısını açmış; dilencilik yollarını sen öğretirsin.

3960. Bu yolda Nu'man'sın sen; rivayetin güzel, tarzın hoş; ders ver bana.

Bir yoksulum ki donmuş -buz kesmiş bir nefesim var; diken çiğnemekten başka da rızkım yok.

Bana hararetli, sıcak bir dilencilik usulü öğret; çünkü sen nice er dilencilere ustasın.

Bil ki peygamberler, gök izlerinden rızıklanmada din Abbâsıdırlar.

Çeşitli ibadet dilencilikleriyle o veriş, bağışlayış denizi coşar köpürür.

Oruçtan, namazdan, hac törenlerinden, kötülüklerden kaçınmaktan savaşta arslan kesilmekten coşar.

İbadetlerin çeşitli türlü-türlüdür; çeşitli haramlar, kötülükler de var.

Abbas, o kadına git dedi, usanmışım şimdi ben; zahmet verme bana, çok yaşa de de git.

O kadın tekrar -tekrar yalvardı; beni ümitsiz bırakma dedi.

Usta da bana zahmet üstüne zahmet versen de faydası yok sana, git diye tekrar - tekrar kovdu kadını.

3970. Usanmışım, hatırımda birşey yok şimdi; hilem-düzenim fayda vermez şimdi dedi.

O kadın yere kapandı yokluktan çocuklarım ölüp giderler diye ağlamaya koyuldu.

Bir hayli ağladı; Abbas ona dedi ki: Hep böyle davran işte, sen bizden de ustasın.

Şu iki gözün yok mu, senden ayrılmayan iki Abbas; ağlamakla en katı yürekler bile yumuşar ([1]).

Gözyaşıyla cennet bile elde edilir; kalk, yürü; daha ne eğleniyorsun?

* Gözyaşı, şehitlerin kanlarıyla atbaşa beraber yürür-gider, iş başarır.

Tanrı, ağlama kabiliyeti verdiği kişiye gönül açma yolunu da öğretmiştir.

Bu ağlayıştan başka bir faydalı şey daha var; fakat şiire de doydum, kendimi göstermeye de.

* Gönüle hizmet etmek, ağlamaktan da iyidir; bir atlas, elli abadan yeğdir.

Çünkü asıl olan gönüldür, gözyaşınsa bir sebeptir; Tanrılığa ne kuru sığar, ne yaş.

3980. Sus otur da gönüle yüz tut; gönül padişahından bayrağın var zaten.

---

(1) Beytin ikinci mısraı Arapçadır.

CCXCII

Gel a güzellik padişahı, olgunların olgunluklarına olgunluksun sen.

Bir hayali halka emin ettin de halkın vehmi hayale düştü-gitti.

Hayalin, ayrılık şehrinin şehnesi; sense ondan temizsin; buluşma padişahısın sen.

Sen güneşsin, canlar gölgen senin; fakat gökyüzündeki güneş gibi zevâlin yok senin.

Dünyayı güldürürsün, gülmezsin sen. Canı ağlatırsın, ağlamazsın sen.

Her elsiz-ayaksızın eli-ayağısın sen; her kolsuz-kanatsızın kolu-kanadısın sen.

Binlerce esirgeyen yaratırsın, gam yiyen meydana getirirsin de benim işim yok der, nazlanırsın.

Ondan başka kimdir efendiler efendisi? Varlık âleminden ululuk sahibinden başka kim var?

Tamamıyla lûtufsun sen; âşıksın kahrı, lûtfu, hilesi - düzeni hep o lûtuftan biter gelişir.

3990. Üstünlükle canlara dolmazsın; dileklerin, vehimlerin kavrayışından da yücesin sen.

Aklım, sen olmasan birşeycikler akıl edemem; dileğim, kolum-kanadım sen olmazsan birşeyciklere elim ermez.

Dileğimize icabet, fazlasıyla bir lûtuftur; zaten dilek dilemek başarısı da sendendi.

Senden sağlık-esenlik istiyoruz, senden illetin, derdin giderilmesini, canımızın yücelere ulaştırılarak sağ-esen olmasını istiyoruz.

Hafiflik istiyoruz, ağırlığımızı gidermeni, sırtımızdaki yükü hafifletmeni istiyoruz.

Aykırılığa düşüyoruz, dileğimizi güzelleştirmedik; her halimizi güzelleştir lütfunla.

Bize doğru istek ilham et de onun gölgeleriyle gölgelenelim.

Duamızı kabul etmezsen, nimetlerinle ganimetlenmezsek...

Eşlerden, örneklerden üstün Tanrı'dan dilek dileyen bir avuca, bir avuç toprak da yetmez mi?

Arı-duru su gibi sevgiyle arınmış kalbe, cefanda bile bir tad var.

4000. Nimetlerinle gönlümde sözler var; fakat usançtan değil, gayretimden, kıskançlığımdan gizlemedeyim.

Yüreğimde nâralar var, heyecanlar var; onları güç zaptedebiliyorum.

Sözümüzü bitirdik; Allah daha da iyi bilir; zaten aşkta artık olmam da suçtur [1].

---

(1) Bu gazelin sekizinci beyti ve onuncu sonraki beyitleri Arapçadır.